هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان
61

سالْی/ 2010 – بەرگی شەست ویەك

چاپی یەکەم/ سالْی 2010

پێرست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (10) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2010/11/2 ل 5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2010/11/3 ل 115

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2010/11/8 ل 259

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (13) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2010/11/9 ل 333

6- محمد احمد علی (شارەزووری).

7- خلیل عثمان حمدامین.

8- کەیلی اکرم مەنتك.

9- د. تارا عبدالرزاق.

10- بێریڤان سەرهەنگ.

11- ئامینە ذکری سعید.

12- زکیە سید صالح.

ئەم پرۆژە یاسایە لە شەش ماددە پێکهاتووە، ، داوا لە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەکەین، ڕەوانەی لیژنەکانی تاتبەتمەندو ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە یاسایە تحویل دەکەین بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی دارایی و لیژنەی خوێندنی باڵاو توێژینەوەی زانستی و سەرجەم ئەندام پەرلەمانتارەکان، فەرموون بۆ خاڵێکی تر.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی هەشتەمی بەرنامەی کار/ خوێندنەوەی یەکەمی پێشنیاری یاسای مافەکانی کەمئەندامان و خاوەن پێداویستییە تایبەتەکان لە هەرێمی کوردستان – عێراق.

ئەم پرۆژە یاسایە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەش کراوە، ئەو ئەندامە بەڕێزانەی کە واژوویان کردووە لەسەر ئەم پێشنیارە:

1- گەشە دارا جلال.

2- د.سەروەر عبدالرحمن عمر.

3- سالار محمود مراد.

4- محمد احمد علی(شارەزووری).

5- عمر حمد امین خدر(نورەدینی).

6- سۆزان شهاب نوری.

7- د.رفیق صابر قادر.

8- شەونم محمد غریب.

9- ئاواز عبدالواحد.

10- صبیحە احمد مصطفی.

11- بێریڤان سەرهەنگ.

12- د. تارا عبدالرزاق.

13- سەردار رشيد.

ئەم پرۆژە یاسایە لە پەنجاو یەك مادده پێكهاتووە، لەگەڵ هۆكاری دەركردنی یاسایەكە، داوا لە سەرۆكایەتی پەرلەمان دەكەین، ئاراستەی لیژنەكانی تایبەتمەندو ئەندامانی پەرلەمانی بەڕێز بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم پرۆژە یاسایە بەپێی تایبەتمەندی خۆی تەحویل دەكەین بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی دارایی و لیژنەی كۆمەڵایەتی و سەرجەم پەرلەمانتارەكان، فەرموون بۆ خاڵێكی تر.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵی نۆیەمی بەرنامەی كار/ خوێندنەوەی یەكەمی پێشنیاری هەموار كردنی دەستەبەری كۆمەڵایەتی كرێكاران ژمارە (39)ی ساڵی 1971.

ئەم پرۆژە یاسایە لەلایەن سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران پێشكەش بە پەرلەمان كراوە.

بۆ/ سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان – عێراق

ب/ پرۆژە

هاوپێچ پرۆژە یاسای هەموار كردنی یاسای دەستەبەری كۆمەڵایەتی كرێكاران ژمارە (39)ی ساڵی 1971 دەنێرین، كە لە كۆبوونەوەی ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (25)ی رۆژی 2010/10/5 پەسند كراوە، بە مەبەستی خستنە بەردەستی پەرلەمان، بۆ بڕیاردان لەسەری، ئەو پرۆژەیە لە سێ هاوپێچ پێشكەش كراوە، هاوپێچی یەكەم، تایبەتە بە هەموار كردنی ئەو یاسایە كە لە (13) بڕگە پێك دێت، داوا لە بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان دەكەین، كە ئاراستەی لیژنەی پەیوەندیدار بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەم پرۆژەیە یاسایە تەحویل دەكەین بۆ لیژنەی یاسایی و لیژنەی كۆمەڵایەتی و سەرجەم پەرلەمانتارەكان، فەرموون بۆ خاڵێكی تر.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خاڵی دەیەمی بەرنامەی كار/ خوێندنەوەی یەكەمی پێشنیاری یاسای سندوقی كۆمەك بە ئەوانەی تووشی شێرپەنجە (السرطان)، یان نەخۆشییە گرانەكان بوونە.

ئەوە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشكەش كراوە.

بۆ/ سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان – عێراق

ب/ پرۆژە یاسا

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

82

ساڵی/ 2012 – بەرگی هەشتاو دوو

چاپی یەکەم/ ساڵی 2013

پێڕیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی دەسپێك خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2012/9/5 ل 5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2012/9/11 ل 11

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2012/9/12 ل 67

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2012/9/17 ل 115

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2012/9/18 ل 181

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2012/9/19 ل 245

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2012/9/24 ل 295

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2012/9/25 ل 365

1- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای سندووقی هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس.

ئێستاش بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان ناوی ئەو پەرلەمانتارە بەڕێزانە دەخوێنێتەوە کە مۆڵەتیان هەیە، یان ئەمادە نەبوون، با بفەرموێ:

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوی ئەو ئەندامانەی لە دانیشتنی ژمارە (6)ی ئاسایی لە 2012/9/24 مۆڵەت پێدراون، یان ئامادە نەبوون:

1- ئارام شاهین داود/ مۆڵەت. 2- احمد سلیمان عبدالله(بلال)/ مۆڵەت. 3- اسماعیل سعید محمد/ مۆڵەت 4- برهان رشید حسن/ ئامادە نەبووە. 5-بەفرین حسین خەلیفە/ ئیفاد. 6- پەیمان عزالدین عبدالرحمن/ ئیفاد. 7- حازم تحسین محمد/ مۆڵەت. 8- دانا سعید سۆفی/ مۆڵەت. 9- سالار محمود مراد/ ئیفاد. 10- سالم تۆما کاکۆ/ مۆڵەت. 11- سمیر سلیم امین بەگ/ مۆڵەت. 12- سۆزان شهاب نوری/ ئیفاد. 13- سۆزان یوسف خۆشابە/ ئیفاد.14- سەرگوڵ رضا حسن/ ئیفاد. 15- شلێر محی الدین/ ئیفاد. 16-شڤان احمد عبدالقادر/ مۆڵەت. 17- صبیحە احمد مصطفى/ مۆڵەت. 18- عدنان عثمان محمد/ مۆڵەت. 19- عمر حمدامین خدر/ ئیفاد. 20- گۆران ئازاد محمد/ ئامادە نەبووە، بەڵام بە شەفەوی مۆڵەتی وەرگرتووە. 21- نەسرین جمال مصطفى / مۆڵەت. 22- هاژە سلیمان مصطفى/ ئیفاد.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستاش دێینە سەر بەرنامەی کار/ خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای سندووقی هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس.

داوا لە لیژنەکانی یاسایی و تەندروستی و دارایی دەکەین بفەرموون بۆ سەر مەنصە، بەخێرهاتنی بەڕێز وەزیری تەندروستی و ڕێکخەری نێوان پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان و وەفدی یاوەریان دەکەین، بەخێر بێن، فەرموون لیژنەی یاسایی یاساکە بە کوردی و عەرەبی بخوێننەوە.

بەڕێز د.رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راپۆرتی لیژنەی یاسایی سەبارەت بە پرۆژە یاسای سندووقی هاوکاری کردنی تووشبووانی نەخۆشی شێرپەنجەو چەند نەخۆشیەکی تر، نەخۆشیە درێژخایەنەکانی پێ دەگوترێت، راپۆرتەکەمان بە زمانی عەرەبی ئامادەیە.

الى/ رئاسة برلمان كوردستان – العراق

م/ تقرير حول مقترح قانون (صندوق اعانة مرضى السرطان وذوي الامراض المستعصية)

عقدت لجنة الشؤون القانونية بحضور ممثلي وزارة الصحة في الاقليم بتاريخ 30/ گەلاوێژ/ 2712ي كوردي المصادف ليوم 2012/9/20 ميلادي لدراسة مقترح قانون (صندوق اعانة مرضى السرطان وذوي الامراض المستعصية) المقدم من قبل العدد القانوني لاعضاء البرلمان والمحال الى لجنتنا واللجان المعنية بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية المرقمة (12) في 2010/11/8، بعد المناقشة والمداولة نقترح صياغة المشروع......

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

دكتۆره رۆژان ئەگەر ئەسڵی پرۆژەكە بخوێنینەوه، ئێستا با لیژنەی تەندروستی ئەسڵی پرۆژەكە بخوێنێتەوه بە كوردی و بە عەرەبی ئەگەر هەیانە، فەرموون.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مقترح قانون صندوق اعانة مرضى السرطان وذوي الامراض المستعصية

المادة الاولى:

يأسس صندوق يسمى (صندوق...) تكون له الشخصية المعنوية، ويتمتع بالاستقلال المالي والاداري ويرتبط بوزارة الصحة ويشار اليه في ما بعد بكلمة (الصندوق).

المادة الثانية:

يهدف الصندوق الى تحقيق الاتي:

يختص الصندوق بالتنسيق مع الجهات المعنية بتوفير افضل طرق العلاج لمواطني كوردستان الذين يعانون من حالات مرض السرطان او الامراض المستعصية ولا يتوفر لها علاج لدى المؤسسات الصحية التابعة لوزارة الصحة وتستلزم دعماً مركزاً لها بتوفير مستلزمات العلاج من ادوية واجهزة طبية ومراكز متخصصة بالعلاج داخل الاقليم او خارجه.

المادة الثالثة:

يكون للصندوق في سبيل مباشرة اختصاصاته المنصوص عليها في هذا القانون القيام بالاتي:

اولاً: انشاء وتأسيس المراكز المتخصصة بمعالجة امراض السرطان والامراض المستعصية والاشراف عليها.

ثانياً: تملك وحيازة الاموال الثابتة والمنقولة والتصرف بها وفق القوانين النافذة.

ثالثاً: التعاقد مع الجهات ذات العلاقة بتحقيق اهداف الصندوق من مراكز الطبية و كوادر وشركات وطنية او اجنبية.

رابعاً: حق الحصول على ما يحتاجه من بيانات واحصاءات وبحوث ودراسات تكون لازمة لتحقيق اهدافه واغراضه من الجهات المعنية.

خامساً: له الحق التقاضي فيما له او عليه من حقوق والتزامات.

المادة الرابعة:

تتكون الموارد المالية للصندوق من:

اولاً: ما تمنحه حكومة الاقليم من منح لدعم الصندوق سنوياً.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

ثالثاً: الايرادات المتأتية من فرض الرسوم الاتية:

نسبة (5٪) من الرسوم التي تستوفي من المواد والمنتوجات الضارة للصحة المنتجة محلياً والمستوردة، (التبغ، الكحول، السيارات، المصانع، المصافي، التدخين).

رابعاً: نسبة (50٪) من الغرامات المستوفاه بموجب قانون مكافحة التدخين.

خامساً: نسبة (50٪) من الغرامات التي تفرض بموجب قوانين البيئة النافذة.

سادساً: نسبة (25٪) من الغرامات التي تفرض بموجب قانون الرقابة الصحية.

سابعاً: نسبة (50٪) من الغرامات التي تفرضها المحاكم او الهيئات المختصة بالجودة والسلامة على المتاجرين بالمواد والاغذية التي لا تتوفر فيها مواصفات السلامة الصحية.

ثامناً: التبرعات والهبات الداخلية والخارجية.

تاسعاً: ربح النشاطات التي يقوم بها الصندوق.

المادة الخامسة:

يتولى ادارة الصندوق مجلس امناء يصدر بتشكيله وتحديد رئيسه وتعيين اعضائه وتحديد مدة عضويتهم ومكافئتهم بمرسوم (قرار من رئيس مجلس الوزراء) ولمجلس امناء الصندوق ان يشكل من بين اعضائه او غيرهم من ذوي الخبرة والاختصاص لجاناً للقيام بالمهام التي يحددها.

المادة السادسة:

يختص مجلس الامناء بادارة شؤونه ورسم السياسة العامة التي يسير عليها واقرار الخطط التي تحكم سير العمل به، ويتخذ مجلس الامناء ما يراه لازماً لتحقيق الاغراض التي انشأ من اجلها طبقاً لاحكام هذا القانون او الانظمة او اللوائح او القرارات الصادرة تنفيذاً له، وله على الاخص:

1- وضع اللوائح الداخلية المنظمة للشؤون المالية والادارية والفنية للهيئة، وتعين العاملين بالصندوق وترقياتهم ونقلهم وتحديد رواتبهم ومكافأتهم ومساءلتهم تأديبياً وكل ما يتعلق بشؤونهم الوظيفية ورفعها الى الوزير للنظر في اعتمادها.

2- اعتماد مشروع الميزانية السنوية للصندوق والحساب الختامي.

3- النظر في التقارير الدورية التي تقدم عن سير العمل بالصندوق وعن نظامه المالي.

4- وضع المعايير والاشتراطات اللازمة لتحديد وترشيح واختيار المستفيدين من خدماته وذلك عن طريق ادارات واجهزة ولجان فنية متخصصة يشكلها مجلس الامناء من ذوي الخبرة والاختصاص.

5- وضع خطط تطوير وتنمية استثمارات وموارد الصندوق، وللمجلس ان يفوض رئيسه او الرئيس التنفيذي للصندوق في بعض اختصاصاته.

المادة السابعة:

يجتمع مجلس امناء الصندوق اربع مرات في السنة، وكلما دعت الحاجة لذلك بدعوة من الرئيس او نائبه ولايكون انعقاد المجلس صحيحاً الا بحضور اغلبية الاعضاء على ان يكون من بينهم الرئيس او نائبه وتصدر قرارات المجلس بأغلبية اصوات الحاضرين وعند التساوي يرجح الجانب الذي منه الرئيس، وللمجلس ان يدعو لحضور جلساته الرئيس التنفيذي للصندوق ومن يرى الاستعانة بخبرتهم دون ان يكون لهم صوت معدود، وتدون مناقشات المجلس وقراراته في سجل يعد لهذا الغرض.

المادة الثامنة:

على مجلس الامناء ان يعرض على وزير الصحة تقارير دورية عن نشاط الصندوق وسير العمل به وما تم انجازه وتحديد معوقات الاداء وما تم اعتماده من حلول لتقاريرها. ويتولى الوزير متابعة مدى التزام الصندوق بأحكام هذا القانون وبتوجيه الاقليم في مجال عمل الصندوق ومدى قيامه بتحقيق اهدافه بكفاءة وفاعلية في حدود الاعتمادات المالية المتاحة، واذا تبين للوزير وجود ما يتعارض من اعمال الصندوق وقراراته مع احكام هذا القانون او عدم تحقيق الصندوق لاهدافه بكفاءة وفاعلية، كان له الاعتراض على ذلك واخطار مجلس الامناء بما يراه في هذا الشأن فأذا اصر المجلس على رأيه او لم يجب على اعتراض الوزير خلال اسبوعين من تاريخ استلامه للاعتراض، يعرض الوزير الامر على مجلس الوزراء ليتخذ قراراً في موضوع اعتراض الوزير خلال عشرين يوماً من تاريخ رفع الامر اليه.

المادة التاسعة:

يكون للصندوق رئيس تنفيذي يعين بقرار من مجلس امنائه لمدة ثلاث سنوات قابلة لتجديد لمرتين متتاليتين ويختص الرئيس التنفيذي للصندوق بتصريف اموره ومباشرة اختصاصاته وتنفيذ قرارات ملجس الامناء في حدود احكام هذا القانون والقوانين والانظمة ذات العلاقة ويخضع في ذلك لرقابته واشرافه.

المادة العاشرة:

في حالة خلو منصب الرئيس التنفيذي لاي سبب من الاسباب يعيين من يحل محله بذات الاداة والكيفية المشار اليها في المادة السابقة، ويباشر احد اعضاء مجلس الامناء او اي شخص مؤهل لذلك يختاره المجلس مهام وصلاحيات الرئيس التنفيذي بصفة مؤقتة لحين تعين رئيس تنفيذي جديد.

المادة الحادية عشرة:

يحدد مجلس امناء الصندوق ما يستحقه الرئيس التنفيذي من اجر بما في ذلك العلاوات والمزايا المالية او العينية الاخرى.

المادة الثانية عشرة:

للرئيس التنفيذي ان يستقيل من منصبه بموجب طلب كتابي يقدمه الى مجلس امناء الصندوق وذلك قبل التاريخ المحدد للاستقالة بثلاث اشهر على الاقل، ويصدر بقبول الاستقالة قرار من مجلس الامناء.

المادة الثالثة عشرة:

أ- يجوز بقرار من مجلس امناء الصندوق بأغلبية اصوات الحاضرين اعفاء الرئيس التنفيذي من منصبه بسبب اخلاله بممارسة اختصاصاته او سوء سلوكه او عدم الكفاءة في انجاز مهامه او الاخلال بالامانة او عدم مقدرته على القيام بواجبات وظيفته لاسباب صحية.

ب- يمنح الرئيس التنفيذي قبل اعفائه من منصبه فرصة للدفاع عن نفسه امام مجلس الامناء ويستمر الرئيس التنفيذي في ممارسة اختصاصاته حتى تاريخ الاعفاء مالم يقرر مجلس الامناء خلاف ذلك.

المادة الرابعة عشرة:

يصدر وزير الصحة القرارات اللازمة لتنفيذ احكام هذا القانون خلال ستة اشهر من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية.

المادة الخامسة عشرة:

على الوزراء كل فيما يخصه تنفيذ احكام هذا القانون ويعمل به اعتباراً من اليوم التالي لتاريخ نشره في الجريدة الرسمية.

الاسباب الموجبة

1- تمثل مسألة العلاج والاستشفاء بالنسبة للكثير من الحالات المرضية والمستعصية والصعبة والطارئة ظاهرة مقلقة بالنسبة للمواطنين كوردستان في السنوات الاخيرة بالتزامن مع ازدياد المرض وتدني الاوضاع المعيشية للمواطني، مما حدى بالعديد من ابناء الاقليم وعوائلهم الى طلب المساعدة والانتظار سنين طويلة الامر الذي تسبب في تداعيات وكوارث اجتماعية وترافق ذلك مع شحة موارد الاقليم وميزانيات وزارة الصحة وعدم قدرتها على دعم برامج العلاج والاستشفاء.

2- يرمي هذا المشروع بقانون الى سد حاجة مجتمعية باتت ضاغظة ومقلقة للمواطنين الذين ابتلاهم الله بامراض مستعصية وطارئة او نادرة مما يدفعهم لطلب العلاج خارج حدود الاقليم حيث تتضاعف الكلفة وتتعذر مصادر التمويل.

3- الاستفادة من التجارب العالمية المتعددة في برامج العلاج والاستشفاء عن طريق التعاون مع هيئات ومراكز طبية عالمية متخصصة وتخضع برامجها وتوجهاتها المستقبلية لكثير من الدراسة المستمرة.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بە كوردیەكەش تكايە.

بەڕێز بێریڤان اسماعيل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێستا پرۆژە یاسای سندووقی هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس بە زمانی کوردی دەخوێنمەوە:

پێشنیاری یاسای سندووقی هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس

ماددەی یەکەم:

سندووقێك دادەمەزرێت بەناوی (سندووقی..........)و کەسایەتییەکی مەعنەوی دەبێت و لە رووی دارایی و بەڕێوەبردنەوە سەربەخۆیەو بە وەزارەتی تەندروستیەوە گرێ دەدرێت، پاشان بە وشەی (سندووق) ئاماژەی پێ دەکرێت.

ماددەی دووەم:

ئامانجی سندووق بەدیهێنانی ئەمانەیە:

سندووق بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار تایبەتمەندە بە دابین کردنی چارەسەر بۆ هاوولاَتیانی کوردستان، ئەوانەی حاڵەتی نەخۆشی شێرپەنجە، یان نەخۆشی قورسیان هەیەو چارەسەر کردنیان لە دەزگاکانی تەندروستی سەر بە وەزارەتی تەندروستی دەست ناکەوێت و دەخوازێ پشتگیرییەکی چڕ بکرێن بە دابین کردنی پێویستیەکانی چارەسەر کردن لە دەرمان و ئامێری پزیشکی و بنکەی پسپۆر بە چارەسەر کردنی لە ناوەوە، یان دەرەوەی کوردستان.

ماددەی سێیەم:

بۆ ئەوەی سندووق لەو پسپۆڕییانەی لەم یاسایەدا هاتوون دەست بەکار بێت، دەبێ ئەم کارانە بکات:

یەکەم/ دروست کردن و دامەزراندنی بنکەی تەندروستی پسپۆر لە چارەسەر کردنی نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس و سەرپەرشتی کردنیان.

دووەم/ خاوەنداری و حیازە کردنی سامانی نەگواستەو گواستە بەکار بردنیان بەپێی یاساکانی کار پێ کراو.

سێیەم/ گرێبەست کردن لەگەڵ لایەنانی پەیوەندیدار بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانجەکانی سندووق، وەك بنکەی تەندروستی و کادیرو کۆمپانیای نیشتمانی و بیانی.

چوارەم/ مافی وەدەستهێنانی ئەو داتاو ئامارو توێژینەوەو لێکۆڵینەوانەی پێویستی پێیانە بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانج و مەبەستەکانی لە لایەنانی پەیوەندیدار.

پێنجەم/ سەبارەت بەو ماف و ئەرکانەی لەسەریێتی، یان هی خۆیەتی، مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە.

ماددەی چوارەم:

داهاتی دارایی سندووق لەمانە پێك دێت:

یەکەم/ ئەو بەخشینانەی کە حکومەتی هەرێم بۆ پشتگیری کردنی سندووق دەیاندات.

دووەم/ بەشە مافی سندووق لە پارەی تەرخان کراوی وەزارەتی تەندروستی.

سێیەم/ ئەو داهاتەی لە سەپاندنی ئەم رەسمانەی دادێن دێنە دەست:

ڕێـژەی (5٪)ی ئـەو ڕەسمانـەی لـە کەلوپـەل و بـەروبوومی زیـان بـەخش بـە تەندروسـتی کـە وەردەگیرێـن، ئەوانەی بەرهـەمی نـاوخۆن، یـان هـاوردە کـراون وەکـو (تـووتن، ئۆتۆمبیـل، کارگـە، پاڵاوگـە، جگەرەکێشـان، ئەلکهوول).

چوارەم/ ڕێژەی (50٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان وەردەگیرێت.

پێنجەم/ ڕێژەی (50٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاساکانی کار پێکراو دەسەپێندرێن.

شەشەم/ ڕێژەی (25٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاسای چاودێری تەندروستی دەسەپێندرێن.

حەوتەم/ ڕێژەی (50٪) لەو غەرامانەی دادگا، یان دەستەی تایبەتمەند بەباشی و سـەلامەتی دەیسـەپێنێتە سەر ئەوانەی بازرگانی بە کەلوپەل و خۆراکێك دەکەن، کە مەرجەکانی سەلامەتی تەندروستی تێدا نییە.

هەشتەم/ کۆمەك و دیاریی ناوخۆ و دەرەوە.

نۆیەم/ قازانجی ئەو چالاکیانەی سندووق دەیانکات.

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەنێك ئەمینداریێتی سـندووق بـەڕێوە دەبـات بـۆ پێکهێنـان و دیـاری کردنـی سـەرۆك و دامەزرانـدنی ئەندامانی و دیاری کردنی ماوەی ئەندامێتی و ڕێزانەکانیان بە مەرسومی بڕیارێك لە سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت، ئەنجومەنی ئەمینداریێتی بۆی هەیە لەنێوان ئەندامـەکانی خۆیـدا، یـان لـە کەسـانی دیکەی خاوەن شارەزایی و پسپۆری لیژنە دروست بکات بۆ بەجێ گەیاندنی ئەو ئەرکانەی دیارییان دەکات.

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەنی ئەمینداریێتی تایبەت دەبێت بـە بـەڕێوەبردنی کارەکانی و نەخشەکێشانی سیاسـەتی گشـتی کـە لەسـەری دەڕوات و بڕیـاردانی ئـەو پلانانـەی کـە بەڕێوەچـوونی کـاری تێـدا کـۆنترۆڵ دەکـات، ئەنجومـەنی ئەمینداریێتی بڕیاری پێویست دەگرێتەبەر بۆ جێ بـەجێ کردنـی ئـەو خواسـتانەی لـە پێناویـدا دامـەزراوە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، یان ئەو ڕێنمایی و جاڕنامەو بڕیارانەی بۆ جێ بـەجێ کردنـی دەرچـوون و بەتایبەتی ئەویش بۆی هەیە:

1- دانانی لائیحەی ناوخۆیی بۆ ڕێکخستنی کاروباری دزی و لێپرسینەوەو بەڕێوەبردن و هونـەریی دەسـتەو دامەزراندنی کارمەندانی سندووق و تەرقیەو گواستنەوەو دەست نیشـان کردنـی مووچـەو پاداشـت کـردن و لێپرسینەوەی سەر زەنشتی و هەر شتێك پەیوەندیی بەکارو باری وەزیفەیانەوە هەبێت و بەرزکردنـەوەیان بۆ وەزیر.

2- دانانی پرۆژەی بودجەی ساڵانەی سندووق و حیسابی کۆتایی.

3- سەیر کردنی ئەو ڕاپۆرتە خولییانەی کە سەبارەت بە چۆنێتی بەڕێوە چوونی کـاری سـندووق و یاسـای دارایی سندووقن.

4- دانـانی پێـوەرو مـەرجی پێویسـت بـۆ دەسـت نیشـان کـردن و پـالآوتن و هەڵبـژاردنی سـوومەندان لـە خزمەتگوزارییەکانی، ئەمەش لـە رێگـای بـەڕێوەبردن و دەسـتەو لیژنـەی هونـەریی پسـپۆڕەوە دەبێت، کـە ئەنجومەنی ئەمینداریێتی لە کەسانی شارەزاو پسپۆر پێك دێنێت.

5- دانانی پلانی پڕ پەرەپێدان و گەشە پێ کردنی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندووق.

ماددەی حەوتەم:

ئەنجومـەنی ئەمینـداریێتی سـاڵێ چـوار جـار کـۆ دەبێتـەوە، یـان هـەر کاتێـك پێویسـتی وای خواسـت بـە داخوازییەك لە سەرۆك، یان جێگری سەرۆکەوە، کۆبوونەوەی ئەنجومەن بە راست نازانرێت بەبێ زۆرینەی ئەندامانی، کە دەبێت یەکێك لە سەرۆك، یـان جێگرەکـەی لەنێوانـدا بێـت و بڕیارەکـان بەزۆرینـەی دەنگـی ئامادە بـووان دەبێـت، لـەکاتی یەکسانی دەنگەکانـدا ئـەو لایەنـەی سـەرۆکی تێدایـە بـە هەنـد وەردەگیرێـت، ئەنجومەن بۆی هەیە بۆ دانیشتەکان بانگهێشتی سەرۆکی جێ بەجێکاری سندووق و هەر کەسێك کە شارەزا بێت بکات بۆ سوود وەرگرتن لە شارەزاییان بێ ئەوەی دەنگیان هەژمار بکرێت.

ماددەی هەشتەم:

لەسەر ئەنجومەنی ئەمینداریێتیە راپۆرتە خولییەکانی بخاتە بەردەم وەزیر، کە لەسەر چالاکی سـندووق و بەڕێوەچـوونی کـارو ئەوانـەی ئەنجامـدراون و دەسـت نیشـان کردنـی بەربەسـتەکانی بـەڕێوەبردن و ئـەو رێوشوێنانەی گرتوونیە بەر بۆ چارەسەر کردن لە راپۆرتەکەیدا، وەزیر بە دواداچوونی سـندووقی لەسـەرە کە تا چەند پابەندی حوکمەکانی ئەم یاسایەیەو ئاراستە کردنی هەرێم لە بواری کاری سندووقداو تا چەند توانیوێتی ئامانجەکانی بەشێوەیەکی تواناکارو کاریگـەر جێ بـەجێ بکـات، لـە سـنووری ئـەو داراییـەی رێـی پێـدراوەو لەبەردەسـتدایە، گـەر وەزیـر بـۆی دەرکـەوت هاودژییـەك لـەکارو بڕیارەکـانی سـندووق لەگـەڵ حوکمـەکانی ئـەم یاسـایەدا هەیـە، یـان سـندووق ئامانجـەکانی بەشـێوەیەکی بـەتواناو کاریگـەر جـێ بـەجێ نەکردووە، بۆی هەیە رەزامەنـدی لەسـەر نـەدات و ئەنجومـەنی ئەمینـداریێتی ئاگـادار بکاتـەوە بـەو جـۆرەی بەباشی دەزانێ، گەر هاتو ئەنجومەن سوور بوو لەسەر رای خۆی و وەڵامی رەزامەندی نەبوونەکەی وەزیری لە ماوەی دوو هەفتەدا نەدایەوە، ئەوە وەزیر بابەتەکە بەرز دەکاتەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران بۆ وەرگرتنی بڕیار لەسەر رازی نەبوونەکەی وەزیـر، لـە مـاوەی بیست رۆژدا لـە بـەرواری ئـەو رۆژەی راپۆرتەکـەی تێـدا بەرز کراوەتەوە.

ماددەی نۆیەم:

سندووق سەرۆکێکی جێ بەجێکاری دەبێت بە بڕیارێك لە ئەنجومەنی ئەمیندارییـەوە بـۆ مـاوەی سـێ سـاڵ دەست نیشان دەکرێت، دەکرێ بۆ دوو جار لەسەر یەك ماوەکەی نوێ بکرێتەوەو کارو ئەرکی سـەرۆکی جـێ بەجێکاری سندووق بەڕێوەبردنی کارەکانی و دەستبەکار بوونی پسپۆرێتی و جێ بەجێ کردنی بڕیارەکـانی ئەنجومـەنی ئەمینداریێتیـە، لـە سـنووری حوکمـەکانی ئـەم یاسـایەو یاسـاو رێسـا پەیوەندیـدارەکان لـە ژێـر چاودێری و سەرپەرشتی کردنیدا دەبێت.

ماددەی دەیەم:

لە حاڵەتی بەتاڵ بوونی پۆستی سەرۆکی جێ بەجێکار بە هەر هۆیەك بێت کەسێك لە شوێنی دادەنرێت بە هەمان بەڕێوەبردن و چۆنێتی ئاماژە پێکراو لە ماددەی حەوتەمدا.

ماددەی یازدەم:

ئەنجومەنی ئەمینداریێتی سندووق مافە کرێی سەرۆکی جێ بەجێکار لەگەڵ سەرمووچەو جیاوەکی دارایی و عەینیەکان دەست نیشان دەکات.

ماددەی دوازدەم:

سەرۆکی جێ بەجێکار دەتوانێ داوای دەست لەکار هەڵگرتن بکات بەپێی داخوازییەکی نووسراو پێشکەش بە ئەنجومەنی ئەمینداریێتی بکات بەلایەنی کەم بە سێ مانگ بەر لە بەرواری دەست نیشان کردنی رۆژی دەست لەکار هەڵگرتنەکە، رەزامەندی کردن لەسەر دەست لەکار هەڵگرتنەکەش بە بڕیارێك دەبێت کە لە لایەن ئەنجومەنی ئەمینداریێتیەوە دەردەچێت.

ماددەی سیازدەیەم:

أ- دەکرێ بە بڕیارێکی ئەنجومەنی ئەمینداریێتی سندووق بەزۆرینەی دەنگی ئامادەبووان سەرۆکی جێ بەجێکار لە پۆستەکەی لابرێت بەهۆی خراپ بەکارهێنانی پسپۆریی، یان بەدڕەوشتی، یان بێ توانایی لە جێ بەجێ کردن، یان نا ئەمینی لە کارەکەیدا، یان بەهۆی باری تەندروستییەوە نەتوانێت کارو ئەرکەکانی وەزیفەکەی جێ بەجێ بکات.

ب- پێش دەرکردنی سەرۆکی جێ بەجێکار لە پۆستەکەی فرسەتێکی دەدرێتێ بۆ بەرگری کردن لەخۆی لەبەردەم ئەنجومەنی ئەمینداریێتیدا، سەرۆکی جێ بەجێکار بەردەوام دەبێت لە هەڵسووڕاندنی کارەکانیدا تا بەرواری لابردنەکەی، گەر هاتو ئەنجومەنی ئەمینداریێتی بڕیاری پێچەوانەی ئەوەی نەبوو.

ماددەی چواردەم:

وەزیری تەندروستی بڕیاری پێویست دەردەچوێنێ بۆ جێ بەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە، لە ماوەی شەش مانگداو لە بەرواری بڵاو کردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمیدا.

ماددەی پازدەیەم:

لەسەر وەزیرەکانە (هەر کەس بەپێی ئەوەی پەیوەندیی پێوەیەتی) حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکات و لە رۆژی دوایی بەرواری بڵاوکردنەوەیدا لە رۆژنامەی فەرمی ئەوە کاری پێ دەکرێت.

هۆی دەرچوون

1- بابەتی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە سەبارەت بە زۆرێك لە حاڵەتی نەخۆشی سەخت و قورس و کوتوپڕ، دیاردەیەکی پڕ دڵەڕاوکەیە بۆ هاووڵاتیانی کوردستان، بەتایبەتی لەم ساڵانەی دواییداو بە هاوشان لەگەڵ زیاد بوونی نەخۆشیەکان و نزمی باری گوزەرانی هاووڵاتیان وای کرد کە ژمارەیەکی زۆر لە رۆڵەکانی هەرێم و خانەوادەکانیان داوای یارمەتی بکەن و ساڵانێکی دوورو درێژ چاوەڕان بن، ئەمەش بووە

هۆی کاردانەوەو کارەساتی کۆمەڵایەتی، لەگەڵ ئەوەشدا کەمی سەرچاوەکانی هەرێم لە بودجەی وەزارەتی تەندروستی و توانا نەبوونی لە پشتگیری کردنی پرۆگرامەکانی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە.

2- ئەم پرۆژەیە دەخوازێ بە یاسایەك پێویستیەکی کۆمەڵگەیی پڕ بکاتەوە، کە بۆتە فشارێك و دڵەڕاوکە بۆ ئەو هاووڵاتیانەی کە پەروەردگار دووچاری نەخۆشی سەخت و کوتوپڕو دەگمەنی کردوون، کە وایان لێ دەکات داوای چارەسەر کردن بکەن لە دەرەوەی هەرێم، کە تێچووی دووقاتە و سەرچاوەکانی تەمویلیش بەردەست نییە.

3- سوود وەرگرتن لە تاقیکردنەوەکانی جیهانی هەمە جۆر، لە پرۆگرامەکانی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە لە ڕێگای هاوکاری کردن لەگەڵ دەستەو ناوەندە پزیشکییە جیهانییەکانی پسپۆری کە پرۆگرام و ڕێنماییەکانیان بۆ پاشەڕۆژ لە ژێر توێژینەوەی بەردەوامدان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی فەرموون.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی بەخشندەو میهرەبان.

ڕاپۆرتی لیژنەی تەندروستی.

بۆ/ سەرۆکایەتی پەرلەمان کوردستان – عێراق

بابەت/ ڕاپۆرتی لیژنە

لیژنەی کاروباری تەندروستی و ژینگە لە ڕۆژی سێ شەممە ڕێکەوتی 2011/4/26 کۆبووەوە بۆ ئامادە کردنی ڕاپۆرتی لیژنە بۆ پرۆژە یاسای (سندووقی کۆمەك بۆ شێرپەنجەداران و نەخۆشیە گرانەکان)، کە لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان پێشنیار کراوەو لە دانیشتنی ژمارە (12)ی ئاسایی ڕۆژی دوو شەممە ڕێکەوتی 2010/11/8 لە پەرلەمانی کوردستان خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە، ئەمەی خوارەوە ڕای ئێمەیە:

أ- پرۆژە یاسای پێشنیار کراوی ناوبراو بە تەواوی دەگونجێت لەگەڵ حوکمەکانی دەستوور بەتایبەتی ماددەی (31) لە دەستوور، واتا لە هەردوو ڕووی دەستووری و یاسایی گونجاوە.

ب- پرۆژە یاسای پێشنیار کراوی ناوبراو داهاتێکی مالی زیاتر دابین دەکات بۆ چارەسەر کردنی نەخۆش، بە ڕێگای بەخشین و هاوکاری، هەروەها لە ڕێگای وەبەرهێنانی موڵك و ماڵی سندووقەکە.

ج- پرۆژە یاسای پێشنیار کراوی ناوبراو دەرگا دەکاتەوە لەسەر دەستەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و بازرگانان و ......هتد بۆ بەشداری کردن لە پارەدار کردنی سندووقەکە لە ڕێگای بەخشینەوە.

د- پـرۆژە یاسـای پێشـنیار کـراوی نـاوبراو شـەفافانە کارەکـانی بـەڕێوە دەبـات، بۆیـە متمانـەی نەخۆشـەکان بەهێز دەکات لە ڕێگای دامەزراندنی ئەنجومـەنی ئەمینـدارێتی و دانـانی مـەرجی پێویسـت بـۆ هەڵبـژاردنی ئەو نەخۆشانەی کە کەڵك لەو پارە وەردەگرن لە ڕێگای دەزگاو لیژنە هونەریە پسپۆریەکانەوە.

هـ- ئەم پرۆژەیە لەلایەن گشت ئەنـدامانی لیژنەکەمانـەوە پێشـنیار کـراوەو لـەکاتی خۆیـدا دیراسـە کـراوەو هـەموولا واژوویـان کـردووەو پێشکەشـی سـەرۆکایەتی پەرلـەمان کـراوە، دوای ئـەوەی لەلایـەن پەرلـەمانی کوردستان لـە ڕێکـەوتی 2010/11/8 خوێندنـەوەی یەکـەمی بـۆ کـرا، جارێکی تـر لەلایـەن سـەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان – عێراق وێنەیەك لە دەقی پـرۆژە یاساکە ئاراسـتەی لیژنـەمان کرایـەوە بـۆ دیراسـە کردن، لیژنەکەمان لە کۆبوونەوەی ڕۆژی سێ شەممە ڕێکەوتی (2010/12/28) کە لە کۆنووسمـان ژمـارە (23) لـە ڕێکـەوتی 2010/12/28 کـە لـە کۆنووسمـان ژمـارە 23 ی 2010/12/30 ئامـاژەی پێکـراوە دیراسەی وردی بۆ پرۆژەکە کردووە و هەموو ماددەکانی پرۆژەکەی پەسەند کردووە، بەڵام بڕیارمان وابوو کـە لەگـەڵ لیژنـەی دارایـی و کاروبـاری ئـابووری و لیژنـەی کاروبـاری یاسـایی ڕاپـۆرتی هاوبـەش بنووسـین، ئێستاشی لەگەڵ دابێ لە هەفتەی ڕابردوو داوامان لە لیژنەی یاسایی کرد و داواشمان لە لیژنەی دارایی کـرد بە تایبەتی لیژنەی یاسایی سێ جار داوامـان لێ کـردن بـۆ ئـەوەی کۆبوونـەوەی هاوبـەش بکـەین و ڕاپـۆرتی هاوبـەشمان هـەبێ، بـەڵام نـەکرا و سـەربەخۆیانە بـوو، ئـەوە بـۆ مـەعلوماتی جـەنابتان، لـە کۆبوونـەوەی ئەمڕۆش دا لیژنەکەمان جارێکی تر دیراسەی وردی پرۆژە یاسایەکەی کردووە و بە تێکـڕای دەنـگ هـەموو ئەنـدامان پرۆژەکـەیان پەسـەند کـردووە و بـەهۆکارە پێویستەکانیشـی وەکـو خـۆی پەسـەند کـراوە، بۆیـە ئاڕاسـتەی سـەرۆکایەتی پەرلـەمانی کوردسـتانی عیراقـی دەکـەین، بـۆ ئـەوەی بفـەرموون بـە بیـنین و خستنەڕووی پرۆژە ئەسڵیەکە و ڕای لیژنەی کاروبـاری تەندروسـتی و ژینگـە لەسـەری، بـۆ پەرلـەمان و بـۆ گفتوگۆ کردن وڕای ئەندامان لەسەری، بۆیە ئاڕاستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستانی عیراقـی دەکـەین ئـەم پـرۆژە یاسـایە بـۆ ئـەوەی بفـەرموون بـە بیـنین و خسـتنەڕووی پـرۆژە ئەسـڵیەکە و ڕای لیژنەکـەمان لیژنەی کاروباری تەندروستی و ژینگە لەسەری بۆ پەرلەمان و بۆ گفتوگۆ کردن و ڕای ئەندامان لەسەری.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا لیژنەی یاسایی بیخوێننەوە مادده بە مادده، لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز د.ئاراس حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ئەو یاسایە تکا لە بەڕێزتان دەکەین کەوا ڕێمان پێ بدەن وەکو لیژنەی دارایی ڕوونکردنەوە بدەین، چونکە لە ڕاپۆرتی لیژنەی تەندروستی و ژینگە هات بوو کە داوامان لێ کراوە لەگەڵیان ڕاپۆرتی هاوبەش بنووسین، ئەو پرۆژە یاسایە لە کاتی خۆی دا بە نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان (ك.851 لە 2010/11/10) ئاڕاستەی لیژنەکەمان کراوە، لیژنەکەمان بە کۆ نووسی ژمارە 42 لە 2010/11/30 یەعنی لە پاش 20 ڕۆژ لە گەیشتنی ئەو نووسراوەی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان

کۆنووسی ئاماده کردووه، وه لەو کۆنووسه داوامان کردووه که لەبەرئەوەی ئیلتزامێکی ماددی و دارایی و هونەری دروست دەکات ئەو پرۆژەیه داوامان کردووه که ڕای حکومەت بزانین چیه لەو بارەیەوه، دواتر داوامان لێ کرایەوه له کۆبوونەوەیەك دا که ئەو پرۆژانەی کەوا ئاماده نەکراوه، ئاماده بکرێت، ئێمه کۆنووسی دووەممان پێی کرد، کۆنووسی ژماره 154 له 2011/11/22 و جەنابیشتان دەقی کۆنووسەکەتان ناردووه بۆ حکومەت بۆ ئەوەی وەڵاممان بدەنەوه، بەڵام وەڵام هەر نەبوو له حکومەتەوه بەشێوەیەکی فەرمی، دواتر بەڕێزتان نووسراوێکتان ئاراسته کردین به ژماره 586 له 2012/3/25 سەبارەت بەو پرۆژه یاسایانەی که دواکەوتوون دەست بکەین به ئاماده کردنیان، ئێمه وەڵامی بەڕێزتانمان داوەتەوه لەلایەن لیژنەکەمانەوه به کۆ نووسی ژماره 202 له 2012/4/1 واته له 2012/4/1 ئێمه پرۆژه یاسایەکمان هەیه که لەلایەن ئێمەوه کۆنووسی لەسەر ئاماده کراوه، لیژنەی تەندروستی و ژینگه داوای له ئێمه کردووه هەفتەیەك لەمەوپێش به تەلەفۆن، بەڵام ئێمه له 2012/4/1 ئامادەمان کردووه، تکا له بەڕێزتان دەکەم بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئەگەر ڕێم پێ بدەی دیباجەی کۆنووسەکەش بخوێنینەوه وەکو تەوسیقێك بەرامبەر ئەو پرۆژه یاسایه ئەگەر ڕێمان پێ بدەن.

پەرلەمانی کوردستانی ـ عیراق

لیژنەی دارایی و ئابووری

کۆنووسی ژماره 202 ڕێکەوتی 2012/4/4 ئاماژه به نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان، ژماره ك. 586 له 2012/3/25 سەبارەت بەو پرۆژه یاسایانەی که دوای خوێندنەوەی یەکەمیان ئاڕاستەی لیژنەکەمان کراوه و ماوەیەکی زۆری بەسەر داچووه و تا ئێستا ڕای کۆتایی لەسەر نەدراوه لەلایەن لیژنەکەمانەوه، بۆ ئەم مەبەسته لیژنەکەمان 202 ەمین کۆبوونەوەی ئاسایی خۆی ئەنجام دا له 2012/4/4 بۆ لیکۆڵینەوه دەربارەی زنجیره 3 ی نووسراوی سەرەوه که ئاراستەمان کراوه لەلایەن بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمانەوه، لەسەر پرۆژه یاسای (صندوق اعانة مرضى السرطان وذوي الامراض المستعصية) که لەلایەن ژمارەی یاسایی پەرلەمانەوه پێشکەش کراوه، به نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان ژماره ك. 851 له 2010/11/10 ئاڕاستەی لیژنەکەمان کراوه، له دانیشتنی ژماره 2010/8/12 خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوه، دوای لێکۆڵینەوه لەم بابەته به زۆرینەی دەنگی ئامادەبووانی لیژنەکەمان گەیشتینه ئەم زانیاری و بڕیارانەی خوارەوه:

1/ ئاماژه به نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان ژماره ك.851 له 2010/11/10 سەبارەت به پرۆژه یاسای سندوقی کۆمەك، بەوانەی که تووشی نەخۆشی شێرپەنجه و نەخۆشیه گرانەکان هاتوون، لیژنەکەمان کۆنووسی ژماره 154 ی ئاڕاستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان کردووه له 2011/11/22 نووسراومان ژماره 247 له 2011/11/23 ئەو زانیاریانەی تێدا ڕوون کردووەتەوه، أ ـ له کاتی خۆی دا لیژنەکەمان کاری لەسەر کردووه به کۆنووسی ژماره 42 له 2010/11/30 ڕاپۆرتی لەسەر ئاماده کردووه، وەکو بیرۆکه پشتگیریمان له پرۆژه یاساکه کردووه، ب ـ پێشنیارمان کردووه لەڕێگەی لیژنەی

تەندروستی پەرلەمانەوە بە هاوبەشی لەگەڵ لیژنەکەمان و میوانداری نوێنەرانی وەزارەتی دارایی و تەندروستی و چەند پزیشکێکی ڕاوێژکار بکات لەو بارەیەوە بە مەبەستی گفتوگۆ کردن و زانینی توانای هەر دوو وەزارەتەکە بەرامبەر بە جێ بەجێ کردنی ئەو پرۆژە یاسایە.

2/ لەژێر ڕۆشنایی کۆبوونەوەی لیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمان لەگەڵ بەڕێزان سەرۆك و سکرتێری پەرلەمان لە 2011/11/21 و ئاماژە بە نووسراوی بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان ژمارە ك.1459 لە 2011/11/21 سەبارەت بە ڕای لیژنەکانی پەرلەمان، بە پرۆژە یاساکان، لیژنەکەمان بۆ جاری دووەم 154 ەمین کۆبوونەوەی ئاسایی خۆی ئەنجام دا لە بەرواری 2011/11/22 بە نووسراومان ژمارە 247 لە 2011/11/7 دەربارەی ئەو بابەتە لیژنەکەمان لەو کۆنووسە دا ئەو دوو بڕیارەی داوە، ا ـ لیژنە پشتگیری لە پرۆژە یاسایەکە دەکات و پێشنیاری کردووە بە هۆی تایبەتمەندیەتی ئەم بابەتەوە بە لیژنەی تەندروستیەوە کە ڕاپۆرتێکی هاوبەشی سێ لایەنە ئامادە بکرێت لەلایەن لیژنەکانی تەندروستی و یاسایی و دارایی دەربارەی ئەو پرۆژە یاسایە، ب ـ لە هەمان کاتدا لیژنە پێشنیاری کردووە بۆ بەڕێز سەرۆکایەتی پەرلەمان تاکو حکومەتی هەرێم لەو پرۆژە یاسایە ئاگادار بکاتەوە بۆ زانینی توانای دارایی و کارگێڕی دەربارەی جێ بەجێ کردنی ئەم پرۆژە یاسایە لەڕووی واقعیەوە وەڵام دانەوەمان.

3/ بۆ ئەم مەبەستە بۆ جاری دووەم لیژنەکەمان نووسراوێکی ئاڕاستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان کردووە بە ژمارە 251 لە 23/ 11 /2011 بۆ ناردنی پرۆژە یاسایەکە بۆ حکومەتی هەرێم و هەردوو وەزارەتی تەندروستی و دارایی بۆ وەرگرتنی ڕایان.

4/ بەم شێوەیە سەرۆکایەتی پەرلەمان دەقی ڕای لیژنەی دارایی بە نووسراوی ژمارە 247 لە 2011/11/23 سەبارەت بە پرۆژە یاسای ناوبراو ئاراستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران کردووە بە نووسراوی سەرۆکایەتی پەرلەمان ژمارە 4 ـ3ـ 2143 لە 2011/12/12 بە مەبەستی دەربڕینی ڕا.

5/ لە هەمان کاتدا سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران فەرمانگەی کاروباری کارگێڕی و دارایی بە نووسراویان ژمارە 14276 لە 2011/12/22 وەزارەتی تەندروستی لێ ئاگادار کردووەتەوە بە مەبەستی وەرگرتنی ڕایان و سەرۆکایەتی پەرلەمان لیژنەی دارایی لێ ئاگادار کردووەتەوە بە نووسراوی ژمارە ك.104 لە 2012./1/4

6/ بۆیە لیژنەکەمان تا ئەم بەروارە چاوەڕوانی وەرگرتنی ڕای حکومەت و هەردوو وەزارەتی تەندروستی و داراییە لەم بارەیەوە.

7/ لەگەڵ ئەوەشدا تاوەکو ئێستا ڕای حکومەت و وەزارەتە پەیوەندارەکان نەگەڕاوەتەوە بۆ لیژنەکەمان، لەهەمان کاتدا کۆبوونەوەی هاوبەش لەنێوان لیژنەکانی تەندروستی و یاسایی و دارایی ئەنجام نەدراوە، بۆ ئامادە کردنی ڕاپۆرتی هاوبەش لیژنەی دارایی بە باشی زانی بە مەبەستی دوانەکەوتنی ئەم پرۆژەیە ڕای خۆی دەربڕێت دەربارەی مادده یاسایەکانی ئەم پرۆژە یاسایە کە پەیوەندی بە لیژنەی داراییەوە هەیە، بەم شێوەیەی خوارەوە:

یەکەم/ دەربارەی (المادة الاولى) پەسەندە و ناوی پرۆژەکە بەو شێوەیە بێت کە لە پرۆژە یاسایەکەدا هاتووە.

دووەم/ دەربارەی (المادة الثانية) پەسەندە.

سێیەم/ دەربارەی(المادة الثالثة) خاڵەکانی (أولا ـ خامسا) پەسەندە لەگەڵ زیاد کردنی وشەی (تكون لادارة الصندوق).

چوارەم/ دەربارەی (المادة الرابعة) بەم شێوەیەی خوارەوەیە: دەربارەی (أولا) پەسەندە، دەربارەی (ثانيا) پەسەندە، دەربارەی (ثالثا) ڕێژەی 50٪ بکرێت بە ڕێژەی 60٪ ، دەربارەی (رابعا) ڕێژەی 50٪ بکرێت بە ڕێژەی 70٪، دەربارەی (خامسا) ڕێژەی 50٪ بکرێت بە ڕێژەی 80٪، دەربارەی (سادسا) ڕێژەی 25٪ پەسەندە، دەربارەی (سابعا) ڕێژەی 50٪ پەسەندە، دەربارەی (ثامنا) پەسەندە، دەربارەی (تاسعا) پەسەندە، دەربارەی خاڵەکانی کۆنووسەکەمان 5 و 6و 7و 8و 9و 10 و 11 و 12 دەربارەی ماددەکانی 5 و 6و 7 و 8 و 9 و 10 و 11 و 12 و 13 پەسەندە، 14/ دەربارەی (المادة الرابعة عشر) دەستەواژەی (ستة اشهر) بکرێت بە (ثلاثة اشهر)، دەربارەی 15/ (المادة الخامسةعشر) پەسەندە، 16/ دەربارەی (الاسباب الموجبة) پەسەندە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ماددە بە ماددە بیخوێننەوە بۆ ئەوەی موناقەشەی لەسەر بکەین، کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست احمد (سکرتێری پەرلەمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عینوان لەناوی سەندوق دێتە وەرگرتن، لەبەرئەوە نیقاش لەسەر ماددەی یەکەم بێت، چونکە عینوانی سەندوق لە ناوی سەندوقەکە دێتە وەرگرتن، پێویست ناکات ئێمە موناقەشەی عینوانی قانون بکەین پاشی بێین موناقەشەی ماددەی یەکەم بکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەردووکی دەکەین بە یەکەوە، واتە ماددەی یەکەمیش بخوێننەوە بۆ ئەوەی هەردووکی بەیەکەوە موتەرابتە، فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەمی ئەسڵی پرۆژەکە:

يأسس صندوق يسمى (بصندوق...)(ئەوە بە پێی ناوەکە کە لەسەر چ ڕێککەوتین ئەو لێرە دەنووسرێ) تكون له الشخصية المعنوية، ويتمتع بالاستقلال المالي والاداري ويرتبط بوزارة الصحة ويشار اليه في ما بعد بكلمة (الصندوق).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

هاوڕاز خان فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەم:

سندووقێك دادەمەزرێت بەناوی (سندووقی..........)و کەسایەتییەکی مەعنەوی دەبێت و لە ڕووی دارایی و بەڕێوەبردنەوە سەربەخۆیەو بە وەزارەتی تەندروستیەوە گرێ دەدرێت، پاشان بە وشەی (سندووق) ئاماژەی پێ دەکرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ناوەکان دەخوێنمەوە، ئەگەر یەکێکی تر ویستی قسە بکات دەتوانێ، چونکە ماددەیەکی ترمان رەبت کرد بەوەوە، ئاشتی خان، کوێستان خان، کاك کاردۆ، کاك عبداللە، پەیمان خان، د.بشیر، ڤیان خان، بێریڤان خان، ئەڤین خان، تارا خان، هاژە خان، کاك ئارام، کاك خلیل، د.احمد، کاك حمە سعید، گوڵێزار خان، ژیان خان، کاك سالار، سەمیرە خان، شلێر خان، م.کاوە، سیوەیل خان، کاك سەرهەنگ، کاك عبداللە مەلا نوری، شیلان خان، کاك عبدالسلام، کاك قادر، شەونم خان، کاك گۆران، نیشتمان خان، کاك عبدالرحمن، کاك ڕێباز، کاك عمر، بەفرین خان، لیژنەی یاسایی ئێوە هیچ پێشنیارتان هەیە پێش ئەوەی پەرلەمانتاران قسە بکەن؟، فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیار دەکەین ماددەکە دابڕێژرێتەوە بەو شێوەیە:

یأسس صندوق (چۆن لەسەری ڕێك کەوتین) ولە شخصیة معنویة ویتمتع بالاستقلال المالي والاداري ویرتبط بوزارة الصحة.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی؟

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕای لیژنەی تەندروستی، ماددەی یەکەم سندوقێك دادەمەزرێ بەناوی سندوقی کۆمەك بۆ شێرپەنجەداران ونەخۆشیە گرانەکان و کەسایەتیەکی مەعنەوی دەبێت و لەڕووی دارایی و بەڕێوەبردنەوە سەربەخۆیە و بە وەزارەتی تەندروستیەوە گرێ دەدرێ و پاشان بە وشەی سندوق ئاماژەی پێ دەکرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر هەمان ڕەئی جارانت هەیە؟.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید (وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئاشتی خان فەرموو.

بەڕێز ئاشتی عزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ناونیشانی پرۆژەكە پێشنیازی ئەوە دەكەم كە وەكو ئەوەی كە هاتووە لە پرۆژە یاسایەكە (قانون صندوق اعانة مرضى السرطان وذوى الامراض المستعصية) پشتگیریش بۆ ئەم ناونیشانە لە ناوەرۆكی پرۆژەكە كە لە ئامانجەكە داهاتووە، باس لەوە دەكات، بۆ ئەوەی بۆ هاوكاری كردنی نەخۆشەكانی سەرەتان بێ لەبەرئەوەی ئەمانە كۆمەڵێك نەخۆشین كە عیلاجیان نیە و لە موئەسەساتە سحیەكانی هەرێمی كوردستان دەست ناكەوێت و یەكێكی تر لە پاڵپشتەكان ئەوەیە كە جۆری عیلاجەكان عیلاجێكی گرانە، ئەگەر ئەم دوو ئامانجە بخەینە پاڵپشت بۆ سەندوقەكە كەواتە نەخۆشیەكانی تریش لە موئەسەساتە سحیەكانی تری هەرێمی كوردستان دا عیلاجی دەست ناكەوێ، عیلاجەكانیش گرانە، بۆیە ئەمە دەبێتە پاڵپشتێك بۆ ئەوەی كە ئێمە داوا بكەین كە نەخۆشیە گران و موستەعسیەكانی تریش بگرێتەوە، ئەگەر تەبریر بۆ ئەوە بۆ ڕەد كردنەوەی لە دوای ڕوون كردنەوەكەی بەڕێز وەزیری تەندروستی كە دەڵێ لەوانەیە نەخۆشیەكانی تر هۆكارێك بێ كە ببێتە لۆدێكی گەورە و گرانیەك بۆ سەرشانی سندوقەكە، ئێمە دەتوانین بە حاڵەتی تەحدید كردنی جۆرە نەخۆشیە موستەعسیەكان، كۆمەڵێك ئەولەویەت دابنێین بۆ هەندێ نەخۆشی و ناوەكانیان بهێنین، بە حاڵەتێكی تریش دەتوانین چارەسەری ئەم خەمە بكەین، ئەوەیە ئێمە دەرگای هاوكاری كردن بە سندوقەكە، ئەو پانتایە فراوان بكەین، نەك نەخۆشیەكان لێرە تەحدید بكەین كە چووینە سەر بڕگەی هاوكاری دۆزینەوە بۆ سندوقەكە، لەویا فراوانتری بكەین و ئەو كاتە لۆدێكی گەورە نابێ بۆ سندوقەكە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كوێستان خان فەرموو.

بەڕێز كوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش بە هەمان شێوەی هاوڕێم ئاشتی خان پشتگیری لەوە دەكەم لە ئەسڵی پرۆژەكە، لەڕای یەكەمی لیژنەی یاسایی كە سندوقی نەخۆشی شێرپەنجە و نەخۆشی قورس بێت ناونیشانەكەی، بۆ ماددەی یەكەمیش بەڕای من كە نووسراوە سندوقی نەخۆشی شێرپەنجەداران و نەخۆشیەكان و چەند نەخۆشیەك دەست نیشان بكرێت، چونكە زۆر نەخۆشی هەیە و قورسیش هەیە وەكو ئەوەی كە لیژنەی یاسایی تالاسیما و شەلەلی دەماغ و نەخۆشی دڵیان دەست نیشان كردووە، من پشتگیری ئەو سێ نەخۆشیە و هەروەها نەخۆشی نەزۆكیش دەكەم، جەنابی وەزیر دەزانێ كە ئێستا نەزۆكی زۆر بڵاوە لە هەرێمی كوردستان،

عیلاج کردنی و دروست کردنی منالّی بلوره پارەیەکی زۆری دەویّ کە زۆر خێزان ناتوانن ئەمە دەستەبەر بکەن و وای لیّ هاتووە کە زۆر خێزان هەڵدەوەشێتەوە، بۆیە پشتگیری ئەوە دەکەم کە ئەو سیّ نەخۆشیە و نەزۆکییشی تێدا بیّ و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك كاردۆ فەرمووو.

بەڕێز کاردۆ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ناوەکە من پشتیوانی لە ڕای یەکەم دەکەم لەبەرئەوەی پێموایە ئامانج لە دانانی ئەو سندوقە بۆ نەخۆشیەکە کە بارێکی قورسە بەسەر هاوولاّتیان، پێشموایە ئەگەر زانیاریەکەم دروست بێت وەزارەتی تەندروستی 4 نەخۆشی هەیە کە حکومەت ئێستا پارەی بۆ داناوە، یەعنی ئەم کۆمەکە دەتوانیّ هاوکار بیّ بۆ هەم بۆ شێرپەنجە و هەم بۆ ئەو نەخۆشیانەش کە شەلەلی دەماغ و تالاسیما و نەخۆشی دڵ و شێرپەنجەیە، پێموایە ئەگەر ئێمە ئەو تەحدیدە بکەین کۆمەکەکە فراوانتر دەبیّ و یارمەتیەکەش فراوانتر دەبیّ و کۆمەکەکە بۆ هاوولاّتی فراوانتر دەبیّ، یارمەتیەکەش سندوقەکە زیاتر دەبیّ، لەبەرئەوە یاساکەمان دەبێتە یاسایەك کە پانتاییەکی فراوانتر بۆ یارمەتی هاوولاّتیان دەگرێتەوە و کۆمەکێکی زیاتریش بۆ سیستەمەکە دابین دەکات، بۆیە ئێمە پێمان ناکریّ و قورسە ناوە ناوە یاسایەك بۆ نەخۆشیەکی کوشندە دابندریّ یان نەخۆشیەکی قورس دابنێی، ئەو نەخۆشیانەی کە بارن بەسەر هاوولاّتیانەوە و ئیمکانی نیە بۆ ئەو خەڵکە بە تایبەتی کەم دەرامەتن، پێویستە ئەو سندوقە ئەو ئامانجە بپێکیّ و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبداللە فەرمووو.

بەڕێز عبداللە محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە ڕەئی یەکەم دەکەم، بەلاّم تەبریرێکی جیاوازم هەیە، کە ئەم پرۆژەیە یاسایە دەخوێنینەوە فەلسەفەی تەشریعی ئەم قانونە لە چیەوە هاتووە؟ لەوە هاتووە جۆرە نەخۆشیەك هەیە لە هەرێمی کوردستان ئەم نەخۆشیانە کوشندەن، بەلاّم چارەسەریان لەناوخۆی کوردستان نیە لە دەرەوەی کوردستان هەیە، بە حوکمی پێشکەوتنی بواری تەندروستی بیّ یاخود هەر مەجالێکی دیکە نەخۆشەکە چارەسەری لە کوردستان نیە، لە تەنیشت ئێمە خەڵك هەیە کە ئیمکانیەتی ئەوەی نیە بچێتە دەرەوە ئەم عیلاجە وەربگریّ، چەند تەریقەیەك هەیە لە ڕابردوو دا بینیومانە بۆ ئەم جۆرە گیراوەتە بەر، یەکێك لەوانە کەسایەتیەکی حکومی خەڵکی ناردووەتە دەرەوە، یان ئەوەیە کە خەڵکەکە ئەم کەسە لە تەلەفزیۆن نیشان دراوە و خەڵك خێری پیّ کردووە و پارەی بۆ کۆکراوەتەوە و نێردراوەتە دەرەوەی کوردستان بۆ چارەسەری، یان ئەوەتا کەسەکە بۆ خۆی ماڵ و موڵکی هەبوویی یاخود ئەوەی هەی بوویی فرۆشتوویەتی

تا عیلاج وەربگرێ لە دەرەوەی کوردستان، لەبەرئەوە ئێمە دێین کە مەشروعێکی لەم بابەتە هەیـە و حـەلی ئەم مەسەلەیە دەکات و دەبێ ئەم حاڵەتانە هەمووی بخوێنێتەوە، بـەڕەئی مـن مەشـروعەکە بکـرێ بـە دوو بەش، سندوقەکە مەبەستم، ئەولەویەت بدرێ بە سەرەتان، بەشـی یەکـەم 50٪ ی سـندوقەکە بـۆ سـەرەتان بێ، 50٪ دیکەش بۆ کۆمەڵێك نەخۆشی دابندرێ، ئەم نەخۆشیانە معیـاری بـۆ دابنـدرێ لەلایـەن وەزارەتـی موختەسەوە کە وەزارەتی سحەیە لەگەڵ وەزارەتی دارایی کە وەزارەتی دارایی ئیلتزاماتـە مالیەکـە دەچـێتە سەری، ئەم دوو معیارانە کە دانران بەشێوەیەکی مـەعقول کـە خـارجی سـەرەتانیش موسـتەفید بـێ لێـی و ئامـانجی خۆشـی پـێ بپێکـێ، ئەگـەر وا نەکـەین بـەس سـەرەتان بگرێتـەوە، مـن تەسـەور دەکـەم کۆمـەڵێك نەخۆشی زۆر هەیە لە کوردستان دا کە چاوی لەوەیە یاسایەك دەربچێ لەم ڕێگە نا قانونیانەی کە گیراوەتە بەر لە ڕابردوو دا ڕزگاری ببێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەیمان خان فەرموو.

بەڕێز پەیمان عزالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستـی دا خـۆی قسـە کـردن لەسـەر نەخۆشـی ڕەنگـە ناخۆشـترین حاڵـەت بـێ، کـە تـۆ جیـای بکەیتـەوە، یارمەتی جۆرێك نەخۆشی بدەی و یارمەتی جۆرێکی دیکە نەدەی، کە لە ئەسڵدا ئەوەیە کـە هـاووڵاتی هـەر جێگەیەك و هەر وڵاتێك و هەر هەرێمێك یەکێك لە مافەکانی لەسەر ئەو بودجەیەی کە هەیـە، کـە بەشـی ئەویشی تیایە، ئەوەیە کە ژیانی لەڕووی تەندروستیەوە پارێزراو بێ و مەزموون بێ و پێویستی بەوە نەبێ کە خێر و سەدەقە کۆ بکاتەوە، بۆ ئەوەی لەو نەخۆشیە چارەسـەر بـێ، بـەڵام کـاتێ کـە دێینـە سـەر دەست نیشان کردنی یاسا ئەوەی کە یاسایەك تایبەت بێ بۆ ئەوەی تۆ حاڵەتێکی بە تەواوەتی پـێ کـۆنترۆڵ بکـەی، لەڕاستی دا من لەبەر ختورەتی نەخۆشـی سـەرەتان، لەبەرنـەبوونی وەعـی تەندروسـتی بێـت یـاخود لەبـەر مەترسی ئیداری نەخۆشەکە خـۆی بـێ جۆرێـك لـە سـڵمینەوە و تـرس لەبەرامبـەر ئـەم نەخۆشـیە هەیـە و بەداخەوە ڕۆژ لەدوای ڕۆژیش نەخۆشی شێرپەنجە لە هـەرێمی کوردسـتاندا زیـاتر دەکـات، هـەر یـەکێك لـە ئێمە سەردانی نەخۆشخانەکانی تایبەت بە سەرەتانی کردبـێ دەزانـێ کـە ئەوانـە لـە چ وەزعێکـی نەفسـی و سحی و ئیقتسادی زۆر زۆر خراپ دان، بۆیە نەخۆشـیەکی کوشندەشـە، یـەعنی نـە بـە تـەنیا خـۆی، هـەموو ئەندامانی خێزانی ئەو نەخۆشە دەکەوێتە مەترسیەوە لەگەڵیا کە بە بڕوامـان ڕاسـتە هـەموو نەخۆشـیەك ئەرکی حکومەتە کە چارەسەری بۆ بدۆزێتەوە، بەڵام لەبەرئەوەی کە سەرەتان مەترسـیەکی یـەکجار گـەورە و کوشـندەی هەیـە، زیـاترە لـە نەخۆشـیەکانی دیکـە، دووەم/ لەبەرئـەوەی کـە نەخۆشـی سـەرەتان نەبێتـە

قوربانی لەبەینی پەرت بوونیاو لە بەینی نەخۆشیەکانی دیکە کە ئێمە لە هەرێمی کوردستان دا لەگەڵ ڕێژم بۆ هەموو لایەك، بەڵام دەزانین زۆرجار سوئی ئیستفادە لە بەرکارهێنانی قانونێك دەکرێ، یەعنی ڕەنگە لەم حاڵەتە دا کە نەخۆشیەکانی تری بخرێتە پاڵ ئەوەندەی نەخۆشیەکانی دیکە لەبەر نزیکیان و لەبەر ناسیاویان و لەبەر هەر ئیعتبارێك بێ، ڕەنگە سوودمەند بن لەمە، ئەوەندە نەخۆشێکی سەرەتان سوودمەند نەبێ، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم کە تەئکید لەوە دەکەمەوە ئەرکی حکومەتە بە پرۆژە یاسای تربێ یاخود بەهەر شێوازێکی تر بێ زەمانەتی تەندروستی هەموو تاکێك بکات، بەڵام وەکو یاسا من پشتگیری ڕای دووەمی لیژنەی یاسایی دەکەم کە سندوقەکە بۆ ئەوەی تایبەت بێ بە سەندوقی شێرپەنجە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بشیر فەرموو.

بەڕێز د.بشیر خلیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی لەبەرئەوەی ئێمە لە هەرێمی کوردستان یاسای بیمەی تەندروستیمان نیە پێویست دەکات کە ئەم سەندوقە دابمەزرێ، ئامانجی دامەزراندنی زۆر گەورەیە، بەڕاستی یارمەتی دانێکە بۆ ئەو موعاناتەی کە ئەم نەخۆشیە موستەعسیانە بە تایبەتی شێرپەنجە کە بەدەستیەوە دەناڵێنن، بۆیە من پێم باشە هەر لە ئامانجی سەندوقەکە و ناوی سەندوقەکە زیاتر گرنگی بدرێ بە بە شێرپەنجە، بەڵام ئەوانەی دیکەش لەبیر نەکرێت، ئەگەر ڕێژەیەك و نیوەی بۆ شێرپەنجە بێ و ئەوەی تری بۆ ئەوانی دیکە بێ، دەکرێ ئەوانی دیکەش ئیستفادەی لێ بکەن و سوودی لێ وەربگرێ، لەبەرئەوەی بەڕاستی ئێمە هەتا بۆ خۆمان موعاناتی ئەوەمان نەبێ، هەتا خوانەخواستە خۆمان یان منداڵێکمان تووشی ئەو نەخۆشیە نەبین نازانین ئەمە دەردێکی چەندە کوشندەیە، ئێستا وامان لێ هاتووە لە کوردستان، مرۆڤ کار دەکات و لە بیدایەتی ژیانی وەزیفیەوە پارە کۆدەکاتەوە تا ژیانی تەواو دەبێ ئەمە بایی یەك نەخۆشی و چارەسەری یەك نەخۆشی ناکات، منداڵەکە تووشی یەك نەخۆشی بێ خوانەخواستە بە بێ ئەوەی کە تۆ لە تەمەنت دا هەمووت کۆکردووەتەوە جگە لەوەی کە دەبێ ماڵ و حاڵ و خانووەکەی خۆشی بفرۆشێت و تووشی قەرزوقاریش بێ بۆ ئەوەی ئەم نەخۆشیە چارەسەر بکەین، بۆیە لەگەڵ دانانی ئەم سەندوقە گرنگە کەوا بیمەی تەندروستیش بێتەگۆڕێ، ئەمە خاڵێك، خاڵێکی دیکە ئەوەیە کە بەڕاستی ئەم یاسایە لەگەڵ ئەوەی وتمان ئامانجەکەی زۆر گەورەیە، بەڵام زۆربەی ماددەکانی یاسایەکە زیادن دەکرێ ئەوانە هەمووی ڕێنماییینە، بۆیە یاسایەکی 15 ماددەیی بەڕەئی من بە 4 ماددە و 3 ماددە بێجگە لە ماددە پرۆتۆکۆڵیەکان ئەم یاسایە زۆربەی ماددەکان کە زیادە ئەگەر دیسان چاوپێخشاندن بکەیتەوە بۆ ئەوەی کەم بکرێتەوە، لە لایەکی دیکەوە، کێشەی زمانەوانی بەڕاستی لەم پەرلەمانە تەواو نابێ، یەعنی ئێمە ئەوە سێ ساڵ و قسورە نە کوردیەکەمان تەواوە، نە زمانی عەرەبیەکەمان تەواوە، جاری وا ئەڵێین لەبەر ئەوەی زمانی کوردی زۆر بە چاکیش تەرجەمە نەکراوە با عەرەبیەکە ببێتە ئەساس، ئێستا ئەوەی تەماشای ئەو مەشروعی قانونە

بكات، عەرەبیەکەشی هەر زۆر زۆر شڕە، بەڕاستی هەر زۆر زۆریش وێرانە، یەعنی بۆ نموونـە، جیاوازیـەك نەکراوە لە مابەینی (امراض مستعصیة و امـراض مزمنـة)ئایـا نەخۆشـەکانی درێـژ خایـەن موستەعسـیە؟، نەخێر موستەعسی نیە، بۆیە دەبـێ لـەو تەرجومـەدا یـەکلایی بکرێتـەوە، مەبەسـتمان لـەوە ئایـا ئـەمرازی موزمینەیە، وەکو شەکرەو ئەوانە یان بەس نەخۆشی موستەعسی کە عیلاجەکانی تەواو، ماددەی یـەك مـن پـێم باشـە وەکـو زۆربـەی یاسـاکانی تـر ببێتـە (يقصـد بالتعـابير والمصـطلحات الاتيـة المعـانى المبينـة ازاءهـا لاغرض هذا القانون) وەکو سندوق، ئەمراز موستەعسیە، رەئیس و وەزیر و ئەوانەی تێدا تـەعریف بکـرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەو ڕایە دەکەم کە وەکو ئەسڵی پڕۆژەکە بمێنێتەوە، کە تایبەت بێ بە تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشیە قورسەکان، دیارە ئەمەش لەبەر کۆمەڵێك هۆکار، یەکێك لەوانە ڕاستە ئەوانەی ڕووبەڕووی نەخۆشی شێرپەنجە بوونەتەوە ئەرکێکی قورس کەوتۆتە سەر خانەوادەکانیان، بەتایبەتی ئەگەر لە ڕەوش و گوزەرانێکی کەم دەرامەت بن یاخود نەتوانن لە ئاستی پێویستدا پێداویستیە پزیشکیەکان بۆ ئەو نەخۆشە بەدەست بێنن، من خۆم چووم سەردانی یەکێك لەو نەخۆشخانانەم کردووە، نەخۆشخانەی هیوا لە سلێمانی، یەعنی زۆربەی ئەو هاووڵاتیانەی کە لەوێ ئەوەستن بۆ وەرگرتنی ئەو دەرمانە پزیشکییە بەتایبەتی شێرپەنجە، لەوانەیە تا سەرە ئەگاتە سەر ئەوەی کە لە کۆتاییەکانەوە وەستاوە، نەتوانێ سوودمەند ببێ، دواتر ڕووبەڕووی ئەوە بێ کە بچێ لە بازاڕەکاندا بە پارەیەکی گرانتر ئەو دەرمانە بکرێتەوە، دیارە من کۆمەڵێك هۆکار ئەبینمەوە کە پێویستە نەخۆشیە قورسەکانی تری وەکو شەلەل دەماغ، تالا سیما، نەخۆشی دڵ، هەمان ئەولەویەتیش بدرێ بەم نەخۆشیانە، چونکە نەخۆشی شێرپەنجە ئەگەر لە کۆمەڵێك قۆناغدا کۆتایی بەژیانی بێنێ، بەڵام یەکێکی وەکو شەلەل دەماغ بە درێژایی ژیانی ئەو کەسە تا ئەتوانم بڵێم لە ئاستێکی تەندروستی زۆر ناهەمواردا ژیان دەگوزەرێنێ، ئەی حکومەت چۆن دەتوانێ لایەنی تەندروستی ئەم هاووڵاتیە فەراهەم بکات، لە کاتێکدا ئێمە ڕۆژانە کۆمەڵێك خەڵك لە دەزگاکانی ڕاگەیاندن دەبینین فلاَن کەس لەسەر ئەرکی فلاَن کەس ئەنێردرێتە دەرەوەی وڵات، ئەی ئەوانەی کەناتوانن دەستیان بگاتە هیچ کەسێك چۆن بتواندرێت لە لایەن وەزارەتی تەندروستیەوە ژیانی تەندروستی و ساغ و سەلامەتیان بپارێزرێت، ئێمە لەکاتێکدا تا ئێستا نەمانتوانیوە یاسای بیمەی تەندروستی، یاخود یاسایەکمان هەبێ تایبەت بە پاراستنی مافی نەخۆش، ئەمانەمان نیە، ئەی حکومەت یاخود وەزارەتی تەندروستی لە چ شوێنێکی وەزارەتەکەی خۆیدا جێگە بۆ ئەم نەخۆشیە درێژخایەنانەی تر دەکاتەوە، کە پێشتریش هاوڕێکانم ئاماژەیان پێیدا، ئێمە لەکاتێکدا دەتوانین ڕێگری لەوەش بکەین لە

بودجەدا کە لە سوودە کۆمەڵایەتیەکاندا لە کۆمەڵێك دامەزراوە، لە کۆمەڵێك وەزارەت کەم بکرێتەوە بخرێتە سەر ئەم سندوقە، ئەمە یەکێکە لە سندوقە باشەکان، من ئەوە پێشنیار دەکەم لە سوودە کۆمەڵایەتیەکانی وەکو ئەنجومەنی وەزیران و زۆربەی وەزارەتەکانی تر، کە ناتوانن وەکو پێویست بیخەنە بواری خزمەت کردنەوە، ببڕدرێت، بەڕێژەیەك ببڕدرێت بخرێتە سەر ئەم سندوقە بۆ وەزارەتی تەندروستی بۆ ئەوەی بتواندرێت ساڵانە لەگەڵ نەخۆشی شێرپەنجە هەمان ئەم نەخۆشیانەی تریش بتواندرێت سوودمەند بن،ئەگەر بەهەرچ ڕێژەیەکیش بێ لەناو وەزارەتی تەندروستیدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە موراعاتی وەقت بکەن، هەر لەسەر ماددەی یەك موناقەشە بکەن، فەرموو بێریڤان خان.

بەڕێز بێریڤان سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری تەواوی ئەو پرۆژە یاسایە دەکەم بۆ هاوکاری کردنی نەخۆشی شێرپەنجە، لەو سندوقەدا، بۆیە داوا دەکەم ئەو سندوقە تایبەت بێ بە شێرپەنجە، لەبەر چەند هۆیەك، یەعنی کە دەڵێن نەخۆشی قورس، من لەگەڵ ئەوەم هەر نەخۆشێك خزمەتگوزاری تەندروستی پێشکەش بکرێت بە هەموو جۆرەکیەوە، بەڵام شێرپەنجە چارەسەری هەیە ئێستا، ڕاستە ناوەکەی ترسناکە، زۆربەی ئەوانەی کە تووشی شێرپەنجە بووینە گەنجن، منداڵن، ئافرەتن، ئەگەر هاتو ئەو سندوقە تایبەت بێ بە شێرپەنجە بەشی چارەسەرکردنیان دەتوانی ژیانیان دابین بکەی، نەخۆشی قورس چارەسەری نەمایە، بەس پێویستی بە خزمەتگوزاری تەندروستی هەیە، تۆ ناتوانی بەهۆی ئەو سندوقە ئەوە چاك بکەیەوە تاهەتایە، لۆدەکی زۆر دەکەوێتە سەر ئەو سندوقە ئەگەر بۆ نەخۆشی قورس بێ، بۆ نموونە، نەخۆشی شەکرە، ئەگەر هاتو تووشی کۆمپلیکەیشن بوو، موزاعەفات بوو، قاچی بڕیەوە، بەهۆی ئەو سندوقە تۆ ناتوانی دیسان قاچی بۆی بگەڕێنیەوە، بەڵام مانای نیە ئەو نەخۆشیە قورسە عیلاج نەکرێت، خزمەت گوزاری پێشکەش نەکرێ، دەبێ هەردووکیان خزمەتگوزاری پێشکەش بکرێ، ئەوە هۆیەکی تریش ئەوەیە لە وڵاتانی تریش سندوق هەیە تایبەتە بە نەخۆشی شێرپەنجە، ئەمە کە ناوی شێرپەنجە گوێمان لێی دەبێ، وا دەزانین تەواو ئەو کەسە ژیانی دەسڕێتەوە، وانیە ئێستا چارەسەر هەیە، تەکنەلۆژیا پێشکەوتووە، ئەگەر ڕۆژێك ئەو سندوقەشمان دەوڵەمەند بوو، پارەیەکی زۆری تێدابوو، دەتوانین چارەسەری بکەین، چ لە ناوەوە بێ چ لە دەرەوەی هەرێم بێ، بۆیە داوا دەکەم ئەو سەندوقە تەنها تایبەت بێ بە شێرپەنجە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەروین خان فەرموو.

بەڕێز پەروین عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لیژنەی تەندروستی و ژینگە دەکەم، کە بکرێت بە سندوقی نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشیە قورسەکان، ئێمە ئەگەر سەیری نەخۆشی شێرپەنجە بکەین ئەمڕۆ لە کوردستان زۆر زۆر بلاْوە، ئەگەر زیاتر دیقەت بدەینێ دەبینین ئەو نەخۆشیە زیاتر لە مەنتیقە هەژارەکانی ناو خەڵکی هەژار زیاتر بلاْوە لەوەی کە دەوڵەمەندە، نەخۆشی شێرپەنجە ئەگەر لە قۆناغەکانی بیدایەت، سەرەتا فریای بکەوی دەتوانی چارەسەری بکەیت، بەلاْم نەخۆشی ترمان هەیە لەوانە وەکو ، (فقد المناعة المكتسبة) شەلەلی دەماغ و نەخۆشی دڵ، دیارە ئەو نەخۆشیانە بەدرێژایی تەمەنی نەخۆش لەگەڵێتی، پێویستی بە مەسروفات و پارەیەکی زۆر هەیە بۆ چارەسەر کردنی، وەکو دەبینندرێت دیارە ئەو نەخۆشیە لەناو خەڵکە هەژارەکە زیاتر بلاْوە، پێویستی بە پارەیەکی زۆر هەیە، دیارە من لەگەڵ ئەوەم کە لەگەڵ نەخۆشی شێرپەنجە ئەم نەخۆشیانەشی لەگەڵ دەمج بکرێ، بۆ ئەوەی بتواندرێت چارەسەرێکی ئەم نەخۆشیە بکرێ، وەلەو چارەسەری نیە، بەلاْم دەتوانێ لە ڕێگای حکومەتەوە هاوکاریەکی باشی ئەو خەڵکە بکرێ، کە تووشی ئەو نەخۆشیانەبوون، بێگومان (فقد المناعة المكتسبة) یەکێك لەو نەخۆشیانەی کە تووشی خەڵك زۆر دەبێ، ئەمەش چارەسەری بەهیچ شێوەیەك نیە، وەکو ئەوەی کە ئەمەلێك هەیە بۆ ئەوەی کە شێرپەنجە لە قۆناغەکانی سەرەتایی فریای کەوی چارەسەر دەبێ، بەلاْم ئەوانە بەهیچ شێوەیەك چارەسەریان نیە، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم ئەو نەخۆشیانەش دەمج بکرێن لەگەڵ نەخۆشی شێرپەنجە، بەلاْم دەکرێ ئەولەویەت زیاتر بە شێرپەنجە بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەڤین خان فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا ئەگەر بێینە سەر باسی ناوی پڕۆژە یاساکە، من لەگەڵ ئەوەم کەوا (ذوی الامراض المستعصية)ی بۆ زیاد بکرێ، لەبەر ئەوەی ئەزانین مەرج نیە هەموو ئەو نەخۆشیانەی کە (ذوی الامراض المستعصية)یە ئەو نەخۆشیانە بن کەوا عیلاجی نیە، ئەو نەخۆشیانە هەیە کە عیلاجیان هەیەو ئەتواندرێت چارەسەر بکرێ، بەلاْم بەچ شێوەیەك بە ماددەیەکی تایبەتی، ئێمە ماددەیەکی تایبەتی دادەنێین ئەو نەخۆشیانەی کەوا چارەسەری هەیە، کولفەی زۆرە، ئەتوانرێت وەزارەت هەتا تەنانەت ئێستا وابزانم لە بابی مینەحە، هەندێ نەخۆشی هەیە کەوا پارەی بۆ تەخسیس دەکرێ، ئەتواندرێ زۆربەی ئەو ماددانە ئیزافە بکرێ، ئێمە ئەگەر بێین و باسی ئەم سندوقە بکەین، هەمووومان ئەزانین مەبەست لە دانانی ئەو مینحانەیە کە دانراوە و خۆی تەخسیس کراوە بۆ ئەو نەخۆشیانە، حکومەت ئێستا چارەسەریشی لەسەر ئەکات، بەم یاسایە ڕێك بخرێت، بۆیە ئەو نەخۆشیانەی کە هەندێکی وەکو باسم کرد عیلاج ئەکرێت، کولفەی زۆرە، ماوەیەکی پێ ئەچێت هەتا چارەسەر دەکرێت، ئەو پارەیەش کە تەخسیس ئەکرێت بەم یاسایە تەنزیم دەکرێت، هەر حاڵەتی نەخۆشی شێرپەنجە، دێمە سەر ماددەی یەکەم، ماددەی یەکەم من پشتگیری ڕەئی لیژنەی یاسایی دەکەم

بەو شێوەیەی کە دایان ڕشتووە، بەڵام بە مەرجێك ببێتە ماددەیەکی تر، ماددەی یەکەم پشتگیری ڕەئی د.بشیر دەکەم، کە ببێتە تەعریفات، چونکە ئێمە لێرە هەندێ شت هەیە، هەندێ زاراوە هەیە کە لە یاساکە هاتۆتەوە، پێویست دەکات تەعریف بکرێتەوە، چونکە هەر لەو مینەحانە کە دائەندرێت، هەر لەو یارمەتی و تەخسیساتانەی کە بۆیان ئەکرێت، بۆیە ئەگەر بکرێت ئێمە ماددەی یەکەم، ماددەیەکی تەعریفی بێ، بۆئەوەی یاساکە زیاتر بتواندرێت بۆ خەڵکی ئەو کەسەی کە ئەیخوێنێتەوە، زیاتر وازح بێت و لێی تێبگات، بەڵام جارێکی تر دووبارەی ئەکەمەوە ماددەیەکی زیاد ئێمە دایبنێین کە ئەمرازی موستەعسیە دیاری بکەین، ئەویش بەپێی ئەو مەرجانەی کەوا وەزارەت یاخود بڵێین بەڕێز وەزیری تەندروستیش هاوڕا بێ لەگەڵ ئێمە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

بەڕێز تارا تحسین ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی من ئیقتیراحی ئەوەم پێ باشە کە ئەو سەندوقە تەنها بۆ نەخۆشی شێرپەنجە بێ، هۆکارەکانی زۆر لە هاوکارانم باسیان کرد، هەروەکو هاوکارم باسی کرد، ئەو کەسەی کە خۆی تووشی ئەبێ یان کەس و کارێکی نزیکی خۆی، من خۆم یەکێکم لەو کەسانەی کە کەسێکی زۆر نزیکی خۆم تووشی ئەم نەخۆشیە بووە، کە لە ماڵی خۆمایە و ئەزانم چیمان بەسەر دیت کە تەقریبەن 32 ساڵە ئەو نەخۆشیەی هەیە، چی لە بارەی ئەم سەرەتانە چی مەسرەف ئەکرێت و چی ئەکرێت؟، لەبەر ئەوە ئێمە بۆ چوار جار چووینەتە نەخۆشخانەی نانەکەلی لە نزیکەوە نەخۆشەکانی سەرەتانمان دیوە، دیومانە پێداویستیەکانی کە لەناو ئەو خەستەخانەیە کە تاکە شوێنە لە هەرێمی کوردستان، تاکە جیهازێك لەوێ هەیە بۆ کەشفی سەرەتان، مەسرەفێکی زۆری پێویستە ئەو کەسانەی کە تووشی شێرپەنجە ئەبن، ڕەنگە زیاتر دکتۆرەکان باشتر بزانن، 101 نەوع سەرەتان هەیە، هەر یەکەیان بەشێوەیەك عیلاج ئەکرێت، هەر یەکێکی چەند ئێمە وابکەین بە بوونی ئەم سندوقە کە ژینگەیەك و وڵاتێك دروست بکەین کە تووشی شێرپەنجە نەبین، ئەگەر بێتو پارەی باش دابندرێت لە سندوقێك وەکو تەوعیە کردن و ئیش کردن لەسەر ئەوەی ئێمە چۆن ئەو نەخۆشیانە کەم بکەینەوە لە خەڵك، ئینجا ڕۆژانە ئەوەی کە ئەزانین لە ئەنتەرنێتەکان هەیە، کە حەوت ملیار دەرمانی مزەوەر دێتە ناو ئەو شوێنانەی کە بۆ نەخۆشی بڵێین شێرپەنجە بەکاردێت، وڵاتی ئێمەش بەدەر نیە لەوە، چۆن وا بکەین ئەم دەرمانانە بەشێوەیەکی موستەمر عیلاجی بۆ نەخۆشی شێرپەنجە دابنێین، زۆرجار هەیە لێرە ڕاستە عیلاج ئەکرێت، بەڵام لە سەدا چەند نەمانتوانیەوە عیلاج بکەین، بە بوونی ئەم سەندوقە پاڵپشتی تەواوی هاوکارانم ئەکەم، بەڕاستی دوو پرۆژە دابندرێت ئیتر با تەقدیم بکرێت بۆ نەخۆشیە موستەعسیەکان، یان ئەو نەخۆشیانەی کە درێژخایەنن، ئەتواندرێت ئیشی لەسەر بکرێت، بەڵام هی ئەمجارەمان با بەس شێرپەنجە بێ، تاوەکو بتوانین بە تەواوی تەوعیە، عیلاج کردن بە بەردەوامی و

ئاگالێبوونی لایەنی دەروونی، نەبوونی یا وەراندنی پرچێك لە ئافرەتێك دوای ئەوەی تووشی شێرپەنجە ئەبێ، ئایا ئەمە ئەم لایەنە دەروونیانە چەند دکتۆری پێویستە بۆ ئەوەی جگە لە عیلاجەکە، لایەنی دەرونیشی چاك بکاتەوە، زۆرە ئەو موعاناتانەی کە ئێمە لەگەڵ دکتۆرێکی کە ئیشی کردووە لە شێرپەنجە ساڵەهای ساڵ قسەمان کردووە، پێی دەڵێین کە نەخۆشیەکە قسەمان لەگەڵ دەکات مومکینە نزیکە لە ئێمە لە مردن، زیاتر لە ژیان، بەلاّم لەگەڵ ئەوەش کە عیلاج زۆرە، زۆری جۆرەکانی سەرەتان ئێستا عیلاجی هەیە، بە بوونی ئەم هاریکاریانەو تەوعیەی زیاتر، وائەکرێت کە زوو کەشف بکرێت، بتوانین دەست بەسەر ئەو نەخۆشیە کوشندەیە بگرین، بە یارمەتیدانێکی بەسیت، بەو شێوەیەی کە لەناو یاساکەدا هەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

من داوای لێبوردن دەکەم، خۆی عینوانەکەیە، ئایا سەرەتان بێ یان نەخۆشیەکانی تریش بێ؟، 11 کەس قسەی کردووە هەموو شەرحیان کردووە، ئەوە سەعات 12:25یە تاوەکو ئێستا ئێمە بەس لە ناوەکەی دەرنەچووین، تکا دەکەم موراعاتی وەقت بکەن، تکا دەکەم شتەکان تیکرار مەکەنەوە، چونکە بەڕاستی ئیشەکان ناڕوا بەم حاڵە، فەرموو هاژە خان.

بەڕێز هاژە سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا منیش لەگەڵ ڕای دووەمی لیژنەی یاساییم، کە داوایان کردووە ئەو سندوقە تەنها بۆ شێرپەنجە بێ، چونکە بەڕاستی دوو هۆکاری سەرەکی هەیە، وەکو ئەوانەی هاوکارانم باسیان کرد، من بە کورتی باسیان دەکەم، ئەویش لەبەر ئەوەی زۆر بلاّو بوونەوەی نەخۆشیەکەیە، دووەمیشیان لەبەر ئەوەیە کە هەندێك ڕێکخراوی جیهانی هەیە، تەنها کۆمەك بەو سندوقانە دەکات کە سندوقی شێرپەنجەن، واتە تەنها کۆمەك بەوانە دەکات، بۆیە بەڕاستی لەبەر ئەو دوو هۆکارە من لەگەڵ ئەوەم کەتەنها بۆ نەخۆشیەکانی شێرپەنجە بێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ایوب نعمت (ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس قسەکانی من کرا.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل عپمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ڕای دووەمی لیژنەی یاسایی دەکەم، پاساویشم بۆ ئەوە ئەوەیە ئەگەر مەبەست لە پەسەند کردنی ئەم یاسایە بە بارێکدا، ئەمە ڕزگار کردن یاخود هاوکاری کردنی ژیانی نەخۆشێك بێ، ئەوە بە بارەکەی تر بەڕاستی هاوکاری کردنی ئەو خانەوادەی ئەو نەخۆشەیە، لەبەر تێچوونێکی زۆر خانەوادەکەی بە دەستیەوە دەناڵێنن، بۆیە کۆمەڵێك لەم نەخۆشیانەی تر کە هەن، بەڕاستی ئەوە پێویستە بۆ سووك کردنی باری خانەوادەکان، من پێم باشە ئەم نەخۆشیانەش بگرێتەوە، ئەم نەخۆشیانە بەڕاستی لە زگماکەوە لەگەڵ لەدایك بوونەوە لەگەڵ هاووڵاتیاندا هەیە، بە نەتیجەش خانەوادەکە زیاتر پێیەوە هیلاك دەبێ، لەوانەیە هەندێجار نەخۆشی شێرپەنجە زگماکە یان لە قۆناغێکی تەمەن ڕوو ئەدات، بۆیە بەڕاستی دەکرێ ئەم نەخۆشیانە لەبەر ئەوەی بەشێکی زۆری تالاسیمایە، یاخود هەندێ لە مەسەلەی شەلەلی دەماغە، ئەمانە یاخود نەخۆشی دڵە، بەڕاستی لە سەرەتاوە لە زگماکەوە لەگەڵ منداڵێك دێت، بەڕاستی خانەوادەکە چ لە ڕووی ماددی چ لە ڕووی مەعنەویەوە تووشی مەینەتیەکی زۆر دەبێ، بۆیە من پێموایە بەڕاستی دەکرێ ئەو نەخۆشیانەش بگرێتەوە، لەگەڵ ڕای یەکەمی لیژنەی یاساییم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.احمد فەرمووو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم ومرتی :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری ڕای یەکەم دەکەم، ئەم پڕۆژە یاسایە کە نەخۆشیەکانی تریش و نەخۆشی سەرەتانیش بگرێتەوە، چونکە لە ئەسڵدا ئەو پڕۆژەیە پێشکەش کراوە، نەخۆشیەکانی سەرەتان و نەخۆشیەکانی تری سەخت هەن بیان گرێتەوە، لە هۆکارەکانی دەرچوونیش باس لەوە ئەکات کە بەهۆی چارەسەر نەبوونی هەندێ لە نەخۆشیەکان کە هاووڵاتیانی هەرێم پێیەوە دەناڵێنن، بۆیە ئەو یاسایە پێشکەش کراوە بۆ ئەوەی خانەوادەکانیان بتوانن بە سوود وەرگرتن لەو سندوقە چارەسەری نەخۆشیەکانیان بکەن، ئەگەر مەسەلەکە ئەوەیە کە پانتایی نەخۆشیە موستەعسیەکان فراوان بکرێ، دەکرێ لێرەدا ئێمە تەحدیدی ئەو نەخۆشیانە بکەین، وەکو تالا سیما وەکو نەخۆشیەکانی شەلەلی دەماغ، نەخۆشیەکانی دڵ و هەروەها گۆڕینی گورچیلە، دەکرێ تەحدیدی ئەو نەخۆشیانە بکەین، کە لێرەدا مەبەستمانە و نەخۆشی موستەعسین، پێموایە هەندێ نەخۆشی بەردەوام و موزمین هەیە کە موستەعسیە، چارەسەری ناکرێ، بۆیە زۆرێك لە هاووڵاتیان ئومێدیان لەسەر یاسایەکی لەو جۆرە هەڵچنیوە، بە تایبەت لەوکاتەوە کە ئەو پڕۆژەیە لە پەرلەمان پێشکەش کراوە، دەنگ و باسی ئەو پڕۆژەیە پەیا بووە، تا ئێستاش یاسایەکمان نیە بۆ تەئمینی سەحی، بیمەی تەندروستی لە هەرێمی کوردستان، بۆیە بەڕاستی من پشتگیری لەو ڕایە دەکەم کە سندوقەکە بۆ هاوکاری نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشیەکانی درێژخایەن بێ، نەخۆشیەکانی

موستەعسی بێ، کە ژیانی مرۆڤ لە هەموو شتێك گرنگترە، بە فیعلیش حکومەت هەندێ نەخۆشی ناردۆتە دەرەوە، بەبێ ئەوەی کە یاسایەك هەبێ، هەندێ نەخۆشی هەیە ئەوانەی کە دڵیان کونە، حکومەت لە ڕابردوودا هەندێ نەخۆشی لەوانە ناردۆتە دەرەوە، ئیتر ئێمە ئەمە بۆچی بە یاسایەك حکومەت پابەند نەکەین کە ئەو نەخۆشیانە چارەسەر بکات، ئەگەر بە یاسابێ، بێگومان ئەوکاتە پارەشی بۆ تەخسیس ئەکرێت، ساڵانە لە زمنی بودجەی وەزارەتی تەندروستی پارەی بۆ دیاری دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حەمە سعید فەرموو.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ڕای یەکەم دەکەم، واتە ئەم یاسایە نەخۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشیەکانی تریش بگرێتەوە، بۆ؟، چونکە ئامانج لە یاساکە جارێ ئەو نەخۆشیانەیە کە گرانن و عیلاجیان قورسە، ئەوە یەك، دوو: ئەو نەخۆشیانەیە کە تەکلیفی زۆریان ئەوێ، سێ: ئەو نەخۆشیانەیە کە لەناوەوە عیلاجی کەمە و یان نیە، یان پێداویستیەکانی چارەسەری نیە، کەواتە ئێمە هەدەفەکەمان بەس نەخۆشیەکی موعەیەن نیە، ڕاستە، هەدەفەکەمان تەکلیف و نەبوونی عیلاجە، بۆیە من پشتگیری ئەوە دەکەم کە نەخۆشی سەرەتان و نەخۆشیە گرانەکان، جەنابت باست لەوە کرد کە ماددەی یەکەمیش لەگەڵیدایە، من پێموایە ماددەی یەکەمیش پێویستە بکرێت بە ماددە...، لە لیژنەی یاسایی ماددەی پێناسەکانە، بۆ نموونە، تەعریفی وەزیر زۆر ناوەکەی هاتووە، تەعریفی سندوقەکە بکات، تەعریفی ئەنجومەنەکە، ئەنجومەنی ئەمینداریێتییەکە بکات، سەرۆکەکەی و ئەوانە تەعریف بکات، نەخۆشیە گرانەکان، من پێموایە نەخۆشیە گرانەکان ئێمە لە خۆمانەوە نەخۆشیەك زیاد نەکەین و نەخۆشیەك کەم بکەینەوە، بەڕێزان پسپۆڕەکان و دکتۆرەکان دەزانن کە ئەم نەخۆشیانە موستەعسین، مەسەلەن من ئەگەر بۆخۆم بڵێم، حەز دەکەم نەزۆکی تیابێ، حەز دەکەم تووشبووانی کیمیاوی تیابێ، حەز دەکەم ئەوانەی تیا بێ، کەواتە نەخۆشیە موستەعسیەکان بەڕێزان دکتۆرەکان ئەزانن، لە کەوانەیەك ئەوانە پێناسە بکرێت لە تەعریفەکە، نەخۆشی سەرەتان و نەخۆشیە گرانەکان چین، ئەوانە پێناسە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵیزار خان فەرموو.

بەڕێز گوڵیزار قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەو ڕایە دەکەم کە نەخۆشیە درێژ خایەنەکان بگرێتەوە، لەبەر ئەوەی ئێمە لەو کوردستانە ڕۆژانە دەبینین لەسەر شاشەی تەلەفزیۆن، دەیەها نەخۆش هەیە دەڵێن من پانزە ساڵە لەسەر جێگام، هی وا هەیە دەڵێ من 20 ساڵە لەسەر جێگام، ئایا ئەوانە 20 ساڵ، 15 ساڵە لەسەر جێگان ئەی کوا داهاتیان؟،

کوا پارەیان؟، کێ چارەیان بکات؟، لەبەر ئەوە بەڕاستی کاتێ کە ئەو نەخۆشانە دێننە سەر تەلەفزیۆن و چارەیان نیە، هیچ چارەیەکی تریان، نیە بۆیە هاتوون داوا لە خەڵك دەکەن، ئەگەرنا ئەوەندەی کە ئازاری لاشەیان هەیە، دە ئەوەندەش پێیان ناخۆشە کاتێ کە دێنە سەر تەلەفزیۆن، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم کە نەخۆشیە درێژ خایەنەکانیش بگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ژیان خان فەرموو.

بەڕێز ژیان عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری ئەوە دەکەم کە ئەو سندوقە بۆ نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشیە گرانەکان بێ، بەلاّم بە مەرجێ نەخۆشی گران و درێژخایەن جیا بکەینەوە، نەخۆشی درێژخایەن بۆ نموونە شەکرەو زەخت و ئەوانە، وابزانم بەڕێز وەزیریش ئاگادارە ئەوانە کارتیان هەیە، ئەو نەخۆشیانە وەرئەگیرێ، بەلاّم هەرچەندە پێویست نیە، پێویستە ڕەچاوی ئەوە بکرێت کە دەرمانی چاك بێت بۆ ئەوانە، بەلاّم کارتیان هەیە، بەلاّم نەخۆشی گران ئەم نەخۆشیانەن کە لە سەرەتان هیچی کەمتر نیە، بەڕێز وەزیر خۆی ئەزانێت ئێستا بە هەزارەها کەس تووشی نەخۆشی و فایرۆسی کەبەدی بووە لە کوردستان، کە ئەمیش عەینەن سەرەتانە خەتەرە، کە ئینشائەڵلاّ کەس تووش نەبێ لەمەو دوا، ئەوانەی کە تووش بوون پانزە ساڵ زیاتر نازین، کە ئەبێتە هۆی مردنیان، کە چەند خەتەریشەو ئەگوێزرێتەوە بۆ خەڵك و وەکو ئایدز و نەخۆشیەکانی تر ترسناکە، لەبەر ئەوە من ناتوانم بۆیان دیاری بکەم، بەلاّم من وەکو نموونەیەك ئەهێنمەوە بۆیان، بۆ بەڕێزتان و بۆ بەڕێز وەزیر، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو مەبدەئ دەست خۆشی لەو پەرلەمانتارنە دەکەم کە ئەو پرۆژەیان پێشکەش کردووە، لە تێروانینی ئەندامانی پەرلەمانیش دەرکەوت ئەمە دۆخێکی مەترسیدارە لە ڕاستی، ئەم نەخۆشیە موستەعسیانە لە ئاستێکی بالاّ دان، ئامارەکان لەهەر جێگایەکی کوردستانەوە دەیگری، ئەوەمان پێ ئەلێن دۆخەکە دۆخێکە پێویستی بەمەیە، سێکتەری ئاوڕدانەوەیەکی زۆر جدی تری لێ بدرێتەوە، بۆیە من ڕام وایە ئەم بابەتە، مادام ئێمە قسە لەسەر ماددەی یەکەمیش دەکەین، ئەمە بکرێتە دەرفەتێك، ئیمکانیەتێکی زیاتری ماددی و مەعنەوی بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی ئەم مەترسیانە دابنێین، کەواتە نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشییە مەترسیدارەکانیش ئەم سندوقە بیان گرێتەوە، ئەگەر نا وادەبێ لە داهاتووی نزیکدا پرۆژەی تر بۆ نەخۆشیە مەترسیەکانی تر، بۆ نەخۆشیەکانی تریش پێشکەش ئەکرێت، ئەوکاتە

پەرلەمان مولزەم ئەبێ کاتێکی زیاتر بۆ ئەو بابەتە تەرخان بکات، ئێمە لەساڵی ڕابردوودا بۆ پەسەند کردنی بودجەی هەرێمی کوردستان، کەمترین سێکتەر، سێکتەری تەندروستی بوو، سەرباری ئەم نەخۆشیانە ئێمە گوژمەمان بۆ تەرخان کرد، ئومێدەوارم لە داهاتووی موناقەشە کردنی بودجەدا هەمووومان هەوڵ بدەین، ئەو کەیسانەی کە پەیوەندی بە بەفیڕۆدان و بەهەدەر دانی هەیە، کەمتر بکرێتەوەو بخرێتە سەر ئەم سێکتەرە، ئەم دانیشتنە ببێتە هۆی ئەوەی کە لە داهاتوو ئەم بابەتەمان بیر بکەوێتەوە، بەدەر لە هەرێمی کوردستان، ئێمە خەڵکی ترمان هەیە لە باکوری کوردستان، ڕۆژئاوا، ناوچەکانی کێشە لەسەر، کۆمەڵێك شوێنی تر، ئێستاکە نە (یۆنسکۆ) وەکو لایەنێکی نێودەوڵەتی، نە نەتەوە یەکگرتووەکان کە مولزەمن ئاوڕ لەو خەڵکانە بدەنەوە، کە شوێنی نیشتەجێ بوونیان بووەتە بوئرەی گەشە کردنی ئەو نەخۆشیە مەترسیدارانە، ئومێد دەکەین ئەمە لە لایەن حکومەتەوە، لەلایەن جیهەتی ترەوە هەڵمەتێك بکرێت بەدەر لە حکومەت، خەڵکی تریش تەقویەی ئەم سندوقە بکات، ئومێد دەکەم ئەم سندوقە وەکو سندوقەکانی تر هەر بە یاسا نەمێنێتەوە و بچێتە بواری جێبەجێ کردنەوە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەمیرە خان فەرموو.

بەڕێز سەمیرە عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەست خۆشی لە لیژنەکان دەکەم، پشتگیری لە لیژنەی تەندروستی دەکەم، من لەگەڵ ڕەئی یەکەم دامە، هەروەکو برادەرانم هۆکارەکانیان هەموو بە باشی باس کرد، پێویست ناکات منیش هەروەکو ئینشا و بەلاغە دووبارەی بکەمەوە، باسی بکەمەوە، بەڵام ئەوەم دەمەوێ ئیزافە بکەم، تەعریفی سەرەتان لەگەڵ ئەمراز موستەعسیە ئەگەر بخەینە ناوی، هەردووکی پێناسە بکرێ، زیاتر کەم دەرامەتەکان بگرێتەوە، نەوەکو ئەوانەی کە سولفەی زەواج هەموو کەسێکی گرتۆتەوە، یان تۆڕی کۆمەلأیەتی ئەوانەی زۆر دەوڵەمەندیشن ئێستا هەر ناوی خۆیان دەنووسن، بگرێتەوە، پێویستە زانیاری هەبێ لەسەر زیاتر ئەوانەی کەم دەرامەت بگرێتەوە، ئەگەر بڵێین ئەمرازی موستەعسی با نەگرێتەوە، بۆ نەگرێتەوە؟، یەعنی زۆریان هەیە پێویستیان بە عیلاج هەیە لە دەرەوە، وەکو زەرعی خەلایەی جەزعی، هەموو کەسێك دەزانێ لە کوردستان ناکرێ، بەڵام لە دەرەوەی وڵات دەکرێ و چارەسەریشی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ڕەئی لیژنەی یاساییم ڕەئی دووەمم، بەڕاستی هەر با بۆنەخۆشی شێرپەنجە بێ، وەکو سەمیرە خان وتی بۆ خەڵکی کەم دەرامەت، چونکە هەر ئەوانن کە ناتوانن هیچیان نیەو دوایش کەئەچنە ئەو شوێنانەی کە عیلاج دەکرێن، کەم دەرامەتن و کەسیشیان نیە، خۆی بەڕاستی زۆر شت هەیە لەسەر ئەمە ئەبێ بوترێ، بەلأم جەنابت فەرمووت کە دوایی لە ماددەکانی تر، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا کاوە فەرموو.

بەڕێز کاوە محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیگری ئەو ڕایە دەکەم کە سندوقەکە تەنها بۆ نەخۆشیانی شێرپەنجە بێ، لەبەر ئەوەی ئێمە هەمووما ئەزانین ئەم نەخۆشیە نەخۆشیەکی کوشندەیە، تەکلیفێکی زۆر دەخاتە سەر نەخۆشەکەو کەس و کاری نەخۆشەکە، ئەوەی ئێمە ئاگادار بین وەزارەتی تەندروستی بۆ نەخۆشیەکانی تر، هەتا بۆ زۆر نەخۆشی، بەو دواییە بڕیارێکیان دەرکردووە، نیوەی تەکلیفی ئەو نەشتەرگەریانە بدەنەوە کە لە نەخۆشخانە ئەهلیەکانیش چارەسەر دەکرێ، یان پارەیان بۆ دەدات، لەو ڕۆژانە لە دهۆك سەنتەرێکیان کردەوە، بەو ڕێگایە دەتوانی هاوکاری یاخود زیاتر سەنتەرەکانی تر هاوکاری زیاتری ئەو نەخۆشانە بکەن کە تەکلیفی مادديان زۆر دەکەوێتە سەر، بۆیە من پشتگیری ئەوە دەکەم ئینسان ڕاستە لە ناحیەی عاتفیەوە هەموومان ئەو هەستە مرۆڤایەتیەمان هەیە، داواکارین پێمان خۆشە کە هاوکاری هەموو نەخۆشێك بکرێت، بەلأم ئەوەی کە ئیمکانە بکرێت، لەبەر ئەوەی فیعلەن نەخۆشی شێرپەنجە تەکلیفێکی زۆر زۆری هەیە، بۆیە من پشتگیری ئەو ڕایە دەکەم کە سندوقەکە تەنها و تەنها بۆ نەخۆشان و تووشبووانی شێرپەنجە بێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر ئێستا ئینتیخابمان بکردبایە بۆ مەوزوعێك، یەعنی هەڵبژاردنمان بکردایە تەصویت، دەبوایە تەئجیلی بکەین، چونکە 42 کەس لە ژورەوەیە، حەز دەکەم بزانن، یەعنی هەقە ئەو خوشك و برا بەڕێزانە کە دەچنە دەرەوە، قەیدی ناکە بۆ 10 دەقەیەك 5 دەقەیەك، بەلأم ناکرێ جاری وا هەیە دە دەقیقە دادەنیشن و دەڕۆن، نیو سەعات دەچنە دەرەوە، سەعاتێك دەچنە دەرەوە، یەعنی ئێمە چی بکەین لەگەڵ ئێوە، ئێوە خوشك و برای ئێمە ن بەڕاستی، هەقە ئێوە موراعاتی ئێمە بکەن، چونکە ئێمە دڵمان نایە هەندێك شت هەیە بەرامبەرتان بیکەین، بەلأم هەق وایە ئێوە خۆتان وەکو پەرلەمانتار موراعاتی ئەو مەسەلەیە بکەن، سیوەیل خان فەرموو.

بەڕێز سیوەیل عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من هاوکارانم کردیان پێویست ناکات درێژەی پێ بدەم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەرهەنگ فەرموو.

بەڕێز سەرهەنگ فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی ڕای یەکەم دەکەم، بەزەروری ئەزانم جگە لە سەرەتان ئەو نەخۆشیانەی تریش کە تەحدید کراوە، ئەکرێ بەڕێز وەزیری تەندروستیش بە هاوکاری لەگەڵ لیجانە موختەسەکان تەحدیدی ئەو نەخۆشیانە بکەن، چونکە بەڕاستی ئەو نەخۆشین و پێویستیان بە هاوکاری هەیە، مەسەلەن شەلەل دەماغ، پێویستی بەوە هەیە عیلاجی تەبیعی بۆ بکرێ، عیلاج تەبیعی ئەگەر کابرا خۆی بیکات ڕۆژی بە 25، 30 هەزار دینار بۆی ئەکەن، چەند سەعات، دوو سەعات، سێ سەعات تەسەور دەکەم، لە سەنتەری شارەکان ڕەنگە سەنتەری عیلاج تەبیعی هەبێ، بەس لە دەرەوەی شار چەند سەنتەری عیلاج تەبیعیمان هەیە؟، خەڵك لە دەرەوەی شار تووشی شەلەل دەماغ بێ، ئەبێ بێت بۆ ناوەوەی شار ئەمە خانەوادەی گیرۆدە ئەبێ، بۆیە زۆر زۆر زەرورە ئەوەی کە دەمج کراوە تۆ زائیدەن من ئیقتیراح دەکەم، مەسەلەن نەخۆشیەکانی کیمیا بارانیشی بێتە سەر، چونکە ئەوە کۆمەڵێك خەڵکی مەحدودن، ئینشائەڵلا ئەم حاڵەتە دووبارە نابێتەوە، بەلآم کۆمەڵێك کەسمان هەیە لە کوردستان ئێمە، کە تووش بوون بە کیمیاوی پێویستە عیلاج بکرێن، زۆر زۆر گرنگە کە ئێمە جەخت لەسەر ئەوە بکەینەوە، باسی ئەوە کرا کە ڕەنگە ئەمە ئیستیغلال بکرێ، من پێم سەیرە ئەمە چۆن ئیستیغلال دەکرێ، مەسەلەن خەڵك تووشی شەلەل دەماغ بووبێ یەعنی نەبووبێ دێت بڵێت من تووش بووم، تووشی تالاسیما نەبوبێ دێت بڵێ من تووش بووم، یەعنی ئیستیغلال من تێناگەم ئیستیغلالی چی، پشتیوانی ڕای یەکەم دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالله مەلا نوری فەرموو.

بەڕێز عبدالله مەلا نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە منیش هەروەکو زۆربەی برادەران پشتیوانی ئەو ڕەئیەی یەکەم دەکەم، بەلآم وەکو لە ڕاپۆرتەکەی بەڕێزان لیژنەی تەندروستی ئاماژەیان بە شتێك دابوو، حەز دەکەم من تۆزێك جەختی لەسەر بکەمەوە، باسی ئەوەیان کردبوو ئەمە هەقێکی دەستووریە پاراستنی گیانی ئینسان، لە دەستووریش بەڕاستی باسی جۆرێك لە نەخۆشی نەکراوە، بەشێوەیەکی عام باس کراوە، هەدەف لە خەرج کردنی بڕێك پارە بۆ پاراستنی تەندروستی ئینسان، لە ڕاستی یەعنی هەرچەندە مردن لای خوایە، بەلآم ڕێگە ئەگرێت لە مردن، ئیتر ئینسان لەهەر نەخۆشیەکەوە ئەگەری ئەوە هەیە بەرەو مردن بڕوات، بۆیە ئەرکی حکومەتە پارێزگاری لە ژیان و لە تەندروستی ئینسانەکان بکات، ئیتر هەر جۆرە نەخۆشیەك بێ، ئێمە لەبیریشمان نەچێ ئێمە پەیڕەوی ناوخۆ بۆ ڕێکخراوێکی دیاریکراو دانانێین، ئێستا ڕێکخراو هەیە ڕێکخراوی

نێودەوڵەتی، پسپۆری لە بوارێك هەیە، ئێمە یاسا بۆ دەوڵەت و بۆ حکومەت دائەنێین، حکومەتیش بەرپرسیارە بەرامبەر بە تەندروستی ئینسانەکان جا بەهەر شێوەیەك بێ، بۆیە لەم ڕووەوە من لەگەڵ یاساکەم هەموو ئەو نەخۆشیانە بێ، دیارە خەڵکانی پسپۆر ئەزانن، لەبیریشتان نەچێ نوقتەیەکی تر هەیە، یاسایەك بۆ نەخۆشیەکی دیاریکراو دەردەکەین، یاسایەك بۆ نەخۆشی شێرپەنجە دەردەکەین، من زۆر لەگەڵ ئەوەم باشترین هاوکاری ئەو نەخۆشانە بکرێ، بەدیوەکەی تر عەکسەکەی وەربگرە، دەکرێ لە برادەرانی یاسایی لەوان بپرسی، لەدوای دەرچوونی ئەو یاسایە تۆ پشتیوانی هەر جۆرە نەخۆشیەکی ترت کرد نایاسایە، حکومەت ئەتوانێ بڵێ یاسا نیە، ڕەنگە وات پێ بڵێ، بۆیە تۆ لەبەردەم ئەو کۆسپانە دای، بۆیە من بەتەواوی لەگەڵ ئەو یاسایە دام تەواوی نەخۆشیەکانی تر ئەولەویەت چۆنە ئەوە خەڵکی پسپۆر ئەیزانێ، ئێستا ماڵی وا هەیە لەم وڵاتە ڕەنگە کێشەی ئەوەیان هەبێ نەتوانن ڕێ بکەن، دینارێکیش لەماڵەکەیان نیە، ئێ ئەمەش زۆر خەتەرە، ئەبێ ئاوڕی لێ بدەیتەوە ئەگەر پارە هەیە وەکو دەوترێت، من زۆر لەگەڵ ئەو ڕەئیەی ئاشتی خانم، گرفتەکە بەوە چارەسەر ناکرێت کە تۆ نەوعی نەخۆشیەکە دیاری بکەیت، گرفتەکە بەوە چارەسەر دەکرێت، سەرچاوەکانی داهات بۆ سندوقەکە زیاد بکەین، یەعنی وا بکەین زۆرترین پارە بڕواتە ناو ئەم سندوقەوە، کە زۆرترین پارە ڕۆیی ئەوکاتە جەنابی وەزیر و لایەنی پەیوەندیدار دەست کراوە دەبن لەبەردەم چارەسەرکردنی هەر جۆرە نەخۆشیەك، بۆیە من تەواو لەگەڵ ئەو ڕەئیەی ئاشتی خانم کە هەوڵی ئەوە بدرێت سەرچاوەکانی داهاتی سندوقەکە زیاتر بکرێت و بۆ هەموو ئەو جۆرە نەخۆشیانە بێت کە برادەران ئاماژەیان پێکرد، زۆر لەگەڵ ئەو ڕەئیەی کوێستان خانیشم کە باسی نەخۆشی نەزۆکی کرد، یەعنی کۆمەڵێك خەڵك هەیە هەر لەساڵی یەکەمی دروست کردنی خێزاندا ڕووبەڕووی کێشەی نەبوونی منداڵ دەبنەوە، لەبەر ئەوەی پارەیان نیە خێزانەکە هەڵدەوەشێتەوە، ڕەنگە ئەمە بەپارە چارەسەر بکرێت، تۆ بتوانیت لەڕێگەی دەفتەرێك دۆلاروە یان 50 تا 60 وەرەقەوە، کێشەی خێزانێك چارەسەر بکەیت بەڕاستی ئەمەش کارێکی گەورەیەو ئەرکی حکومەتیشە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵڵا من پێم وایە ئێستا حکومەت زۆر یارمەتی نەخۆشی دەدات، نازانم، بەڵام ئەگەر جەنابی وەزیر دوایی کە نۆرەی هات و قسەی کرد ئیشارەت بەوە بدات کە حکومەت یارمەتی چ جۆرە نەخۆشیەك دەدات، شیلان خان، فەرموو.

بەڕێز شیلان عبدالجبار عبدالغنی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەز دگەل ڕەئیا وێ مە کو ئەڤ سندوقە بۆ هاریکاریا ناساغیەت پەنجە شێرو ناساغیەت گران بت، بەس بەشەرتەکی ناساغیە گران ڤێرەیە بێنە دەست نیشان کرن، یەعنی تەحدید بکرێتن چی و چی ناساغی دەگریتن، دەنگی خۆژ ددەمە پاڵ دەنگێ سەمیرە خان وشلێر خان کو ئەڤ هاریکاریا تەنها بۆ خەڵکێت کەم دەرامەت بت، سوپاس.

د. ارسلان بايز اسماعيل(سەرۆكی پەرلەمان):

سوپاس، كاك عبدالسلام، فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلا 24 كەس پێش من قسەیان كرد من زۆر بەوردی گوێم لەقسەكان گرت وتم كەسێك ئەو پرسیارەی من ئەكات بۆ ئەوەی مـن نەیكەم بەداخـەوە نـەكرا، پرسیارەكەم ئەوەیـە، ئـەكرێت ئـەم ئیشـە بكرێـت بـێ ئەوەی ئەم سندوقە دابمەزرێت یان نا؟، ئەوەیە مـەوزوعی مـن بۆیـە لـەو ڕووەوە ئەچمە نـاو مەوزوعەكـە، یەكەم: ئەم یاسایە 15 ماددەیـە، 9ی باسـی ئەنجومەنەكە ئـەكات، 2 یـان تەعریفاتـە، 1 باسـی سەرچـاوەی دارایی دەكات، واتە پێشنیار دەكەم كە صیاغەیەك بدۆزنەوە یاسای ئەنجومەنی سندوق، یاساكە بـەس باسـی سندوق بكات، یاساكە زۆر باس ناكات، لەناوەڕۆكـەوە، ئـەو سـندوقە چ ئیزافەیـەك دەكات بـێ ئـەو سـندوقە وەك من دەڵێم ئەكرێت ئەو ئیشانەی كـە بـاس كـراوە بكـرێن یـان نـا؟، دووەم: لـەماددەی 1 هـاتووە دەڵێـت ئەمـە سـەربەخۆیەو مەعنەویـەو گرێـدراوە بـەوەزارەتی تەندروسـتیەوە، یـەعنی چـی، سـەربەخۆیە یـان سەربەخۆ نیە؟، كە دێینە ژوورەوە دەبینین ئەنجومەن بڕیـار دەدات و وەزیـر بـۆی هەیـە دژی ڕابوەسـتێت، ئەوان ئەگەر ئیلحاحیان كرد هەندێ لە ئەنجومەنیش فەرمانبـەری وەزارەت بێـت، پـێم نـاڵێن ئـەو ئالیەتـە چۆن ئەكرێت، 5 تا 6 فەرمانبەری بەپێی ئیقتراحی لیژنەی یاسایی ماڵیـان ئـاوا بێـت مـن دەمـەوێت ئـەوە بڵێم كـە ئـەم یاسـایە پێویسـت نیـە، لەجێگایـەك دەڵێـت لـە گرنگـی و ئـەركی ئـەم سـندوقە، ئەوانـەی لـە وەزارەتی تەندروستی چارەسەریان بۆ ناكرێت، من دەڵێم من ئیمـانم نیـە كـە ئـەم سـندوقە پێویسـت بێـت، لەماددەی یەكەم كە عینوانە من دەڵێم پێشنیار دەكەم كە ئەمە ڕابگیرێـت، دووەمـین جـارە مـن ئـەوە بـاس دەكەم، هیوادارم ئـەو 9 كەسـەی پـاش مـن وا بـیر بكەنـەوە، ئـەم ئیتیجاهـە هـیچ ئیزافەیـەك ناكـات، ئەمـە هەمووی ئەركی وەزارەتی تەندروستیە، زۆر پێشـنیارێكی بـاش بـوو، پشـتگیری لـە بـەڕێزت دەكـەم جـەنابی وەزیر، وەك هەندێ خوشك وبراش باسیان كرد حكومەت تەقسیری نەكردووە، ئەگەر ئەو ئەركەی كە ئێمـە دەمانەوێت بەو دڵسۆزیە باسمان كرد، وەرن ئـەوە پەرلەمانـە، ئـەوە لیژنـەی تەندروسـتیە بـا فشار بخەینـە سەر وەزارەت، ئەوەی كە دەمانـەوێت یـان چاوەڕوانین، ئارەزوومانـە سـندوقەكە جێبـەجێ بكرێـت، ئـەركی وەزارەتـە بیكـات، لـەعێراق بیمـەی تەندروسـتی پـێ ناوێـت، چـونكە بەلاشـە بـەپێی دەسـتوور كـە ئـەركی حكومەتـە دابـینی بكـات، وەرن پەرلـەمانتاران خوشـك و برایـان بـا زەخـت بكـەین كـە دابـین بكرێـت، ئـەو ئیزدیحامەی كە لە نەخۆشخانە هەیە، مەعقولە بەدانانی سندوقێك ئەو ئیزدیحامە نەمێنێت، ئەو فیكـرەی كەباسكرا سەنتەرەكان هەن ئەوە فیكرەی باشە، با داوا بكەین حكومەت بابێكی سەرف یان لە مودیریـەتێك یان هەر شتێك لەناو وەزارەت تەخصیصی بكات بزات، كە ئێستاش هەیە، هی قوربانیـانی كیمیـا بـاران مـن خۆم گوێم لەڕاپۆرتەكان بوو، كەڕێژەی چەندیان چارەسەركراون، بەكورتی من دەڵێم ئەگەر مەجال هـەبوو موناقەشە بكەین كە بمێنێت یان نەمێنێت، زیاتر بەڵگەو خاڵم هەیە كە ئەم یاسایە ئەصڵەن پێویست نیـە،

ئەصڵەن بۆ ئەو مەبەستەی ئێمە باسمان کرد، ئەم یاسایە هیچ باس ناکات کە ئیزافەی دەکات، تەنها دەڵێت ئەنجومەن دەبێت، بەس باس ناکات کە چۆن هاوکار دەبێت بۆ چارەسەرکرد یان زیاتر ئیزافەیە دەکات، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر احمد سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئێستا لە دەزگاکانی ڕاگەیاندن ورد ببینەوە کە باسی نەخۆشیەکانی سەرەتان دەکەن، وە زۆر ئیشارەت بەوە دەدەن کە نەخۆشیەکان بەردەوام لە زیاد بووندان، یەعنی ڕێژەی چارەسەرکردنی نەخۆشیەکان نەبووەتە هۆکاری دابەزینی نەخۆشیەکان لەهەرێمی کوردستان بەپێچەوانەوە لەبەر کەمی چارەسەرکردن ڕێژەکە لەبەرزبوونەوەدایە، بۆیە من پێشنیار دەکەم، سندوقەکە سندوقێکی چارەسەرکردنی نەخۆشی شێر پەنجە بێت، داواش دەکەم نەخۆشیە قورسەکان چین دیاری بکرێت، چونکە ئەمە جۆرێك لە شمولیەتی تێدایە، ئەم نەخۆشیە قورسانە چین؟، لە یاساکەدا دیاری بکرێت بۆ ئەوەی بزانین و بەرچاومان ڕوون بێت، بەلام جگە لەنەخۆشی شێر پەنجەو نەخۆشیە قورسەکانی تر، کۆمەڵێك نەخۆشی تر هەن لەکوردستاندا، نەخۆشی دەروونی، من ناچمە ئەو بڕوایەی کەڕۆژانە خۆ کوشتن هەیە لەکوردستان، هەم لەناو ژنان، هەم لەناو گەنج، گەنجێك کە لەخوێندنگادا دەرەجەی کەم دێنێت، لە حاڵەتێکدایە کە بڕیاری خۆ کوشتنی خۆی دەدات، ئەم حاڵەتە دەروونیە چیە دروست بووە، ئایا نەخۆشیە، یان حاڵەتێکی فوجائیە قەرار دەدرێت، بۆیە من پێم وایە دەبێت بەپێی پرۆژە یاسایەکی تر، سندوقێکی تر بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشیەکان دابندرێت، واش توتراوە (هاووڵاتی لەش ساغ کۆمەڵگایەکی لەش ساغ دروست دەکات)، بۆیە ئەم حکومەتەی ئێمە بەرپرسیارێتیەکی نیشتمانی ونەتەوەیی لەسەرە کە بەتەنگ چارەسەری نەخۆشەوە بێت لەهەرێمی کوردستان، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، شەونم خان، فەرموو.

بەڕێز شەونم محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر کوشندەیی نەخۆشی سەرەتا و بڵاوبوونەوەی لە ئێستادا بەشێوەیەکی زۆر فراوان، پشتگیری لە بڕگەی دووەم دەکەم، کەوا سندوقەکە تایبەت بێت بە نەخۆشیەکانی سەرەتان، جگە لەنەخۆشیەکانی تر، بۆ نەخۆشیەکانی تر چارەسەری تر بدۆزرێتەوە یاخود سندوقێکی تریان بۆ دروست بکرێت، هاوڕێکانم قسەو باسیان لەسەر ئەو بابەتە کرد من نامەوێت دووبارەی بکەمەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، کاك گۆران، فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من سەرەتا پشتگیری ڕەئیەکەی کاك عبدالسلام دەکەم، من لەبەدواداچوون وپرسیارێکیش لە وەزارەتی تەندروستی پێم وایە خۆیان ئەم سندوقانەیان کار کردووە، یەعنی گرفتێك نەبووە، هەبووەو دەعمی ئەم نەخۆشیەش کراوە، بەڵام ئەگەر یاساکە مایەوە من پشتگیری ڕای دووەم دەکەم و هۆکارەکانیش هاوڕێکانم باسیان کرد، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، نیشتمان خان، فەرموو.

بەڕێز نیشتمان مرشد صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەڕای دووەم دەکەم، لەبەر ئەوەی سەرەتان زۆر بڵاوە و خەڵکێکی زۆر ئێستا تووشی سەرەتان بوون، پێم باشە، ئەو سندوقە تایبەت بێت بەسەرەتان، بەس شتێکی تریشم هەیە کە ئەرکی حکومەتە، وا بکرێت کە یاسایەکی تر دابندرێت بۆ ئەوەی نەخۆشیەکانی تریش بگرێتەوە، چونکە نەخۆشیەکانی تریش یەکجار زۆرن، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، کاك عبدالرحمن، فەرموو.

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابکر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی منیش هەروەك بینیومەو خوێندوومە، پشتگیری لەقسەکانی کاك عبدالسلام دەکەم، بەحەقیقەت بەم سندوقە چارەسەری ئەم نەخۆشیە ناکرێت، جەنابی وەزیر دەتوانێت بەڕێنمایی ئەم کارە بکات و جێبەجێی بکات، چارەسەری بکات، بەهەمان شێوەش ئەو نەخۆشیانەی تریش هاوکاری بکات، ڕاستە ئەمانە نەخۆشی کوشندەن وناخۆشن دەبێت دەعم بکرێن وچارەسەر بکرێن لەلای جەنابی وەزیرەوە، بەڵام بەم سندوقە چارەسەر ناکرێت، من پێم وایە یاسایەکی تایبەت بەسەرەتان دابنێین وبیهێنینە ناو پەرلەمان و قسەی لەسەر بکەین، چونکە نەخۆشخانەکانیشی جیان لەنەخۆشخانەی تر، نەخۆشیەکەشی جیایەو دکتۆرەکانیش جیان، بەڵام بەم سندوقە پێم وایە چارەسەر ناکرێت، بۆیە منیش دەڵێم با ئەم سندوقە ڕابگیرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل(سەرۆکی پەرلەمان):

سوپاس، دکتۆر ڕێباز، فەرموو.

بەڕێز د. ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەناو یاساكە، لەڕاستیدا ئامانجی یاساكە ئەوەیە كە لەڕووی ئابووریەوە لایەنی تەندروستی لەزۆر حاڵەتدا، سیستمە باشەكەی ئەوەیە كە لەڕووە ئابووریەكەیەوە ڕێگە لەوە بگریت كە هاووڵاتی تووش بوو بەنەخۆشی، تووشی كارەساتی ئابووری ببن، لەبەر ئەوەی كە هەندێ نەخۆشی كۆستێكی زۆری هەیە، ئەوەش وا دەكات كاتێك كە ئەم هاووڵاتیە تووشی نەخۆشیەك دەبێت، ئەو پارە زۆرەی كە سەرفی دەكات لەڕووی ئابووریەوە كێشە بۆ ئەم هاووڵاتیە دروست دەكات، وە ناتوانێت بەرگەی ئەم بارە ئابووریە قورسە بگرێت، هەدەفی یاساكەش ئەوەیە كە كاتێك ئەم كەسە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە دەبێت یان تووشی نەخۆشیەكی تر دەبێت، ئێمە دەبێت ڕێگا بگرین لەم دارمانە ئابوورییە، ئەگەر لەم لایەنەوە سەیری بكەین، ئەو كاتە ئەو رایە ڕاستە كە سندوقەكە دەبێت نەخۆشی شێرپەنجە بگرێتەوە، ئەو نەخۆشیانەی تریش كە تێچوونێكی ئابووری زۆریان هەیە، ئەم سندوقە ڕێگا بگرێت لەوەی كە ئەم هاووڵاتیانە تووشی ئەم گرفتە ببن، ڕاستە لەوانەیە بیمە بتوانێت ئەم حاڵەتە چارەسەر بكات، لەو وڵاتانەی كە وڵاتی ئیشتراكی نین وچارەسەری تەندروستی بە پارەیە، بەڵام لەو حاڵەتەش تەنانەت لەزۆر وڵاتیش بیمەی تەندروستیش وجودی هەیەو لەپاڵ ئەوەشدا، بەشێكی تر هەیە كە ئەو بەشە ئەركی ئەوەیە ئەو نەخۆشیانەی كە پارەیەكی تێچوونی زۆری هەیە، هاووڵاتی كە بەشداریشە لە بیمەدا، لەوانەیە بیمەكە ڕێژەیەكی دیاری كراوی بۆ بدات، بەڵام ئەو ڕێژەی تر كە دەمێنێتەوە لەسەر خۆی هەر زۆرە، بۆیە حكومەت ئەو ئەركە لە ئەستۆی خۆی دەگرێت، ئەگەر لەم لایەنە ئابوورییەوە لەڕووی دارمانە ئابوورییەكەوە سەیری بكەین پێویستە سندوقەكە هەم نەخۆشی شێرپەنجە هەم ئەو نەخۆشیانەش بگرێتەوە كە تێچوونێكی ئابووری زۆریان هەیە، بەڵام ئەوەی كە ئایا ئێمە وەكو پەرلەمان ئەتوانین ئەو نەخۆشیانە دیاری بكەین یان نا؟، ئەوەی كەباسكرا تەعریفی (امراض مستعصیة) بكرێت، پێم وایە ئەوە ئیشێكی ئاسان نیە، چونكە زیاتر ئەوە وەزارەتی پەیوەندیدار یاخود كەسی پەیوەندیدار دەزانێت كەچ نەخۆشیەكە كە تێچوونێكی زۆری هەیە، ئەمە ئەگەر ئێمە دەمانەوێت ئەو سیستمە بەڕێوەبردنەی كە ئێستا هەمانە بیگۆڕین و شێوازێكی نوێ پەیرەو بكەین، بەڵام ئەگەر ئەو سیستمەی كەهەمانە هەر بەو شێوەی ئێستا بمێنێتەوە، ئێمە بمانەوێت نەخۆشی هاووڵاتیان لەسەر بنەمای خێر چارەسەر بكەین، ئەگەر من هاووڵاتیەك بم دەستم بگات بە مودیری دائیرەكە، یان میزاجی مودیری دائیرەكەم لەگەڵ ئەوە بێت كەپارە بۆمن سەرف بكات كە نەخۆشیەكەم چارەسەر بكرێت، ئەوە كێشەی من چارەسەر دەبێت، بەڵام ئەگەر من دەستم بەو نەگات، ئەوە مەجبورم بچمە سەر تەلەفزیۆن كەداوا بكەم خێرم پێ بكەن، لەبەر ئەوە ئەگەر ئێمە بمانەوێت ئەم سیستمە بگۆڕین ئەوە دەبێت لەگەڵ ئەوە بین كە سندوقەكە هەم شێرپەنجەو هەم نەخۆشیەكانی تریش بگرێتەوە، بەڵام ئەگەر لەگەڵ مانەوەی ئەو سیستمە بین هەر بەم شێوەی ئێستا لەسەر بنەمای مەنافعی كۆمەڵایەتی كێشە كۆمەڵایەتیەكان چارەسەر بكەین، ئەو كاتە قسەی لیژنەی یاسایی ڕاست دەبێت و هی جەنابی وەزیریش ڕاست دەبێت، كە لەوانەیە زیادكردنی ئەو

نەخۆشیانەی تر بۆ سندوقەکە ببێتە ئەرکێکی قورس بۆ سندوقەکە، لەبەر ئەوە قسەکەی من ئەوەیە کە دەبێت ئێمە خۆمان یەکلایی بکەینەوە، کەئایا ئەو سیستمە بەڕێوەبردنەی کە هەمانەو دەمانەوێت هەنگاو بنێین بۆگۆڕینی؟، تا سیستمێکی نوێ پەیڕەو بکەین، ئەویش بەو مەرجەی کە ساڵی ڕابردوو بۆ هەر وەزارەتێك، یان بۆ ئەنجومەنی وەزیران مەنافعی کۆمەڵایەتیمان ئەوەندە داناوە، حسابی ئەوەمان کردووە کە بەشێك لە چارەسەری نەخۆشی کارمەندەکانی خۆی یان هاووڵاتیان لەسەر ئەم مەنافعە کۆمەڵایەتیەبێت، ئێستا ئێمە دەبێت ئەوە لابەرین و بیخەینە سەر ئەم سندوقە، ئەوکاتە ئەتوانین ئەرکی چارەسەرکردنی شێرپەنجە و نەخۆشیەکانی تریش بخەینە سەر ئەم سندوقە، بەڵام ئەگەر ئەمە نەکەین و هەر وەك خۆی بمێنێتەوە ئەوە ئەوکاتە ئەو قسەیە ڕاستە کە با ئێمە ئەرکی سندوقەکە قورس نەکەین، هەرچەندە لیژنەی تەندروستی خۆیان لەسەر مەنەصەن و دەتوانن جوابی ئەوە بدەنەوە، کە ئایا ئەو یاسایە پێویستە یان پێویست نیە؟، پرسیارێکی تر کرا کە یەکێك لە کێشەکانی ئەو سەنتەرانەی کە نەخۆشی شێرپەنجە چارەسەر دەکەن ئەوەیە، کە ئەو ڕێکخراوانەی کە لەبواری چارەسەری شێرپەنجە کار دەکەن، یاخود لەبوارەکانی تر مەسەلەن تالاسیمیایە، یاخود هەر شتێکی ترە، ئەگەر بیانەوێت هاوکاری نەخۆشەکانی کوردستان بکەن، هەر لە ئێستاوە وەزارەتی دارایی ڕێگا نادات ئەم خێرە وەر بگیرێت، یەکێك لە بەڕێوەبەری سەنتەرەکان قسەی لەگەڵ من کرد، وتی من بازرگان یان دەوڵەمەندی وا دەناسم دەڵێت من ئامادەم کە 1 ملیۆن دۆلار دیاری پێشکەش بکەم بۆ ئەو نەخۆشانەی کە نەخۆشی شێرپەنجەیان هەیە، بەڵام هیچ ڕێنماییەکی دارایی ڕێگا بەمن نادات کە ئەم دیارییە وەربگرم، بۆیە لەم حاڵەتەدا سندوقەکە گرنگە، لەحاڵەتێکی تریش سندوقەکە گرنگە کە، ئەگەر باوەڕمان بە بەڕێوەبردنێکی لامەرکەزی هەبێت، چونکە وەزارەت لە ئێستادا لەهەموو لایەنەکانەوە لۆدێکی زۆری لەسەرە، ئەگەر ئەنجومەنێکی تایبەت بە شێرپەنجە هەبێت ئەتوانێت بۆ خۆی توێژینەوە لەو بارەیەوە بکات، وە ئەتوانێت کێشەکانی خۆی کە جیاوازە لەکێشەکانی وەزارەتی تەندروستی چارەسەری بۆ بدۆزێتەوە، لە ئامانجەکانیشدا ئەوە دیاری کراوە، کە ئەم سندوقە ئامانجەکانی چییە بۆیە ئەو ئامانجانە زەرورە کاکە ئەو سندوقە دروست بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لەم خولەی پەرلەمان چوار دکتۆرمان هەبوو، ئێستا سێیانمان ماوە، دکتۆر حەسەن و دکتۆر ڕێباز و دکتۆرە جیهان، دکتۆرە پەریهان ئیستیقالەی کرد ڕۆیشت، پێم وایە تارا عبدالرزاق، بێریڤان خانیش پێم وایە خەریجی کولییەی تەمریزە، ئەوانە داوایان کردووە کە ئەم سندوقە هەبێ، یەعنی ئەو چوار، پێنج دکتۆرەی کە هەمانە ئیختیساسی خۆیانە، ئیشی خۆیانە، ئەوانە داوایان کردووە بەڕاستی لەگەڵ ژمارەیەکی تریش لەپەرلەمانتاران، فەرموو کاك عمر هەورامی.

بەڕێز عمر صدیق محمد (هەورامی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو لەسایدی وەزارەتی صەحەی هەرێمی کوردستان هاتووە یەکێك لە ئەرکەکان و واجبەکانی ئەو وەزارەتە پێشکەشکردن و دابینکردنی خزمەتگوزارییە بۆ نەخۆش، پاراستنی هاوولاتیانی کوردستانە لەوەی کە توشی ئەو نەخۆشیانە ببنەوە، بەڵام لەدوای پرۆسەی ئازادکردنی عێراق، لەدوای ئەو جەنگە چەندین تەقەمەنی هەبووە، هەروەها کرانەوەی بازاڕەکان و سنوورەکانی هەرێمی کوردستان بەدونیای دەرەوە، ئەبینین نەخۆشی شێرپەنجە و هەندێك نەخۆشی تریش بەداخەوە لەهەرێمی کوردستاندا زۆر بوونە، بۆیە من پشتگیری لەوە دەکەم کە سندوقێك هەبێ بۆ هاوکاری کردنی ئەو کەسانەی کە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە دەبن، پێشنیاریش دەکەم، پشتگیری ئەو ڕایە دەکەم کە تەنها بۆ هاوکاری کردنی ئەو کەسانە نەبێ کە تووشی ئەم نەخۆشییە دەبن، لەبەرچی؟ لەبەر ئەوەی هەم بارگرانییەکی مالی دەخاتە سەر خێزانەکە هەمیش لەئێستادا لەهەرێمی کوردستاندا کەمترین بنکەی تەندروستیمان هەیە بۆ چارەسەرکردنی ئەم جۆرە نەخۆشیانە، بۆیە لەئێستادا ئەگەر ئەم سندوقە تەنها بۆ پاڵپشتی کردن و هاوکاری کردنی ئەو کەسانەبێ کەتووشی ئەو نەخۆشییە دەبن، بۆیە دەکرێ هاوکارییەکی باش بێ بۆ کەمکردنەوەی ئەو قورساییەی کە ئەو کەسەی کەتووش دەبێ یا خێزانەکەی پێوە گیرۆدە دەبن ئەمەلایەنێکی، لایەنێکی تریشی ئەم سندوقە هاوکاردەبێ بۆ ئەوەی کە خەڵکی خێرۆمەند، هەروەها ڕێکخراوە ناحکومییەکانیش کاری هاوبەشی بکەن لەداهاتوودا بۆیە من پشتگیری ئەوە دەکەم کەتەنها بۆ پشتیوانی کردنی ئەو کەسانەبێ کە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە دەبن، ئەمە تایبەت بە ناوەکەی، ئەوەی پەیوەندارە بەماددەی یەکەمەوە، لەبەر ئەوەی باسی ماددەی یەکەمیش کرا، من لەبەر ئەوەی وردەکاری یاساکەم خوێندۆتەوە وائەزانم هەندێك وشە هەیە پێویست دەکات پێناسە بکرێ وەکو ئیقلیمی کوردستان، وەزارەتی سەحە، هەروەها سندوقەکە، وەکو چۆن لەیاساکانی تردا ئەمەمان کردووە، چونکە ئەو شتانە دووبارە دەبنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەفرین خان فەرموو.

بەڕێز بەفرین حسین محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان قسەکانم کرا.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان هەندێك تێبینی هەیە، با بفەرمووێ.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە بەس بۆ بەرچاو روونی بۆ ئەوەی کە موناقەشەی ئەو یاسایە ئاراستەی ڕاست و دروستی خۆی وەربگرێ یەك، دوو تێبینی دەخەمە بەردەمی ئەندامانی پەرلەمان، یەکەکییان ئێمە بەهیچ جۆرێك قسە

لەسەر ئەوە ناکەین، قسە لەسەر جانبی عیلمی و فەنی ئەمرازی موستەعسی بکەین، ئەمە ئیشی ئێمە نییە، ئیشی پسپۆری موختەسە، لەماددەی شەشی بڕگە (4) هاتووە کە ئەو سندوقە ئیستیعانە بەوان دەکا بۆ ئەوەی کە لەهەموو بوارێکی لەم بوارەوە یارمەتی سندوقەکە بداتن کەباس لەوە دەکا (وضع المعايير والاشتراطات اللازمة لتحديد وترشيح واختيار المستفيدين من خدماته وذلك عن طريق ادارات واجهزة ولجان فنية مختصة) کەواتە لێرە پێویست ناکا ئێمە وەکو ئەندامانی پەرلەمان بڵێین کامە نەخۆشی موستەعسییە، کامە موستەعسی نییە؟ لەویٚ ئەو بۆمان دیاری دەکا کە چییە، نەخۆشی موستەعسی لەڕوی عیلمییەوە دوور نییە نەخۆشییەکی موزمین بێ، نەخۆشی زەخت بێ، ببێتە نەخۆشییەکی موستەعسی، دوور نییە نەخۆشی دڵ بێ، خۆمان تووشی غەڵەتاتی عیلمی نەکەین، نەخۆشی دڵ نەخۆشی ئەمرازی موستەعسی نییە، نەخۆشی ئەمرازی موزمینەیە، نەخۆسی دەماغ نەخۆشی ئەمراز موزمینەیە، بەلاّم هەندێ حالاّتی ئەم نەخۆشیانە دەبێتە نەخۆشی ئەمرازی موستەعسی، سەرەتان بەخۆی لەهەندێ ولاّت بۆتە ئەمرازی موزمینە، بەلاّم چەند جۆرێکی سەرەتان هەیە هێشتا لەولاّتان ئەمرازی موستەعسییە، هەروەها سەرەتان دەکرێ لەولاّتێك بۆ ولاّتێکی تر بەپێی ئیمکانییەتی ئەم ولاّتە نەخۆشییەکان بڵێین ئەمرازی موستەعسییەیان نییە، تۆ باسی ئەوە دەکەی ئەم نەخۆشانەی کە لە هەرێمەکەی تۆ چارەسەر ناکرێ، یاخود بەپێی ئەو حاڵەتانە یاخود ئەو شتانەی کە لەهەرێمی کوردستاندا هەیە لەڕووی ئیداراتی سەحیەوە پێت چارەسەر ناکرێ، کەواتە ئەمانەن ئەمرازی موستەعسی، خۆمان تێکەڵی وشەی ئەمرازی موزمین و ئەمرازی موستەعسی نەکەین، هەدەفێکی ترمان لە یاساکە ئەوە نییە کە ئێمە مەسئولیەتی چارەسەرکردنی ئەم نەخۆشییە لەوەزارەتی تەندروستی بستینینەوە، نەخێر هەر ئی ئەوانە، هەدەفی ئەساسی لەمەوزوعی سندوقەکە هەروەکو خۆی هاتووە، پارەدار کردنە بۆ چارەسەری ئەو نەخۆشیانە، ئەو نەخۆشیانەی چ سەرەتان، چ ئەمرازی موستەعسی، ڕاستیشە وەزارەتی تەندروستی درێغی نەکردووە لەو بوارە، پارەیەکیش لەپەرلەمان لەڕێگای یاسای بودجە کە نزیکی (7) ملیار دینارە تەخسیسکراوە بۆ مەنافیعی کۆمەلاّیەتی، دابەش دەکرێ بۆ چەند نەخۆشییەك، وەزارەتی تەندروستی ئەو کارەی کردووە، بەلاّم ئێمەش وەکو لیژنەی تەندروستی لەکاتی خۆیدا، وەکو وەزارەتی تەندروستی خۆشیان گلەییان لەوە بوو کە تەنزیم نەکراوە، یەعنی ئەمان دەکەونە ژێر ئیجتیهادات لەمەوزوعی پارەکان چۆن تەوزیعی بکەن بەسەر ئەم نەخۆشانە؟ یاخود هەنێك جار پارەکە وەختێك بۆ نەخۆشەکە سەرف دەکرێت کە مردووە، یەعنی ئەو کاتەی کە پێویستییەتی بۆ نەخۆشێك بۆی سەرف نەکراوە، بۆیە ئێمە لێرە بەپێویستمان زانی بۆ تەنزیم کردنی هەمان ئەو مەبالیغەی کەوا تەدویر دەدرێ بە وەزارەتی تەندروستی ئەمە تەنزیم بکرێ، جگە لەوەش ئەم سندوقە دەستی کراوەبێ، هەندێك مونەزەماتی دەولی هەیە، هەندەك خەڵك هەیە خێرخوازە دەیەوێ دەعم بکا نایەتن دەعمی وەزارەتی سەحەی بکاتن، بەلاّم ئەگەر سندوقێك هەبێ بەتەئکید دێ پارەکەی دەخاتە ئەم سندوقە و دەعمی ئەو سندوقە دەکا، ئەو سندوقەش سەرفی دەکا بۆ جەوانیبەکانی تر، بەهیچ جۆرێك لەم قانونە ناوی نەخۆشەکانی ئەمرازی موزمینە نەهاتووە، ئاگاداری

ئەوەبن، نەخۆشی ئەمرازی موزمینە چارەسەری هەیە، بەڵام چارەسەرێکی درێژخایەن، یەعنی تا زۆرجار ئەو کەسە بەدرێژی حەیاتی خۆی پێویستی بەو دەرمانە هەیە و بەکاری دێنێ، بەڵام ناچێتە بابی ئەمرازی موزمینە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کاک عبدالسلام تۆ پێشنیارێکت کرد دوو، سێ پەرلەمانتاریش تەئیدیان کردی، پێشنیارەکەت بە تەحدید دەتەوێ ڕەفزی ئەم یاسایە بکەی؟ فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ پێشنیارەکەم روونە، ئەوەیە ئەم یاسایە هیچ ئیزافەتێك ناکات، هیچ سوودێك ناگەیەنێتە ئەوانەی تووشی نەخۆشی سەرەتان بوونە، ئەگەر ئێمە ئەوە ڕەد فەعل بێتن لەبەر ئەوەی لە پراکتیکدا نەقس هەیە، ئێمە دەزانین وەکو پەرلەمان وەزارەتی تەندروستی یاسای خۆی هەیە، ئەتوانین لەوێ ئەو ئەنجومەنە هەروەکو دروست بکەین یەکەیەکی ئیدارییە، چیە؟ سەرچاوەکانی دارایی هەمووی دەتوانرێ دابین بکرێ، دەڵێم ئەمانە ئەکرێن بێ دەرچوونی ئەو یاسایەش ئەوەی پێویست بوو ئەوەی باسکرا بکرێتە فەرزێك یان واجبێك بۆ لیژنەی تەندروستی کەوەزارەتی تەندروستی پێی هەڵبستی، بۆیە پێویست نییە ئەم یاسایە هەبێ، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام پێشنیاری ئەوە دەکا ئەم پڕۆژە یاسایە ڕەفز بکرێ، دوو کەس یان سێ کەس تەئییدیان کرد، بۆیە ئێمە ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ دەیەوێ ئەم پڕۆژە یاسایە ڕەفز بکرێ؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، (6) کەس لەگەڵدایە ڕەفز بکرێتەوە، کێ لەگەڵدایە بەردەوام بین لەسەر موناقەشەکردنی؟ ئەوە زۆرینەیە، بەزۆرینەی دەنگ بەردەوام دەبین لەسەر موناقەشەکردنی، ناونیشانەکەی و ماددەی یەکەم پەرلەمانتارە بەڕێزەکان قسەیانکرد، فەرموو لیژنەی تەندروستی، ئەگەر روونکردنەوەیەکتان هەبیتن، تێبینیەکتان هەبێ، فەرموو.

بەڕێز جیهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمن هەر سەرەتا پێم باشە هەموو ئەندامە بەڕێزەکان ئاگاداری ئەوە بن کە ئەم سندوقە بەدیلی وەزیری تەندروستی نییە، یەعنی ئەمە وەزارەتی تەندروستی نییە، وەزارەت ئیشی خۆی دەکا، رووبەرووی هەر نەخۆشییەك بێ، بەڵام ئەم سندوقە زیاتر دەعمی ئەوە دەکات کە نەخۆشی شێرپەنجە کە نەخۆشییەکی زۆر خەتەرە، لەزیاد بوونە، ئێمە وەك هەرێمی کوردستان زۆر پێویستمان بە نەخۆشخانە و بنکەی تایبەت بەم نەخۆشییە هەیە، کە تائێستا ئێمە لەم مستەوای نین کە ئەم بنکانە و نەخۆشخانانەی هەمانە،

هەروەها خیبرات و وابزانم ئەجهیزە، دەرمان کەزۆر گرانە و زۆر قورسە لەسەر نەخۆش، لەبەر ئەوە جارێکی تر تەئکید دەکەم کە ئەم سندوقە بەدیلی وەزارەتی تەندروستی نییە، یەعنی وەزارەتی تەندروستی ئیشی خۆی دەکات بەرامبەر هەموو نەخۆشەکان، من تەئکید لەسەر قسەکانی دکتۆر حسن دەکەم کەئێمە پشتگیری ئەم پرۆژەمان کردووە لەسەرەتاوە کە تەقدیمیشمان کردووە بەهۆی ئەوەی لەماددەی دووەم هەدەفی ئەم سندووقە ئەوەیە کە ئەهمیەت بداتە نەخۆشی شێرپەنجە لەگەڵ ئەم ئەمراز موستعسییە، ئەمراز موستەعسییە ئەگەر ئێمە تەعریفی بکەین (الامراض المستعصية: هي الامراض التى لا تستجيب للعلاجات الدوائية، الطب التقلدي) ئەمە تەعریفەکەیە، بەلام لەم پرۆژە ئێمە باسی ئەوە دەکەین ئەو ئەمراز موستەعسییە کە عیلاجیان لەناو موئەسەساتی هەرێم نییە، یەعنی پێویستیان بە عیلاجە لەوانە لە دەرەوەی وڵات هەیە، ئەمە ئەم سندووقە دەتوانێت هاوکاری ئەم نەخۆشانە بکات، ئەو نەخۆشانە دەست نیشان دەکرێن بەپێی ئەم لیژنانەی کە ئەو سندووقە دەست نیشانی دەکات، یەعنی لیژنەی موختەس هەیە، خوبەرا هەیە، ئەوان ئەو نەخۆشانە تەشخیس دەکەن، یەعنی دەڵێن ئەوانە پێویستی بە عیلاجی دەرەوەی وڵات هەیە یان نا؟ ئەگەر ئەمرازی موزمینە تەعریف بکەین (هي تلك الامراض التى تدوم طويلا ولا يتم الشفاء منها بشكل كامل وقد تختفي وتعود تلقائياً) یەعنی ئەمانە پێویستیان بە عیلاج هەیە، لەوانە درێژخایەن بێ لەگەڵ نەخۆش دەمێنێ تا مردن، بەلام عیلاجی هەیە، یەعنی نەخۆش دەتوانێت ژیانی خۆی ئاسایی بەڕێوە ببات، نەخۆشی شێرپەنجە ئەو موشکیلەی هەیە کە لەوڵاتی ئێمە وابزانم تەشخیس کردنی نەخۆشی شێرپەنجە دائیمەن درەنگە، کە نەخۆش دێت گەیشتۆتە قۆناغی موتەقەدیم، یەعنی پێویستی بە تەشخیسی موبەکیر هەیە، وابزانم ئەو سندوقە ئەگەر دەعمی ئەوە بکاتن کە ئەجهیزە و کەوادیری موختەس هەبێت کە ئێمە زوو، زوو تەشخیسی نەخۆشی شێرپەنجە بکەین ئەوەش ختوەکی باشە لە ئەهدافی ئەم سندوقە، ئەوانی تر وابزانم هاوڕاز خانیش تەوزیحاتی تری هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوراز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئکید لەسەر ئەوە دەکەینەوە بەڕاستی دکتۆرە جیهان باسی هەردوو بەشی کرد، هەستم کرد تێکەڵیەك لەقسەی ئەندامانی پەرلەمان هەیە، ئێمە بەس بۆ روونکردنەوە قسە دەکەین، ئەمڕازی موزمینە لەگەڵ ئەمڕازی موستەعسییە بەڕاستی فەرقێکی زۆریان هەیە ئەوانە، ئێمە تەئکیدمان لەسەر ئەوەیە لەو سندوقە بەڕاستی ئەو نەخۆشانەی کە لەدام و دەزگاکانی سەر بەوەزارەتی تەندروستی چارەسەریان نییە، یەعنی لەوانەیە هەر نەخۆشییەك لەهەرێمی کوردستان چارەسەری هەبێ، بەلام لەنەخۆشخانەکانی حکومی چارەسەریان نییە، ئەو پارەیە، بەڕاستی ئەوسندوقە کە لەماددەی (6)یشدا لەخاڵی (4) باسی ئەوە

دەكا، خۆمان ئەوەی ناكەین بڵێین ئێمە لێرە ناوەكان دەنووسین، چونكە ئەگەر لێرە ناوەكان بنووسین خۆ دەتوانین ناوەكان بڵێین، بڵێین ئەمرازی موستەعسییە ئەو و ئەو و ئەوەیە، بەڵام لەوانەیە هەندێ ئەمرازی موستەعسی دیكەش هەبێ، هەندێ ئەمرازی دیكەش بچێتە بازنەی ئەمرازی موستەعسییە، هەندێكیشی نەچێتە بازنەی ئەمرازی موستەعسییە، خۆمان تووشی هەڵەیەك دەكەین بەڕاستی ئەگەر تەعریفی ئەمرازی موستەعسییە بكەین، لەبەر ئەوە لەماددەی (6)دا كە لەخاڵی (4) ئەگەر ئەندامانی پەرلەمان خوێندبییانەوە ئەمە شتێكی وازحە كە لیژنەیەكی پسپۆڕی هونەری هەیە بۆ تەشخیس كردنی ئەوە، سندوقەكش ئێمە پشتگیری لێدەكەین وەكو خۆی هەیە، سەپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەگەر تێبینییەكت هەیە.

بەڕێز د. رێكەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سوپاس بۆ ئەو هەموو كۆمێنت و موناقەشانە، من ئەمەوێ هەندێك روونكردنەوە بدەم بەڕاستی، سیستەمی تەندروستی لەهەموو دونیادا تەسلیمی دەكەی هی ئەوەیە تۆ ئێستا لە وڵاتە یەكگرتوەكانی ئەمریكا هی ئەوەیە هەڵبژاردنی پێ ببەیتەوە، سستمی تەندروستی سستمێكی گەورەیە، وە ناكرێ مەسەلەن لە سێ ساڵ و چوار ساڵ هەموو كیشە تەندروستیەكان حەل بكەیت، مەبەستم ئەوەیە ئەو صندوقە بڵێین دارێكی سحری نیە بڵێی هەموو نەخۆشیەكان و هەموو نەخۆشی موستەعسی شێر پەنجە حەل دەكا، وەزارەتی تەندروستی لە رێی مەنافیعی ئیجتیماعی چەند نەخۆشیەكی چارەسەر كراو دەعم دەكا، هەندێ نەخۆشی هەیە چارەسەردەكرێ، مەسەلەن نەخۆشی خوێن، مێشك، دڵ، لەگەڵ نەخۆشی شێر پەنجە ئەمانە بەپێی یاسایەكی وەزارەتی تەندروستی دەعم دەكرێ لە سەد دۆلارەوە تاكو سێ هەزار دۆلار بەپێی قورسی و سووكی حاڵەتەكە، مەسەلەن دەڵێی شەلەل دەماغ، شەلەل دەماغ چارەسەری نیە، بەڵام بەپێی ئەو بودجەیەی كە حكومەت هەیەتی مەسەلەن مووچەیەكی مانگانەی كەم ئەندامانی بۆ بڕاوەتەوە ئەگەر دایكەكەی بۆ نموونە موەزەف بێ تەفەروغی پێ كراوە مووچەی دەدرێتێ، ئەوەو زۆر حاڵەتی تر ئەوەی بۆ كراوە، ئەوەی من دەمەوێ لێرە بیڵێم هیچ نیزامێكی تەئمین لە دونیادا هیچ نیزامێكی ئینشورز لە دونیادا كەڤەری هەموو نەخۆشیەك ناكات، بۆ نموونە زۆربەی وڵاتانی دونیا كەڤەری نەزۆكی ناكات لەوانەیە تڕایەڵی یەكەمی بۆی بكا، تڕایەڵی دووەم دەڵی خۆت بڕۆ بیكە، ئێستا لە كوردستان دوو، سێ سەنتەری حكومی هاوبەش هەیە كە بەسعرێكی كەم دەیكات، یەعنی حەتتا وەزارەتی تەندروستی بەو بودجە كەمەی هەیەتی جا با من لێرەش گلەییەكی خۆم بكەم یەعنی ئێستا بە پێی قیاساتی عالەمی دەبێ هەموو نەفەرەك لە عالەم نۆ سەدو نەوەت دۆلاری بدرێتێ ساڵانە، ئەم نیسبەتە بەرز دەبێتەوە لە وڵاتە یەكگرتوەكانی ئەمریكا بۆ حەوت هەزار دۆلار، نزیكەی دەكاتە هەشت هەزار دۆلار، لە بەریتانیاو ئەوانە كەم دەبێتە وە بۆ پێنج هەزار دۆلار، دێتە خوارەوە دەچێتە میسر و ئوردن و ئەوانە كەم دەبێتەوە، دێتە

كوردستان دەبێتە نزیكەی سەد دۆلار كەمتر، لە سەد دۆلار، ساڵی 2009 و 2010 ئێمە سەد دۆلارەكەشمان نەدراوەتێ، یەعنی ئەگەر ئەمساڵ كە لە پەرلەمان ئەو بودجە تەشغیلیە كەم بۆوە حكومەتیش بودجەی تەشغیلی كەم بۆوە ئەگەر پێرێ و دوێنێ سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیران ئەو سەد ملیارەی نەداینایەتێ ئێمە پارەمان پێ نەبوو حەبی پاراسیتۆلیش بكڕین، دائیرەمان هەیە ئێستا دائیرەی صحەی هەولێر (12) ملیار دینار تەجاوزە، دائیرەی صحەی سلیمانی (12) ملیار دینار تەجاوزە، لەو بودجەیەی كە بۆی دانراوە هێشتا ساڵ سێ مانگی ماوە، لەبەر ئەوە ناكرێ ئەو هەموو تەكالیفە، ئەو هەموو شتە لەو بودجەیە بكرێ، جا من داوام لەو پەرلەمانتارە بەڕێزانە هەیە كە گلەیی دەكەن لە سستمی تەندروستی و وەزعی نەخۆش بەڕاستی داكۆكیمان لێ بكەن كە بودجەكەمان بۆ زیاد كەن بۆ ئەو بودجەیەی كە هەیە ئێستا ئێمە ناتوانین وەزعەكە وەكو هەموو داواكاریەكان بەڕێوەبەرین، سەبارەت بە خشتەیەكی تر ئێستا وەزارەتی تەندروستی قانونێكی بۆ دانەنراوە كێ چارەسەر بكا، من لەدەرەوەی هەرێم هاتووە هەر دەبێ مەعامەلەی خەڵكی هەرێمی بۆ بكەم، كرێكار لە دەرەوەی هەرێم دێت هەر دەبێ مەعامەلەی خەڵكی هەرێمی بۆ بكەم، بە بەلاش عیلاجی بكەم، ڕاست دەكا ئێستا مەسەلەن یەكێ لە پەرلەمانتارە بەڕێزەكان وابزانم ئاشتی خان بوو وتی چوومەتە خەستەخانەی هیوا لە سەیدەلیەكە دەرمان نەماوە ڕاستە، دەزانی بۆ دەرمان نەماوە؟ چونكە خەستاخانەی هیوا بەس خەستەخانەی سلیمانی نیە، خەستەخانەی هەموو عێراقە 40٪ تا 45٪، نەخۆشەكانی لە دەرەوەی هەرێم دێ، ئێمە وەكو وەزارەتی تەندروستی دەرمانێك دەكڕین، كۆرس هەیە، كۆرسی هێرسێپتین بۆ ئەو ژنانە بەكاردێ كە سەرەتانی مەمكیان هەیە بە بیست هەزار دۆلارە، ئێمە فەرقی نەخۆشەكەی سلیمانی و نەخۆشەكەی خوارووی عێراق ناكەین، لەبەر ئەوە دەرمانەكە بەش ناكات، ئێمە وەكو وەزارەتی تەندروستی ئەو یاسایەی كە بیمەی تەندروستی ئێوە ناردووتانە، ئێمە لە مانگی حەوتەوە ناردوومانەتەوە بۆ حكومەت و حكومەت ناردوویەتی، داواتان لێ دەكەین كە یاسای ئینشوراسمان زوو لەم خاڵە بۆ تەواو كەن بۆ ئەوەی خەڵك تەئمین بێ، خەڵك مانگانە(10) هەزار دینار بدا باشترە لەوەی كە نەخۆش كەوت (10) هەزار دۆلار بدات، ئەوە تەواوە، بەلام لە هەموو دونیا خەڵك هەر پارە دەدا تۆ ئێستا بڕۆ سەیركە زۆربەی وڵاتانی دونیا مەسەلەن بەریتانیا شانازی بە (N'H'S)ەوە دەكا، شانازی بە نیزامی صحەی خۆی دەكا فیعلەن نیزامیكی موهیمە، بەلام وەرە سەیری فاتورەی مەعاشەكەی بكا لە 30٪ لێ دەبڕێت بۆ كارەبا، بۆ صحە، بۆ ئاو، بۆ ئەوانە، لە هەموو دونیا نیە صحە هەموو پارەیەك بدات، وە لە هەموو دونیاشە ئیشوڕەسەكی دونیا نیە مەسەلەن هەموو نەخۆشەكان كەڤەر بكا، مەسەلەن تەندروستی ددان لە زۆربەی وڵاتان بە پارەیە، مەسەلەن لە ئەڵمانیا دێتەوەلێرە ددانی عیلاج دەكا، هەندێ نەخۆشی باس كرا كە ئەڵێن ئەوانەش بگرێتەوە بەڵێ وایە بەلام شەلەل دەماغ چارەسەری نیە، ناتوانم چارەسەری بكەم، بەلام نەخۆشی سەرەتان هەیە ئەگەر بتوانی كۆستەكی باشی بدەیتێ، دەرمانێكی باشی بدەیتێ دەتوانی چارەسەری بكەی، بنەبڕی بكەی، هەندێ نەخۆشی هەیە هەنگاومان بۆ ناوە، مەسەلەن من مانگی پێشوو موافەقەتی ئەنجومەنی وەزیرانم وەرگرتووە كە (400) نەخۆشی تالاسیما بنێردرێ بۆ چاندنی

مـۆخ، نزیکـەی (24) ملیـۆن دۆلاری تێدەچـێ، موافەقـەتمان بـۆ وەرگرتـووە، هـەروەها کتابمـان داوەتـە سەرۆکایەتی حکومەت کە هەندێ نەخۆشی وەکو نەخۆشی دڵ، وەکو هەندێ نەخۆشـی چاو، وەکـو هەنـدێ نەخۆشی کارەبایی دڵ، کە ئەمانە چارەسەری ناکرێ، بـەڵام زۆر نەخۆشـی هەیـە لێـرە چارەسـەر کـراوە، تـۆ ئەگەر بێی لە 91 ەوە حیساب بکەی تەندروستی بەو بودجەیەوە هەنگاوی باشی نـاوە، هەنـدێ هـەنگاومان ناوە لەو شەش مانگەی دواییـە، مەسـەلەن هەنـدێ شـتمان کـردووە بـۆ خەڵکە فەقیرەکە لەوانـە مەسـەلەن مەوعیدی نەشـتەرگەری کـە مـن کابینـەی حوتـەممان وەرگرتـووە لـە هەنـدێ شـوێن دوو سـاڵ بـووە ئێسـتا مەوعیدی نەشتەرگەری نەماوە، لەبەر ئەوەی قاوشی ئیوارانمان کردۆتەوە، قاوشی ئیوارانەکە بە سوپاسەوە لـە 80٪ ی بودجەکـەی حکومـەت دەیـدا عـەملیات دەکـا لـە 20٪ هاووڵاتیـان دەیـدا، ئەگـەر هاووڵاتیـەك عەمـەلیاتێکی بـۆ بکـرێ بـە (400) هـەزار (320) هـەزار دینـاری حکومـەت دەیـدا، ئێسـتا تەقریبـەن لـە زۆربـەی شـوێنەکان مەوعیـددی عـەملیات و ڕاوەسـتان کـەم بۆتـەوە، کلینیکـی ڕاوێـژکاریمان لـە سـلیمانی هاوشێوەی هەولێر و دهۆك کردەوە کـە پزیشـکی پسـپۆڕ، حکومـەت مەعاشـی دەداتـێ موقابـل بـە سـعرێکی ڕەمزی، سەبارەت بەوەی کە ئەولەویەت بدرێ بە سەرەتان، مـن نـاتوانم بڵـێم موسـڕم لـە سـەر ڕەئـی خـۆم، بەڵام ئەگەر ئەو صندوقە ئێستا د. ڕێباز شتێکی باشـی بـاس کـرد، خـەڵك هەیـە دەوڵەمەنـدە بـەس نـازانێ پارەکەی ببا بۆ کوێ، مەسەلەن ئەیبا بۆ خەستەخانەی نانەکەلی مودیرەکە دەیخاتە چەکمەجەکەیەوە، هەر نەخۆشێك دوو سەد دۆلاری دەداتێ، ئەمە نابێ، ئەبێ ئەم سیستمە ئەوەی ئێستا دانـراوە ڕێـك بخـرێ هـەر کەسی ئەیەوێ خێر بکا وە ئێمە یەکەم دەوڵەت نین ئەوە دروست بکـەین، بـڕۆین بابچـین لـە ئـوردن هەیـە دوێنـێ موئەسەسـەیەکی گـەورەی ئێرانـی هـاتبوون کـە لـە تەهرانـە کـە زۆربـەی منـداڵانی شـێر پەنجـەی تووشبوو لە ئێـران حـەتتا لـە کوردسـتان، لـە عێـراق، لـە ئەفغانسـتان ئـەوان عیلاجـی دەکـەن، یـەعنی ئـەم فیکرەیە فیکرەیەکی تازە نیە، سوپاس،

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان

فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

فەرموو کویستان خان.

بەڕێز کویستان محمد عبداللە:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

دیـارە قسـەکانی دکتـۆر لەسـەر ئـەوەی بودجـەی وەزارەتەکـەی کەمـە بەتـەواوەتی پشـتگیری لـە قسـەکانی دەکەین، بەڵام ئەبێ جەنابی ئەوە بزانێ کە ئێمەش ئەندامانی پەرلەمان هەر لە ڕاپۆرتی لیژنەی داراییەوە هەتتا بەشێکی زۆری ئەندامان قسەیان لەسەر ئـەوە کـردووە کـە بودجەکـەی کەمـەو پێویسـتە زیـاد بکـرێ، بەڵام دواجارە دەنگی نەهێناوە بڵێن چی، سوپاس،

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز فەرموو کاك گۆران.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

بە ڕەئی من دەبێ ئەو ماددەیە عنوانەکەی یەکلا بکرێتەوە، چونکە مەسیری قانونەکە لەسەر ئەوەیە ئایا دەعمەکە چۆن بێ، ئەگەر نەخۆشی سەرەتانی بێ، ئەگەر نا چۆن دەبێ بۆ نەخۆشیەکانی دیکە؟ بۆیە دەبێ ئەمە یەکلا بکەینەوە بۆ ئەوەی ئاڕاستەی موناقەشە کانمان بزانین، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ڕەئیەکە ئەوەیە کە هەر چۆنێك بێ وەزعەکە ناگۆڕێ، هیچ تەئسیر لە ناوەڕۆکی پڕۆژەکە ناکات فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شتە عامەکە چییە؟

فەرموو ئاواز خان.

بەڕێزئاواز عبدالواحد خضر:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان

بەنیسبەت ئەو قسەیەی کۆیستان خان ڕاستە هەموو لایەك داکۆکیمان لەوەی کرد میزانیەی وەزارەتی تەندروستی زیاد بکرێ، و لەگەڵ ئەوەی دەنگی هێنا، بۆیە ئەو قسەیە با بە هەڵە لەپڕۆتۆکۆڵ نەنووسرێ یان قسەکە ڕەشبکرێتەوە یان ڕاست بکرێتەوە کە دەنگی هێناوە.

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ئیعتیادیە وەڵامی مەدەرەوە، یەعنی شتەکە ئیعتیادیەو ناوی کەسی نەهێناوە، خۆی وەکو شەخصی قسەی کردووە ناوی هیچ کەسی نەهێاوە لە مەسەلەکان تەبیعیە شتەکەش لە مەسلەحەتی عامە فەرموو بۆ ماددەی دووەم،

بەڕێز هاوڕاز شیخ احمد:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان

ماددەی دووەم: ئامانجی صندوق وەدی هێنانی ئەمانەیە، صندوق بەهەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار تایبەتمەندە بۆ دابین کردنی چارەسەر بۆ هاووڵاتیانی کوردستان، ئەوانەی حالەتی نەخۆشی شێر پەنجەو ئەوانەی نەخۆشی قورسیان هەیە، چارەسەر کردنیان لە دەزگاکانی تەندروستی سەر بە وەزارەتی تەندروستی دەست ناکەوێت و دەخوازێ پشتگیریەکی چڕ بکرێن بە دابین کردنی پێویستیەکانی چارەسەر لە دەرمان و ئامێری پزیشکی و بنکەی پسپۆڕ بۆ چارەسەرکردن لەناوەوە یان لە دەرەوەی کوردستان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جیهان خان.

بەڕێز جیهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێزسەرۆكی پەرلەمان

المادة الثانية: يهدف الصندوق الى تحقيق الاتي: (يختص الصندوق بالتنسيق مع الجهات المعنية بتوفير أفضل طرق العلاج لمواطني كوردستان الذين يعانون من حالات مرض السرطان او الامراض المستعصية ولا يتوفر لها علاج لدى المؤسسات الصحية التابعة لوزارة الصحة وتستلزم دعماً مركزاً لها بتوفير مستلزمات العلاج من ادوية واجهزة طبية ومراكز متخصصة بالعلاج داخل الاقليم او خارجه)

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی،

بەڕێز:د. ڕۆژان عبدالقادردزەیی:

بەڕێزسەرۆكی پەرلەمان

ئێمە لە لیژنەی یاسایی دا پێشنیار دەكەین كەوا ماددەكە دابڕێژرێتەوە بەشێوەیەك ئامانجەكانی یاساكە لە خۆ بگرێ، بكرێتە دووخاڵ بەم شێوەیە خاڵی یەكەم: دابین كردنی چارەسەر و باشترین ڕێگا خۆ پاراستن لە نەخۆشیەكان بۆ هاووڵاتیانی هەرێمی كوردستان و ئەوانەی تووشبووی نەخۆشی شێر پەنجەن و بەپێی ئەوەی كە دەنگ دەینی، ئایا تەنها لە بۆ نەخۆشی شێر پەنجەیە یان نەخۆشیەكانی تریش دەگرێتەوە؟ ئەوە دواتر دادەڕێژینەوە ماددەكەی، وەهەروەها هاوبەشیەتی لە پاراستنی تەندروستی گشتی و دروست كردنی كۆمەڵێكی تەندروست،

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموو

بەڕێز:د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێزسەرۆكی پەرلەمان

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەكەین كە لە پڕۆژە یاساكەدا هاتووە،

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر

بەڕێز د. ڕێكەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان

من یەك مولاحەزەم هەیە ئەوەی (اقلیم او خارجه) بكرێ بە (داخل العراق او خارجه)

بەڕێز د. ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

كێ تێبینی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە؟ (كاروان صالح، هاژە سلیمان، جلال علی، جمال طاهر، شلێر محمد نجیب، فاضل بەشارەتی، سالار محمود، بیریڤان اسماعیل، سیوەیل عثمان، كوێستان محمد، كاردۆ محمد، ئاشتی عزیز، زكیە سید صالح، حەمە سعید حەمە علی، سمیرە عبدالله، عمر هەورامی) فەرمووكاك كاروان.

بەڕێز کاروان صالح احمد:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

لە سەر ماددەی دووەم، بەڕاستی من پێم وایە ئامانج بەس ئەوە نیە عیلاج بۆ نەخۆشیەکانی شێر پەنجە، ئەگەر دیاری نەکرێ لە ئامانجەکانەکەدا هۆکارەکانی تەشەنەکردنی ئەو نەخۆشیانە لە چەند ساڵی ڕابوردوو وقەڵاچۆکردنی ئەو هۆکارانە، کە پێم وایە بەشێکە لە عیلاج، ئەوەش حەق وایە لەو ئامانجانە دەست نیشان بکرێ، بۆیە بۆ ئەو مەبەستە من حەز دەکەم کۆمەڵێك نموونە بهێنمەوە بۆ جەنابی وەزیر وەهەروەها بۆ بەڕێز پەرلەمانتارانیش ئەگەر سەیری ئاو و ئاوەڕۆ بکەین، سەیری ئاوی خواردنەوە بکەین، بەڕاستی ئاوی خواردنەوەمان پاك نیە، هۆکارێك، سەیری تەپو تۆزو ژینگە پیسی هەرێمەکەمان بکەین، وڵاتەکەمان بکەین، شارەکەمان بکەین، ژینگەیەکی پیسمان هەیە، کە هۆکاری سەرەتانە، سەیری ئەوە بکەین کە نەخۆشخانەکانمان، خودی نەخۆشخانەکانمان خۆیان لە هەموو شوێنێ پیسترن، کە من لەگەڵ بەشێك پەرلەمانتارە بەڕێزەکان سەردانی ئەو شوێنەمان کردووە کە دەرزی کیمیاوی لێدەدەن کە خراپترین، ناشیاوترین شوێنە، ئەوانە هەموو هۆکاری پەرت بوون و تەشەنەکردنی ئەو نەخۆشیەن، ئەگەر سەیری چارەسەرکردنی ئەو کارگانەی کە پاشەڕۆکی کیمیاوی هەیە، وە پاشەڕۆکی نەخوشخانە گشتی و تایبەتیەکان بەڕاستی هۆکارێکن بۆ تەشەنەکردنی ئەو نەخۆشیە، کۆمەڵێك شتی تر هەیە، مەسەلەن نموونەیەکی سادە بهێنینەوە بەکار هێنانەوەی پلاستیك لە درووست کردنی عەلاگەو کیسەی دەست دەیان ساڵە هەمان پلاستیکە دووبارە دەبێتەوە باوڕتان هەبێ هەموومان هەستی پێ دەکەین، کە کاتێك خواردن و گۆشت و میوەجاتی تێدەکەیت کە دەیهێنیتیەماڵەوە، بۆنێکی یەکجار سەیرو سەمەرەی هەیە، کە پێم وایە لە دەرەوە ئیرشادات هەیە بۆ بەکارهێنانی ئەو جۆرە مەوادانە کە تا ئێستا پێم وا نیە ئەوانە چارەسەر کرابن وە ئەوانە هۆکارێکن لە هۆکارەکانی تەشەنەکردن و بەرفراوان بوونی جۆرەها نەخۆشی سەرەتان کە جۆرێك نیە خۆتان دەزانن جەنابی وەزیر، دەرمانی ئێکسپایەرو خواردنی خەراپ، بەشێکن لە تەشەنەکردن و بەرفراوان بوونی ئەوە، بۆیە من پێشنیار دەکەم لە ئامانجەکان یان ساڵێك ئیزافە بکرێ بۆ ئەوە، بۆ توێژینەوە، بۆ لێکۆڵینەوە، هەڵمەتی قەڵاچۆکردنی هۆکارەکانی بەرفراوان بوون و تەشەنەکردنی نەخۆشی شێر پەنجە، بکرێ بە ئامانج یان لە ماددەیەکی تر بۆی ئیزافە بکرێ، لەبەر ئەوەی بەڕاستی ئەو هۆکارانە تەنها و تەنها ئەوەن، کە سالانە خۆمان دەزانین لە چەند ساڵێکی ڕابوردوو ئەو نەخۆشیانە وردە وردە بەرەو زیادبوون دەڕۆن، هۆکارەکانیش وازحە وەکو باسم کرد دەبێ ئامانج لەوەبێ هۆکاری تەشەنەکردن و بڵاوبوونەوەی ئەو نەخۆشیانە نەمێنێ، وە هۆکارەکانیشی زۆرن، نەخۆشی سەرەتان چەندین جۆرن، هۆکارەکانی دوو بەرامبەر بە ئەوە لە هەرێمی کوردستان هەستی پێ دەکرێ، وە لە لایەن پسپۆڕان و شارەزایان وە لە لایەن پزیشکان ئیشارەی پێ دراوە، بۆیە دەبێ پەیوەستداری وەزارەتی تەندروستی بە تایبەتی ئەو یاسایە کە ئەو صندوقە وەدی دەهێنێ پەیوەستداری هەیە لەگەڵ وەزارەتەکانی تر، لەگەڵ وەزارەتی شارەوانی، لەگەڵ وەزارەتی بازرگانی، لەگەڵ کۆمەڵێك فەرمانگەی تر کە پێم وایە دەبێ لێرەدا

ئیشارەی پێ بدرێ، چونکە ئەو یاسایە تەنها ئەوە نیە بەس چارەسەر بۆ نەخۆشەکە بدۆزێتەوە، هەستیارە و' یاسایەکە دەبێ بە هەموو لایەك هەوڵی بۆ بدەین کە هۆکارەکانیشی ئەو فەرمانگەیە یان ئەو صندوقەیە هۆکارەکانیشی قەڵاچۆبکا، یان توێژینەوەی لەسەر بکا، وە بەشێکی بۆ بکرێتەوە بۆ لێکۆڵینەوەو بەدواداچوونی توێژینەوە لەسەر ئەو پرسە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

هاژە خان فەرموو.

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم کە ئامانجەکان بەو شێوەیە دابڕێژرێتەوە، ئامانجی ئەو سندووقە هاوکاری کردنی نەخۆشیەکانی تووش بوو، ئەگەر تەنها شێرپەنجە بێت، شێرپەنجە ئەگەر ئەوانی تریش لەگەڵی بێت ئەویش زیاد بکرێت، لەڕێگای دابینکردنی چارەسەر بۆ هەموو هەنگاوەکانی، لە ڕۆژی دەست نیشانکردنی نەخۆشیەکە تا چاك بوونەوە، ئەویش بە دابینکردنی پێداویستیەکان لە دەرمان و ئامێری پزیشکی و بنکەی پسپۆری، لە ناوەوەو دەرەوەی هەرێمی کوردستان، بەڕێزان بەڕاستی مەسەلەی نەخۆشی شێرپەنجە چەند قۆناغێکی هەیە، لەو قۆناغانە یەکەم قۆناغی تەشخیس کردنی نەخۆشیەکەیە، دواتر قۆناغی عیلاجی بلێی جەراحیەکەیە، دوای ئەوە عیلاجەکە دەست پێدەکات، عیلاجەکەش چەند قۆناغێکی هەیە لەوانە کیمیاوی هەیە، عیلاج هەیە بە کەوی کە لە ڕێگای ئەشیعەوە دەکرێت، ئەوانە هەمووی قۆناغە پێویست بەوە دەکات کە نەخۆش بە هەموو ئەو قۆناغانە تێ دەپەڕێت، بۆیە بەڕاستی پێویست دەکات کە ئامانجی ئەو سندووقە، ئەو هەنگاوانەی هەموو تێدابێت، چونکە لەڕاستیدا من وەکو کەسێك کە موتابەعەی ئەو جۆرە نەخۆشیەم کردووە، سەردانم کردووە بەبەردەوامی و، هەر بۆ زانیاری بەڕێزتان ئەمڕۆ ئێمە وەکو لیژنەی بەرگری لە مافی ئافرەت، سەردانی سەنتەری پشکنینی مەمکمان کرد لە نەخۆشخانەی لەدایك بوون، لەڕاستیدا حاڵەتەکە ئەوەی کە ئەوان باسیان کرد، ڕۆژانە کە ئەوان لە هەفتە وابزانم سێ تا چوار ڕۆژ دادەنیشن، سێ تا چوار نەخۆش تەشخیس کراوە، کە تووش بووە بەو نەخۆشیە، بۆیە بەڕاستی پێویست دەکات کە زۆر زۆر کار لەسەر ئەوە بکرێت، کە مەسەلەی تەشخیس کردنەکە زۆر گرینگە و، لە هەموو وڵاتانی پێشکەتوو لەدوای تەمەنی 40 ساڵی ئەو تەشخیسە، یەعنی ئەوەی نەخۆشیشی نەبێت، ئەوەی هیچ کێشەیەکی نەبێت، دەبێت ئەو پشکنینە بکات، وەکو سەرەتایەك بۆئەوەی کە زوو بە نەخۆشیەکە بزانرێت، چونکە تا زوو بە نەخۆشیەکە بزانرێت، یەعنی ئیحتیمالی چاك بوونەوەی زیاتر دەبێت و، زووتر دەتوانرێت کە چارەسەری بکرێت، بۆیە بەڕاستی زۆر پێویست دەکات کە باس لە قۆناغەکان بکرێت لەناو ئامانجەکاندا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بێت و سەیری ئەم ماددەیە بکەین، زیاتر تەفاصیلی ڕۆیشتووە ناڤ داو، بڵێین وەسفیە زیاتر، بۆیە هەدەفەکە چەند بتوانن کورتتر لێ بکەین، پێشنیار دەکەم بەم سیغە دابڕێژرێت (یهدف الصندوق الى اعانة مرضى السرطان و رعاية ذوى الامراض المستعصية من مواطني الاقليم و معالجتهم داخل العراق و خارجه) چەند بێت کورتتر بێتن، چونکە (الا تحقيق الاتي) مەعنای وێ چەند فەقەرات بەدوای دێن، بەلام دێین پێنج، شەش دێرێکن و، تەفاصیل ڕۆیشتووە، وەسفی کردیە، بۆیە پێی ناوێت، چونکە (الامراض المستعصية) پێش ئێستا تەعریف دەکرێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاکا جلال فەرموو.

بەڕێز جلال علی عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ڕای لیژنەی یاسایی دام، کە ببێتە دوو بڕگە باشترە هەدەفەکان زیاتر وازیح دەبێت، بەلام ڕوونبکرێتەوە ئەو جیهاتی مەعنی کێیە؟ کە ئەم سندووقە تەنسیقی لەگەڵ دا دەکات، یەعنی بەڕاستی ئەوە بەرفراوانە و دیاریش بکرێت شتێکی باشترە، دوو من پێم باشە بودجەی وەزارەتی تەندروستی، کە لە بودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان دا لە 12٪ی بودجەی هەموو عیراقە، پێم باشە ئەوە یارمەتی و هاوکاری بۆ هاوولاتیانی دەرەوەی هەرێمی کوردستانیش بێت، لەگەڵ ئەوەی کە بودجەی عیراق لە (88٪)ـە ئێمە لە (12٪)ی و، بە قسەکانی بەڕێز وەزیری تەندروستی لە (45٪)ی نەخۆشەکانی خەستەخانەی هیوا لە دەرەوەی هەرێمن، کە وا تێبگەم عەرەبن، چونکە من چەند جارێك سەردانم کردووە، بەلام بۆ ئەو سندووقە پارەی خەڵکی کوردستانە و، هاوکاریە لەم سندووقە بەس تەنیا بۆ هاوولاتیانی ئیقلیم بێت، بۆئەوەی ئەگەر لە عیراق لەم سندووقە نیە، سندووقی هاوکاری نەخۆشی سەرەتان و نەخۆشیەکانی تر، هەوڵ بدرێت لە عیراق ئەم سندووقەش دروست بکرێت، هاوشێوەی ئەو سندووقەی کە لە کوردستان دروست کراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کاك جمال کردی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك فاضل فەرموو.

بەڕێز فاضل محمد قادر (بەشارەتی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ماددەی (2) باسی ئەوە هاتووە، كە دابین كردنی چارەسەر بۆ نەخۆشیانی شێرپەنجە لە هەرێمی كوردستان، بەڕاستی من زۆرم پێ باشە كە ئەمە زیاتر قسەی لەسەر بكرێت، چونكە لە صالح و بەرژەوەندی ئەو نەخۆشیە كوشندەیە، كە لە هەرێمی كوردستان بەشێوەیەكی فراوان تەشەنەی كردووە، كاریگەرییەكی خراپی لەسەر هەتا لایەنی دەروونی خەڵكی كوردستان كردووە و، من پێشنیار دەكەم هەرچەند لەوەش كە باسەكە هات، ئەم سندووقە نەك تەنها بۆ نەخۆشیانی شێرپەنجە، بەڵكو بۆ تێكڕای نەخۆشیە كوشندەكان بێت، چونكە هەندێك نەخۆشی هەیە شێرپەنجە نیە، بەلاَم لە شێرپەنجە زووتر خەڵك دەكوژێت، ئەگەر عیلاجی بۆ نەدۆزرێتەوە، مەسەلەن خەڵك هەیە كێشەی گورچیلەی بۆ دروست دەبێت، یان نەخۆشی دڵی بۆ دروست دەبێت، یان نەخۆشی تالاسیمای هەیە، ئەمانە شێرپەنجە نین، بەلاَم ئەگەر فریای نەكەوین لە شێرپەنجە زووتر خەڵك دەكوژێت، بۆیە سندووقەكە هەموو نەخۆشیە كوشندەكان بە نەخۆشی شێرپەنجەش بگرێتەوە، خاڵێكی تر كە من پێشنیار دەكەم برای بەڕێزم كاك كاروان صالح ئیشارەتی پێدا، بەڕاستی ئەگەر ئێمە بگەڕێین مەسەلەن سەیر بكەین، ئەوەی كە دەبێتە سەبەبی یان ئەسبابی دروست بوونی نەخۆشی شێرپەنجە لە هەرێمی كوردستان هۆكارەكان چین؟ یەعنی بە بڕوای من پێش ئەوەی هەوڵی هێنانی دەرزی و دەرمان و عیلاج بدەین، هەوڵی چارەسەركردن یان ڕێگرتن، لە هۆكارەكانی نەخۆشی شێرپەنجەو باقی نەخۆشیەكانی تر، لە هەرێمی كوردستان بدەین، كە یەكێك لەو هۆكارانەی كە تا ئێستا لە هەرێمی كوردستان خاڵێكی ترسناكە، بەڕاستی هاتنی خۆراكی ماوە بەسەرچووە، كە چەندین خەڵكی تووشی گرفتی گەورە كردووە، كە ئەمە تا ئێستاكە وەكو پێویست بەڕاستیەكەی ڕێگری لێ نەكراوە، هەرچەند هەندێك كات لە كەناڵەكانی ڕاگەیاندن باس لەوە دەكرێت ئەوەندە خۆراكی بەسەرچوو لە فلاَن جێگا و لە فیسار جێگا سووتێنرا، بەلاَم هاوردەكەی ئیجرائات نەكراوە، كە ئەمە دەیان خەڵكی تووشی حاڵەتی نەخۆشی كوشندە كردووە، بۆیە من پێشنیار دەكەم حكومەتی هەرێمی كوردستان و لایەنی پەیوەندیدار، ڕێگری لەم دەردە كوشندەیە بكات كە لە شێرپەنجەكە كوشندەترە، لایەنێكی تر كە من بە پێویستی دەزانم ئیشارەتی پێ بكەم، كە وەزارەتی سەحە بەڕاستی پێویستە بەرنامەی تایبەتی لەسەر شێوەی بەكارهێنانی خۆراك لە هەرێمی كوردستان هەبێت، چونكە بەڕاستی تا ئێستا وەكو پێویست تەوجیهات یان تەوسیە كردنی وەزارەتی سەحە نیە، لەوانەیە هەر ئینسانێك بۆخۆی ڕۆژانە چەندین خۆراكی دژ بەیەك بەكاردەهێنێت، لەبەرئەوەی ڕێنمایی نیە، یەعنی ڕێنمایی وەزارەتی سەحە بۆ هاووڵاتیان لە بەكارهێنانی خۆراك زۆر گرینگە، ئەمانە دەبێت، بەرگری كردن و كەم كردنەوەی نەخۆشیەكان و، لایەنێكی تر مەسەلەی پارێزگاری كردن لە ژینگە لە هەرێمی كوردستان، وەكو ئەوەی كاك كاروان ئیشارەتی پێدا ئێمە بەڕاستی ژینگەكەمان یەكێكە لە هۆكارە گرینگەكان، كە دەبێتە ئەسبابی نەخۆشی شێرپەنجە و چەندین نەخۆشی تر لە هەرێمی كوردستان، ئەمە پێویستە وەزارەتی سەحە

بەرنامەی هەبێت، بە بەردەوام لە کەناڵەکانی ڕاگەیاندن کەوا خەڵك وشیار بکاتەوە، لە خۆپارێزی کردن، لە ژینگەی پیس، لە بەکارهێنانی خۆراکی بەسەرچوو، لە بەکارهێنانی ئاوی خواردنەوە، چونکە زۆرجار لە تەقریر، لە بلاٌوکراوەکان، گوێمان لێیە خەڵك لە خواردنی سەوزەوە تووشی گەورەترین، کوشندەترین نەخۆشی بووە، ئەمانە هەمووی هۆکارن بۆ دروست بوونی ئەو نەخۆشیە، پێشنیار دەکەم حکومەتی هەرێمی کوردستان و، وەزارەتی سەحە ڕێنمایی هەبێت بۆ خەڵك، تا هەریەکە وشیاریەکی هەبێت، بۆ بەکارهێنانی خۆراکی ڕۆژانە، نەك تەنها مەسەلەی پەنابردن بۆ بەکارهێنانی خۆراك و دەرمان، چونکە تەنها عیلاج هەر ئەوە نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سمیرە خان فەرموو.

بەڕێز سمیرە عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو ماددەیە پێویستە دابڕێژرێتەوە، زیاتریش وردەکاری باسی لێ بکرێت، چونکە تەنها باسی عیلاج و ئەدویە و ئەجهیزەی دەکات، کە لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدارەوە ئەوە هەر مەعلوم نیە لە چ لایەکە، وازیح نیە، پێویستە باسی ریعایە بکات، تەقدیم ریعایە لە ناحیەی نەفسی، ئیجتماعی توبی، بەلاٌم لەگەڵ ئەوەشدا باسی ئیرشادی ئەوەی نەکردووە، دەبێت ئیرشاد و تەوعیە و بەرامجی هەبێت لەو ناوەی دا و، ویقایە (کیفیة الکشف المبکر) بەتایبەتی سەرەتانی مەمك لە کوردستان ئێستا باوە، ئەگەر تۆ سەردانی کولیەکان بکەی، یان ئەعدادیەکان بکەی هەر تۆزێك سینگی ئافرەتێك بێشێت مەترسی ئەوەی هەیە لە سەرەتان، زۆر دەترسێت دێتەوە ماڵێ باس دەکات لەگەڵ دایکەکەی، ترسی هەیە، بەلاٌم ئەگەر تەوعیە هەبێت، بەرنامەج هەبێت، وەسائیلی ئیعلامی هەبێت، ئەگەر تۆ بچیە ئەو بنکەی کە دەڵێن لە ویلادە جەناحەك داندرایە، کۆمەڵێك نامیلکە داندراوە، بەلاٌم تەوزیع ناکرێت، پێویستە بەسەر قوتابخانەکان تەوزیع بکرێت، ئیرشاد بکرێت، پاراستن هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالار فەرموو.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من پرسیارێك ئاراستەی جەنابی وەزیر دەکەم، هەر پەیوەستە بەم ماددەیە، چونکە رۆح و هێزی ئەو یاسایە بریتیە لە دابین کردنی دارایی بۆ بەدیهێنانی ئامانجی یاساکە، ئێمە لە هەرێمی کوردستان جگە لە بودجەی گشتی هەرێمی کوردستان، پێموایە هەرێم بەشێکە لە عیراق و، عیراق ئێستا دەوڵەتێکی ئیتیحادیە، بودجەی حاکیمەمان هەیە و، لە بودجەی حاکیمە گوژمەیەك تەرخان دەکرێت بۆ سێکتەری تەندروستی، ئایا وەکو ئێستا جەنابیان هەڵگری ئەو بەرپرسیاریەتیەن کە لە ڕابردووش دا هەبووە؟ ئایا

ئەو هەماهەنگیە لە دابین کردنی ئەو گوژمەیە و تەرخان کردن لەنێوان حکومەتی ئیتیحادی و هەرێم، یان وەزارەتی تەندروستی عیراق و هەرێم هەیە، چۆنە؟ بۆ ئەم سێکتەرە ئێمە چۆن دەتوانین ئیستفادە لە بەرزکردنەوەی ئاستی ئەو دابین کردنە داراییە بکەین؟، بۆ سێکتەری تەندروستی لە بودجەی حاکیمە، خاڵی دووەم ئەویش پەیوەندی بە دەستەواژەیەکەوە هەیە، کە یەکێك لە بەڕێزەکان ئاماژەی پێکرد، لایەنی پەیوەندیدار، لایەنی پەیوەندیدار لەم خاڵەدا دەبێت ڕوون بکرێتەوە، ئایا لایەنی پەیوەندیدار لەناو حکومەتی هەرێمی کوردستان، لەناو دامودەزگا دەستوریەکانی هەرێمی کوردستان، یان ڕێکخراوە نێودەوڵەتیەکان ئەمانە دەگرێتەوە یان نا؟ بۆ نموونە ئەگەر قسە لەسەر دابین کردنی داراییە، خودی پەرلەمانتاران لە بودجەی پارساڵ بەشێك لە مووچەی خۆیان تەرخان کرد بۆ ئەو سێکتەرەی کە زۆر زۆر گرینگە و، بە جیاواز لە پار ساڵ ئێمە ئەوە بۆ وەزارەتی شەهیدان تەرخان کرابوو، ئەمساڵ بۆ وەزارەتی تەندروستی دابین کرا، بۆیە دەبێت لایەنی پەیوەندیدار ڕوون بکرێتەوە، ئایا کێ دەگرێتەوە؟ کێ ناگرێتەوە؟ بۆئەوەی ئامانجەکان دیار بێت، خاڵێکی تر کە من جارێکی تر دەست خۆشی لە داڕێژەرانی پرۆژەکەو ئەندامانی پەرلەمان دەکەم، کە بە نەصی سەریح ناوی کوردستانیان هێناوە، مەسەلەی هەرێم و کێشە قانونیەکەیان بۆ زیندوو نەکردوونەتەوە، ئومێدەوارم لەو برگەیەوە بۆ یاساکانی تر ببێتە مەبدەء کە ئێمە کاتێك باسی کوردستان دەکەین، هەوڵ بدرێت خەڵکی ناوچەی کێشە لەسەر سوودمەند بن لە ئیمتیازاتی ماددی و مەعنەوی هەرێمی کوردستان و، هەروەها ئەو کوردستانیانەشی لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان ڕوو دەکەنە ئەم ناوەو، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بیریڤان خان فەرموو.

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئامانجی سندووقی بەدیهێنانی، من پێشتر داوام کرد ئەو سندووقە تەنها تایبەت بێت بۆ شێرپەنجە (سرطان)، بۆیە لێرەش داوا دەکەم کە نەخۆشی قورس لەو ماددەیە دەربچێت ئەوە یەك، دووەم: بەنیسبەت چەندین ئامانجی تر هەیە بۆ ئەو سندووقە، داوا دەکەم بچێتە ناو ئامانجەکان، ئەویش ئەوەیە هەماهەنگی کردنە لەگەڵ وەزارەتی کاروباری کۆمەڵایەتی، چونکە تەندروستی زۆر پێویستی هەیە کە هەماهەنگی بکات لەباری کاروباری کۆمەڵایەتی ئەویش چۆن؟ زۆر نەخۆش هەیە لە ئیشە، لە وەزیفەیە، یان لە شوێنێك کرێکارە، لەکاتێکدا تووشی نەخۆشی شێرپەنجە دەبێت، لەکاتی چارەسەر بوون ئیشەکەی لە دەست دەچێ، دەبێت وەزارەتی کاروبار پێی هەڵستێت لەگەڵ هەماهەنگی وەزارەتی تەندروستی، لەو سندووقە بەردەوام بێت بۆ مووچەکەی، هەروەها لەباری کۆمەڵایەتیەوە ئەو کەسەی کە تووشی شێرپەنجە دەبێت، لەکاتی چارەسەرکردن کاردەکاتە سەر خۆی و خێزانەکەیی و زۆر وەزعی خراپە، خۆی ئەرکی وەزارەتی کاروباری کۆمەڵایەتی هەماهەنگی بکات، بەپێی ئەو سندووقە شوێنی بۆ دیاری بکات، ئەگەر هاتو

بێ شوێن بێت، یان هەمانە زۆر چالاکە لە وەرزش تووشی ئەو نەخۆشیە دەبێت یاریزانە، هیوایەتەکی هەیە، هەموو چالاکیەکانی ڕادەوەستی و ناتوانێ بەشدار بێ لەگەڵ یانەکەی، پێویستە بە پێی ئەو سندوقە هاوکاری بکرێت و بەردەوام بێ، ئامانجێکی تر هەیە ئەویش ڕاگەیاندنە بۆ ڕۆشنبیر کردنەوەی هاووڵاتی بۆ خۆپاراستن لە شێرپەنجە، ڕاگەیاندن دەبێ دەوری هەبێ کە چۆن خەڵك خۆیان بپارێزن لەو نەخۆشیە، چونکە نەخۆشی شێرپەنجە هۆی سەرەکی تائێستا نەبینراوەتەوە، بەڵام ئەو هۆکارانەی یاردەدەرن بۆ شێرپەنجە، بۆ نموونە جگەرە کێشان، کحول، ئەوانە تووش ئەبن، بە پێی ئەو سندوقە هاووڵاتیان هۆشیار بکەینەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سیوەیل خان.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە منیش هاوڕام لەگەڵ لیژنەی یاسایی کە دەڵێ ئەگەر ناوچە دابڕێنراوەکانیشی بۆ ئیزافە بکرێ باشە، خاڵی سێیەمی ئەو ڕستەی ئەخیری کە لە پرۆژە یاساکە هاتووە ئیزافە بکرێ، ئەویش (ثالثا: توفیر المستلزمات الضروریة من الادویة و والاجهزة الطبیة ومراکز متخصصة بالعلاج داخل الاقلیم وخارجه).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کوێستان خان.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کرا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لیژنەی یاسایی ئەکەم، پێم باشە ئەو ئیزافەشی تێدا بکرێ، (ئامانج لە یاساکە دانانی سندوقێکە، کە لایەنە ئابووریەکەی ئەبێتە کۆمەکی هاووڵاتیان کە دووچاری ئەم نەخۆشیە بوون، هەرچەندە ئێمە زۆر موناقەشەشمان لەسەر ئامرازی موستەعسیە کرد، بەڵام حەق بوو تەعریفێکمان لابێ، بە قبوڵ کردن موشکیلە نیە، بەڵام تەعریفی ئامرازەکەمان هەبێ، لە ڕووی عیلمیەوە ئیجابی تر بوو، جگە لەوە ئەوەی کە برادەران باسیان کرد کە پەیوەندی هەم بە عیلاجەوە هەیە، هەم بە خۆپارێزیەوە هەیە، پێم وایە

یەکێ لەو خاڵانە پابەند بوون بە کوالێتی کۆنتڕۆڵ بێت، کە هەموو ئەو هۆکارانە ئەگرێتەوە کە بەڕێزان باسیان کرد سەبارەت بەوەی کە دەبێتە جۆرێك لە خۆپارێزی لەو نەخۆشیانەی کە هەنە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئاشتی.

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی لەم یاسایە جێگەی تێبینیە ئەوەیە ستراتیجیەتی تێدا نیە، ئایا ئەم یاسایە یەکسەر چۆتە سەر کۆکردنەوەی داهات و تەقدیم کردن، خۆی ئەبێ پێش مەرحەلەی عیلاج، کە یەکێ لە حیکمەتەکانی ئەوەیە مەسەلەی ویقایەیە، بەتایبەت بۆ نەخۆشیەکانی موستەعسی و سەرەتان بریتیە لە کەشف موبەکیرە، چونکە ئەبێتە دەعم بۆ سندوقەکە، ساڵانە وەکو بەڕێزت کە موختەصی لە مەجالەکەدا، ساڵانە نیسبەتێك لە تووشبوانت هەبێ بە نەخۆشی سەرەتان، جۆرێك لە عیلاجەکە لە کەشفی موبەکیرا لە مەرحەلە یەکدا، نیسبەتی پارە تێچوونی کەمترە لە مەرحەلەی ئیشعائی، کەواتە چۆن ئەم سندوقە بیر لەوە ناکاتەوە کە جۆرێك لە بەردەوامی بدات بە خۆی؟ تەمەنی سندوقەکە درێژبێ، هەر ئەوە نیە ئێمە ساڵانە بڕی چەند پارە بۆ سندوقەکە دابنێین، بەڵکو بیر لەوە بکەینەوە سندوقەکە بەردەوام بێت، شکست نەهێنێ، تەنها دروست کردنی بە بڕوای من غائیبە، پێش ئەوەی ئێمە بچینە سەر عیلاج، ئەبێ ئەم سندوقە ستراتیجیەتێکی هەبێت، چونکە ساڵانە ئێمە نیسبەتێك لە پارە لە بودجەی هەرێمی کوردستان داکۆکی لەسەر ئەکرێ و لە ساڵەکانی ئایندەشدا نیسبەتێك تەخصیص بکرێ بۆ ئەم سندوقە، کەواتە ئەبێ ئەم سندوقە ستراتیجیەتێکی هەبێ بۆ 10 ساڵ، بۆ 20 ساڵ، ئەیەوێ چی بکات؟ لە یاساکەدا نووسراوە ئۆبجێکتیڤە، واتە ئامانجی نزیکە، ئەی ئامانجی درێژ خایانمان چیە؟ لە میکانیزمەکانی جێ بەجێ کردنی ئامانجەکەدا کۆمەڵێك میکانیزمی تێدایە کە بۆ ئامانجی دوور و درێژە، ئەی بۆ ئامانجە درێژەکان چی ئەکەین؟ بۆیە ئەبێ لەناو هەدەفەکەدا ڕوون بکرێتەوە، بۆیە من پێشنیاز ئەکەم لەناو ئامانجەکاندا بڕگەیەك ئیزافە بکرێ بەناوی (اطلاق ستراتجية وطنية لمكافحة مرض السرطان وذوي الامراض المستعصية)، واتە ئەبێ هەرێمی کوردستان ئیعلانی ستراتیجیەتێك بکات بۆ قەڵاچۆکردنی نەخۆشی سەرەتان و نەخۆشیە قورسەکان، و پێشنیاز ئەکەم لە زمنی ئەهدافەکان ئەهمیەتێکی تری هەبێت کە تەرکیز بکات لەسەر مەسەلەی تەئهیل کردن، باسی کەشفی موبەکیر و ویقایەمان کرد، تەئهیل کردنیش ئەوەیە ئایا ئەو نەخۆشانە لەو مەرحەلەدا چۆن ئەچنە ناو کۆمەڵگاو خێزان؟ ئەوەش ئەبێ بەشێك بێت لە ئەهداف ،بۆیە پێشنیاز ئەکەم یەکێ لە ئەهدافەکانی سندوقەکە بریتی بێت لە (من اهداف صندوق تقديم المساعدة في تطوير وسائل التأهيل للمصابين، ونشر التوعية اللازمة في ذلك، و التركيز بصفة خاصة على وسائل الوقاية و اهمية التشخيص المبكر) یەعنی ئەمە ببێ بە جوزئێکی ڕەئیسی بۆ ستراتیجیەکە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو زکیە خان.

بەڕێز زکیە سید صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

براستی هەڤالیت من بەرێ هەنوکە بەحس کر ئەڤ ئارمانجە ڤێ سندوقێ هاتیە کرن،هەرچەند ئەڤ ئارمانجە ببیتە یاسایە نەك ڤێ سندوقێ، زۆریا کورت کریتن بابەتەکی ماددی بتنێدا، بابەتێ مەعنەوی و بابەتێ تەوعیێ، پێت بیر کری ڤێرێدا، ژبەر هەندێ ئەز هەڤرامە دگەل (ئاشتی) خان کو بەحس کرد پێت ڤیا ستراتیجیەکا دوور و درێژ بهێتە دانان بۆ ڤێ سندوقێ، ژبەر هەندێ ئەز دگەل هەندێ دامە کو ئەڤ خالە تیا بەحس کرن ببیتە خالا ئێکێ، ژبەر هەندێ ئەگەر ئەم بێین سەح کەینێ ماددێ سێیێ ژ یەکەما وێ دایێ (دروست کردن و دامەزراندنی بنکەی تەندروستی بۆ چارەسەر کردنی نەخۆشی شێرپەنجە و نەخۆشی قورس)، ئەڤە ببیتە خالا دووێ بەس ب ئەڤ ڕێگاهێ بهێتە دارشتن (دابین کردنی نەخۆشخانەی تایبەت بۆ چاودێری کردنی نەخۆشە گرانەکان و پێشکەش کردنی چاودێری دەروونی و پزیشکی و کۆمەڵایەتی بۆ کەم کردنەوەی ئازارەکانی نەخۆش و خێزانەکانیان)، دەگەل هەندێ ژیدا د خالا سێیێ ڤێ ڕەنگی بهێتە دارشتن، یەعنی خالاکا دیش بهێتە زێدە کرن، ئەڤ خالا ڤێ ڕەنگی بیتن (بلاو کردنەوەی هۆشیاری پێویست لەسەر نەخۆشی شێرپەنجە و ڕاگەیاندنی هەڵمەتی نیشتیمانی و چۆنیەتی خۆپاراستن و توێژینەوە و دۆزینەوەی هۆکارەکانی نەخۆشی شێرپەنجە و تەشخیصی نەخۆش) لەکاتی خۆیدا ئەوە زۆر پێویستە چونکە ل دیف وان ئەگەر نەخۆشیەت شێرپەنجەی وەختێت نزیك دا بهێتە تەشخیص کرن چارەسەریا وێ ژی دێ زۆریا ب سانایتر دێتن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەو ڕایەم کە ئامانجەکانی ئەم سندوقە وەکو ئەوەی کە هاتووە لە ناو ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایش زۆر بە کورتی بێت، و تەنها بۆ هاوکاری کردنی ئەو نەخۆشانە، و ئەگەر پێویستی کرد بۆ کڕینی ئامێر بۆ ئەو نەخۆشانە بێ، بۆ؟ لەبەر ئەوەی ئەصلەن ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە هۆشیاری و ویقایە ئەوە هەمووی لە ئەهدافی وەزارەت هەیە، و لە ئەهدافی چەند موئەسەسەیەکی تر، و چەند یاسایەکی تریشمان هەیە، یاسای پاراستنی بەکاربەرمان هەیە، کە ئەرکی حکومەت و موئەسەسەیە کە هەڵبستن بەو کارە، بەلام کە لەم یاسایە کە ئەڵێین ئەبێ سندوق ئامانجەکانی چی بێت؟ مەبەستمان ئەوەیە پارەی سندوق بۆچی خەرج بکرێ؟ من لەگەڵ ئەوە نیم پارەی سندوق بۆ ئەو خرج بکرێ بۆ تەوعیە و ئەوانە، چونکە لە ئەبوابی تر، لە شوێنی تر پارەی بۆ تەرخان ئەکرێت، ئەم پارەی کە ئەڕواتە ناو سندوقەوە پێویست ئەکات تەرخان بکرێ تەنها بۆ ئەو کەسانەی کە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە بوون، و ئەو ئامێر و دەرمانانەی کە پێوستن لە هەرێم بێ یان لە دەرەوەی هەرێم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان من لەگەڵ داڕشتنەوەی یاساکەم بەو شێوەیەی کە لیژنەی یاسایی پێشنیاری کردووە، چونکە ئامانجەکانی بە خاڵ نووسیەوە، و ئامانجێکی تر باسی ئامێری پزیشکی و چارەسەر کردن و بنکەی پسپۆری ئەکات، من پێم وایە حەقە باسی ئەوەش بکات بڕی تێچوونی ناردنە دەرەوەی نەخۆش بۆ دەرەوە، دوای هەڵسەنگاندنی ڕاستی بە پێیی ڕاپۆرتی پزیشکی، بۆیە پێویستە یەکێ لە ئامانجەکان ئەوەبێ کە نەخۆش بنێرێتە دەرەوە، خاڵێکی تریش من پێم وایە ئەوەی ماددەی دوو لە لیژنەی یاسایی (الاسهام في حماية الصحة العامة وخلق مجتمع صحي خالي من الامراض)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان تێبینی هەیە، فەرموو.

بەڕێز حسن محمد سورە/جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم هەیە لەسەر داڕشتنەوەکەی لیژنەی یاسایی، چونکە لیژنەی یاسایی کردوویانە بە ئەهدافی قانون، ئەهدافی قانون تەنها دروست کردنی سندوقەکەیە، ئەوەی ئێمە لێرە مەبەستمانە ئەهدافی تەئسیسی صندوقەکەیە، لەبەر ئەوە گەلەییمان لەوە نیە کە بە خاڵ بێ، ئێمە دوو جانیبمان هەیە، جانیبێکیان بریتیە لە وەزارەتی صەحە و موئەسەساتی صەحی بە کەرتی عمومی و تایبەت، ئەمە ئیش و کاری عیلمی و فەنی ئەکەن، کەس تەداخول لە ئیشی ئەوان ناکات، و تەتەڕوق لەو یاسایە ناکەین بۆ هیچ گۆڕانکاریەك لەو یاسایەی کە لە وەزارەتی تەندروستی هەیە، چ لە ڕووی تەشخیصی، چ لە ڕووی عیلاجی، چ لە ڕووی عیلاجی نەفسی، لەوێ هاتووە وەکو خۆی دەڕوا، ئەوەی لێرە مەبەستە زیاتر پارەدار کردنی ئەو کەرتەیە، بە هۆی ئەم سندوقەوە، بۆ ئەوەی هاوکاری نەخۆش و وەزارەتی صەحە بکەین، بۆیە هەدەفەکە تەئسیسی سندووقە نەك ئەهدافی قانون دروست کردنی سندووقەکەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندورستی ئەگەر تێبینیەکتان هەیە، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە قسەی کاك (عمر هەورامی) فیعلەن ئەو لایەنانەی کە پەیوەندیدارن بە لایەنی وەیقایەوە بەڕاستی بەرنامەی وەزارەتی تەندروستیە، ناکرێ بکرێتە ناو ئەو بابەتە و لە سندوقەکە باسی لێوە بکرێ، پاشان قسەی پەرلەمانتاران ستراتیجیەت دیارە لە ماددەی سێیەم دا ستراتیجیەکان باس کراوە دوور و نزیك، چونکە تۆ ئەبێ بەرنامەت هەبێ بۆ دوور، لە خاڵی سێیەم، چوارەم، پێنجەمیش وازحە، ئەو شتانە باس کراوە پێم وایە، لەسەر جیهاتی مەعنی، من نازانم خاڵ بەندییکی تەواو کراوە لە ماددەی چوارەم، ماددەی یەکەم باس لەوە ئەکات کە ئەم سندوقە پەیوەندی لەگەڵ کێ هەیە؟ پەیوەندی لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی هەیە، ماددەی چوارەمیش باس لەوە ئەکات کە ئەو پارەی

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

83

ساڵی/ 2012 – بەرگی هەشتاو سێ

چاپی یەکەم/ ساڵی 2013

پێڕیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (8) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2012/9/26 ل 5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (9) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوارشەممە 2012/10/3 ل 67

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (10) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2012/10/8 ل 153

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2012/10/10 ل 257

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2012/10/15 ل 325

1- ئارام شاهین مۆڵەت
2- احمد سلیمان مۆڵەت
3- اسماعیل سعید مۆڵەت
4- برهان رشید مۆڵەت
5- حازم تحسین مۆڵەت
6- سمیر سلیم مۆڵەت
7- سۆزان شهاب ئیفاد
8-سەردار رشید ئامادە نەبووە
9- شلێر محی الدین ئیفاد
10- شڤان احمد مۆڵەت
11- صبیحە احمد مۆڵەت
12- عدنان عثمان مۆڵەت
13- عمر حمە امین ئیفاد
14- عظیمة نجم الدین مۆڵەت
15- نەژاد عزیز سورمێ مۆڵەت
16- نەسرین جمال مۆڵەت

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستاش بەردەوام دەبین لەسەر خستنەروو وگفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای سندوقی هاوکاری کردنی نە خۆشیەکانی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس. داوا لەلیژنەی یاسایی و تەندروستی و دارایی دەکەین بێینە سەر سەکۆی لیژنەکان، بەخێرهاتنی جەنابی وەزیری تەندروستی و مونەسیقی نێوان پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان کاك سعد دەکەین، بەخێر بێن، هەردەمەوێت بە بیری بەڕێزتانی بهێنمەوە کە دوێنێ لەماوەی 3 سەعاتدا تەنها 2 ماددەمان موناقەشە کرد، چونکە بەڕاستی بەشێکی قسەکان دووبارە کردنەوەیە، بەشێکی دەرچوونە لەماددەکە، لەبەر ئەوە داواتان لێدەکەین بۆ ئەوەی موراعاتی کات بگرین تا ئیشوکارەکانمان باشتر بڕوات، بەرهەممان زیاتر بێت، ئیلتیزام بەکات بکەن و با پوخت بێت و دووبارە نەبنەوە قسەکانتان، سوپاستان دەکەین، هاوڕاز خان، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێ شت هەیە دەمەوێت بیخەمە بەرچاوی ئەندامان بۆ کاتی موناقەشە کردن و گفتوگۆرکردن لەسەر ئەم پرۆژەیە، دیارە ئێمە کۆمەڵێك یاسای ترمان هەیە لە عێراق، لەکاتی گفتوگۆکردن پێم وایە هەندێ لەو ماددانەی کە لەناو یاساکانی تر هەن، لەهەرێمی کوردستانیش یاسای عێراقین و جێبەجێ دەکرێن،

دەخرێنە ناو قسەکانەوە، کەوەکو بخرێنە ناو ئەم پرۆژە یاسایەو وەك ماددەیەك لەناو ئەم پرۆژە یاسایەدا جێگایان بکرێتەوە، یان وەك بەشێك لەم پرۆژە یاسایە، دیارە ئێمە یاسای مەجلسی سەرەتانمان هەیە لەعێراق، یاسای ژمارە (63)ی ساڵی 1985، ئەم یاسایە بەڕاستی یاسایەکە بەپێی موحافەزاتیش ئەم مەجلیسە هەیە، کۆمەڵێك شتیش کە دوێنێ پەرلەمانتاران باسیان کرد، لەناو ئەم یاسایەدا هەیە، هەر لە ئەهدافەکانی لەماددەی 2 باسی تەقیمی نەخۆشی سەرەتان و دانانی حلول بۆ ئەم نەخۆشیەو چارەسەری ئەوانی تر کەباس کراوە، تەختیت و ئیشراق تێدا باسکراوە، کۆمەڵێك شت بەڕاستی کە هەیە وەك کەشفی پێشوەخت، دوێنێ ئەوە زۆر باسکرا، ئەمانە هەمووی تێدا باسکراوە لەماددەی 3 بەوازحی ئیشارەتی پێکراوە، تۆمارکردنی حاڵەتەکان هەموو ئەوانە ئیشارەتی پێکراوە لەم مەجلیسە، دیارە ئەم مەجلیسە وەزارەتی تەندروستی سەرپەرشتی دەکات، ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنیشی تێدایە، چونکە بابەتی تەوعیە کردنی هاووڵاتیش لەخۆی دەگرێت، بۆیە ئەم بابەتانە هەیە، ئەگەر جارێکی تر بیهێنینەوە، وەك دوێنی دکتۆر حسن باسی کرد هەدەفی سەرەکی ئەم سندوقە زیاتر ئەوەیە، کۆکردنەوەو دەست خستنی پارەیە بۆ چارەسەرکردنی ئەم نەخۆشیە، بێجگە لەوەش کۆمەڵێك شتی تر کە دوێنێ هەر باسکران، ئێمە یاسای صحەی عامەی عێراقیمان هەیە، ئەم یاسایە لە کوردستان جێبەجێ دەکرێت، کۆمەڵێك شتیش دوێنێ لەناو ئەم یاسایە یاسای ژمارە(81)ی ساڵی 1989 جێگایان دەبێتەوەو هەمووی لەوێ هەن، باسی خواردن وباسی ئاو خواردنەوە، هەموو لەوێ باسکراون، من بەکورتی باسی دەکەم شتەکان زۆرن لەناو یاساکان هەن، لەکوردستانیش جێبەجێ دەکرێن، ئەگەر بکرێت زۆرتر تەرکیز لەسەر ئەوە بکەین کە ئەم سندوقە بۆ ئەوە بێت کە ئەو حاڵەتەی کە خەریکە کێشەکەی لە هەڵکشاندایە، بەڕاستی خەڵکێکی زۆر پێوەی گرفتارە، بتوانین خزمەتێك بەوان بکەین لەم یاسایەدا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون بۆ ماددەی سێیەم.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة:

يكون للصندوق في سبيل مباشرة اختصاصاته المنصوص عليها في هذا القانون القيام بالاتي:

اولاً: انشاء وتأسيس المراكز المتخصصة بمعالجة امراض السرطان والامراض المستعصية والاشراف عليها.

ثانياً: تملك وحيازة الاموال الثابتة والمنقولة والتصرف بها وفق القوانين النافذة.

ثالثاً: التعاقد مع الجهات ذات العلاقة بتحقيق اهداف الصندوق من المراكز الطبية و كوادر وشركات وطنية او اجنبية.

رابعاً: حق الحصول على ما يحتاجه من بيانات واحصاءات وبحوث ودراسات تكون لازمة لتحقيق اهدافه واغراضه من الجهات المعنية.

خامساً: له حق التقاضي فيما له او عليه من حقوق والتزامات.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەکوردیش بیخوێننەوە.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێیەم:

بۆ ئەوەی سندووق لەو پسپۆڕییانەی لەم یاسایەدا هاتوون دەست بەکار بێت، دەبێ ئەم کارانە بکات:

یەکەم/ دروست کردن و دامەزراندنی بنکەی تەندروستی پسپۆر بە چارەسەر کردنی نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشی قورس و سەرپەرشتی کردنیان.

دووەم/ خاوەنداری و حیازە کردنی سامانی نەگواستەو گواستەو بەکار بردنیان بەپێی یاساکانی کار پێ کراو.

سێیەم/ گرێبەست کردن لەگەڵ لایەنانی پەیوەندیدار بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانجەکانی سندووق، وەك بنکەی تەندروستی و کادیرو کۆمپانیای نیشتمانی و بیانی.

چوارەم/ مافی وەدەستهێنانی ئەو داتاو ئامارو توێژینەوەو لێکۆڵینەوانەی پێویستی پێیانە بۆ جێ بەجێ کردنی ئامانج و مەبەستەکانی لە لایەنانی پەیوەندیدار.

پێنجەم/ سەبارەت بەو ماف و ئەرکانەی لەسەریّتی، یان هی خۆیەتی، مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە لیژنەی یاسایی تێبینیمان لەسەر ماددەکە هەیە، بەڵام لەپێش ئەوە پێشنیار دەکەین کەوا شوێنی ماددەی سێیەم و پێنجەم بگۆڕدرێت، واتە ڕیزبەندی ماددەکان، ئەگەر دواتر دوای گفتوگۆکردن لیژنەی یاسایی تەخویل بکرێت ڕیزبەندی ماددەکان بکاتەوە، بەشێوەیەك کە ئەو ماددەی باس لە پێکهاتەی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقەکە دەکات و مەهامەکانی بەشێوەی زنجیرە یەك لەدوای یەك بێت، تێبینیەکانمان لەسەر ماددی سێیەم:

ئێمە باس لەوە دەکەین هەندێ لەو بڕگانەی کەباس لەناوەڕۆکی ئەو ماددەیە دەکات کە سندوقەکە چ ئەرکێکی پێ دەسپێردرێت بەشێکی لەماددەی شەشەم هاتووەو تێکەڵاوییەك هەیە، بۆیە پێشنیار دەکەین کەوا هەندێك لە فەقەرەکانی ماددەی شەشەم و سێیەم دەمج بکرێت بەم شێوەیە بێت:

يتولى مجلس إدارە الصندوق المهام الاتيه:

واتە ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی صندوق ئەو ئەرکانەی هەیە:

برگەی یەکەمی مادده 3 دابڕێژرێتەوە، لە عەرەبیەکە وشەی (انشاء) لادرێ، (تأسيس و تطوير)، واتە دامەزراندن و پەرەپێدانی ئەو سەنتەرانەی کەوا ئەو کارە ئەنجام ئەدەن، پسپۆڕن بە چارەسەر کردنی ئەو جۆرە نەخۆشیانە، بەو شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

برگەی چوارەم و پێنجەم و دووەم لابدرێ، لەبەر ئەوەی تەمەلوك و حیازە مەهامی سندوق نیە، ئەوە حەقێکە هەیەتی، هەروەها حەقی تەقازی، ئەوە حەقێکە هەیەتی پێویست ناکات، ئەرك نیە، تێکەلأویەك هەیە لە نێوان مافی ئەو ئەنجومەنە لەگەڵ ئەو ئەرکانەی کە پێیڕادەسپێرێ، ئەو مادده تەنها تایبەت بێ بە ئەرکەکانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوق، ئەوەی پەیوەندی بە ئەرکەکان نیە لادرێ لە ماددەیەکی تر سەربەخۆ ڕێکبخرێ، ماددەکە بەو شێوەیە دابڕێژرێتەوە، دەقە عەرەبیەکەم لەبەر دەستە:

يتولى مجلس إداره الصندوق المهام الاتيه:

اولا: تأسيس وتطوير المراكز المتخصصة بمعالجة امراض السرطان والامراض المستعصية.

ئەوە حەسەب ناونیشانی یاساکە چۆن دەنگی بۆ درا، .....والاشراف عليها وتجهيزها بالادوية والمستلزمات الطبية

ثانيا: التعاقد مع الجهات ذات العلاقة بتحقيق اهداف الصندوق من المراكز الطبية و كوادر وشركات وطنية او اجنبية.

ثالثا: اجراء وبحوث ودراسات تكون لازمة لتحقيق اهدافه واغراضه

رابعا:اعداد تقارير دورية عن سير عمل الصندوق ونظامه المالي

خامسا: وضع خطط تطوير واستثمارات وموارد الصندوق

سادسا: الحصول على ما يحتاجه من بيانات واحصائات وبحوث ودراسات تكون لازمة لتحقيق اهدافه واغراضه

سابعا: رسم السياسة العامة واقرار الخطط التي تحكم سير عمل الصندوق

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی تەندورستی

بەڕێز پەیمان عزالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ناوەڕۆکی ماددەکەین

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە ڕاپۆرتەکەمان بەو شێوەیە داوای ئەوەمان کردووە کە ئەگەر مەجلیسی ئیدارەیە (يتولى مجلس إداره الصندوق) ئەگەر هەر ئیدارەی سندوقە (تكون لاداره الصندوق)، یەعنی ئەو گۆڕانکاریە هەبێ، چونکە

سندوق ، یان مەجلیسی ئیدارە پێی هەڵدەستێ یان ئیدارەی سندوق، دوای ئەو ڕوون کردنەوەیەی بەڕێز لیژنەی یاسایش ئێمە لەگەڵ بۆچوونەکانی لیژنەی یاساییین، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر ئەو مولاحەزانەم هەبوو کە لیژنەی یاسایی وتی، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ (قادر احمد، صباح بیت الله، شلێر محی الدین، ژیان عمر، کاوە محمد، سیوەیل عثمان، بێریڤان سەرهەنگ، ئاشتی عزیز، جمال طاهر، ڤیان عبدالرحیم، تارا ئەسعەدی، ڕێباز فتاح)، فەرموو کاک قادر

بەڕێز قادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو من تێبگەم ئەو سندوقە مەبەستی تەنها هاوکاری داراییە بۆ نەخۆشیەکانی سەرەتان و نەخۆشیە قورسەکان، بۆیە ئەگەر بچێتە بواری دروست کردنی بنکەی تەندروستی و دروست کردنی پەیوەندی و لەگەڵ کۆمپانیا نیشتیمانی و بیانیەکان مومکینە مەشغولی کاری تر بێ، ئەو کارانەی دواتر بێجگە لە هاوکاری ماددی بە ئیشی وەزارەتی تەندروستی ئەزانم، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک صباح

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 3 منیش لەگەڵ برای بەڕێزم کاک قادر هاوڕام، کە ئەڵێ (اولا: تأسیس وتطویر المراکز المتخصصة بمعالجة امراض السرطان والامراض المستعصیة.)، بە ڕەئی من ئەوە ئەرکی سندوق نیە، ئەبێ سندوق پێشنیار بکات بۆ وەزارەت، ئەمە ئەرکی وەزارەتە مەراکیزی سەحی بکاتەوە، و من لەگەڵ ئەو ڕەئیەمە کە فەقەرەی چوارەم و پێنجەم لابدرێ، چونکە بە حەقیقەت لەگەڵ مەهامی ئەو ماددەیە ناگونجێ

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شلێر خان

بەڕێز شلێر محی الدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو هاوکارانم وتیان دروست کردنی خەستەخانە، بەراستی ئەم سندوقە ناتوانێ بیکات، لەبەر ئەوەی وەزارەتی تەندروستی خۆی ئەوەندەی من بەدوا داچوونم کردووە خەستەخانەیەکی 80 قەروێڵەیی هەیە لەبەرنامەدا ئەوە دوو ، سێ ساڵە تا ئێستا دیزاینی تەواو نەبووە بۆ سەرەتان، لەبەر ئەوە ئیمکانیە دروست کردنەکەی بکرێ، بەڵام ئێمە ئەتوانین بەو نەوعە بڵێین، بڵێین یارمەتی ناوەندەکانی چارەسەر کردنی شێرپەنجە بە تیشکی ئایۆنی بە کڕینی ئامێر و پێداویستی چارەسەر کردن بەو ڕێگا چارەیە بۆ پڕ کردنەوەی کەم و کوڕی کە کاردەکاتە سەر شێواز و کاریگەری چارەسەر کردنەکە، یەعنی زۆرجار ئەوان پێویسیتان بە شتێکی زۆر بەسیتە، لەبەر ئەوە خاسەتەن سەنتەری تیشکەکە، دووەم، بە نیسبەت خەستەخانەکانی میدیکەلۆجی کە یارمەتی بدەن ئەوانیش، بۆ تەواو کردنی کەموکوڕی لە دەرمان و هۆرمۆن و پێداویستی چارەسەر کردنی نەخۆشیەکە بە ڕێگەی ئەوە، دوای ئەوە بڕگەیەم بکرێ هاندان و یارمەتی ماددی بۆ بەدوا داچوونی پزیشکی بۆ نەخۆشخانەکانی شێرپەنجە، بەراستی ئەو کارمەند و پزیشکانەی کە لەو شوێنانە ئیش ئەکەن نابێ بەو شێوەی ئێستا بە عەشوائی کە یارمەتی ئەو خەستەخانانە ئەدرێ نازانی چۆن ئەکرێ؟ ئەگەر ئەم سندوقە تەنزیمی بکات، خەڵکێکی زۆر هەیە هاوکاری ئەکات، یان بە پێی ئەو غەرامانەی کە دوایی نووسراوە، ئەگەر ئەو یارمەتیە بۆ ئەو ستافە و دەعمیان ئەکات، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ژیان خان

بەڕێز ژیان عمرشریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ماددەی سێیەم و بڕگەی سێیەم من زۆر پشتگیری ئەوە ئەکەم بۆ ئەوەی بۆ کەوادیر بکرێ، چونکە ئێستا ئێمە لە سەنتەری وشیاری مەمك لە سلێمانی دیارە لە ڕێگەی بێریڤان خان بەڕێز وەزیریشمان ئاگادار کردۆتەوە، بە پێی ئەو زانیاریانەی کە بە من گەیشتووە لە سەنتەرەکە، ئەو نەخۆشانەی کە لەوێ ئەشیعەی مامۆگرافیان بۆ ئەگرن دوایی ئەشیعەکە ئەبێ کەوادیری موختەص تەشخیصی ئەشیعەکە بکات، لەبەر ئەوەی کەوادیر کەمە ئەشیعەکان کۆ ئەکەنەوە ئەیبەن لە ماڵەوە لەبەردەم گلۆپ و ئەوانە تەشخیصی ئەکەن، ئەمەش زۆر ترسناکە، زۆرجار ئەو نەخۆشە هیچی نیە ئەڵێن وەرەمێکی تێدایە، زۆرجاریش تیایەتی ئەڵێین هیچی تێدا نیە، چونکە ئەوە شوێنی خۆی هەیە کە تەشخیصی ئەشیعە بکەی، دیارە لەگەڵ بەڕێز وەزیریش لە ڕێگەی بێریڤان خان قسەمان کردووە و جەنابی وەزیریش ئیشی لەسەر کرد، بەڵام من بۆ تەئکید ئەکەمەوە کە کەوادیری تەشخیصی بۆ مەراکیزی سەرەتان دیاری بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا کاوە

بەڕێز کاوە محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ئاڵوگۆڕەکەی ماددەی سێ و شەش ئەکەم ئەوەی لیژنەی یاسایی ئیقتیراحیان کرد و بڕگەی چوار و پێنجی لە ماددەی سێ دا، هەروەها پێم باشە ئەوەش زیاد بکرێ بۆ بڕگەی سێیەم لە ماددەی سێیەم (التعاقد مع الجهات ذات العلاقة بتحقيق اهداف الصندوق من المراكز الطبية وكوادر وشركات وطنية واجنبية بالتنسيق مع الوزارة)، تەنسیقێك هەبێ لەگەڵ وەزارەت، لەبەر ئەوەی ئەو دەستەڵاتە زۆرە و ئەو ئیشە زۆرانە با وەزارەتیش لێی ئاگادار بێ پێم باشە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سیوەیل خان

بەڕێز سیوەیل عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ئەو ماددەیە منیش هاوڕام لەگەڵ لیژنەی یاسایی با ماددەکە ناونیشانی هەبێ، مەهامی سندوق، بە نیسبەت خاڵی یەکەم و چوارەم و پێنجەم پێم وایە زیادە، پەیوەندی بە بینا و دروست کردن و شتی وا هەیە، یەکەم ئیش وەزارەتە وەك هاوکارانم باسیان کرد، چوارەم و پێنجەمیش تەحسیل حاسلە، یەعنی لادرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بێریڤان خان

بەڕێز بێریڤان سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لیژنەی یاسایی ئەکەم بۆ ڕیکخستنی ماددەکان، چونکە هەروەها لیژنەی دارایی و پشتیوانی وەزیری تەندروستی بۆ ئەوەی ماددەکان ڕێکبخرێ، یەکجار ئەبێ ئەنجومەن دابمەزرێ ئەوکات کارەکانی دیاری بکرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاشتی خان

بەڕێز ئاشتی عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەیە پشتگیری لە زۆرێك سەرنجەکانی لیژنەی یاسایی ئەکەم، ئەوەی کە بمەوێ ئیزافەی بکەم لە خاڵی یەکەم دا، تەئسیسی مەراکیزی موتەخەصیصە پێشنیازی ئەوە ئەکەم کە لە موحافەزات و

ئەفزیەی هەرێمی کوردستان بێ، چونکە بەشێك لە کێشەی ئەوانەی کە نەخۆشن زۆرجار بە هۆی کرێی هاتوچۆیە، یان ناتوانێ ئەو کۆرسانەی کە هەیەتی وەکو عیلاجی تەبیعی، وەکو تەئهیل کردنەوە، یان کۆمەڵێك کۆرسی تری ڕێنمایی زۆرجار بە هۆی دووری هاتوچۆ کردنەوە ئەگەر بە تەنها ئەو مەراکیزانە لە ناو پایتەخت و مەحافەزات بێ کێشە بۆ خەڵك دروست ئەکات کە بە شێوەیەکی ڕێکوپێك نەتوانێ عیلاج و ڕێنماییەکان وەرگرێ، بۆیە پێشنیازی ئەوە ئەکەم کە تەحدید بکرێ بە پێی قانونەکە، لە ناو ئەقزیە و هەرچەندە زەحمەتە لە ناو نەواحیدا بڵێین، بەڵام ئەگەر تا بکرێ لە ئەقزیەدا بێ، شتێکی باشە، سەبارەت بە خاڵی چوارەم (حق الحصول على ما يحتاجه من البيانات)، پێشنیازی ئەوە ئەکەم کە حەقی ئیجرائی ئیحسائیات و بحوسی هەبێ، چونکە کێ ئەڵێ ئەو موئەسەسە نیشتیمانیانەی تر کە خەریکی بحوسن، بحوسەکانیان لە مەجالێك ئەبێ کە خزمەت بەم حاڵەتە بکات بە شێوەیەکی تایبەت، بۆیە ئەبێ ماڧ ئەوەی هەبێ، یان جۆرێك لە مەسئولیەتی بکەوێتە سەرشان کە وەکو شێوازێکی موتەخەصیصی خۆی لە مەجالاتدا ئیحسائیات بکات بۆ ئەوەی کە لە مەجالەکە بتوانێ خزمەتێکی باشتر بەو نەخۆشانە بکات کە دەعم لە سندوقەکە وەرئەگرن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك جمال

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بێین سەیری ئەو مادده بکەین بەراستی پێویستی بە دووبارە داڕێژتنە، وەکو لە پێشنیاری لیژنەی یاسایی هاتووە، چونکە ئەڵێ (مجلس الادارە) ئەگەر بێین و یاساکە بخوێنین مەجلیسی ئیدارە ئێمە نابینین، یەعنی وەکو پێشنیارتان مەجلس ئیدارە نیە، لێرە مەجلس ئومەنا هەیە، وابزانم ئیشی مەجلیس ئومەنا نیە، مەجلیس ئومەنا شەرت نیە مودیری تەنفیزی بێ، مەجلیس ئیدارە زیاتر تەنفیزیە، بۆیە بابەتەکە وەکو خۆی بمێنێ و بڵێین (يتولى او في سبيل مباشرته للاختصاصات المنصوص عليها في هذا القانون، يقوم الصندوق)، سندوقەکە هەڵدەستێ، چونکە لێرە ماددەیەکی تر هەیە ئەڵێ ڕەئیسی تەنفیزی بۆ دابنرێ، بۆیە نابێ حەصر بکەین بە مەجلیس ئومەنا، ئەگەر هاتو پێشنیارەکەش ڕۆیشت و مەجلیس ئومەنا بمێنێ لەجیاتی مەجلیس ئیدارە، چونکە مەجلیس ئیدارە لێرە نیە، خاڵی یەکەم، نابێ تەئسیس و ئینشا، ئەوە ئیشی ئەم سندوقە نیە، چونکە داهاتی ئەم سندوقە ئەوەندە نابێ ئینشا بکات، بۆیە پێشنیار ئەکەم یەکەم (دعم وتطوير)، پاڵپشتی و پەرەپێدان و بەرەو پێشەوەبردن (المراكز المتخصصە) هەتا دوایی، دووەم (ئەگەر هاتو تەمەلوك ماوە حیازە، لێرە (الاموال المنقوله وغير المنقوله) هیە، ئەوەی موتەداول قانونیەن لە عێراق و لە یاساکانی عێراق ئەموال سابیتە و مەنقولە نیە، ئەموال مەنقولە و غێر مەنقولە هەیە، سێیەم، (التعاقد مع مراكز طبية وشركات الوطنية والاجنبية العاملة في مجال هذە الامراض)، تەشخیس بکرێ، نەك هەر بوارێك بێ و عەقدی لەگەڵ بکات، مەجالی ئیختیساس بێ، ئەمرازی مەستەعسیە، و سەرەتان، خاڵی

چوارەم وەكو خۆی بێ، خاڵی پێنجەم، داعی نیە لە حەقی تەقازی، چونكە لەسەرێ گوتیتمان شەخص مەعنەوی، مادام شەخصیەی مەعنەوی هەیە ، هەر شەخصی مەعنەوی راستەوخۆ حەقی دەعوا دژی هەیە، و حەقی بەرز كردنەوەی دەعوای هەیە، ئەگەر هاتو باسی ئەوەیان كرد، باسی كەشفی موبەكیر و تەشخیس و نازانم چی، فەقەرەیەك ئیزافە بكرێ (دعم برامج طوعي والارشاد لتجنب الاصابة بهذه الامراض وتشخيصها في الحالات المبكرة) سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ڤیان خان

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەگەڵ دارشتنەوەی ماددەكەم وەكو ئەوەی لیژنەی یاسایی دایانرشتۆتەوە، بەلأم بە پێویستی ئەزانم كە لە ماددەی سێیەمی یەكەمیان وەكو خۆی بمێنێتەوە، چونكە دروست كردنی ئەو مەراكیزە سەحیانە تایبەتە بە ناو وەزارەتی تەندروستی، یان ئەنجومەنێكی شێرپەنجە هەیە، ئەم ئەنجومەنە پێشنیاری ئەوە ئەكات كە ئەم دروست كردنی بنكانە لە هەر قەزایەك یان لە هەر ناحیەیەك پێویستە هەبێ یان نا؟ ئەم سندوقە لە لایەنە داراییەكەی رێكئەخات، نەك ئەوەی تۆ بێی ئەم ئیش و كارەیان بەربەستی بۆ دابنێی، بۆیە پێویستە خاڵی یەكەم وەكو خۆی بمێنیتەوە، ئەمەش ئەتوانن بە تەنسیق لەگەڵ ئەو ئەنجومەنە بریار لەسەر ئەوە بدەن كە ئەم مەراكیزە سەحیانە لە هەر شوێنێكدا پێویست بێ بكرێتەوە یان نەكرێتەوە، نەك ئەمە شتێكە كە نووسرا ئەبێ هەر بكرێ، بە نیسبەت خاڵی سێیەم بە بروای من ئەوە ئەكرێ لە رێنمایەكانی وەزارەتیشدا خۆیان ئەتوانن ئەمجۆرە كارانە بكرێ وەكو ئەوەی لە ماددەی سێیەم دانراوە، بە نسبەت خاڵی چوارەم كە باس لە ئیعدادی تەقاریری دەوری ئەكات، ئەوەی من تێبینیم كردبێ وەزارەتی تەندروستی خۆی ئەو كارانە ئەكات، یەعنی ئەمە تەحسیل حاسلە، هەر ئەكرێ، بۆ نموونە من لەم ماوەی پێشوودا ئەو ئامارەی وەزارەتی تەندروستیم بینی كە لەساڵی 2007 ەوە بۆ 2012 ئاماری شێرپەنجەی لە هەرێمی كوردستان دا بلأو كردەوە، بە تایبەت من ئەوەی نەخۆشخانەی هیوا باس ئەكەم كە 8500 كەس لەو نەخۆشخانەیە تۆمار كراون، كە 500 هەزاریان تایبەتە بە پارێزگای سلێمانی، 3500 تایبەتە بە پارێزگاكانی تر و ناوچەكانی تری عێراق، كەواتە ئەتوانم بڵێم تەحسیل حاسلە، ئەم ئامارانە هەر ئەكرێ، بەلأم لەبەر ئەوەی ئەم سندوقە ئەركی لایەنی داراییە، ئەتوانرێ نیزامە مالیەكەی تێدا تەسبیت بكرێ، ئەوەی بەشی یەكەمی كە باس لە ئیعدادی تەقاریری دەوری ئەكات، ئەمە تەحسیل حاسلە و ئەكرێ ئەمە یەكێك بێ لە مەهام و ئەركەكانی وەزارەتی تەندروستی، ئەتوانرێ لە رێگەی رێنماییەكانەوە ئەمە بكەن، بەلأم تەنزیمی لایەنە مالیەكەی ئەم سندوقە پێویستە بكرێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو تارا خان

بەرێز تارا ئەسعەدی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر هەمان شت ئاسانکاری لیژنەی یاسایی وایکردووە کە ئێمە قسە لەو ماددەیە زۆر نەکەین، تەنها ئەوە ئیزافە ئەکەم وا بە باشی ئەزانم کە یەکێ لە مەهامەکانی ئەو سندوقە کە مەجلیسی ئیدارەی بۆ دائەنرێ حەوتەم بکرێ بە یەکەم خاڵ، (رسم السياسه العامه وإقرار الخطط التي تحكم سير عمل الصندوق) سیاسەتەکە لە پێشەوە بێت، و ئیزافەی ئیعادەی سیاغە کە نووسراوە یەکەم، تەئسیسەکە لابدرێ، تەنها (تطوير المراكز المتخصصة بمعالجة الامراض السرطان، و وضع نظام تجهيز مستمر للادوية) ، چونکە ئێمە ئەو ئەدوییانەی کە هەیە هەموو ئەزانن کە لەو سەنتەرانەی کە بۆ سەرەتان حالیەن هەیە لە سلێمانی و لە هەولێر، موشکیلەکە ئەوەیە کە دەرمانیان لێ ئەبڕێ، چونکە ئێمە ئەزانین 17٪ کە دێت بۆمان لە ئەدوییە بەشمان ناکات، زۆرجار 25٪ پێویستە بۆ ئەو نەخۆشیانە، لەبەر ئەوەی ئەگەر بێتو کە رەسمی سیاسیەتی عام کرا بۆ ئەو سندوقە، ئەوە ئیزافە بکرێ (نظام تجهيز مستمر للادوية لمعالجة الامراض السرطان)، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ڕێباز

بەرێز ڕێباز فتاح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە تێکەڵیەك هەیە لە نێوان ئەوەی کە ئیشی ئەم سندوقە هاوکاری کردنی نەخۆشە وەکو ئەوەی ئێستا هەیە، ئەگەر نەخۆشێك بێت لەبەر ئەوەی چارەسەرەکەی لە کوردستان دەست ناکەوێ و بڕێك پارەی ئەدەیتێ، یان نەخێر ئێمە ئەمانەوێ ئەو شێوازە بگۆڕین، لە راستیدا هەدەفەکە گۆڕینی ئەو شێوازەیە، ئەگەر ئێمە پێشتر لێرە چارەسەرێکمان بۆ نەخۆشیەك کردبێ ئەوە سەنتەرێکە و چارەسەری کردووە، ئەگەر نەبووبێ هاووڵاتیەکە خۆی ڕۆیشتۆتە دەرەوەی وڵات، یان لە کەرتی تایبەت ئەو خزمەتگوزاریەی دەست کەوتووە لەبەرامبەردا ئێمە بڕێك هاوکاریمان کردووە، ئێستا ئەمانەوێ سندوقەکە بەم ئەرکە هەڵبستێ، یەعنی سندوقەکە بۆخۆی چارەسەر کردنی نەخۆشەکە لە ئەستۆی خۆی بگرێ، ئیتر لە ناوەوەی وڵات بێ یان لە دەرەوەی وڵات بێ، واز لەوە بێنین کە ئێمە هاوکاریەکەی نەخۆش بکەین کە لەوانەیە هاوکاریەکیش بێ یان لە ئاستی پێویست نیە، یان هەندێجار نەخۆشەکە بۆ ئەو مەبەستەشی بەکارناهێنێ، لەبەر ئەوە با ئەوە وازح بێ لای ئەندامانی بەرێز کە ئەم سندوقە ئیشی پارەدان نیە، ئیشی دابین کردنی چارەسەری پزیشکیە، تێکەڵیەکی تریش هەیە لەنێوان ئەوەی کە ئایا ئەم سندوقە ئیشی ئەوەیە کە لایەنە زانستیەکەی تەندروستی چارەسەر بکات؟ یان نەخێر تەمویل کردنە؟ هەدەفەکەش تەنها پارەدار کردنە، دکتۆر حەسەنیش دوێنێ باسی لەوە کرد، ئەگەرنا لایەنە زانستیەکەی ئەنجومەنی شێرپەنجە ئەو کارە ئەکات، لەبەر ئەوە ماددەی یەکەم بۆ ئەوەی ئەو تێکەڵیەش روونەدات ، خاڵی یەکەم ئەتوانرێ بکرێ بە

ئەركی ئەم سندوقە، جێ بەجێ كردنی سیاسەتی دانراوی ئەنجومەنی شێرپەنجەیە بۆ بەرەنگار بوونەوە و چارەسەر كردنی نەخۆش، ئەركەكەی ئەو تەنیا جێ بەجێ كردنی ئەو سیاسەتەیە كە ئەنجومەنەكە دایناوە، نەك ئەوە خۆی بڕیار بدات كە لە فلأنە قەزا، یان لە فلأنە شار بنكەیەكی تەندروستی، یان نەخۆشخانەیەك بكاتەوە، ئەوە ئەو نیە، تەنها ئەركی تەعامول كردنە داراییەكەیە، پێشنیار كراوە كە خاڵی چوارەم لابدرێ، لەگەڵ ئەوە نیم لابدرێ، بەلأم ئەكرێ دەستكاری بكرێ، چونكە ئێستا ئەوەی كە هەیە، ئەنجامدانی توێژینەوە بودجەكەی لە وەزارەتی خوێندنی بالأوەیە، و وەزارەتی تەندروستی كەمتر بودجەی بۆ دانراوە بۆ ئەنجامدانی توێژینەوە، ئەگەر ئەم خاڵە لابدرێ ئەو كات ئەو سندوقە ئامادە نیە پارەیەك كە پێویستە بۆ ئەنجامدانی توێژینەوە سەرف بكات، و لەوانەیە ئەو بودجەش كە بۆ سندوقەكە دانرابێ تەنها بیر لەوە بكەینەوە كە چارەسەری نەخۆشیەكە ئەكات، بەلأم توێژینەوەش كە بڕێك بودجەی پێویستە لەبیری بكەین، بۆیە ئەبێ ئەو خاڵە بمێنێتەوە، بەلأم ئەكرێ بەشێوەیەك گۆڕانكاری تێدا بكرێ كە دیسان دەعمە مالیەكەی ئەنجامدانی توێژینەوە بێ

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی تەندروستی، ئەگەر روون كردنەوەیەكتان هەبێ؟ فەرموو لیژنەی یاسایی

بەڕێز د.ڕۆژان دزەیی

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەرەتا كە دەست بە گفتوگۆی ماددەكە كرا ئێمە تێبینی ئەوەمان كرد كە ماددەكان ریزبەندیان و زنجیرەیان تەواو نیە، بۆیە تووشی ئەو كێشە و گفتوگۆیە بووین، هەندێ پرسیار ئاراستەی ئێمە كرا كە لەبەرچی مەجلیس ئومەنا و مەجلیس ئیدارە؟، لەبەر ئەوەی پێشنیارمان كردووە ئەنجومەنی بەڕێوەبەردنی سندوقەكە هەبێ، زیاتر لەوەی كە داوامان كردووە پێشنیارمان كردووە كە ئەندامانی ئەنجومەنەكە، ئەنجومەنی بەڕێوەبردن ژمارەیەكی زۆری پزیشك و خەڵكانی پسپۆڕ بن كە بتوانن ئەو ئەركەی بە سندوقەكە ڕادەسپێرین مەبەست لە دەركردنی یاساكە چیە جێ بەجێی بكەن، كە داوای هەڵگرتنی ئەو بڕگەمان كردووە كە باس لە تەمەلوك ئەكات، لەبەر ئەوەی لە ماددەیەك پێشتر ئێمە باسمان كرد و پێشنیارمان كرد كە شەخسیەی مەعنەوی هەبێ، كە ئەو جۆرە كەسایەتیەی هەبێ ئۆتۆماتیكەین ئەو مافانەی ئەبێ، پێویست ناكات لە قانون تەئكید بكرێت، چونكە دووبارە كردنەوەی هەندێ بڕگە و بەند باش نیە لە ناو یاساكە هەبێ، بڕگەی چوارەم راستە داوامان نەكردووە هەڵگیرێ، بەهەڵە لە ڕاپۆرتەكە چاپ كرایە، بڕگەی دووەمە، چوارەم نیە، چونكە چوارەم كە ماددەكەمان داڕشتەوە بڕگەی چوارەم مایەوە، تەنیا وشەی حەقمان لادایە، ئەلحسول مایە، ئێمەش كە ئەو ئەركانەمان بە سندوقەكە راسپارد بۆ ئەو مەبەستە بوو كە وشەی دەعم یان ئیعانە مەبەست چیە؟ دكتۆر ڕێباز زۆر جوانی روون كردەوە، مەبەستمان ئەوە نیە كە پارەیەك لە سندوقەكە هەبێ پارەكە دابەشی نەخۆشەكان بكرێ، دابین كردنی چارەسەرە، چارەسەریش دەرمانە، تاقیگەیە، كۆمەڵێك شتی ترە، كە ئەوانەی پسپۆڕن و پزیشكن

زیاتر لەو بابەتە ئەزانن، هەتا ئەگەر سندوقەکە داهاتی زۆر بوو تەمویل کرا، تەبەروعاتی بۆ هات، بتوانێ سەنتەری پشکنین و سەنتەری چارەسەر کردن دروست بکات، چونکە بەشێکە لە چارەسەر کردن، بوونی ئەو جۆرە سەنتەرانە لە هەرێم، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز_سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید-وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من حەز ئەکەم بۆ ماددەکانی تریش روون کردنەوەیەك بدەم، ئەم سندوقە بەدیلی وەزارەتی تەندروستی نیە بۆ کاروباری زانستی، بۆ کاروباری ئەندازەیی، بۆ کاروباری بەحس و ئەوانە ئیشەکەی ئەوەیە کە تەمویل بۆ وەزارەتی تەندروستی کۆبکاتەوە، بۆ ئەوەی کە نەخۆش عیلاج بکات بە تەریقەیەکی زانستی جا لەناو هەرێم بێ یان لە دەرەوەی هەرێم بێ، ئێستا ئێمە لە وەزارەتی تەندروستی سەرقاڵی ئەوەین کە موفاتەحەی مەجموعەیەك خەستەخانەی هندی و ئیتاڵی و تورکیمان کردووە بۆ ئەوەی ئەو 400 نەخۆشەی کە ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری لەسەر داوە بینێرین بۆ زەرعی مۆخ و هینیان بکەین، ئەو کاتە ئێمە بە پێی ئەو سندوقە خۆمان موفاتەحەی ئەو شوێنانە دەکەین، جاری واهەیە بەداخەوە پارە دەدەی بە نەخۆش بە دەردی د.ڕێباز دەڵێ نەخۆشەکە بەکاری ناهێنێ بۆ عیلاج، لەم ماوەیە ئێمە نەشتەرگەریەکمان بۆ نەخۆشێك کرد بە بڕێك پارە بێریڤان خان ئاگادارە نەمان وێرا بیدەینە دەستی پیاوەکەی، وتیان لەوانەیە بیبات بۆ خۆی، نەیدات بە حەقی عەمەلیاتەکە بۆ خێزانەکەی، لەبەرئەوە، مەبەست لەم سندوقە کۆکردنەوەی هاوکاریە لە داهاتەکانی دەوڵەت و لە داهاتەکانی خەڵکی تر بۆ بەڕێوەبردنی ئەو سیستمەی وەزارەتی تەندروستی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون بۆ ماددەی 4.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوارەم:

داهاتی دارایی سندووق لەمانە پێك دێت:

یەکەم/ ئەو بەخشینانەی کە حکومەتی هەرێم بۆ پشتگیری کردنی سندووق دەیاندات.

دووەم/ بەشە ماڵی سندووق لە پارەی تەرخان کراوی وەزارەتی تەندروستی.

سێیەم/ ئەو داهاتەی کە لە سەپاندنی ئەم رەسمانەی دادێن دێنە دەست:

ڕێـژەی (5٪)ی ئـەو ڕەسمانـەی لـە کەلوپـەل و بـەروبوومی زیـان بـەخش بـە تەندروسـتی کـە وەردەگیرێـن، ئەوانەی بەرهـەمی نـاوخۆن، یـان هـاوردە کـراون وەکـو (تـووتن، ئۆتۆمبیـل، کارگـە، پاڵاوگـە، جگەرەکێشـان، ئەلکهوول).

چوارەم/ ڕێژەی (50٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان وەردەگیرێت.

پێنجەم/ ڕێژەی (50٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاساکانی کار پێکراو دەسەپێندرێن.

شەشەم/ ڕێژەی (25٪) لەو غەرامەیەی بەپێی یاسای چاودێری تەندروستی دەسەپێندرێن.

حەوتەم/ ڕێژەی (50٪) لەو غەرامانەی دادگا، یان دەستەی تایبەتمەند بەباشی و سـەلامەتی دەیسـەپێنێتە سەر ئەوانەی بازرگانی بە کەلوپەل و خۆراکێك دەکەن، کە مەرجەکانی سەلامەتی تەندروستی تێدا نییە.

هەشتەم/ کۆمەك و دیاریی ناوخۆ و دەرەوە.

نۆیەم/ قازانجی ئەو چالاکیانەی سندووق دەیانکات.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبیەکەی فەرموو.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة:

تتكون الموارد المالية للصندوق من:

اولاً: ما تمنحه حكومة الاقليم من منح لدعم الصندوق سنوياً.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

ثالثاً: الايرادات المتأتية من فرض الرسوم الاتية:

نسبة (5٪) من الرسوم التي تستوفي من المواد والمنتوجات الضارة للصحة المنتجة محلياً والمستوردة، (التبغ، الكحول، السيارات، المصانع، المصافي، التدخين).

رابعاً: نسبة (50٪) من الغرامات المستوفاه بموجب قانون مكافحة التدخين.

خامساً: نسبة (50٪) من الغرامات التي تفرض بموجب قوانين البيئة النافذة.

سادساً: نسبة (25٪) من الغرامات التي تفرض بموجب قانون الرقابة الصحية.

سابعاً: نسبة (50٪) من الغرامات التي تفرضها المحاكم او الهيئات المختصة بالجودة والسلامة على المتاجرين بالمواد والاغذية التي لا تتوفر فيها المواصفات السلامة الصحية.

ثامناً: التبرعات والهبات الداخلية والخارجية.

تاسعاً: ربح النشاطات التي يقوم بها الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی؟ د.ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی 4 پێشنیارەکانمان بڕگە بە بڕگە پێشکەش دەکەم، بڕگەی یەکەم/ پێشنیار دەکەین کە وشەی ئیعانات لەدوای وشەی منح زیاد بکرێت، سەبارەت بە بڕگەی 3 کە ڕێژەی 5٪، ئەوە وشەی جگەرەکێشانەکە و تەدخینەکە لە کۆتایی ڕستەکە لابردرێ، لەبەرئەوەی تەدخین لە بڕگەی 4 بڕگەیەکی سەربەخۆی بۆ دانراوە پێویست ناکات و ئەوە دووبارەیە و باسی تەدخین کراوە، بڕگەی 5 پێشنیار دەکەین کە ئەو بڕگەیە هەڵبگیرێ لەبەرئەوەی ئێمە یاسای پاراستنی ژینگەمان هەیە، ئەو جۆرە غەرامەیە دەچێتە ناو سندوقی پاراستنی ژینگە بە پێی دەقێکی یاسای پاراستنی ژینگە، بۆیە ئەوە پێچەوانەی ئەو یاسایەیە، ئێمە پێشنیار دەکەین کە نەمێنێ، لە ڕاپۆرتەکەمان هاتووە هەڵگرتنی بڕگەی 7 ەمە 6 نیە ئەوە هەڵەیەکی چاپە، بڕگەی 7 ی لابردووە، لەبەرئەوەی ئەو جۆرە غەرامەش داهاتەکە لە بۆ ئەنجومەنی دادوەری، دەچێتە ناو سندوقی ئەنجومەنی دادوەری، کە جۆرە غەرامەیەکە لەلایەن دادگاکانەوە دەسەپێندرێ، سەبارەت بە بڕگەی 8 داوا دەکەین دووبارە دابڕێژرێتەوە بە شێوەیەك ئەگەر ئەو جۆرە هاوکارییە لە دەرەوەی هەرێم پێشکەش کرا بە سەندوقەکە ئەوا پێویستە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران وەربگیردرێ، لە (تاسعا) وشەی (ربح) هاتووە، ئەوە (الريع عن النشاطات)ە، لەبەرئەوەی هەموو نەشاتەك تیجاری نەبێ بە مەبەستی ربح نەبێ، وشەکە ڕاست ترە کە (ريع النشاطات) لە عەرەبیەکە، نەك (ربح النشاطات)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی؟ فەرموو.

بەڕێز د.ئاراس حسين محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕای لیژنەی دارایی دەربارەی ماددەی 4 دەربارەی (اولا) هەرچەندە وەکو خۆی لە پرۆژە یاسایەکە هاتووە، دەربارەی (ثانيا) بە هەمان شێوە پەسەندە، وەکو لە پرۆژە یاساکە هاتووە، دەربارەی (ثالثا) و (رابعا) و (خامسا) و (سادسا)، لەڕاستی دا تاکو (خامسا) ئێمە هەندێ بۆچوونمان هەیە بە گۆڕینی ئەو ڕێژانە، بەڵام لێرە ئێمە پرسیارێك دێتە کایەوە تاوەکو چەند ئێمە دەتوانین ئەو ڕێژانە بگۆڕین بە مەرجێ ئەو رسوم و غەراماتانەی کە هەیە هەمووی پەیوەندی بە وەزارەتی تەندروستیەوە نیە، پەیوەندی بە چەند وەزارەتێك و دەستەیەکەوە هەیە، ئایا ڕەزامەندی ئەوانە وەرگیراوە، ئەگەر هاتو ئەو بەڕێزانە ڕەزامەند بوون لەسەر ئەو غەراماتانەی کە دەگەڕێتەوە بۆ وەزارەتەکان، ئێمە پێشنیارمان کردووە کە ڕێژەکان بگۆڕێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

دەربارەی (ثالثا) ڕێی (50٪) بکرێت بە ڕێژەی (60٪)، دەربارەی (رابعا) ڕێژەی (50٪) بکرێت بە ڕێژەی (70٪)، دەربارەی (خامسا) ڕێژەی (50٪) بکرێت بە ڕێژەی (80٪) وە ڕێژەکانی دیکەش وەکو خۆی

بمێنێتەوە، جارێکی دیکە دووبارەی دەکەمەوە ئەگەر هاتو ئەو وەزارەت و دەزگایانەی حکومەتی هەرێم کە ئەو غەراماتانە وەردەگرن بۆ خۆیان بە پێی یاساکان، ڕەزامەند بن لەسەر بڕینی ئەو ڕێژانە بۆ ئەو سەندوقە و سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر قسەکەی لیژنەی یاسایی خاڵی سێیەم کە باسی جگەرەکێشان نیە، بە هەڵە هاتووە، کە باسی توتن و ئۆتۆمبیل و کارگە و باسی هاتنی دەکات کاتێ لە سنوورەکان دێت، یەعنی ئەمە فەرقی هەیە لەگەڵ ئەوەی جگەرەکێشان ئەوە یەکی دی هەیە، غەرامەیەکی دی هەیە کاتێ کەسێ جگەرە دەکێشێ، لەبەرئەوە ئەوە شتێکی دیکەیە، هەردووکیان یەك شت نین دووبارە بوونەوە نیە، بەس بە غەڵەت هاتووە جگەرەکێشان، لەوێ نابێ جگەرەکێشان بێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر؟ فەرموو.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید (وەزیری تەندروستی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ئەو زیادکردنەی لیژنەی دارایی دەکەم، حەزیش دەکەم بەڕاستی لە هەموو دونیا هەر وایە کە زۆربەی ئەو زەرائیبانەی کە دەچنە سەر جگەرە و کحول یان نیزامی تەئمین دەیبات یان ئەو سەندوقە دەیبات، چونکە زۆربەی بەڵاکانی جگەرە و کحول و سەیارات و ژینگە پیس کردن بۆ سحەیە، لەبەرئەوە ئەگەر ئەوە زیاد بکرێ ئێمە زۆر سوپاستان دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە، ئەو بەڕێزانە دەیانەوێ قسە بکەن، ئاشتی خان، کاك عبداللە، د.بشیر، ئەڤین خان، کاك حەمە سعید، بەفرین خان، کاك جلال، تارا خان، بێریڤان خان، پەیمان خان، کاك سەرهەنگ، سیوەیل خان، سەمیرە خان، ئاهەنگ خان، کاك عبدالسلام، کاك قادر، کاك عمر هەورامی، کاك عمر عبدالرحمن، ئاشتی خان فەرموو.

بەڕێز ئاشتی عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەیە پێشنیار دەکەم، کە مەبلەغێك ساڵانە لە میزانیەی هەرێمی کوردستان بەشێوەیەکی تەرخان کراو و بە مەقتوعی تەرخان بکرێ بۆ ئەم سندووقە وەکو ڕۆژی دوێنێ باسم لەوە کرد کە گرنگ دروست کردنی سندووقەکە نیە، گرنگ لەو ستراتیجیەتەیە کە سندووقەکە بە زیندوویەتی بمێنێتەوە و

بەردەوامی بدات بە سندووقەکە، بۆیە بەشێك لە بەردەوامی دان بەو سندوقە ئەوەیە کە مەبلەغێك تەخسیس بکرێ ساڵانە، چونکە ئەمە وەکو هەندێ مەسەلەی تر نیە وەکو سولفەی زەواج و ئەمانە ئەگەر هاتو ئەم میزانیە کەم بکرێتەوە یان زیاد بکرێ تەئسیر لەسەر ستراتیجیەتی ئەم سندووقە نەکات، ئەمە مەسەلەیەکی زۆر گرنگە، بۆیە پێشنیاری ئەوە دەکەم کە ساڵانە بە مەفتوعی نسبەتێك لە هەرێمی کوردستان دابندرێ بۆ ئەم سەندوقە و بۆی تەخسیس بکرێ، پێشنیاری ترم ئەوەیە بە شێوەیەکی گشتی نسبەتێك دابندرێ بۆ نموونە 25٪ یان 50٪ دابندرێ لە مینەح وئیعاناتی ئەنجومەنی وەزیران، بەشێوەیەکی گشتی تەرخان بکرێت بۆ ئەم سندوقە، چونکە زۆرجار کە ئێمە لێپرسینەوە لە مەسەلەی مینەح و ئیعانات دەکەین دەڵێن بەشێکی زۆری دەچێ بۆ هاوکاری تەندروستی ئەو کەسانەی کە پەیوەندی بە وەزارەتەکانەوە یان بە ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەکەن، بەشێوەیەکی نا سیستماتیك خەڵك سوودمەند دەبێ و بەشێوەیەکی نا دادپەروەرانە ئەم پارەیە دەگاتە خەڵك، ئەگەر بەم ڕێگایە بێ لەوانەیە خەڵك هەیە لێپرسینەوە و موراقەبە کردنیش بۆ گەیشتن بە دەستی خەڵکی سوودمەند ڕێگایەکی ئاسانتر بێ، بۆیە من پێشنیازی ئیزافە کردنی ئەو دوو سەرچاوەیە دەکەم، بۆ داهاتی سندووقەکە، زۆرسوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبداللە فەرموو.

بەڕێز عبداللە محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بڕگەی 3 لابدرێ، لەبەرئەوەی بڕگەی 3 لەگەڵ بڕگەی 1 تەقریبەن هەردووکیان هەر لە خەزێنەی گشتیەوە دابین دەکرێ، ئەگەر بڕگەی یەکەم تەسبیت بکرێ، بڕگەی 3 تەحسیلێ حاسڵە، ئەمە یەك، دوو/ هەندێك رسومات دانراوە، بۆ نموونە رسوماتی کە بە هۆی قانونی موکافەحەی تەدخین دەچەسپێندرێ، ئەمە خۆی لە ئەساسدا هیچ داهاتێکی نیە، ئیتر تۆ 50٪ لە نەتیجە هیچە، بۆیە هیچ ئیستفادە بەو سندووقە ناگەیەنێ، بە تەسەوری من بڕگەی 3 تەنها قەرەباڵغ کردنی ئەو ماددەیەیە و تەواو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

د.بشیر فەرموو.

بەڕێز د.بشیر خلیل حداد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ قەناعەتمان بەوەی کە زۆر پێویستە دەعمی ئەو سەندووقە بکرێ، هەموو لایەکیش چ لایەنی حکومی و چ لایەنی غەیرە حکومی پێویستە ئەم سندووقە دەوڵەمەند بکەن، ئەوە جگە لەمەسەلەیەکی تەندروستی و مەسەلەیەکی نیشتمانی و ئیداری، ئێمە بە مەسەلەیەکی دینیشی دادەنێین کەوا واجبێکی دینیە خەڵکی دیندار ئەم سەندووقە هاوکاری بکات، لەبەرئەوەی کەوا ژیان دەپارێزێ و نەخۆشەکان

دەپارێزێ، زۆر پێم باشە کە لایەك لە لایەنەکان یان لە مەجلسی ئومەنا یان لە شوێنەکان لێرە لە مەواردی مالی دا جێگای ببێتەوە کە وەزارەتی ئەوقاف ڕۆڵی هەبێ، لەبەرئەوەی دەکرێ ئێمە لەڕێگەی مامۆستایانی ئایینی وا بکەین کە زۆر لەو خەڵکانەی کە زەکات یان سەرفترە یان یارمەتی و سەدەقەی خۆیان دەکەن بەشێك بۆ ئەم سەندووقە دابنێین، ئەگەر زانیمان لە مانگی ڕەمەزان ساڵی پار لە کوردستان نزیکەی 50 ملیۆن دۆلار لە کوردستان دراوەتە سەدەقە و خێر و زەکات و ئەمانە بکرێ و ئەو وشیاریە هەبێ لە کوردستان دا، دەکرێ لە ڕێگەی ئەوقاف و لەڕێگەی مامۆستایانی ئایینیەوە ئەم خەڵکانە هان بدرێن بە تایبەتی خەڵکی خواپێداو کە بەشێکی باش لەم سەدەقە و یارمەتیەی خۆیان لەم سندووقە دابنێن کە دەبێتە ڕێگەیەکی باش و واردێکی باش، ئەمە لەلایەك، لە خاڵی 3 لە فەقەرەی 3 من زۆر لام سەیرە کە ئێمە داوا بکەین لە ڕێگایەکەوە پارە کۆبکەینەوە بۆ ئەو سەندووقە کە ڕێگاکەی بۆ خۆی دەبێتە هۆی دروست بوونی نەخۆشی شێرپەنجە، بۆ نموونە مەسەلەی جگەرە و کحول و سەیارات و ئەمانە، یەعنی لەسەر هەموو پاکەتەکانی جگەرە نووسراوە جگەرەکێشان و تەدخین دەبێتە سەبەبێکی ڕەئیسی بۆ شێرپەنجە، باشە من لەگەڵ ئەوەی تەشجیعی بکەم، کەوا جگەرە بێنم و شێرپەنجە زیاد بکەم چیە وەڵڵا بەشێك لە قازانجەکەی دەدەمە لەناوبردنی شێرپەنجە، ئەمە بەڕاستی مەسەلەیەکی زۆر نامەنتقیە، بۆیە من هەر لام وایە مەسەلەی جگەرە و کحول و ئەمانە و داخڵ کردنی سەیاراتەکان بە مواسەفاتی غەیری کۆنترۆڵی جۆری، بە تایبەتی ئەوانەی کەوا گزۆزەکەیان ماددەی ڕەساسی تێدا نیە، ئەمانە زۆر زۆر خەتەرە، خەتەرێکی زۆر گەورەیە، ئەمە دەبێ کۆنترۆڵ بکرێ بۆ ئەوەی ڕێژەی نەخۆشیەکە لە کودستان کەم ببێتەوە، بۆیە ئەگەر هەر مایەوە و تەبعەن من لام وانیە کە بتوانین قەدەغەی بکەین جگەرە بێتە کوردستان، یان مەوادی کحولی بێ، با بێ، بەڵام بەلای منەوە زەریبە و باجەکانیان زۆر زۆر زیاد بکرێ و لە جیاتی 5٪ با 50٪ باجەکانی جگەرە و کحول بدرێت بەم سەندووقە، ئەمە لەلایەك، لە خاڵی 4 دانراوە کە 50٪ ی غەراماتی قانونی موکافەحەی تەدخین، ئەمەش بەڕاستی شتێکی زۆر زۆر سەیرە، یەعنی ئەم قانونە تا ئێستا لەناو بینایەی پەرلەمان جێ بەجێ نەکراوە، ئەوە بەڕاستی گلەییەکە لە خۆمانی دەکەم ئینجا لە حکومەتی دەکەم، ئەم قانونە بە مردوویی دەرچوو و تا ئێستا جێ بەجێ نەکراوە و ناشکرێ، بۆیە من پێموایە ئەمە زیادە، لەبەرئەوەی هیچ غەرامەیەکی نیە و هەر سفرە غەرامەی نیە، خۆی کەوەختی خۆی کە دانراوە بە 10 دینار، 10 دینارەکەش وەرناگیرێ و جێ بەجێش ناکرێ، بۆیە زۆر پێویستە ئەگەر ئەمە تەفعیل بکرێ قانونەکە غەرامەکە زیاد بکرێ و 100٪ ی هەمووی غەرامەکان بدرێتە ئەو سندووقەوە، خاڵی 7 بەلای من باشە کە لانەبرێ، لەبەرئەوەی کە ئەم خاڵی 7 لە مەسەلەی سەلامەی موختەسە بە جەودەوە، (والسلامة على المنتجين بالمواد والاغذية)، ئەمە دەچێتە بودجەی ئەنجومەنی دادوەری، ئەنجومەنی دادوەری بودجەیەکی تەموینیە و هیچ پێویستی بەوە نیە، لەبەرئەوە من لام وایە کە ئەمە لانەبرێ و ئەو 5٪ بێتە ناو سەندووقەکە و زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ئەڤین خان فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بە تەواوەتی پشتگیری ڕەئیەکەی لیژنەی یاسایی دەکەم، بە تایبەتی لەڕووی دارشتنەوەی یاساییەوە، چونکە بەڕاستی، بە جوانی دارێژراوەتەوە، تەنها هەندێ مولاحەزاتم هەیە لەسەر هەندێ لەو بابەتانەی کە ئەو بەڕێزانە دایانڕشتووەتەوە، ئەویش یەکەم/ ئەو نیسبەتەی کەوا بۆ رسوم (التی تستوفی من مواد المنتجات الضارة للصحة) لە 5 ەوە بکرێ بە 10، چونکە بەڕاستی خۆی ئەو شتانەی کە کحول وسەیارات و مەسانع و مەسافیە، ئەوانە خۆی موسەببی ئەساسین بۆ ئەوەی ئەم نەخۆشیانە زۆربەی هەرە زۆری سەرهەڵدات، بۆیە 5٪ ەکە بەڕەئی من کەمە با بکرێ بە 10٪ ، هەروەها وەکو کاك د.بشیر بەڕێزیان باسی کرد یاسای موکافەحەی تەدخینیش، ئەمە تەفعیل بکرێ یان نا، ئێمە لێرەهەر لای ببەین ئەو یاسایە، چونکە بەڕاستی جێ بەجێ نەکردنی ئەو یاسایە ودانانی لێرە و بەڕەئی من ئەوە تەنها بۆ تووش کردن و بۆ شتێکی ئیجمالی یاسایەکەیە، ئەگەر یاسایەکە جێ بەجێ دەکرێ، فیعلەن ئەو غەرامەیە وەردەگرێ با لێرە دابندرێ، بەڵام ئەگەر ناکرێ با لێرە هەر هەڵی بگرین ئەو شتە، سێیەم/ 50٪ لە غەرامەی بیئە، توخوا ئێمە پرسیار دەکەین بیئە تاوەکو ئێستا ئەو غەراماتەشی کە وەری گرتووە چی کردووە؟، تا ئێستا باوەڕ ناکەم دارێکیشی نا بێ بەسەر دارێکەوە بۆ ئەوەی کەوا بیئەی ئێمەی پێ تەحسین کردبێ، خۆ عەلەل ئەقەل ئەگەر ئەو پارەیە ئەگەر وەریشی دەگرن یان وەریشی ناگرن، بەهەر شێوەیەك بێ ئەگەر بێتو لێرە ئێمە بۆ ئەم سەندووقەی دانێین وابزانم زیاتر سوودی دەبێ بۆ هاووڵاتیانی کوردستان لەوەی کەوا بەس بەناو شتێکمان هەیە بۆ تەحسینی بیئە و سەندووقێك یاخود پارەیەکی بۆ تەخسیس دەکرێ، پارەیەك کە لە غەرامات وەردەگیرێ لە ئەساسدا، چوارەم/ کە دەڵێ (سابعا) 50٪ ی ئەو غەراماتانەی کە فەرزی مەحاکمە وابزانم ئەوە بمێنێتەوە کارێکی باشترە لەبەرئەوەی هەموو دەزانین کە فیعلەن هاتنی مەوادی خراپ و جەودەی نەبێت و ماوە بەسەرچوو، ئەوانەش لەڕووی سحیەوە هەموومان دەزانین موسەببن، ئەگەر ئەمڕۆش نەبێ سبەی و دوو سبەی خەڵکی تووشی نەخۆشی بکەن، بۆیە ئەو نیسبەیە بە ڕەئی من بمێنێتەوە و پشتگیریەکی تەواوی لێ دەکەم، هەروەها من پشتگیری لە بەڕێز کاك د.بشیر دەکەم کەوا ئەگەر بکرێ نیسبەی 50٪ ئەگەر هەمووشی نەبێ با ئەو 50٪یە لە مەسەلەی زەکات تەرتیب بکرێ و بدرێ بەم سەندوقە، چونکە هەمووومان دەزانین نەفسی پێ رزگار دەکرێ و حاڵەتێکی زۆر ئینسانی و ئیلاهیشە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حەمە سعید فەرموو.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم دوو برگەی تر زیاد بکرێ بۆ ئەم ماددەیە، کۆمەڵێ مونەزەمە و ئەشخاسی خەیری هەن کە ئیحتماله تەبەروع بکەن بۆ ئەم سەندوقە، بۆیە (المنح والهبات والتبروعات التی تمنحه المنظمات والاشخاص الخیرین)، ئەمە زیاد بکرێ، هەروەها دیاری کردنی مەبلەغێك ساڵانە لە کاتی میزانیە و کە موناقەشەی میزانیە دەکرێ، ساڵانە مەبلەغێك دیاری بکرێت، ئیتر لە مەنافعی ئیجتماعی بێ یان هەرچی بێت مەبەلەغەکە ئیلزامی بێ لەلایەن حکومەتەوە و مەبلەغەکەش دیاری بکرێ بڕەکەی، مەسەلەن (لایقل عن 100 ملیار)، خاڵێکی تر لە برگەی 6 من پێموایە (الهبة والتبرع و المنح..... الغیر مشروطة)ی بۆ زیاد بکرێ، ئیتر موافەقەی مەجلسی وزەرای ناوێ، چونکە ئەوە ڕۆتینیاتێکە، ئەگەر مەجلسی ئیدارەی مەجلسەکە سندوقی تیایە هەر بڵێین (بعد موافقه مجلس اداره الصندوق) ئەوە ڕۆتینیات کەم دەکاتەوە، ئەگەر وەزیری تیا نەبێ، بڵێین (بعد موافقه مجلس الوزاره) خاڵێکی تر (من خارج) و (داخل و خارج)ەکەشی بۆ زیاد بکرێ، هەر باشە، مادام (غیر مشروطة)مان بۆ زیاد کردووە، ئەوە گرنگە چونکە مادام لە خاریجەوە دێت، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك حسن جێگری سەرۆکی پەرلەمان هەندێ تێبینی هەیە، فەرموو.

بەڕێز حسن محمد سوره (جێگری سەرۆکی پەرلەمان):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستی دا بەڕێزان، هەدەف لەو سندووقە یاخود بڵێین روحی ئەو قانونە ئەم ماددەیەیە، لێرە مەبەستمان زیاتر پارەدار کردنی سندوقەکەیە، ئەگەر هەر ئیعتماد بکەینە سەر ئەو پارەیەی کەوا لە موازەنە دەدرێ بە وەزارەتی سحە و وەزارەتی سحەش سەرفی دەکات بۆ نەخۆشەکانی سەرەتان، وەزعمان هەروەکو ئێستا دەبێ، بەڵام مەبەستمان ئەوەیە کە زیاتر ڕێگاکانی تری پارەدار کردن بۆ مەسەلەی سحە پەیدا بکەین، شتێکی تەبیعیشە و لە هەموو دنیا، ئەم ڕێگایانە هەیە، ڕێگای رسوم و ڕێگای غەرامات هەیە و تەئمینی سحی هەیە و ئەو شتانە، ئێمە توانیومانە تەنها لێرە ئەو ڕێگایانە بگرین کە ئێستا مەوجودە، سەبارەت بە دانانی نیسبەتەکان، دوو ڕێگا هەبوو، یان دەبێ نیسبەتێك هەبێ لە رسومی موستەقتەع وەرگرین، یان دەبێ ئیزافەی رسوم بکەین، یەعنی ئیزافەیەك زیاتر، یەعنی نیسبەتەکە پێشتر چەندە بڵێین 50٪ ئەوەندەشی زیاد بکرێ بۆ ئەمە، ئەو دوو ڕێگایە هەبوو، بەحەقیقەت من لەگەڵ ئەوەم تا ئێستا یەعنی کە ئەوەندەی کە گەڕام لە مەسادر زەرائیب لە هەرێمی کوردستان نەك تەنها هی مکافحەی تەدخین، هی هیچ غەرامەیەك تەفعیل نیە، هیچ غەرامەیەك لە هەرێمی کوردستان یان هیچ حاڵەتێك لەم حاڵەتانە تەفعیل نەکراوە، ئێمە دەڵێین بەڵکو ئەمە یەکێك بێ لە هۆکارەکان و سەبەبەکان بۆ تەفعیل کردنی ئەوە، چونکە ئەو وەختە شەکێك هەیە لەو شتە، ئەویش ئەو سندوقەیە و داوا لە شوێنەکانی

پەیوەندار دەکات کە تەفعیلی ئیشەکەی خۆیان بکەن، چونکە من حەقم هەیە لەم بەشەی ئێوە، ئەگەر هەر نەبێ لەبەر هینەکەی خۆی هەوڵ دەدات تەفعیلی زەرائیب بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

بەفرین خان فەرموو.

بەڕێز بەفرین حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دیارە ئامانج لە یاساکە یان لە سندوقەکە بڕی ئەو کۆمەك و هاوکاریانەیە کە پێشکەش بە سندوقەکە دەکرێ، ئایا بڕەکە بڕێکی گونجاوە کە هەموو نەخۆشێك ڕەزامەند بێ لێی و دواتر گلەیی و گازاندە نەیەتە پێشەوە، بۆیە پێویستمان بەوە هەیە زیاتر بڕی هاوکاریەکان زیاد بکرێ، هەروەکو بەڕێز ئاشتی خان فەرمووی، منیش پشتگیری ئەو ڕایە دەکەم کە پێویستە ساڵانە لە میزانیە و بودجە کە دێـتە پەرلەمان بە پێی بڕی بودجەکە نەك دیاری بکرێ مەسەلەن لێرە 10٪ چونکە ساڵانە زیاد و کەم دەکات، مەبلەغێکی دیاری کراو دیاری بکرێ ساڵانە بۆ ئەم سەندووقە وێڕای ئەوەی کە وەزارەتیش خۆی هاوکاری و پاڵپشتی دەکات، خاڵێکی دیکە بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان ئێمە ئەوە ماوەی 3 ساڵ دەبێ ساڵانە لە بودجەدا ڕێژەیەکی دیاری کراو لە مووچەی پلە تایبەتەکان بەڕێژەی 10٪ دەبڕدرێت و ساڵانی پێشووش خراوەتە خزمەتی سەندووقی شەهیدان و وابزانم شتێکی ئەوتۆشمان لێ ئەوە نەکردووە، وێڕای ئەوەی کە ئەمساڵ دابین کراوە بۆ شەهیدان بۆ چارەسەر کردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجە، من بەش بەحاڵی خۆم پێشنیار دەکەم ئەگەر ساڵانی داهاتوو ئەم ڕێژەیە بڕدرا بخرێتە خزمەتی ئەم سندووقەوە، لەبەرئەوەی ژمارە و ڕێژەی ئەو کەسانەی کە تووشی نەخۆشیە قورسەکان و نەخۆشی شێرپەنجە بوون ڕۆژانە لە بەرزبوونەوە دایە و بە پێی ئەو داتایانەی کەوا هەن تەنها لە پارێزگای سلێمانی و سنووری دەوروبەری 5 هەزار کەس هەیە، یەعنی بە حەقیقەت ئەمە ڕێژەیەکی زۆر زۆرە و پێویستی بە کولفەیەکی زۆرە، کێشەیەکی زۆر سەرەکی ئەوانیش ئەوەیە چارەسەرەکان گرانن و بە ئاسانی دەست ناکەون و پێویستی بە ڕێژەیەکی زۆر لە پارە هەیە، بۆیە ئەگەر ڕێژەی 10٪ ەکەش لە مووچەی پلە تایبەتەکان لە ساڵانی داهاتوو بخرێتە خزمەتی ئەم سندووقەوە وابزانم هاوکاریەکی باش دەبێ بۆ خزمەتی سەندووقەکە، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، سەبارەت بە سەپاندنی رسومات، نازانم ڕێژەی 5٪ بۆ ئەو کەلوپەلانەی کە زیان بە تەندروستی دەگەیەنن و بەس ئەندامانی پەرلەمان ئەڵێم کارگەکان و پاڵاوگەکان و ئۆتۆمبیل و یەعنی نازانم شیاوی ئەوەیە 5٪ی لێ ببڕدرێ؟ یەعنی بە جیاوازی و بە بەراورد لەگەڵ ئەوانەی کە زیان بە تەندروستی ئینسان و کۆمەڵگا دەگەیەنن و ژینگەی کوردستان پیس دەکەن، بۆیە پێویستە ڕێژەکە بەرز بکرێـتەوە، بە پێچەوانەی لیژنەی یاساییەوە کە دەڵێ با جگەرەکێشان لابرێ و من دەڵێم با لانەبرێ، لەبەرئەوەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەکێشان هەیە و هەتا ئێستاش نەچووەتە بواری جێ بەجێ کردنەوە، لە نێو خودی پەرلەمانیش دا نایشارمەوە تەشهیری ئەم یاسایە دەکرێ و لەنێو

ژووری پەرلەمانتاران، ئیتر من چ گلەییەك لە هاووڵاتی لە خەڵك بكەم كە پێی بڵێم جگەرە مەكێشە لە شوێنی گشتی، بۆیە ڕێژەكە با زیاد بكرێ هەم 5٪ و هەم ئەوەی یاسای بەرەنگاربوونەوەی جگەرەكێشان، لەبەرئەوە هەموو لایەك پابەند بن پێوەی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

كاك جلال فەرموو.

بەڕێز جلال علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری لە پێشنیارەكانی لیژنەی یاسایی دەكەم، بەڵام هەندێ ئیقتراحیشم هەیە لە ئەوەڵەن و دووەم ئەگەر بكرێ بە یەك مادده وابزانم هەردووكی یەك مەسدەرە، هەردوو مەسدەرەكە حكومەتە، ئەگەر مینەح و موخەسەسات بكرێ بە یەك شت شتێكی چاكە، دوو/ لە (ثامنا) التبرعات والاعانات) شەرت نیە هەر ماددی بێ، ئیحتماله مونەزەمەیەك جیهازێ بدات، لەبەرئەوە ئەگەر بكرێ بە (المادیە و العینیە) شتێكی باشە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

بەڕێز تارا ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەم كە نیسبەی هی یەكەم، هی مەوادی زارە بۆ سحە وەكو تەوازونێك بێ كە ئەوانەی كە هەموو 50٪ و 25٪ لەو غەرامانەی كە كراوە، یەعنی خێرە 5٪ بۆ ئەم شتە خراپانەی كە خۆی نەفسی سەبەبە بۆ ئەو نەخۆشیە 5٪ دانراوە؟ دووەم/ مكافحەی تەدخین كە لێرەدا 50٪ دانراوە بەڕاستی وا بە باشی دەزانم ئیزافەی ئەو مۆڵانە یان ئەو شوێنانەی كە جێگای نێرگەلە دادەنێ و بۆ خواردنەوەی نێرگەلە لەوێشدا نیسبەیەك لەوانە بۆی ئیزافە بكرێ، بۆ ئەو شوێنانەی كە بووەتە سەبەب لەباتی ئەوەی یاسای جگەرەكێشان تەتبیق بكرێ دەبینین نێرگەلەی بۆ زیاد كراوە، بوونی نێرگەلە و دانانی ماددەی موخەدر لە لەناوی و دانانی ئەو هەوا خراپە كە دەبێتە سەبەبێك دیسانەوە بۆ ئەو نەخۆشیە نیسبەتێكی بۆ دابندرێ و ئیزافە بكرێ لەگەڵ هی تەدخینەكە كە لێرەدا دانراوە، دووەم/ پرسیارم لەوەیە ئەو تەبەروعات و هیباتانەی كە دەڵێ لەناوەوەو لە دەرەوە، هەروەكو د.بشیر فەرمووی چۆن ئێمە واله خەڵك بكەین بە متمانەیەكی باشەوە كە لە وڵاتێكی موسوڵمانی وەكو كوردستانەوە و بە تایبەتی هەولێر دەوڵەمەندێكی زۆر لەناو ئەو وڵاتە هەیە كە زەكاتەكانی خۆیان لە جیاتی ئەوەی لەناو زەرف دا نەیزانن بیدەن بە كێ، ئەم شوێنە زۆر شوێنێكی باشە بۆ دانانی زەكات و پارەی خۆیان كە بە ڕێك و پێكی سەرف بكرێ بۆ ئەو كەسانەی كە زۆر پێویستیانە، لەبەرئەوە دانانی ئالیەتێك بۆ ئەو تەبەروعاتە لەگەڵ دانانی لەناویا و زۆر شتێكی باشە، سێیەم/ دەرپرسم چیە نەشاتاتی سەندوق؟، حەز دەكەم وەڵامم بدەنەوە یان لە لیژنەكە یان

جەنابی وەزیر، دەڵێ (ريع النشاطات الذى يقوم بها الصندوق) ئایا کۆنسێرت دەکات بە خەیری، ئایا چ ئەفعالێك دەکات ئەو سەندوقە دوا ڕۆژ کە بیکات بە خێر و بیدات بە ئەمان؟، یەعنی حەز دەکەم نەشاتاتەکان دیار بن، هەروا قسەیەك بۆ دیباجە دانراوە ئەگەر نا شتێك بێ خراپ نیە تۆ هەر نەشاتێك و پارەیەکی حەڵاڵی تیا هەبێ و تۆ بیکەی بۆ ئەم بەشە شتێکی باشە، کەم کردنەوە نەبێ و لادانی هیچ لایەك لەو غەرامانە من تەئید ناکەم، لەگەڵ بەشی یاسایی نیم کە بدرێت بە دادوەری یان بەوانە، چونکە ئەم شوێنە باشترین جێگایە کە ئێمە ئەو نیسبانەی کە فەرز کراوە لەسەری ئیستفادەی لێ بکرێ بۆ ئەم نەخۆشیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

بێریڤان خان فەرموو.

بەڕێز بێریڤان سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 4 ماددەیەکی زۆر گرنگە و وەکو بناغەیەکە بۆ ئەو سەندووقە، دەتوانین لەڕێگای ئەو ماددەیەوە پارەیەك کۆبکەینەوە بۆ چارەسەر کردنی نەخۆشی شێرپەنجە، لیژنەی یاسایی داوا دەکات کە ڕێژەی 5٪ی ئەو رسوماتانەی کە دانراوە دەدرێت بە ژینگە بە یاسا هەیە، ڕاستە بەڵام ئەمە داوای هەمووومان نەکردووە، داوای بەشێکمان کردووە 5٪، چونکە ژینگەش هەر بەشێکە لە تەندروستی و لەیەك جیا ناکرێنەوە، ئەگەر بدرێت بەو سەندووقە زۆر سوودی لێ وەردەگرین، چونکە وەکو بەڕێز ئەڤین خان باسی کرد ئەنجومەنی ژینگە چالاکیەکانی هیچ نیە، داوای لێ دەکەی چیتان کردووە و چالاکیتان چیە؟، دەڵێ بودجەمان کەمە، خۆی وەزارەتی تەندروستی هەر بودجەی کەمە، ئەگەر هاتو وەزارەتی تەندروستی ئەو سەندووقە یارمەتی بدات بەشی ئەوە ناکات تەنیا ئەگەر ئەمە داهات لەولاو لەولا کۆنەکەینەوە و دەوڵەمەندی بکەین، بۆیە دەڵێم 5٪ ئەو رسوماتانەی لە کەلوپەل و بەروبوومی زیاتر لە تەندروستی کەوەردەگیرێن بە تایبەتی تووتن و ئۆتۆمبیل و کارگە و پاڵاوگە و نووسراوە جگەرەکێشان، ئەوە زۆر غەڵەتە، چونکە دەبی بڵێی جگەرەکێشان لە شوێنی قەدەغەکراو، خۆ ناتوانی باج لە یەکێك وەربگری کە لەسەر جادە جگەرە دەکێشێ، ناتوانی ڕێگای لێ بگری و پارەی لێ بستێنی یان باجی لێ وەربگری، بۆیە دەبێ بنووسی جگەرە کێشان لە شوێنی قەدەغە کراو، شوێنی داخراو، هەروەها داواکارم باج دابنێین لەسەر ئەوانەی کە جگەرە دەفرۆشن، چونکە منداڵ هەیە جگەرە دەفرۆشێ، ئەوە زۆر قەدەغەیە، دوایش جگەرەکە زۆر بە هەرزان دەفرۆشن، ئەگەر هاتو ئێمە باجمان دانا لەسەر ئەوانە ئەوسا دەتوانین لێیان وەربگرین و بیگەڕێنینەوە بۆ سندوقی هاوکاری شێرپەنجە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

پەیمان خان فەرموو.

بەڕێز پەیمان عزالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

لە ڕاستی قسە کردن لەسەر ئەو ماددەیە، قسە کردنە لەسەر بە عەمەلی کردنی سەندوقەکە، ئێمە چەند تەرکیز لەسەر ئەو ماددەیە بکەین، ئەوەندە ئەتوانین زەمانەتی ئەوەبکەین کە ئەو سەندوقە فیعلەن ئەبێتە سندوقێکی حەقیقی و فیعلی بۆ هاوکاری کردنی نەخۆشی شێرپەنجەو نەخۆشیەکانی تر، بەپێی ئەوەی کە دواتر لە دەنگدان لەسەری ڕێك ئەکەوین هی چی بێ، لەبەر ئەوە گرنگە سەرچاوەکانی داهاتی ئەم سندوقە سەرچاوەیەکی ڕۆشن بن، سەرچاوەیەکی وازح بن، سەرچاوەیەکی حەقیقی بن، سەرچاوەیەك نەبێ کە لە دواتر وەکو ئەوە بێ چاوبەستمان لە وەزارەتی سەحە کردبێ، لە نەتیجە دەربکەوێ کە ئەمە هیچ شتێك نامێنێتەوە بۆ وەزارەتی سەحە کە لەو سندوقە دایبنێ، بۆیە ئەوەی یەکەمی ماددەکە کە ئەڵێ ئەو مینحەیەی کەئیقلیم بۆ دەعمی بابڵێین حکومەتی ئیقلیم بۆ دەعمی سندوقەکە ئەیدات، کەواتە سیفەتێکی هینی نیە، ئیجباری نیە، وجوبی نیە، ئیختیاریە ئەکرێ دەعم بکرێ و ئەکرێ دەعمیش نەکرێ، بۆیە گرنگە ئەو سندوقە موعامەلەی زۆر لە سندوقەکانی تری لەگەڵ بکرێ، بەنموونە، موعامەلەی ئەوەی لەگەڵ بکرێ کە چۆن ئێمە ساڵانە پارەیەك تەرخان ئەکەین بۆ خوێندنی باڵا، پارەیەك تەرخان ئەکەین بۆ سندوقە دیاریکراوەکان، بۆ پەروەردە، بۆ دەعمی زراعە، ئەم دەعمانە وجوبی بێ کە لەمیزانیەی حکومەت پارەیەك بۆ ئەم سندوقە دابندرێت، ئەوەی تر کە موستەحاقاتی بابڵێین سندوقەکە لەتەخسیساتی وەزارەت، ئێمە پێشتر ئیقرارمان کردووە لەسەر ئەوە، بڕیارمان داوە کە وەزارەتی سەحە داهاتەکەی بۆخۆی بێت، لێرەش قسەیەك هەیە، بابڵێین ڕەئیەك هەیە ئەگەر دواتر دەنگ بێنێ، کە بەتەنیا بۆ شێرپەنجە بێ، ئەگەر بە تەنیا بۆ شێرپەنجەبێ، جارێکی تر تەخسیساتی وەزارەتی سەحەی بخەیتەسەر، وەزارەت کۆمەڵێك نەخۆشی تری هەیە کە لەو تەخسیساتانەی پێویستی بەوە هەیە هاوکارییان بکات، یەعنی لەمە هەم بەشی نەخۆشیەکانی ترمان لەم سندوقە نەهێشت، هەم لە تەخسیساتی وەزارەتی سەحەش ئێمە بەشێك لە هاوکاری نەخۆشیەکانی ترمان هێنایەوە ناو ئەم سندوقە، کە ئەمە ئەبێ بەدووجار نەهەقی کردن بەرامبەر بە نەخۆشیەکانی تر، دەست گرتنی وەزارەتی سەحەش کە بتوانێ نەدەعمی ئەمە بە تەواوەتی بکات و نە دەعمی نەخۆشیەکانی تریش و لەگەڵ پێویستیەکانی تری وەزارەتیش بە تەواوەتی بکات، بۆیە ئەوە بۆخۆی ئاواهی بمێنێتەوە کێشەیەك نیە، داهاتی رەئیسی ئەبێ داهاتێك بێ لە بودجە دیاری کرێ، نەوەك لە تەخسیساتی وەزارەت خۆی، سەبارەت بە غەراماتەکان من مەبدەئیەن پشتیوانی ڕەئیەکەی لیژنەی دارایی ئەکەم بۆ زیاد کردنی نیسبەتەکان، بەڵام بە هەندێ تێبینیەوە وەکو هەندێ لە هاوکارانم باسیان کرد، ئەوەی کە باسی بابڵێین چوارەم، 50٪ی داناوە بۆ موکافەحەی تەدخین، ڕاستە وەکو قسەکەی جەنابی جێگر وتی، ئەمە بۆ ئەوەیە کە زەمانەت بکرێ کە تەفعیل بکرێ ئەو غەراماتانە، ئەمە زەمانەتێك نیە، چونکە لە ئەساس ڕەنگە هەتاوەکو ئێستا لە داهاتی حکومەت یەك دینار بۆ ئەو غەراماتە

وجودی نەبێ، ڕەنگە لە چەند ساڵی داهاتووش هەر وجودی نەبێ، ئێمە کە ئەبێ بەوەی کۆمەڵێك غەراماتمان ڕیز کردووە، بەلاَم بە عەمەلی هیچی وجودی نیە، بۆیە بەڕای من ئەوە هەر لابرێ لە ئەساس، چونکە لە ئێستا هیچ ئیزافەیەکی نیە، بە ئیزافەی ئەو غەراماتانەی هەندێ لە هاوکارانم باسیان کرد ئیزافە بکرێ، من پێشنیاز دەکەم غەرامەیەکی تر ئیزافە بکرێ، چونکە پێویستە ئێمە غەراماتە پڕ داهاتەکان ئیزافە بکەین، ئەمانە هەقیقین و لە هەرێمی کوردستان ئەزانین داهاتی هەیە، ئەویش غەراماتی مروریە کە غەراماتێکی زۆرە، داهاتێکی زۆری هەیە، داهاتێکی حەقیقی هەیە لە 40٪ی ئەو داهاتە من پێشنیار دەکەم بۆ ئەو سندوقە تەرخان بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەرهەنگ فەرموو.

بەڕێز سەرهەنگ فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە برادەران زۆر لەسەر ئەو مەوزعانە قسەیان کرد، وەکو تەئکید کرایەوە کە ئەم ماددەیە بەڕاستی یاسایەکە پێك دێت لەم ماددەیە، ئەم ماددەیە سەرچاوەکان دیار نیە، ئێمە ناتوانین بەو خالاَنەی کە ڕیزمان کردووە داهاتێك وەدەست بێنین بۆ ئەم سندوقە بەڕاستی، یەعنی ڕەنگە ئەمە دوایی خەڵك تووشی ئیشکالیەت ببێ بە تایبەتی سەحە تووشی ئیشکالیەت ببێ، بۆیە پشتیوانی ئەو ڕایە ئەکەم وەکو پەرلەمان ئەبێ ئەو ئیلتیزامیە لەسەر خۆمان دروست بکەین، لەو دەقەیەی ئەم یاسایە دەرئەکەین، کە سالاَنە داهاتێك تەخسیس بکەین بۆ ئەم سندوقە، ئەم سندوقە پێویستی بە دەعمی مالی هەیە، بەمەی کە کرا وەکو مەسەلەن برادەران باسیان کرد، غەراماتی موکافەحەی جگەرە کێشان تەحەدا ئەکەم تاوەکو ئێستا یەك دینار نیە، ئێمە ناتوانین بەمە دەعمی ئەم سندوقە بکەین، بۆیە پێویستە ئێمە لە یاسای بودجە ئیلتیزامێك لەسەر خۆمان دروست بکەین، بەوەی کە دەعمی ئەو سندوقە بکەین، پشتیوانی تەواوی ئەو ڕایە ئەکەم کە مەسەلەن غەراماتی مروریمان هەیە ئێمە، غەراماتی مروری سەلاحیەت لای وەزارەتی داخلیە بۆ سەرف کردنی داهاتێکی زۆری هەیە، من پشتیوانی ئەو ڕایە ئەکەم کە لە 40٪ی ئەم غەراماتە بخرێتە ئەو سندوقەوە، پارەیەکی زۆر ئەکات ئەتوانێ دەعمی زۆر بەم سندوقە بکات، تاوەکو ئێمە لەکاتی بودجە ئەتوانین پشتیوانی تر بۆ ئەم سندقە بدۆزینەوە، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

سیوەیل خان فەرموو.

بەڕێز سیوەیل عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە، (اولاً: ماتمنح حکومة الاقلیم منح ودعم الصندوق سنویاً)ئەگەر ڕێژەیەك دیاری بکرێ باشە، وەکو ئەوەی بۆ سندوقی خانەنشین و دەستەبەری کۆمەڵایەتی سالاَنە لە بودجە تەرخان

دەکرێ لە وەزارەتی کاروباری کۆمەڵایەتی چەند سندوقی تر کە هاوکارم پەیمان خان باسی کرد، بەنیسبەت (ثانیاً: مستحقات الصندوق لتخصيصات وزارة الصحة) هەقە وەزارەتی سەحە ئیعفا بکەین، لەبەر ئەوەی وەك هاوکارانم باسیان کرد نەخۆشی تر زۆر هەیە، پێویستی بە داو دەرمان ودروست کردنی بینا و ئەوانە هەیە، وەزارەتی سەحە ئەگەر ئیعفا بکرێ لەبەر ئەوەی ئەو سندوقە دادەمەزرێنین، بۆ هاوکاری کردنی وەزارەتی تەندروستیە، هاوکاری کردنی ئەو سندوقەیە بۆ ئەو نەخۆشیانە، واتە ئەگەر (ثانیاً) وەزارەتی سەحەی لێی ئیعفا بکرێ پێم باشە، بەنیسبەت لە 5٪ رسومات، هاوڕام لەگەڵ لیژنەی دارایی، ناڵێم لە 60٪ ئەوە دەوەستێتە سەر ڕای ئەندامانی پەرلەمان، بەڵام لە 5٪ زۆر زۆر کەمە، ئەگەر زیاد بکرێ باشە، بەنیسبەت ئەوەی هاوکارانم پەیمان خان و کاك سەرهەنگ باسیان کرد، غەراماتی مروری گەلەك زۆرە، یەعنی یەکجار زۆرە حیسباب ناکرێ، یەك غەرامەی بەسیتتان بۆ بڵێم، ئەگەر سورعەتی سەیارە بڕیار بێ لە 60 بڕوات، کە سائێقەکە لە 70 ڕۆیی 60 هەزار دینار غەرامەیە، ئەگەر لە 90 ڕۆیی، 80 هەزاری غەرامەیە، ئەگەر لە 100 ڕۆیشت دووقاتی غەرامەیە، واتە ڕۆژانە حیساب بکە سورعەتی ئەو سەیارانەی ئەوەندە سەریعن و کامیرەکان دانراوە لەسەر جادەکان، غەرامەیەکی یەکجار زۆر لە هاووڵاتیان وەردەگرن، ئەگەر لە 40٪بێ یان 50٪ بێ، ئەو غەراماتی مرورییە بدرێتە ئەو سندوقە پێم باشە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

سەمیرە خان فەرموو.

بەڕێز سەمیرە عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە زیاتر پەیوەندی بە دارایی هەیە، مادام پەیوەندی بە دارایی هەیە جێگای لێرە نابێتەوە، پێویست بوو لە ئەحکامی کۆتایی بهاتبایە، زۆربەی هاوکارانیشم دەڵێن لە بودجە هەندێك دابین بکرێ، ئەمە لە ماددەی (6) بڕگەی (2) هاتووە، پێویستی نەدەکرد ئەو برادەرانە هەمووی دووبارە بکەنەوە ئەم قسەیە، سێیەمیش کە باسی دەکەین دەڵێین خێرخوازان بگرێتەوە، وەزارەتی ئەوقاف پارەکە ملیارێك تەقریبەن بۆی هاتبوو زەکات و سەرفترەو ئەو شتانە، پێویستە وەزارەتی ئەوقاف بەشێکی زۆری لەم سندوقە دابنێ، هەروەها برایانی مەسیحی لە کەنیسە زۆر دەوڵەمەندن ئەمانیش پارەیەکی باشیان هەیە (رجال الدين) ئەوانیش بەشداری بکەن لەم سندوقەدا، هەروەها 10٪ی ئەندامانی پەرلەمان هەموو برا، پێویستە زیاتر پەرەی پێ بدرێت، بچەسپێت و بچێتە ناو ئەو سەندوقە، باسی ئەوەش بکەین ئەو سندوقە با لە ئەماکینی عامە دابندرێت، وەکو مەتار و جێگایەکانی گشتی، چونکە ئەوە مونەزەمەیەکی خەیریە، هەموو خەڵکێك پێویستە پارەی بدات و هاوکاری بکات، ئەگەر ئێستاش کەم بێ هاوکاریەکە کەم بێ، بەڵام ڕۆژێك دادێ ئەم هاوکاریە زیاد دەبێ و دەچەسپێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی ئیقتیراحی لیژنەی دارایی دەکەم، کە غەرامەکە زیاد بکرێ، لەو 80٪ە هەمووش بدرێتە جەمعیەی سەرەتان، تەئیدی بەڕێز وەزیری تەندروستیش دەکەم، کە تەئیدی ئیقتیراحەکەی کرد، سەبەبیشم هەیە بۆ ئەوە دەڵێم لۆ؟، ئەگەر بە نیسبەت ئەوەی تەماشا بکەین ئیحسائیاتی سەرەتان لە ساڵی 2008 لە ژێر بەندی (کانسەر ستاتیستیک) 12ملیۆن پۆینت حەوت کەس هەیە لە عالەم تووشی سەرەتان بووە، لەوانە شەش پۆینت شەشی پیاوە، شەش ملیۆنی ژنە، یەك پۆینتەکە نازانم کێیە، زۆریش تەفسیرم بۆ دێتەوە بەسەراحەت نەمزانی کێیە، مەگەر بەڕێز وەزیری تەندروستی فکرەکی هەبێ جوابم بداتەوە، بۆیە زۆر زۆر موهیمە ئێمە بتوانین تەئکید لەسەر ئەوە بکەینەوە کە ئەو غەرامە دەبێ زیاد بکرێ و بدرێتە سەرەتان، بەنیسبەت بڕگەی (8) ئەو بڕگەی (8) مەفروزە بەتەنێ بۆخۆی ماددەیەك بێ، چونکە ئێمە هەروەکو جەنابی د.حسن باسی کرد، بزەبت هەدەفەکەی لەو سندوقەی پیشاندا، تۆ هەدەفی روحی قانونی پیشان دەدەی، روحی ئەو قانونەش ئەو ماددەیە، ماددەی (8) ئەگەر بکرێ بڕگەی (8) بکرێ بە ماددەیەکی جیاواز، میکانیزمێکی موعەیەنی بۆ دابڕێژرێت، ئەوەش کە لە ئینتەرنێت سێرچم لەسەری کرد بەسەراحەت، (ئەمەریکان کانسەر فەند) هەیە بە حروفی ئەبجەدی(e.d.c.d.e)هەموو جەدوەلی کردۆتەوە، کە حەرفی (a) لێ دەدەی مەسەلەن بڵێی کاك ئەرسەلان یان ئاهەنگ، ئەمن خۆم پیشان دەدەم کە من دەمەوێ چ بکەم، لە چ گوندەکی، چ میمۆریەکەم هەیە لەگەڵ سەرەتان، چ دەمەوێ بەخش بکەم، خۆم دەبمە موراقیبی ئەو فەقەرەیەی کە بۆخۆم دەمەوێ بیدەم، لەو کاتە ئیتیهامی هیچ جیهەتێك ناکەم کە پارەکەم بە هەدەر چووە، بۆیە ئەو فەقەرەیە بە ڕەئی من ڕوحی ماددەکەیە، بۆ ئەوەی ببێتە روحی ماددەکە بۆ ئەوەی ئەو سندوقەی تەفعیل بکەین، دەبێ ئەوە ببێتە ماددەیەکی بە تەنێ میکانیزمی نوێی بۆ دابنێین لە ئیحسائیاتی دیسان (کانسەر ستاتیستیك) دەڵێ تەخمین دەکرێ بۆ 2030 زەحایە بگاتە 21 ملیۆن، ئینشائەڵلا ناگاتە 21 ملیۆن، بەڵام ئێمە هەروەکو تۆزو بایەکەی کە لە جنوب دێت بۆمان، نیسبەتەکەی کە دێتە کوردستانیش لە ئێستاوە ئەگەر ئەو سندوقە تەفعیل بکرێ، علی اقل دەتوانین ئەمەلەکی بدەین و پێش لەو نەخۆشیە بگرینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش من وترا کە ئەساسی جێبەجێ کردنی هەموو ئەو ئاواتانەی لێرە باسمان کرد، هاوسۆزی لەگەڵ ئەو نەخۆشانەی سەرەتان لەو ماددەیە، رەجائەن تۆزێك سینگتان فراوان بێ، بزانن ئەو بەڵگەیە کە من دوێنێ وتم ئەم یاسایە پێویستە ڕەت بکرێتەوە، 5٪ لە کەل و پەلی زیان بەخش بە تەندروستی نازانم ئۆتۆمبێل

زیان بەخشە بەتەندروستی، خودی ئۆتۆمبێل یان ئەبێتە ئەگەری بەرهەم هێنانی شتێك، پالأوگەو كارگە زیان بەخشن، جارێ ئێمە كەی زەریبە وەرئەگرین لەسەر تووتن، لە زەمانی باوكم و باپیرم هەبوو، بەس ئێستا نازانم تووتن ئەسلەن ماوە لە كوردستان تاوەكو زەریبەی لەسەر وەربگرین؟، تاوەكو 5٪ی وەربگرین، ئاخر دەبێ بیر بكەینەوە ئەو ئاواتە جوانەو ئومێدەی كە دامان ناوە، ئایا بەمە جێبەجێ ئەكرێت یان نا؟، ئەمەوێ ئەمە موناقەشە بكەین، جوانە وەڵلا بیكەنە 95٪، تووتن، ئۆتۆمبێل، قسە بكەین ئۆتۆمبێل چۆن دێتە كوردستان و بەچ شێوە، كوا ئەو كارگانە؟، ئەوە یەك، دوو، ئەرێ خوشكم تۆ بۆخۆت نیو سەعات قسەت كرد، من قسەم نەكرد، وتم تەحەمولم بكەن، رەئیەكەم موخالفە، بەلأم ئەمەوێ ئێوەش لەگەڵ من بیر بكەنەوە، ئەو غەرامەی جگەرەكێشان توخوا لای بدەن، رەجاتان لێ ئەكەم لای بدەن، با لە تەئریخ لەسەر ئێمە حیساب نەبێ گاڵتە بەخۆمان دەكەین، داوای لێبوردنتان لێ دەكەم، خۆتان وتتان ئەم پارەیە وەرناگیرێ، یەعنی بۆ ئەو نەخۆشە ئومێدی بە پارەیەك نیە، ئەو غەراماتانەی بە یاساكانی كارپێكراو وەرئەگیرێن، هەر یەكێك بەپێی یاساكانی ئێمە دەرمان كردووە، هی ناوخۆ بۆخۆیانە، هی شارەوانی بۆخۆیانە، هی نازانم كارەبا بۆخۆیانە، ئەوەش هۆیەكی هەیە، یەعنی غەرامەی مرورو لەبەر هەتاو دانیشتووە پێی ئەڵێی وەڵلا پارەكەت نادەینێ، خۆ ئەوە حەوافزە، ئەوانەی دونیایان دیتوە ئەزانن ئەسلەن ئەوەی غەرامەی مرورو ئێستا پێش كەوتووە، چونكە حەوافز هەیە بۆ ئەو، با لە مەصادری مەعقول وەربگرین، بەپێی یاسای چاودێری تەندروستی د.ڕۆژان باسی كرد، ئەوەی ئەچێتە مەحكەمە ئەچێتە مەحكەمە، هی ئەوانە ناتوانی لێی وەربگری، دەبێ سێ، چوار یاسا بگۆڕی، كۆمەك و دیاریی ناوخۆ تەسەوڕ دەكەم هەموو ئەوانەی كە باس كرا پێویست نیە چونكە كۆمەكە، باشە بۆ بەخشین نەبێ لە لایەن حكومەت، من تێناگەم ئێمە هەتاوەكو كەی ئێمە بە ئەوە ئیش دەكەین، حكومەت میزانیەیەكی تەرخان نەكرد بۆی، بۆ ئەو بەشە مافەی صندوق، واتە رەجاتان لێ دەكەم حەز بكەن با ماددەكانی تر چەندتان ئەوێ با داڕشتنی بكەین، لە نیهایەتەوە سندوقێكی بەتاڵ لەوێیە، بیر لە چارەسەری بكەن، مادام هەر یاسایەكە دەرئەكەن، ئیقتیراحم هەیە بۆ لیژنەی دارایی تكایە هاوكارم بن لەگەڵ لیژنەی یاسایی، ئێمە ئەم ماددەیە ئەڵێین بە زووترین كات ماوەیەكیشی بۆ دابنێین، ئەو ئەنجومەنەی داتان ناوە بۆی لە ڕووی تەندروستی خۆی و لە ڕووی ئیداری و ماددی و كەل و پەلەوە پێشكەش ئەكات، میزانیەیەكی تەخمینی هی دەست پێ كردن و بەڕێوەبردن، پێشكەش دەكات ئینجا لەڕێگەی سەرۆكی ئەوەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران بكرێت، و بخرێتە ناو میزانیەی ساڵانە ئەمە حەلەكەیە، تاوەكو بتەوێ زەمانی داهات بكەی ئەمەیە حەل، بەلأم لەسەر ئەم داهاتە گرێنتی نادەمێ، سێ ساڵی تر دوو فلسی تێدانابێ، بەلأم ئێمە چەند كەسمان تەعین كردووە، چەند موەزەفی پلە تایبەتمان داناوە، ئیفادیان دەبێ لەهەر كۆبوونەوەیەك، سەیارەیان بۆ دەكڕین و....الخ، بار گرانیەكە بۆ ئەوەی سوودی هەبێ، ئەوها ناتوانین نەخۆشخانە خزمەت بە نەخۆشەكانی شێرپەنجە بكات، نیوەتان هاتوونەتە تازیەی من ئەو ماوەی پێش من دوو عەزیز ترین

کەسم لەدەست دا، لەبەر شێرپەنجە، من ئەزانم شێرپەنجە چەند ناخۆشە پێی ناوێت هەڵسین موحازەرە بخوێنین، بەلآم چی بکەین بۆیان، بەدەڤێ کە هیچ بە دەست ناهێنی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ بەشێك لە قسەکانی کاك عبدالسلام هاوڕام، ئەگەر قەرار بێ دژایەتی نەخۆشی شێرپەنجە بکەین، هەوڵ بدەین داهاتی بۆ کۆ بکەینەوە، پێویستە ئەو سندوقە سندوقێکی دەوڵەمەند بێ، چونکە ڕێژەی نەخۆش بوونی شێرپەنجە بەردەوام لە زیادبوون دایە، بۆیە من پێشنیار دەکەم، وەك بەشێك لە هاوکارانم پێشتر مولاحەزەکانم نووسیوە، هی ئەوان نیە، یان ساڵانە لە بودجەی گشتی ڕێژەیەك پارە دابندرێت کە بتوانێ ئەو سندوقە بەرەنگاربوونەوەی نەخۆشی شێرپەنجە لە ڕووی ماددیەوە مسۆگەر بکات، یاخود هەموو ئەو رسوماتانەی لە خاڵە سنووریەکان دێت، لە داهاتوو لە چوونە دەرەوەی کەل و پەل لە کوردستان دا، بەڕێژەی لە2٪ لە 5٪ بچێتە ئەو سندوقەوە، تابتوانێ ڕووبەڕووی نەخۆشی شێرپەنجەو دابین کردنی پێداویستی نەخۆشەکان بێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر هەورامی.

بەڕێز عمر صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی باسی پارە دەکەین، یەکسەر ئەبێ حیساب بۆ تەخسیس و تەقدیر و تەنفیز بکەین، ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە سندوقەکەوە، ئێمە بۆ ئێستاو بۆ ساڵانی داهاتووش بزەبت نازانین تەقدیری ئێمە چەندە بۆ ئەم نەخۆشیە، یەعنی ئەو کەسانەی کەتووشی ئەبن، یەعنی ئەو مەسرەفەو ئەو عیلاجەی کە ئەبێ بۆ نەخۆشەکان چەندی تێدەچێت؟، بۆیە لە ئێستاوە تەحدید کردنی ئەو بڕانە بەو شێوەیەی کە لەماددەکە هاتووە، دەستی سندوقەکە ئەبەستێ و دەستی حکومەتیش ئەبەستێ لە جێبەجێ کردنی، بۆیە من پێشنیاری ئیعادەی سیاغەی ماددەکە دەکەم، بەم شێوەیەی خوارەوە، بەشێوازێك کە گشت گیربێ و جێبەجێ کردنەکەی بۆ حکومەت بەجێ بهێڵین، ئەگەر ئێمە مەبەستمان بێ، دەروازەو سەرچاوەی زۆر بۆ ئەم سندوقە دەستەبەر بکەین، لەوەی کە ڕێژەی ئەوە زەریبەو ئەو رسوماتانەی کە هەن بەرزی بکەینەوە، دواتر لە ڕێگەی لیژنە مەعنیەکانمان لەگەڵ حکومەت و لەلایەنی ئەو جیهەتانەی کە ئیدارەی ئەم سندوقە دەکرێت، کە بەشێکی زۆریان لە وەزارەتی تەندروستین و نوێنەری وەزارەتی دارایشی تێدایە، دەتوانین لەوێوە لەگەڵ ئەوان قسە بکەین، بەوەی کە ڕێژەی ئەو رسومات و زەریبانە لەوێ زیاد بکەین، چونکە ئیمکانە ئێمە لێرە ئێستا بڵێین لە 50٪ ئیمکانە لە ئێستا خواستی ئەم سندوقە بەس بێت، بەلآم بۆ پێنج

ساڵی تر، بۆ سێ ساڵی تر ئیمکانە بڕی ئەو تەخسیسەی کە ئێمە دایدەنێین بەش نەکات یان زیاتر بێت، بۆیە ئیشکال بۆ سندوقەکەو بۆ حکومەتیش دروست دەکەین، پێشنیارەکەی من موحەدەد ئەوەیە، سەرچاوەکانی داهاتی ئەم سندوقە ببێت بە (مستحقات الصندوق من تخصیصات وزارة الصحة) بۆ؟ لەبەر ئەوەی ئێمە لە بیدایەتەوە لە ماددەی یەکەم دەڵێین ئەم سندوقە سەر بە گرێدراوی وەزارەتی سەحەیە، ساڵانە کە وەزارەتی سەحە، وەزارەتی تەندروستی تەخسیساتی خۆی بۆ موازەنەی خۆی پێشکەش بە حکومەت دەکات، لەوێ ئاماژەی پێ دەکات، دەڵێ من بۆ ئەم ساڵەی داهاتوو پێویستم بە ئەوەندە پارە هەیە، بۆیە ئەمە یەکێك لە سەرچاوەکانی داهاتە، ئەوەی دووەمیان کە پەیوەندیدارە بەچی، (ماتمنح الحکومة من نحو اعانات لدعم الصندوق) بۆ؟، ئێمە ئەگەر بەو شێوە گشتگیریە بیهێنین خۆ هەموو ئەو بڕە پارانەی کە دواتر هێناومانە (ایرادات من فرض الرسومات الاتیة) خۆ هەموو ئەو پارانە لە لایەن حکومەتەوە دەدرێت، مەگەر رسومات و زەرائب و هەموو ئەو پارانە حکومەت نایدات، بۆیە بەشێوەیەکی گشتگیر تەنها بەو بڕگەیە بیهێنە، کە حکومەت دەیدات بەو سندوقە، پاش ئەوە، ئێمە وەکو پەرلەمانتاران و حکومەتیش چی پێویست بوو ئەتوانین بەوەوە موناقەشە لە ڕێگەی تەعلیماتەوە بۆی دەستەبەر بکەین، خاڵی سێیەم، ئەوەی کە پەیوەندیدارە بەکۆمەك و بەخشینی شەخس و لایەنەکان، چ ئەوانەی کە لەناو هەرێمی کوردستانن، یان ئەوانەی کە لە دەرەوەی کوردستان دەبێ، بەو شێوەی کەهاتووە، پشتگیری دەکەم کە بەو شێوەیە بمێنێتەوە، چوارەمیان، (ریع النشاطات التي یقوم بها الصندوق) بەم شێوەیە تەسەور دەکەم ئێمە چوارچێوەیەکی ڕێك و پێك دائەنێین، دواتر بۆ تەقدیر کردن و تەخسیس کردن و تەنفیز کردنی ئەو پارەیە، چ بۆ ئەمساڵ و ساڵانی داهاتووش نەکێشە بۆ سندوقەکە دروست دەکەین، ئەگەر پێویستیەکانی زیاتر بوو یان کەمتر بوو، نە کێشەش بۆ حکومەت دروست دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەتی ئەم ئیراداتەوە کە بۆ ئەم سندوقە تەحدید ئەکرێت، من هاوڕام لەگەڵ ڕەئیەکەی لیژنەی یاسایی بە ئیزافەیەکی ترەوە، ئەم سندوقە زۆر باس لە گرنگیەکەی کرا، نەخۆشیەکەشی زۆر باس کرا کە نەخۆشیەکی خەتەرە، من ناچمەوە سەر ئەو مەوزوعانە، بە واتا ئەم سندوقە پێویستی بە بڕە پارەیەکی زۆر باش هەیە، بۆ ئەوەی بتوانێ بەرەنگاری ئەو کێشانە بێتەوەو بتوانێ هەدەفەکانی خۆی بهێنێتە دی، ئەگەر هەدەفەکانی خۆی نەهێنێتە دی ئەم سندوقە وجودی نامێنێت، ئەم هەدەفانەش لە بڕەپارەیەك و ئەو نەقدیانەی کە بۆی تەخسیس دەکرێت، جەنابی وەزیر دوێنێ باسی لەوە کرد کە وەزارەتی سەحە ئەو بڕە پارەیەی کە لە میزانیە بۆی دانراوە زۆر کەمە، باسی لەوە کرد کە سەحەی سلێمانی تەجاوزاتی سەرفی هەیە لە حەدەکەی خۆی، بە بڕی دە، دوانزە ملیۆن زیاتریش کە باسی لەسەر کراوە هەروەها هەولێریش،

به واتا ئەم سندوقە ناکرێ لە لایەنی وەزارەتی سەحەوە دەعم بکرێ، دەعمێکی مالی، بۆ بەڕێوەبردنی ئەم سندوقە بۆ بەردەوام بوونی ئەم سندوقە، ئێستا بە ئیزافەی ئەو فەقەرانەی کە لە یاساکە هەیە، بوترێ (تخصص سنوياً مبلغاً من الميزانيه العامه للصندوق) نابێ تەحدیدی مەبلەغەکەش بکەین، لەبەر ئەوەی میزانیەی سەنەوی سالأنەی هەرێمی کوردستان مورتەبیتە بە میزانیەی حکومەتی ئیتیحادی، ئەویش لە گۆڕانکاریدایە، سالْ هەیە کەم دەکات و سالْ هەیە زیاد دەکات، پێموایە من باقی فەقەرەکانی تری باسی لەسەر کراوە، باس لە رسومی تووتن و کحول و سەیارات دەکات، تووتن و کحول کەنابێ باس لە کحولیش بکرێ، ڕەنگە کحول هەبێ بۆ چاکە بەکاردەهێندرێت، لێرە، قەسدم لێرە مەشروباتی کحولی، ئەمانە ڕەسمی نیە، ئەمانە بەگوێرەی یاسا گومرگیان هەیە، گومرگەکان بە گوێرەی ماددەی 110 لە دەستووری عیراقی، لە زمنی سەلاحیاتی ئیتیحادیە، رەسمی سیاسەی گومرگ، ئیدارەی گومرگ وەك ئاشکراشە کێشەی حکومەتی ئیتیحادی ئەمە سالأنە تیکرار ئەبێتەوەو بەردەوام دەبێ، لەسەر ئەوەی ئێمە کێشمان لەسەر نوقاتە گومرگیەکان هەیە کە شت دێت و شت ئەڕوات، مەبلەغی گومرگیەکان کە وەرئەگیرێت، ئایا داخلی میزانیەی عامی عیراق دەبێ؟، یان داخل نابێ؟، چەندە؟، چەندی دەبڕن؟، ئایا ئەمە ئەم مەبلەغەی کە لێرە دانراوە ببڕدرێت لەم سێ، چوار ماددەیە؟، لەسەر ئەو بەشە ئەبڕدرێت کە بەر هەرێمی کوردستان دەکەوێت، یاخود لەعامی رسومی گومرگی وەرئەگیرێت، ئایا ئەگەر رسومی عامی گومرگی وەرئەگیرێت، حکومەتی ئیتیحادی موافقە ئەمە ببڕدرێت و ببێتە سندوق لە لای ئێمە، بە واتا ئەم فەقەرەیە عەمەلی نیە، ناکرێت ئەمە دابندرێت بە یەکێك لە مەسدەری تەمویلی ئەم سندوقە، باس لە رەسمەکانی موکافەحەی تەدخین کرا، لە هەیئەی تەحسین و حیمایەی بیئە، باس لەم غەرامانە کراوە کە ئەچێتە چ سندوقێکەوە، هەروەها باس لە 50٪ی غەراماتی ئەو قانونانەی کە لەسەر بیئە تەنفیز ئەکرێت، ئەوەش لەکاتی خۆی باسی لەسەر کراوە، کاتێك بیئە ئەو هەیئەتە ئەو غەراماتە چی لێ ئەکات و چۆنی بەکارئەهێنێت؟، باس لەو غەراماتانە کراوە بە نیسبەتی لە 50٪ مەحاکم وەری ئەگرێت، لە نەتیجەی ئەو ماددە خراپانەو ئەو شتانەی کە زەرەریان هەیە بۆ سەحەت، بەلأم ئایا ئەکرێت ئێمە مەحاکم کە ئێستا تابعە بە دەسەلأتی دادوەری، دەسەلأتێکی جیاوازە، یەکێکە لە سێ دەسەلأتەکەوە، بەپێی ئەم دەسەلأتی تەشریعیە، ئێمە بەبێ پرس و ڕا لەم دەسەلأتە بڕێ لە غەرامەکانیان دابڕ بکەین بۆ ئەم سندوقە، ئەمە پێویستی بە ئامادەبوون و پێویستی بە لێ پرسینەوەو پێویستی بە موناقەشە کردن هەبوو لەگەلْ ئەم جیهەتانە، بەلأم عەمەلی تر وایە ئیرادی ئەم سندوقە ئیکتیفا پێ بدرێت بە تەخسیس کردنی بڕێك لە میزانییەی سانەوی، یەعنی فەرز بکرێت بەسەر حکومەت نەوەك بەسەر وەزارەتی سەحە، دووەم، ئیراداتی رسوم ئەو رسومانەی لەسەر لابرێت، باقی تری فەقەرەکانی تری کە بریتیە لەمینحەو ئیعانات و ئەمانە، ئەمە شتێکی زۆر تەبیعیە، حکومەت مینحە ئەکات، مونەزەمەیەکی خەیری هەیئەی دەداتێ، تەبەروعات دەکات، ئیعانات دەکات، نەشاتاتی هەیە ئەم سندوقە، ئیراداتی هەبێ ڕەیعی نەشاتەکەی ئەبێ، ئەمە واردە،

بەلأم تەبەقەی ئەو فەقەرانە بەڕەئی من پێویستە لابرێت، حەسر بكرێت لەسەر ئیعانات و هیبات و رەیعی نەشاتات و تەخسیسی لە میزانیەی عام، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی تێبینیتان هەیە؟، وەلأم، نەخێر، ئەگەر تێبینیەكتان هەبێ.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەم ماددەیە كە باسی ئیراداتی ئەم سندوقە دەكرێ، وابزانم ئەم بڕگانە هەموو، یەعنی كە باسی ئەم شتانە دەكەن، وەك موسەببیبات بۆ نەخۆشی سەرەتان، دەبێ ئێمە ئیستیفادە لەو غەراماتانە بكەین، چونكە ئەمانە موسەببیباتی ئەم نەخۆشیەن، دەبێ ئێمە لەوی وەربگرین، ئەم نیسبانە، ئەم نیسبانەش ئەگەر بەپێی ڕای لیژنەی دارایی زیاد بكرێ، ئێمەش وادەبینین ئەگەر زیاد بكرێ باشە، ئەو نسبانەی تر مەسەلەن لە خامسا و سابعا، كە لیژنەی یاسایی دەڵێن لابدەین، من دەبینم كە ئەمانە بمێنن، چونكە ئەمانە نیسبەن، نیسبەیەك لەو غەراماتانە، ئێمە هەموو ئەو غەراماتانە وەرناگرین، نسبەك لەوانە دەچێتە ئەم سندوقە، باسی نەشاتاتی سندوق دەكرێت، وابزانم دیارە لە ماددەكانی تری پڕۆژەكە، كە ئەم سەندوقە هەقی ئیستیسمار كردنی ئەوەی هەیە، پارەكە و فەوائید بۆ ئەم سندوقەیە، باسی مینەحی حكومەت و مەنافعی ئیجتیماعی مەسەلەن لە مەجلسی وزەراو وەزارەتەكانی تر، ئێمەش وای بەباش دەبینین ئەگەر نیسبەتێك لەوانە بچنە سەر ئەم سندوقە، چونكە هەدەف لەم قانونەو لەم سندوقە ئەوەیە ئەو پارانەی كە دەدرێن بە نەخۆش، بەشێوەیەكی قانونی ڕێك بخرێن، ئێمەش ئەوە بە باش دەبنین، ئەوەش لێرە زیاد بكرێ لێرە باشە، رابعاً، (قانونی مكافحه التدخين)، من وادەزانم ئەم قانونە كە هەر لەم پەرلەمانە دەرچووە، هیچ قەرارێك نەدراوە لەم پەرلەمانە كە ئەم قانونە ئیلغا بكرێ، یەعنی تائێستا نافزە، ئەگەر نافز نەكرێ، تەنفیز نەكرێ لە جیهاتی مەعنی، ئەوە ئێمە دەبێ بەدواداچوون بكەین و زەخت لەسەر حكومەت بكەین، تاوەكو ئینفاز بكرێ، تەتبیق بكرێ، نەوەك ئێمە لێرە ئیلغای بكەین، ئەو قانونە هەیە، دەبێ ئێمە شتێك بكەین كە ئەوە بمێنێت، بەدواداچوون بكەین و زەخت لەسەر حكومەت بكەین، كە تەنفیز بكرێ و ئیستیفادە لەو قانونە بكرێ، هەر بۆ بەرژەوەندی گشتی هەرێم، باسی تەبەروعات و هیبات، داخلی و خارجی، من وادەزانم ئەمە بەگشتی باس كرایە، باش نیە تەحدید بكەین ئەگەر ئەشخاس یان مونەزەمات، یان لەسەر چ لایەنێك بێت، یان فلان دیانەت بێ، وابزانم هەر كەسێك حوڕە ئەگەر تەبەروعێك بكات، تەحدید نەكرێ باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەبارەی سەرچاوەكانی تەمویلی ئەم سندوقە، ئەوەندەی لە ماددەی چوار هاتووە، هەرە ئەو چوار مەسدەرەی سەرەكیە، یەكەمیان لە حیسیاباتی مینەحی حكومەتە، كە ئەدرێت بەدەزگاكانی ئەگەر پێویستی پێی بوو، یەعنی سەرو نەفەقاتی خۆی كە ئیراداتی نەبێ بە تەئكید حكومەت دەفعی دەكات وەكو مینحە، ئەو سندوقە عاید بە وەزارەتی تەندروستیە، مانای وایە بەشێك لە بودجەی وەزارەتی تەندروستی پێویستە بڕوات بۆ ئەو سندوقە، مەسەلەیەكی سروشتیشە كەوا رسوم و غەراماتمان هەیە بە ڕێژەی جیا جیا، ئەو رسوم و غەراماتە بەپێی یاسا ئیقرار كراوە داوا لە حكومەتی هەرێمی كوردستان، لێرە عیبرەت لە وەرگرتنی و وەرنەگرتنی نیە، وەكو قانون هەیە مومكینە ئێستا وەرنەگیرێت، بەس لەوانەیە ماوەیەكی تر ئەو یاسایە جێبەجێ بكرێت و وەربگیرێت، لەبەرئەوەی مانەوەی گرینگە ئەوە مەسدەری سێیەم، مەسدەری چوارەم، كە مەسدەرێكە ئێمە گرینگی پێدەدەین، تەبەروعات و هیبات، چ لەسەر ئاستی ناوخۆ، چ لەسەر ئاستی دەرەوە، ئیتر ئەو چوار مەسدەرەیە بۆ تەمویلی سندووقەكە، هیچ مەسدەرێكی تر نیە، خۆ ئەو تەفاصیلانەی كە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان باسیان كرد، دەربارەی تەبەروعات و هیبات هی ناوخۆو هی دەرەوە، وا دیارە لەوە بێت گرینگیەكی زیاتری پێ بدرێت، بۆ تەمویلی ئەو سندووقە وەكو كارێكی ئینسانی و، لەبەرئەوە ئەو چوار سەرچاوە سەرەكییە، چوار سەرچاوەی سەرەكییە بۆ تەمویلی ئەو سندووقە، لەوە بەدەر هیچی ترمان نیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەگەر تێبینیەكت هەبێت؟

بەڕێز د.ڕێكەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلاهی من یەكێك لە پێشنیارەكانم پێ باشە، كە وەزارەتی صەحە 1:4 لەو بودجەیە با، چونكە كاك دكتۆر حسن وتی ئەمە دەعمە بۆ وەزارەتی صەحە، نەشاتات هەموو جۆرێكی سەرەتانی یان رۆژی سەرەتانی عالەمی هەیە، موناسەبات هەیە، مەسەلەن دەتوانی تۆ كۆبوونەوە بكەی، خەڵك بانگ بكەی ئەو نەشاتات مەبەستمان ئەوەیە، پێم باشە منیش تەئیدی ئەوە دەكەم، كە لە بودجە هەموو ساڵێك كە دێتە بەردەم ئەو پەرلەمانە بەڕێزە، شتێك دابنرێت بۆ ئەو سندووقە، سەبارەت بە بڕگەی سێیەم (التبغ ومنتجاتە) تووتن و مونتەجاتەكانی ئەوە زیاد بكرێت، چونكە هەر توتن نەگرێتەوە، ئەوانی تریش بگرێتەوە، سەبارەت بە غەراماتی مروری ئەگەر ئەو نەخۆشیە موستەعسیەكانیش بگرێتەوە، ئەوە ڕێی تێدەچێت ئێمە لە غەراماتی مروری شتێكمان هەبێت، چونكە ئێمە رۆژانە بەتایبەتی لە عوتلەكان خەستەخانەكانمان بە ڕووداوی هاتوچۆ داگیر دەكرێت، رۆژانە دەیەها و سەدەها ڕووداوی هاتوچۆمان

بۆبێت، لەبەرئەوەش فەقەرەیەك زیاد بکرێت، دوای ئەوەی کە موافەقاتی یاسایی و ئسوڵی بۆ وەردەگیرێت، ئەوەش من بە باشی دەزانم، سەبارەت بەوەی کە وەزارەتی ئەوقاف ڕۆڵی هەبێت، بەڵێ زۆر موهیمە ڕۆڵیان هەبێت، چونکە لە خوتبەکاندا هانی خەڵك بدەن کە بە زەکات و بە سەدەقە بۆ ئەو سندووقە شتێکی باشە، سەبارەت بەوەی (الهبات والتبروعات)، ئایا سوئالەکەم ئەوەیە بەو هیبات و تەبەروعاتە دەتوانین سندووق لە شوێنە گشتیەکان دابنێین؟ وەکو لە فرۆکەخانەکان، وەکو لە سوپەرمارکێتە گەورەکان، ئایا بەو دێرە دەتوانین ئەو ئیشە جێبەجێ بکەین؟ سەبارەت بەوەی کە ئایا سەیارە و مەصانیع و مەسافی موزیرن بە صەحە؟ بەڵێ موزیرن بە صەحە، سەبارەت بەوەی کە دەڵێن پلەی تایبەتی بۆ تەعین بکرێت، هیچ پلەیەکی تایبەتی بۆ تەعین ناکرێت، ئەوە لە ماددەکانی تردا هەیە، سەیارەش بۆ کەس ناکڕدرێت لەسەر ئەو سندووقە، سەبارەت بەوەی بڵێین حکومەت هەموو شتێك بکات؟، حکومەت ناتوانێت هەموو شتێك بکات، من وەکو دوێنێ ئاماژەم پێیدا، ئەگەر ئێمە ئەو (100) دۆلارە (على الاقل) بۆ نەفەرێك بکەین بە (500) دۆلار، یەعنی دەبێت ئێستا پێنج ئەوەندە میزانیە زیاد بکەین، بۆ وەزارەتی تەندروستی، کە ئێستا لەم کاتەدا بڕوا ناکەم حکومەت بتوانێت ئەوە بکا و شتێکە، زۆر بارگرانی تر و زۆر ئیشی تری هەیە، کە هەمووی گرینگە وەکو ئەمە، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە هەموومان پەرۆشی ئەوەمان هەیە، کە زۆرترین داهات بۆ ئەو سندووقە دابین بکەین و مسۆگەر بکەین، بۆئەوەی بتوانین ئەو ئەرکەی کەپێی ڕادەسپێردرێت بەپێی یاساکە جێبەجێ بکات، سەبارەت بە تەرخان کردنی بڕێك لەبودجەی هەرێمی کوردستان بۆ ئەو سندووقە، ئێمەش پشتگیری لەو پێشنیارە دەکەین، لەکاتی گفتوگۆکردنی بودجەی ساڵی 2013 دەتوانن ئەو بابەتە لەوێ یەك لا بکرێتەوە، جێگایەکی لەبۆ بکرێتەوە لەناو بودجە، لەبەرئەوەی داهاتی سندووق بەپێی ئەو ماددەیەی کە لە پرۆژە یاساکە هاتیە، بەشێکی داهاتی کو بڵێین داهاتی دائیمیە و سابیتە، کە تەخسیساتی حکومەتە تەخسیساتی وەزارەتی تەندروستیە و، ئەگەر بڕێکیش لە بودجەی کوردستان، بودجەی گشتی ساڵی (2013)ی بۆ داندرا، بەشێکیش سابیت نییە، نسبییە، بەپێی ڕێژەی غەرامەکە، ئایا ئەو ساڵە غەرامەکە چەند دەبێت و ڕێژەکە چەند بەبەر ئەو سندووقە دەکەوێت؟ ئەوە ڕێژەکە لە گۆڕان دایە، داهاتی غەرامەکە ئەوەی لە بڕگەی یەکەم هاتووە کەمە، ئێمەش پشتگیری لە پێشنیاری لیژنەی دارایی دەکەین، لە (5٪)ـەکە بگۆڕدرێت بۆ (10٪) هەتا (15٪)ـەش، ڕێژەی غەرامەکان جیاوازە، ڕاستە بەڕێزان هەندێك بە ڕێژەی (5٪)ـە، کە پێشنیاری زیاد کردنمان کرد هەندێك (25٪)ـە، هەندێك (50٪)یە لەبەرچی؟ لەبەرئەوەی داهاتی غەرامەکان خۆی جیاوازە، ئەو غەرامەیەی لەسەر جگەرەکێشان، ئەوەی لەسەر هێنانی، لەسەر ئەو بڕگانەی

كە یاسای قانونی ڕەقابەی صەحی جیاوازە لەگەڵ ئەوەی قانونی بەرەنگار بوونەوەی جگەرەكێشان، غەرامەكان جیاوازە، لەبەرئەوەش ڕێژەكان بە جیاوازی هاتیە، ناتوانین ڕێژەیەكی سابیت لە غەرامەكە دابنێین، وەكو داهات لە بۆ ئەو سندووقە لەسەر هەموو یاساكان وەكو یەك بێ و، غەرامە لەسەر هەموو ئەو هۆكارانەی كە دكتۆر بشیر ئاماژەی پێكرد، ئەوانە هۆكاری تووش بوونی ئەو نەخۆشیانەن، ڕاستە، لەبەرئەوە غەرامەی داندرایە، غەرامە لەسەر ئەو شتانە داندرایە كە هۆكاری سەرەكینە بۆ تەشەنەكردنی ئەو نەخۆشیە و تووش بوون بەو نەخۆشیە، پرسیار كرا نەشاتات چیە؟ ئەو سندووقە بۆی هەیە ئاهەنگێك ساز بدات، پێشانگایەك بكاتەوە، داهاتی ئاهەنگەكە، داهاتی فرۆشتنی تابلۆكان، داهاتی پێشانگاكە، ببێتە داهاتێك لە بۆ سندووقەكە، هەر جۆرە نەشاتێك جاهیزە ئەو سندووقە ئەنجامی بدات، باس لە جگەرەكێشان كرا غەرامەكە چیە و لە شوێنی گشتی پێویست ناكات، كە ئەو وردەكاریە باس بكرێت، كە لەبەرئەوەی نووسرایە بەپێی یاسای بەرەنگار بوونەوەی جگەرەكێشان لەوێ حاڵەتەكان دیاری كرایە، كە لە چ حاڵەتێك غەرامە فەرز دەكرێت؟، شوێنەكانیش دیاری كرایە، بۆیە پێویست ناكات كە لە یاسای سندووق بڵێین ئێمە هەموو وردەكاریەكانی ئەوەی كە غەرامە فەرز دەكرێت لەسەر جگەرە كێشان لێرە باسی بكەین، بەنیسبەت تەخسیساتی وەزارەتی تەندروستی، كە ڕاو و بۆچوونی جیاواز هەبوو، تا ئێستا وەزارەتی تەندروستی بڕێك پارەی تەرخان كردیە بۆ ئەو سندووقە، بەلاٌم سندووق نەبووە بۆ چارەسەر كردنی ئەو نەخۆشیانە، ئێمە بە باشی دەزانین ئەو بڕە پارەیە لە بودجەی وەزارەتی تەندروستی تەرخان بكرێت و، بكرێتە داهات لە بۆ سندووقەكە، بۆئەوەی سندووقەكە بە قوەت تر بێت، ئەو داهاتانەی كە لە بڕگەكانی یەكەم و دووەم و سێیەم دا هاتیە ئەوانە داهاتی سابتن، ئەوی تر ڕێژەییە دەگۆردرێت بەپێی داهاتی غەرامەكان، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموون بۆ ماددەی پێنجەم.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم:

ئەنجومەنێكی ئەمینداریێتی سندووق بەڕێوە دەبات بۆ پێكهێنان و دیاری كردنی سەرۆك و دامەزراندنی ئەندامانی و دیاری كردنی ماوەی ئەندامێتی و ڕێزلێنانەكانیان بە مەرسومی بڕیارێك لە سەرۆكی ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت، ئەنجومەنی ئەمینداریێتی بۆی هەیە لەنێوان ئەندامەكانی خۆیدا، یان لە كەسانی دیكەی خاوەن شارەزایی و پسپۆری لیژنە دروست بكات بۆ بەجێ گەیاندنی ئەو ئەركانەی دیارییان دەكات.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بە عەرەبیەكەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الخامسة:

یتولى ادارة الصندوق مجلس الامناء یصدر بتشکیله وتحدید رئیسه وتعیین اعضائه وتحدید مدة عضویتهم ومکافئتهم مرسوم (قرار من رئیس مجلس الوزراء) ولمجلس امناء الصندوق ان یشکل من بین اعضائه او غیرهم من ذوي الخبرة والاختصاص لجاناً للقیام بالمهام التي یحددها.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم علی(وەرتێ):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەت ماددەی پێنجەم لە ئەصڵی پرۆژەكە، لیژنەی یاسایی پێشنیاری كردووە، كە تەسەلسولی ماددەی پێنجەم بگۆڕدرێت لەگەڵ ماددەی سێیەم، كە پێشتریش پێشنیارمان كرد بوو، كە ماددەی سێیەم ببێتە ماددەی پێنجەم و، ماددەی پێنجەم ببێتە ماددەی سێیەم و، بەو شێوەیە سیاغەی ماددەكە بكرێتەوە بە عەرەبی (اولاً: یشكل مجلس یسمى مجلس ادارة الصندوق ویتألف من..) واتە خاڵ بەندیمان كردووە بەو شێوەیە، كە لە بڕی ئەنجومەنی ئومەنای سندووق، مەجلیسی ئیدارەی سندووق پێك بێت، كە لەمانە پێك بێت،

واحد: وەزیر الصحة: رئیساً.

اثنین: مدیر عام الامور الصحیة: نائب الرئیس.

ثلاثة: مدیر عام الشؤون الاداریة و المالیة في وزارة صحة: مقرراً.

اربعة: الطبیب المختص بمعالجة امراض السرطان: عضواً.

خمسة: مدیریة المحاسبات العامة في وزارة المالیة والاقتصاد: عضواً.

ثانیاً: للمجلس الاستعانة بالخبراء و المستشارین من داخل الوزارة و خارجها.

زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموو.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر لە ماددەی پێنجەوە لە پرۆژەی یاساكە تاكو كۆتایی ماددەكان، كۆتایی بە ماددەی 15 ئەگەر تێبینی بكەین كەمتر پەیوەندی بە لیژنەی داراییەوە هەیە، لەبەرئەوە ڕای ئێمە تا ڕادەیەك ماددەكانمان پەسەند

کردووە، بەڵام تێبینیمان هەیە دەربارەی ماددەکان، بەتایبەتی ئێستا دێمە سەر ماددەی پێنج لە ڕووی داڕشتنەوەی، لەڕووی یاسایی و لەڕووی ئیداریەوە هەست دەکەین هەندێك کەم و کوڕی تێدایە، لەبەرئەوە ئێمە وەکو فکرە پەسەندی دەکەین ماددەی پێنج، بەڵام پێمان باشە کە داڕشتنەوەی بۆ بکرێت، هەروەها بەڕێز لیژنەی یاسایش تاڕادەیەك ئاماژەیان بەوە دا، لەلایەکەوە چونکە مەجلیسی ئیدارەی سندووقمان هەیە، لەلایەکیشەوە مەجلیسی ئومەنامان هەیە، بەڕاستی ئەو سندووقە پێویستی بەوە نیە کە تەزەخومێکی ئیداری بێنن، یان هەیکەلێکی ئیداری هەڵئاوساوی هەبێت، باشتر وایە مەجلیسێکی ئیدارە بێت، کارەکەی راپەراندن بێت، نەك ئیستشاری بێت، چونکە مەسایلی ئیستیشاری دەکرێت لە وەزارەتی صەحەوە وەربگیرێت، لەبەرئەوە ئێمە وەکو فکرە ڕازین، بەڵام نازانم چۆن بتوانین جیاوازی بکەین لەنێوان مەجلیسی ئیدارە و مەجلیسی ئومەنا، مەجلیسی ئومەنا بۆ؟ وە مەجلیسی ئیدارە بۆ؟ بەڕای من پێویستە بەڕای لیژنەکەمان پێویستە کە تەنها پشت ببەستین بە مەجلیسی ئیدارە، یان دەستەواژەی مەجلیسی ئیدارە، نەك مەجلیسی ئومەنا و، سەر لە نوێ داڕشتنەوەی بە هەماهەنگی هەردوو بەڕێزان لیژنەی یاسایی لەگەڵ لیژنەی تەندروستی و، ئەو بابەتانەی کەوا خۆیان پێیان باشە، پێم باشە لە هەموو خاڵێکدا ڕای بەڕێز وەزیریش وەربگیرێت، چونکە لەمەودوا دێینە سەر بابەتە تەنفیزیەکان و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ گۆڕانی تەسەلسولیەکەین کێشەمان نیە، چونکە باسی پێکهاتەی سندووقەکەیە، بەڵام ئێمە لەگەڵ ماددەکە داین، کە بەمەرسومێکی ئەنجومەنی ئەمینداری بێت، بە مەرسومێك لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە بڕیارەکە دەربچێت، چونکە باسمان لە سندووقێکی سەربەخۆیە، ڕاستە بە وەزارەتی تەندروستیەوە گرێ دەدرێت، بەڵام باسەکە لە سندووقێکی سەربەخۆیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم باشە مەجلیس ئومەنا بگۆڕدرێ بە مەجلیس ئیدارە، ئەو پێکهاتەی کە لیژنەی قانونی داینـاوە من پێم باشە.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ ئەو بەڕێزانە ناویان نووسراوە (کاك عمر هەورامی- کاك دلێر- ئاهەنگ خان- کاك شوان- سمیرە خان- تارا خان- د. ڕێباز- شلێر خان- ڤیان خان)، فەرموو کاك عمر هەورامی.

بەڕێز عمر صديق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە داڕشتنەکەی لیژنەی یاسایی دەکەم، بەس پێشنیار دەکەم یەك بڕگەی بۆ ئیزافە بکرێت، ئەویش بۆ مەجلیسەکە هەبێت یان ئەنجومەنەکە هەبێت، بڕگەی سێیەمی کە نووسراوە ئەوەلەن، ثانیاً بڕگەیەکی تری بۆ ئیزافە بکرێت سێیەم بۆ مەجلیس هەبێت، ئیستیفادە لە ئەو ڕێکخراو و سەنتەرە ناحکومیانە بکات، چ ئەوانەی لەناو هەرێمی کوردستان و، لە دەرەوی هەرێمی کوردستانن، ئەوەی کە ئیکار ئیستفادەیان لێ بکات و، ئیستیعانەیان پێ بکات ئەوانەی کە پەیوەندیدارن بە نەخۆشی شێرپەنجەوە، چونکە ئیمکانە لە داهاتوو دا ئەم جۆرە ڕێکخراوو سەنتەرانە چ لە ناو هەرێمی کوردستان پەیدا ببن یان زۆر ببن، لە دەرەوەش بە دڵنیاییەوە ئەو ڕێکخراو و سەنتەرانەی کە هەن، ئیستفادەیان هەبێت بۆ زیاد کردنی قابیلیاتی ئەو بەڕێزانەی کە لەو مەجالە ئیش دەکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك دلێر فەرموو.

بەڕێز محمد دلێر محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەوە دەست پێ دەکەم، جەنابی وەزیر خۆی وتی تەنها نەخۆشی هەرێم نیە کە سەردانمان دەکات، بەتایبەتی بۆ نەخۆشخانەی هیوا، بەڵکو نەخۆشی ناوچەکانی ناوەڕاست و جنوبی عیراق و دەرەوەی هەرێمی کوردستانیشە، هەمووشیان عەینەن وەکو نەخۆشەکانی هەرێمی کوردستان مامەڵەیان لەگەڵ دا دەکرێت، لێرە ئەو ماددەیە کە ماددەی پێنجەمە، هەموو ماددەکان ڕەبتیان هەیە پێکەوە، بەڵام ڕەبتی ماددەکانی تری پێشوو سندووقمان تەشکیل کرد، ئامانجەکانیانمان دەست نیشان کرد، سەرچاوەی داراییمان دەست نیشان کرد، بەڵام لێرە دا هەموو فشارەکانمان خستە سەر هەرێمی کوردستان، کارەکانیشی بۆ هەموو ناوچەکانی تر، بۆ دەرەوەی هەرێمی کوردستانیش بوو، بۆ نموونە لە هەموو دونیا وەهایە ئەو ئەنجومەنە، لە هەموو دونیا وەهایە کەسێك من دەچم بۆ وڵاتێکی تر، بۆ چارەسەری نەخۆشی، وەکو هاووڵاتی ئەو شوێنە کارم لەگەڵ دا ناکرێت، بەڵکو وەکو ئەوەی من حەقی خۆم دەدەم، ئینجا لەدوای ئەوە چارەسەرم دەکەن، بەڵام لە هەرێمی کوردستان ئێستا ئەو ئەنجومەنە، کە پێی دەڵێن ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق، یان هەر ناوێکی تری هەبێت، سەیر دەکەی لە دەست پێکردنیەوە، کە لە وەزیری تەندروستیەوە دەست پێ دەکات کە سەرۆکە تاکو بەڕێوەبەری ژمێریاری گشتی، لە وەزارەتی دارایی و ئابووری، هەمووی هەر لە هەرێمی کوردستانە ئەمە لەلایەك، لەلایەکی ترەوە کە بەم شێوەیە بێت، کەواتە دەبێت ئەو ئەنجومەنە ڕێنماییەك، پەیڕەوێك دابنێت، بۆ ئەو نەخۆشانەی ئێمە ڕێژمان هەیە بۆ هەموو نەخۆشیەك، کە نەخۆشی شێرپەنجەو ئەو نەخۆشە گرانانە، یەعنی بەڕاستی دەبێت ڕێزیان لێ بگیرێت، لە هەر نەتەوە

و له هەر ولاَتێك دابن، بەلاَم پێویستە ڕێنماییەكیش دابنرێت، كە جیاوازی هەبێت مادام سەرچاوەی داراییەكان لە هەرێمی كوردستانەوەیە، فەرقێك هەبێت لە بەینی ئەو نەخۆشانەی لە هەرێمی كوردستان و، لە دەرەوەی هەرێمی كوردستان دان، ئەم ئەنجومەنە كە ڕێنمایی دادەنێت، هەر تەنها فشارە داراییەكەی خستووەتە سەر دەستكەوتەكەی دارایی هەرێمی كوردستان، باشە ئێمە بەنیسبەت عیراقەوە، كە ئێستا بەشێكین لە حكومەتی فیدرالی عیراق، ئێمەش خەرجی سیادی و بودجەی سیادی و بودجەی حاكیمەمان هەیە، بۆ ئێمە لە ئێستاوە هەر لێرەدا هینی ئەوە ناكەین، كە ئەنجومەنی ئەو سندووقە هەولْ بدات لەگەلْ حكومەتی عیراقی، كە بەشێك لە بودجەی حاكیمە نیسبەتێكی دابنرێت بۆ ئەو سندووقە، بۆئەوەی ئێمە هەموو هاوولاَتیانی عیراق ئیستفادە لەو سندووقە و لەو سەنتەرە بكەن، لەلایەكی ترەوە مەسەلەی زیادی بودجەی نەوتنمان هەیە لە عیراق، لە عیراق زیادەی بودجەی نەوتمان هەیە لە ئەنجامی فرۆشتنی، بۆ بەشێك لەو ڕێژەیە زیادەی بودجەی نەوت دانەندرێت بۆ ئەو سندووقە؟ باجی دەرامەت و خانووبەرەی عیراقمان هەیە، بۆ لەوە دانەندرێت بۆ ئەو سندووقە؟ بۆئەوەی ئەمانە شوێنی فیعلین، بە فیعلی پارەیان تیا دەست دەكەوێت و پارەیان هەیە، ئەو شوێنانەی كە ئێستا دانراون بۆ سەرچاوەی دارایی، بەڕاستی سەرچاوەكانی لەوانەیە زۆر بەشێوەیەكی كەم بێت، ئەمە لەگەلْ ئەوە، خالێكی تر مەسەلەی بڕگەی هەشتەم وەكو خۆی وەكو داراییەكانی ناوخۆ، پێم باشە ببێتە هەر بلێین هینی ماددەی پێشتر، ئەوەش هەم دیسان لێرە جێگایەكی بۆ بكرێتەوە، زیاتر گرینگی پێ بدرێت بە تەبەروعاتی خەلْك، بە هاوكاری خەلْك، بە خێری خەلْك كە هەیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

كاك دلێر ئەوە باسی بەڕێوەبردنی سندووقەكە دەكات، باسی سەرچاوەی دارایی ناكات، كە لە ماددەی پێشوو موناقەشەی دەكەین، چاوەكەم.

بەڕێز محمد دلێر محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی كە من ئێستا هەیە هینی دەكەم، ئەم ئەنجومەنە دەتوانێت ڕێنماییەكان دابنێت، كە دەلێم پەنا بباتە بەر سەرچاوە داراییەكان، ئەنجومەنەكە كە لە ماددەی پێنجەم دایە ڕێنمایی دەربكات، بۆئەوەی ئیستفادە لە عیراقیش بكات، یاخود ڕێنمایی دەربكات ئەوانەی كە لە هەرێمی كوردستانن، جیاوازیان هەیە لەگەلْ ئەوانەی كە لە دەروەی هەرێمی كوردستانن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رووف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەو ماددەیە دەمەوێت موکافەئەکەی لەناو لابچێت، ئەو سندووقە ئەگەر بمانەوێت دابمەزرێت، دەبێت ستافەکە هەموو موتەبەرع بن (ڤۆلەنتی)، ئەگەر تاریخی هەر موئەسەسەیەکی ناجیح لە دونیایێ بخوێنینەوە، هەموو ئەعزایەکانی موتەبەریع بووینە بیدایەت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەو سیغەیە دەکەم، لەو دەقە دەکەم، کە لیژنەی یاسایی داپڕشتووەتەوە بەڕاستی ئەوە باشترە، مەجلیسی ئیداری سندووق بێت، وەك لەوەی مەجلیسی ئومەنا بێت، بەتایبەت لەبەرئەوەی کە پەیوەستە، لە بنەڕەتیەوە پەیوەستە بە وەزارەتی تەندروستیەوە، زۆر باشە کە وەزیری تەندروستی سەرۆکی ئەو مەجلیس ئیدارەی سندووقەکە بێت ئەمە یەك، دوو: ئەنجومەنێك هەیە پێی دەوترێت ئەنجومەنی شێرپەنجە، یەعنی من ئیقتراح دەکەم جێی بکرێتەوە لەنێو ئەو مەجلیس ئیدارە، بەتایبەت ئەگەر وەزیری تەندروستی سەرۆکی ئەو ئەنجومەنە نەبێت، پێم باشە لەم تەشکیلە ئیدارییە جێگای بکرێتەوە، چونکە بەڕاستی مەهامی ئەو ئەنجومەنە دیارە چیە، یەعنی پەیوەستە بە شێرپەنجەوە، ئێمە لێرەوە سندووقێك دروست دەکەین، بۆ هاوکاری نەخۆش، ئەوانەی کە نەخۆشی شێرپەنجەیان هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

سمیرە خان فەرموو.

بەڕێز سمیرە عبدالله اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە، منیش پشتگیری لیژنەی یاسایی دەکەم بۆ داڕشتنەوەکەی، کە مەجلیس ئومەنا بگۆڕێت بۆ (مجلیس ادارة الصندوق)و، هەروەها داندراوە (ذوي الاختصاصین)، من حەز دەکەم (استشاري بأورام) بێت، یەعنی ئیختصاص بێت لە ئەورامی سەڕەتانی، ئێستا تەکنەلۆجیا زۆر پێشکەوتووە، مەسەلەن بەبێ جورعەی کیمیاوی، بەبێ فەتحی بەتن و ئەوانە عیلاج دەکرێ، بۆ نموونە ئەشیعەی (گامەن نایف) ئێستا لە تورکیا هەیە، بەبێ فەتحی هەموو شتێك، بەس دووجار، سێ جار دەیبەنە بن ئەو ئەشیعەیەی یەکسەر گرێیەکەی دەتاوێنتەوە، بەڵێ ئیستشارین لە ئەورام، ئەوە دەتوانێت تەحدیدی بکات، من داوا دەکەم کە ئیستشاری یان ئیختصاصی بن لە ئەورام، ئەوان دەتوانن ئەو ئەجهیزانە تەحدید بکەن، لە بۆ

ئەو مەجليسە دابين بكەن، بۆ ئەو بنكانە و، هەروەها شەخسيات متەتەوعين ئيزافە بكريّت و بيّتە ناوى، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز/سەرۆكى پەرلەمان:

تارا خان فەرمووو.

بەڕێز تارا تحسين ئەسعەدى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

من ليّرە بەس ئەو مولاحەزەيەم هەيە، كە دەڵيّت (طبيب مختص بمعالجة أمراض السرطان)، نازانم يەك تەبيب ليّرە ئەگەر يەكيّك بۆ تەحليلاتى سەرەتانى بيّت، يەكيّك ئيختساسەكەى لە موعالەجەى سەرەتان بيّت، يەعنى زياتر لە تەبيبيّك پيّويستە لە بۆ ئيختساسى سەرەتان، دووەم ئيقتراحيشم ئەوەيە نەنووسريّت (ثانياً: للمجلس الاستعانة بالخبراء)، بەڵكو بكريّتە شەشەم، خەبيريّك يان موستەشار لەگەڵ مەجليسەكە بيّت دابنيّن لەناو وەزارەتەكە، نەك كاتيّك پيّويستى پێ بوو يان نا؟ تەئيدى ئاهەنگ خانيش دەكەم، كە بيرۆكەى تەتەوع لەمەوە كە لەناو ولاّتەكەمان تۆزيّك كەمە، وا بكەين ئەگەر بيّت و ليّرە دا هەبيّت، متەتەوعين لەگەڵيان زۆر زياتر دەتوانين ئامانجەكەى بپيّكين، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز/سەرۆكى پەرلەمان:

دكتۆر ڕيّباز فەرمووو.

بەڕێز ڕيّباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لەگەڵ ئەوەى كە مەجليس ئيدارە بيّت، ياخود مەجليسى ئومەنا بيّت تەصەور ناكەم، يەعنى من هيچ كيّشەيەكم لەگەڵ ئەوە نيە، بەلاّم كيّشەم لەگەڵ ئەوەيە كە ئەم ناوانەى كە ليّرە نووسراون و خودى سندووقەكە، ئەركەكانى ئەركيّكى ئابووريە، ئەركيّكى داراييە، يەعنى ئەركى ترى نيە، تاوەكو ئيّمە بير لەوە بكەينەوە وەزيرى سەحە بخەينە ناو ئەو مەوزوعەوە، يان تەبيبيّكى موختەس بخەينە ناو ئەو مەوزوعەوە، ئەوە ئەو كەسانەى كە لە ئەنجومەنى بەڕيّوەبردنەكەن پرۆسەيەكى دارايى و ئابوورى بەڕيّوە دەبەن، نەك پرۆسەيەكى زانستى پزيشكى، لەبەرئەوە ئەمانە و، وەزير سەحە بۆخۆى ليّپرسراوى ئەنجومەنى شيّرپەنجەيە، كە ئەو لەوێ ئەندامە و ئەو سندووقە كە سياسەتى ئەنجومەنەكە جيّبەجێ دەكات، چ پيّويست دەكات ئيّمە ديسانەوە ئەركيّكى تريشى بخەينە سەر شان، كە ديسانەوە ئيمزا كردنى ئەو كتيّبانەيە، كە پيّويستە پارە بۆ ئەوە و بۆ ئەوە سەرف بكريّت، پيّويستە ئەنجومەنيّكى بەڕيّوەبردنى دارايى دروست بكەين، كە ئيستسمار بەو پارەيەوە دەكات، كە حيسابى ئەوە دەكات لەگەڵ كۆمپانياى ديكە عەقد بكات، بۆ دەست كەوتنى چارەسەرى پزيشكى، نەك ئەوەى كە ئيشيّكى ترى پێ بسپيّرين و، بير لەوە بكەينەوە تەبيبيّكى موختەس بيّنينە ناو ئەو مەوزوعەوە، ئەمە پرۆسەيەكى ئابووريە پيّويسە خەڵكى موختەسى دارايى و ئابوورى لەناو ئەنجومەنى بەڕيّوەبردنە كەبن، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکانی کاك عمر هەورامی دەکەم، بەنیسبەت ڕێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی و، هەر لێرە مەعاناتی یەکێك لەو ڕێکخراوانە حەز دەکەم باس بکەم، ئێمە بەڕاستی فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومیەکان، کە بەپێی یاسا لەو پەرلەمانە دەرچوو تا ئێستا دروست نەکراوە، ئەو ڕێکخراوە کە لە سلێمانی دروست بووە، بۆ هاوکاری نەخۆشی شێرپەنجە هەتا ئێستا دەعمێکی زۆریش کراوە، بەلاّم لە 2010/10/7 کتابێکی کردووە بۆ وەزارەتی ناوخۆ، هەتا ئێستا جوابی نەدراوەتەوە لە 2012/4/25 پێیان وتووە ئەوە ئیشی ئێمە نیە، دوای دوو ساڵ وتوویانە ئەوە ئیشی ئێمە نیە دایتیان بەو فەرمانگەیە، فەرمانگەکەش سەرۆکێکی هەیە بەبێ ئەوەی ئیش بکات، یەعنی ئێستا ئەوان کە ئەگەر لەگەڵ ئەو ڕێکخراوانە بەڕێکوپێکی ئیش بکەن، یەعنی تێدا بێت بێجگە لەوەی کە دکتۆر ڕێباز وتی، فیعلەن کارەکە هەمووی داراییە، بەلاّم ئەو کۆمەلاّنە خۆیان پەیوەندی بە خەڵکەوە دەکەن و، خەڵکی شارەزان پارەیەکی باشیش کۆدەکەنەوە، لەوانەیە زۆر پارەکەی ئەوان دەوری زیاتر بێت، لەبەرئەوە ئەوەی بۆ زیاد بکرێت خەڵکی متەتەوعیش بن، چونکە ئەمە ئەگەر خەڵکێکی تر بێت وەکو مۆزەف دوایی داوای موکافەئە دەکات، داوای پارەیەکی بۆ بەڕێوەبردنەکە دەکات، زۆر دەبێت بە بار گرانیەك لەسەری، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

ڤیان خان فەرموو.

بەڕێز ڤیان عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری بۆ چوونەکانی دکتۆر ڕێباز دەکەم، دیارە ئەوە سندووقێکە کە لایەنی ئابووری ئەم سندووقە جێبەجێ دەکات، بە بڕوای من لە دەست نیشان کردنی ئەوەی کە لیژنەی یاسایی ئەندامەکانی دەست نیشان کردووە، زیاتر دەبووایە گرینگی بدرێت بە دەست نیشان کردنی ئەو کەسانەی کە لە سەنتەرە پزیشکیەکان، کە تایبەتن بە چارەسەرکردنی نەخۆشیەکانی شێرپەنجە، چونکە ئەوان دەزانن لایەنی ئابووری ئەو سەنتەرانە بڕی چەند بودجەی پێویستە، یاخود ساڵانە پێویستیان بە چەند هەیە، بۆ دابین کردنی پێداویستیە پزیشکیەکان، دەبووایە ئەوانە لە هەر سێ پارێزگاکەی هەرێم دا نوێنەری ئەو سەنتەرانەی تێدا بووایە، چونکە ئەوان زیاتر هەڵسەنگاندن لەو بوارەدا دەزانن، کە چەند بودجە پێویستە؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لەسەر ماددەی پێنج هەیە، کە پێویست بە دروست کردنی ئەنجومەنێکی تازە ناکات، یەکەم دروست کردنی ئەم ئەنجومەنە ئەرکێکی دارایی تازە دروست دەکات بۆ حکومەت، دووەم دروست کردنی ئەڵقەیەکی تازە و زیاد کردنی ڕۆتینە، بۆیە لەگەڵ ئەو داڕشتنەوەی لیژنەی یاساییم، کە وەزیر و بریکاری وەزیر و بەڕێوەبەر و ئەوانەی خۆیان وەزارەتی صەحە ئەنجومەنەکە پێك بێنن، یەکەم موختەسن، دووەم کەم کردنەوەی ڕۆتین و ئەو ئەرکە داراییەش ناخاتە سەر حکومەت و، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر حسن.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستی بەنیسبەت ئەوەی کەوا ئیشکالێك هەیە، لە بەینی ئەوەی کە ئەو سندووقە عایدی هەرێم بێت، یان عایدی هەموو عیراق بێت، ئێستا ئەم قانونە هەر لە لیژنەی تەندروستی مەجلیسی ئەنجومەنی نوێنەرانی عیراق، لەوێش هەمان قانون خوێندنەوەی بۆکرا، ئێستا لە بواری تەنفیز کردن دان، بۆیە ئەو قانونە زیاتر بۆ هەرێمی کوردستان داندرا، بەنیسبەت خاڵی ئەم ماددەیە دوو بەشە، بەشێکیان مەجلیسێك هەبێت، دووەم ئیستیعانە بکات بە لیجان، لیجانی خۆی دروست بێت، لەسەر ئەساسی دوو مەبدەء، موشکیلە نیە ناوی مەجلیسی ئومەنا بێت یان مەجلیسی ئیدارە بێت، هیچ فەرق ناکات، بەلاّم کە ناومان هێنا تێبینیم هەیە لەسەر ناوەکە، یەکەم: بەنیسبەت ئەوەی کەوا وەزیری صەحە ڕەئیس بێت، بەپێی ئیتیجاهاتی تازەی سیستەمی تەندروستی، وەزیری تەندروستی لە هەیئاتی تەنفیزی دەردەچێت، دەبێتە هەیئاتی موڕاقیب، واتە ئێمە لە قانونەکانمان پێویستە موراعاتی ئەوە بکەین، کە وەزیری تەندروستی داخلی لیجانی تەنفیزی نەکەین، چونکە ئەو موراقیبە لەسەریان و حەقی موحاسەبە و هەموو جۆرێکیان هەیە، کە خۆی جوزئێك بوو لە تەنفیز، ئیتر ناتوانێت ئەم هینە ڕەقابیە بکات، دوو: بەنیسبەت تەبیب و موختەس، یەکێك لەو هەلاّنەی ئێمە لە ئیداراتی تەندروستی دەکەین ئەوەیە دکتۆری باش دەهێنین دەیخەینە ناو ئیدارات، کە داخیلی ئیدارەمان کرد ئیشەکەی خۆی جێبەجێ ناکات، بۆیە ئەویش نەبێت باشە، سێ: بەنیسبەت ڕێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی، زۆر تەبیعیە هەشبێ و ئیعتیادیشە ئەگەر نەبێت، ئیتجاهی دووەمی بۆچی ئەو ڕێگامان پێداوە؟، کە ئەم مەجلیسە لیجان بۆ خۆی دروست بکات؟ وەزارەت لیجانی توبی هەمیشەیی هەیە، بەلاّم ئەمە لەسەر حیسابی میزانیەی خۆیەتی، بەلاّم بۆئەوەی ئەو سندووقە سەربەخۆیی زیاتری خۆی هەبێت، حەقی ئەوەی پێ دەدەین کە ئەمە بۆخۆی لیجانی فەنی دروست بکات، لیجانی توبی دروست

دەكات، ئیعتیماد دەكاتە سەر ئەو پزیشكانەی كە خۆی دایدەنێت، بۆئەوەی كە تەقیمی نەخۆشەكانی بۆ بكات، بتوانێت چ جۆرە هاوكاریەكیان پێشكەش بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی تێبینیتان هەیە؟ لیژنەی مالی؟ لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەنها دوو تێبینیمان هەیە، سەبارەت بەوەی ئەنجومەنی بەڕێوەبردن یان ئەنجومەنی ئومەنا بێت، ئەمە لەبەرچی تەفضیلمان كرد؟ پێشنیاری ئەنجومەنی بەڕێوەبردنمان كرد، لەبەرئەوەی تەنها سندووقێك كە بۆ بەڕێوەبردنی كاروباری سندووقەكە، مەجلیس ئومەنا عادەتەن بۆ دەزگای بۆ نموونە بۆ زانكۆ و بۆ ئەوانە مەجلیس ئومەنا بەڕێوەی دەبات، سندووق زۆر لەوەی بچووكترە كە ئەنجومەنێكی ئەوها گەورە بەڕێوەی ببات و، پێشنیارمان كرد كە (وەزیری صەحە) وەزیری تەندروستی سەرۆكی ئەنجومەنەكە بێت، ئەو كەسانەی كە دەست نیشانمان كردیە هەمووی پۆستیان هەیە، واتە ئیستحداسی دەرەجەی وەزیفی نوێ نیە بۆ خەڵكان، ئەوانە خۆیان فەرمانبەرن و پۆستی خۆیان هەیە، مەوقیعی خۆیان هەیە لەڕووی ئیداریەوە، پێویست بە وەزیفە و شتی نوێ ناكات، پێشنیاری ئەوە كرا كە پێویست ناكات ئەو هەموو تەبیبە لەناو ئەو ئەنجومەنە بن، ئێمە بە باشمان زانی دوو كەس پسپۆر بن لە بواری دارایی، لە بۆئەوەی رێكخستنی داهاتەكانە، ئەوی تر ئەمن زۆر ئەركمان بەو سندووقە ڕاسپاردیە، بۆنموونە تەئسیر و تەتویری مەراكزی توبی و ئەو جۆرە شتانەو ویقایە و چارەسەر كردن، باشە ئەگەر تەبیبیان لەگەڵ نەبێت، پزیشكی پسپۆریان لەگەڵ نەبێت، ئەو ئەركانە ناتوانێت سندووقەكە جێبەجێی بكات، سەبارەت بە ڕاوێژكردن و ئیستیعارە بە كۆمەڵگەی مەدەنی هیچ رێگریەكی یاسایی نیە، لەبەردەم ئەوەی سندووق ڕاوێژ بەوانە بكات، ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق ڕاوێژ بەو لایانانە بكات، بۆ پێش خستن و جێبەجێ كردنی كارەكانی، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

جەنای وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. رێكەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەو پێشنیارانە، من پێم باشە ئەوەی كاك شوان وتی عضوێكی مەجلیسی سەڕەتان عضو بێت لەوێ، ئەگەر بكرێت پزیشكێكی دەرمانسازیش ئیش بكات، مەسەلەی دەرمان و دەرمانی سەڕەتانی تێدەكەوێ، هەروەها پێشنیارەكەی یەكێك لەو خوشكانە، بەڵێ، پێم باشە بەڕێوەبەری هەرسێ سەنتەری سەڕەتانیەكە لە لیژنەكە دابن هیچ مەناعەت نیە، سەبارەت بەوەی كە ئەوان لیژنە دروست بكەن، من پێم باش نیە لیژنە دروست بكرێت، بەڕاستی ئەو پەرت و بڵاویەی كە ئێستا هەیە، لە ئەنجومەنی وەزیران

هاوكاری خۆش دەكرێت، لە وەزارەتی كاروباری كۆمەڵایەتی هاوكاری نەخۆش دەكرێت، لە وەزارەتی تەندروستی هاوكاری نەخۆش دەكرێت، لەویٚ هاوكاری نەخۆش دەكرێت، لەولا هاوكاری نەخۆش دەكرێت، هەموو وای كردووە نەخۆش دێت چوار جار وەریگرێت، نەخۆشیش هەیە دیناری وەرنەگرتووە، لەبەرئەوە ئەو لیژنەیە ئێستا ئێمە لە وەزارەتی تەندروستی لیژنەیەكمان دروست كردووە، نووسیومانە لیژنەی هاوكاری بۆ دەرەوەی هەرێم، ئەنجومەنی وەزیرانیش زۆربەی بۆ ئەویٚ دەنێرێتەوە، یان دەبێت ئەم ڕۆڵە یەكخرێت، دەبێت لیژنەیەكی باڵا هەبێت، لیژنە باڵاكە ئەوەی دروست كراوە مودیر عامی شئوونی صەحیە، شەش، حەوت دكتۆری پسپۆرن كە دەبێت بگۆڕدرێن، سیٚ مانگ بۆ شەش مانگ جارێك بگۆڕدرێن و، من هەموو بڕیارەكە پەسەند دەكەم، ئەوكاتە ئەو هینە من لەگەڵ ئەوە نیم هەر كەسە و بودجەیەكی لەبەر دەست بوو لیژنەیەكی خۆی هەبێت، نەخێر یەك لیژنە هەبێت بۆ هەموو هەرێم، هەموو بڕیارەكان لەو لیژنەیە دەرچێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموون بۆ ماددەی شەش.

بەڕێز هاوڕاز شیخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم:

ئەنجومەنی ئەمینداریەتی تایبەت دەبێت بە بەڕێوەبردنی كارەكانی و نەخشەكێشانی سیاسەتی گشتی كە لەسەری دەڕوات بڕیارەكانی ئەو پلانانەی كە بەڕێوەچوونی كاری تێدا كۆنترۆڵ دەكات، ئەنجومەنی ئەمینداریٚتی بڕیاری پێویست دەگرێتەبەر بۆ جیٚ بەجیٚ كردنی ئەو خواستانەی لە پێناویدا دامەزراوە بەپێی حوكمەكانی ئەم یاسایە، یان ئەو ڕێنمایی و جاڕنامەو بڕیارانەی بۆ جیٚ بەجیٚ كردنی دەرچوون و بەتایبەتی ئەویش بۆی هەیە:

1-دانانی لائیحەی ناوخۆیی بۆ ڕێكخستنی كاروباری دزی و لێپرسینەوەو بەڕێوەبردن و هونەریی دەستەو دامەزراندنی كارمەندانی سندووق و تەرقیەو گواستنەوەو دەست نیشان كردنی مووچەو پاداشت كردن و لێپرسینەوەی سەر زەنشتی و هەر شتێك پەیوەندیی بەكارو باری وەزیفەیانەوە هەبێت و بەرزكردنەوەیان بۆ وەزیر.

2-دانانی پرۆژەی بودجەی ساڵانەی سندووق و حیسابی كۆتایی.

3-سەیر كردنی ئەو ڕاپۆرتە خولییانەی كە سەبارەت بە چۆنێتی بەڕێوە چوونی كاری سندووق و یاسای دارایی سندووقن.

4-دانانی پێوەرو مەرجی پێویست بۆ دەست نیشان كردن و پاڵاوتن و هەڵبژاردنی سوودمەندان لە خزمەتگوزارییەكانی، ئەمەش لە ڕێگای بەڕێوەبردن و دەستەو لیژنەی هونەریی پسپۆڕەوە دەبێت، كە ئەنجومەنی ئەمینداریٚتی لە كەسانی شارەزاو پسپۆر پێك دێنێت.

5-دانانی پلانی پڕ پەرەپێدان و گەشە پێ کردنی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندووق.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة:

يختص مجلس الامناء بادارة شؤونه ورسم السياسة العامة التي يسير عليها واقرار الخطط التي تحكم سير العمل به، ويتخذ مجلس الامناء ما يراه لازماً لتحقيق الاغراض التي انشأ من اجلها طبقاً لاحكام هذا القانون وا الانظمة او اللوائح او القرارات الصادرة تنفيذاً له، وله على الاخص:

1-وضع اللوائح الداخلية المنظمة للشؤون المالية والادارية والفنية للهيئة، وتعين العاملين بالصندوق وترقياتهم ونقلهم وتحديد رواتبهم ومكافأتهم ومساءلتهم تأديبياً وكل ما يتعلق بشؤونهم الوظيفة ورفعها الى الوزير للنظر في اعتمادها.

2-اعتماد مشروع الميزانية السنوية للصندوق والحساب الختامي.

3-النظر في التقارير الدورية التي تقدم عن سير العمل بالصندوق وعن نظامه المالي.

4-وضع المعايير والاشتراطات اللازمة لتحديد وترشيح واختيار المستفيدين من خدماته وذلك عن طريق ادارات واجهزة ولجان فنية متخصصة يشكلها مجلس الامناء من ذوي الخبرة والاختصاص.

5-وضع خطط تطوير وتنمية استثمارات وموارد الصندوق، وللمجلس ان يفوض رئيسه او الرئيس التنفيذي للصندوق في بعض اختصاصاته، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە داوای هەڵوەشانەوەی یاخود لابردنی ئەو ماددەیەمان کردووە یاخود ئیلغا بکرێت، پێویست ناکات لەبەر چەند هۆکارێك:

یەکەم: ئەو ماددەیە باس لەدەستەلأتەکانی (مجلس الامناء) دەکات، ئێمە پێشتر لە ڕاپۆرتەکەمان پێشنیارمان کرد کە پێویست ناکاتن (مجلس الامناء) هەبێ، تەنها ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقەکە هەبێ، ئەرکەکانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقیش لەمادده (2 و 3)ی یاساکە باسکرایە، واتە ئەو ماددەیە زیادە، جگە لەوەی دوو خاڵ هەیە کە باس لە تەقاریر و شتی سندوقەکە دەکا، بڕگەی (3و 5)ە، ئێمە پێشنیارمان کرد ئەو دوو بڕگەیە لەگەڵ ماددە سێ دەمج بکرێ، گواستیتمانەوە لە ڕاپۆرتەکەی

خۆمان، ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی بۆ مادده سێ، بڕگەكانی تر هیچ ئەو ماددەیە پێویست ناكا، لەبەر ئەوەی پێشنیاری ئەوەمان كرد كە (مجلس الامناء) نەبێ و زۆر لەئەندامانیش پشتگیری پێشنیارەكەیان كردین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوەی ئێمەش تێبینیمان كرد بەشە هەرە زۆرەكەی لەسەر ئەو ڕەئییە بوو كە (مجلس الامناء) نەمێنێ، فەرموو لیژنەی تەندروستی ئەگەر تێبینییەكتان هەبێ.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە وەكو لیژنە ڕەئیمان لەسەر ئەوەبوو ئەو مادده هەبێ و بوونی هەبێ، بەڵام كاتێ ئەگەر لەناو پەرلەماندا ئەمە نەما، ئیتر ئاساییە بۆ ئێمەش كێشەیەكمان نییە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێكەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ لیژنەی یاسایی دام، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

دەتانەوێ موناقەشەی بكەن؟ فەرموو كاك ئارام.

بەڕێز ایوب نعمت قادر (ئارام):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێشنیار دەكەم ئەگەر هەرسێ لیژنەی بەڕێز سەیری بكەن لەمادده (6) بۆ (13) ئیلغا بكرێتەوە، چونكە هەمووی پەیوەندە بە لائیحە و ئەنزیمەی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنەكە، بەیەك مادده دەتوانرێت ڕێك بخرێت كە بوترێ ئەنجومەن خۆی یاخود لەلایەن وەزارەتەوە ئەنزیمەو لائیحەی ئەو ئەنجومەنە ڕێك بخرێ، بۆ بەڕێوەبردنی كاروبارەكانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

كوێستان خان فەرموو.

بەڕێز كوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هەمان ڕای كاك ئارامم هەیە و پشتگیری ڕەئییەكەی دەكەم كە ئەو ماددانە مادام ئەنجومەنەكە نامێنێ، زۆر بەشیان بەپەیڕەو ڕێك دەخرێ، هەموویان ئیلغا بكرێت و بەیەك مادده باس لەوە بكرێ كە ئەنجومەن خۆی دەتوانێ ئەوە بەپەیڕەوێك ڕێك بخات، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسای فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمەش لە ڕاپۆرتەكەمان پێشنیارمان كردووە كە لەماددەی (6)تاكو ماددە (13) هەمووی پێویست ناكا لەناو یاساكەدا هەبێ، باس لەئەركەكان و دەستەڵاتەكانی (مجلس الامناء) دەكا، تەنها ماددەك نەبێ كە ناوەڕۆكی ماددە حەوتە، باس لە كۆبوونەوەكان دەكا، ئێمە لەو ماددەیە لە ناوەڕۆكەكەی سوودمان وەرگرت بۆ ڕێكخستنی كۆبوونەوەكانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوق، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

كەواتە بڕۆنە سەر ماددەیەكی تر.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیارمان كردووە كە كۆبوونەوەكانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقەكە بەماددەیەك ڕێك بخرێ، بەم شێوەیە:

1- يجتمع المجلس مرة واحدة في الشهر على الاقل وله عقد اجتماع في اي وقت اذا اقتضت الحاجة.
2- يصدر المجلس قراراته باغلبية الحاضرين، وعند تساوي الاصوات يرجح الجانب الذي صوت معه الرئيس.
3- تدون مناقشات وقرارات المجلس في سجل خاص يعد لهذا الغرض.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی پێشنیارتان هەیە، لەسەر ئەوەی كە لیژنەی یاسایی پێشنیار كرد؟ فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەئیدی ئەو ماددەیە دەكەم كە هاتووە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێكەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەئیدی لیژنەی یاسایی دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆكی پەرلەمان:

کێ تێبینی لەسەر هەیە؟ یەك کەس فەرموو کاك پێشەوا.

بەڕێز پێشەوا توفیق مغدید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ئەو ماددەیەش وەکو ماددەکانی تر کە هەروەکو د. رۆژان باسی کرد، زیادەی وا پێویست نا لەناو ئەم یاسایە دا هەبێتن، چونکە بە ڕاستی ئەمە لێگەڕێن بۆ خودی مەجلیسەکە لەوانەی بە دوو مانگ، بەسێ مانگ جارێك کۆببێتەوە، چۆنیەتی قەرار دانیش بخەینەوە دەستەڵاتی خۆیان نەك ئەوەی کە ئیجباریان بکەین بەپێی ئەو یاسایەی کە هەیە، بۆیە من واهەست دەکەم کە ئەمەش زیادەیە ئیلغا بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە هەروەکو ئێوە پێشنیارتان کرد بڕۆنە سەرماددەکانی دیکە، مادام لە (مجلس الامناء) نەما بڕۆنە سەرماددەکانی دوای ئەمە، فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەیەك، ڕیزبەندی ماددەکان دواتر دیاری دەکرێ.

للوزیر اصدار التعلیمات اللازمة لتنفیذ احکام هذا القانون.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شێرزاد.

بەڕێز شێرزاد عبدالحافظ شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەوەی کە لیژنەی یاسایی پێشنیاری کردو، هەندێ برادەریش پشتگیریان کرد کە ئەو ماددەیە لە (6) بۆ (13) نەمێنێ، بێ ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە، ئێوە باسی ئەوەتان کرد کە بازی بەسەر دابدرێ، پێم وایە ئەبێ بخرێتە دەنگدانەوە ئینجا موناقەشەی نەکرێت، چونکە ئەگەر نەخرایە دەنگدانەوە ئەبێ موناقەشەی بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە کاك شێرزاد باسی لەسەر کرد بەتەئکید وایە، ئەبێ ئەو ماددە ئیلغا کراوانە بخرێنە دەنگەوە، بۆ ئەوەی لە پرۆژەکە.....

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە بیخوێنەوە لەچەند تا چەند بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنها ئەو پێشنیارە بخرێتە دەنگدان، ئایا (مجلس الامناء)کە بمێنێ یان نا؟ بکرێتە مەجلیس ئیدارە؟ ئەگەر (مجلس الامناء)کە دەنگمان بۆدا کە نەمێنێ، ئەو ماددانـە هـەموو پەیوەنـدی بـە (مجلـس الامنـاء)، پێویست ناکا هـەر هەشـت مـاددە بخوێندرێتـەو، تەسـویتی لەسـەر بکـرێ، کێشـەکە لەسـەر (مجلـس الامنـاء)، (مجلس الامناء) بێ یان مەجلیس ئیدارەبێ، لەپرۆژە یاسایەکە (مجلس الامناء) هاتییە، لـەڕاپۆرتی لیژنـەی یاسـایش مەجلیس ئیدارە هاتییە، ئەگەر مەجلیس ئیدارەکە بخرێتە دەنگدان پێشنیاری لیژنەی یاسایی دەنگی هێنـا ئەوە (مجلس الامناء)کە هەڵدەوەشێتەوە، نامێنێ، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ئاراس.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر هاتو ئەو بابەتە خرایـە دەنگدانـەوە ئەمینداریـەتی (مجلـس الامنـاء) نـەما مەجلیسـی ئیـدارە چووە شوێنی هەندێك مەهامی (مجلس الامناء) هەیە لەڕاستیدا کە پێویستە مەجلیسی ئیـدارەش پێـی هەڵبسـتێ، لەبەر ئەوە من پێشنیارێکم هەیە کەدواتر ڕیزبەندی ماددەکان داندرایەوە هـەموو ماددەکـان ئیلغـا نـەکرێ، ئەو ماددانەی کەوا پێویستی بە ئیجرائات هەیە مەجلیسی ئیدارە پێی هەڵبستێ، بەڕێز لیژنـەی یاسایی ڕیز بەندییەکی بۆ دابنێ، لەمەهامی (مجلس الامناء)وە بیخاتە مـەهامی مەجلیسـی ئیـدارەوە، بۆئـەوەی پـرۆژە یاسایەکە بەکاملی دەربچێ، ئەو مەجلیسی ئیدارەیە دواتر بتوانێت کارەکانی جێ بەجێبکا، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمـە دەنگـەوە، کـێ دەڵـێ (مجلـس الامنـاء) نـەمێنێ؟ تکایـە دەسـت بـەرز بکاتـەوە، وەڵا هەموویەتی، کێ دەڵێ بمێنێ؟ تکایە دەستی بەرز بکاتەوە، تەنیا (3) کەس دەیەوێ بمێنێ، کەواتە بەزۆرینە پەسەند کرا کەنەمێنێ، فەرموو بۆ ماددەکانی تر.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

للوزير اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەکوردییەکەی فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەزیر بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست دەربکا، بۆ ئاسانکاری جێبەجێکردنی ئەم یاسایە.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك دکتۆر.

بەڕێز د. ئاراس حسين محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ئەم ماددەیە لەکاتی خۆیدا لیژنەی ئابووری ئاماژەمان پێداوە، پێویستە ماوەیەك دیاری بکرێت بۆ بەڕێز وەزیر تاکو تەعلیمات دەربکات نەك بەکراوەیی بمێنێتەوە لە ئەصڵی پڕۆژەکە (6) مانگ هاتووە، ئێمە وەکو لیژنەی دارایی پێشنیاری (3) مانگمان کردووە، پێشنیاری ئێمە ئەوەیە ماوەیەك دیاری بکرێ بۆ جەنابی وەزیر، دەرکردنی ڕێنماییەکان تا بتوانین سەرەتای جێبەجێ کردنی ئەو پڕۆژە یاسایە کە دوایی بڕیاردانە لەسەری، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدی هەردوو پێشنیارەکەی یاسایی و داراییش دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆکی پەرلەمان:

کێ دەیەوێ قسە بکات؟ ئەو بەڕێزانە دەیانەوێ قسە بکەن، ناوەکانیان دەخوێنمەوە (پەیام خان، د. ڕێباز، کاك عمر، کاك ئارام) فەرموو پەیام خان.

بەڕێز پەیام احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری بۆچوونەکەی لیژنەی دارایی دەکەم کە بۆ بەڕێز وەزیر ماوەیەك دابندرێ کە (3) مانگ بێ، بۆ ئەوەی ئیشەکان جێ بەجێ بکرێ و ماددەکان ئیزافە بکا، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەی من لەرووی دەسەڵاتەکەوەیە، ئایا لەدەسەڵاتی وەزیرە یان لەدەسەڵاتی ئەنجومەنی وەزیرانە؟ چونکە وەزارەت خۆی داوا دەکات ئەو بودجەیەی کە داوا کراوە لە سەرچاوە داراییەکانە، ئەو بڕە بودجەیەی حکومەت ئەو بڕە بودجەی وەزارەتی تەندروستی نەبێت تاوەکو وەزارەتی تەندروستی بڕیار دەربکات بەشێك لە بودجەی خۆی بخاتە سندوقەکە، ئەو داوا دەکات لە بودجەی گشتی بڕێك بودجە بۆ

ئەو سندوقە دابندرێ، ئەو کاتە ئەم دەستەڵاتە لای وەزیر نامینێتەوە تاوەکو وەزیر تەعلیمات دەر بکات بۆئەوە، بەڵکو ئەوە دەستەڵاتێکی بەرزترە لە وەزیر کە دەتوانێ ئەو بڕیارە دەربکات، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ئاراس.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا دوای ئەو گفتوگۆیە لەرێگای جەنابتەوە پرسیارێك ئاراستەی جەنابی وەزیر دەکەین، ئایا ئەنجومەنی وەزیران بە ئاگایە لەم پرۆژە یاسایە؟ ئایا ڕەزامەندە لەسەری؟ سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مولاحەزەم لەسەر ماددەکانی پێشووتر بوو کە باسی لەسەر کرا، وتیان (10 و 11 و 12 و 13) ئیلغا دەبێ، ئێستا یەکسەر هاتینە سەر ماددەی (14) بۆ ئیسداری تەعلیمات، ئەی نابێ مەسیری ئەو (10 و 11 و 12 و 13) دیاری بکەین؟ ئەمێنێ یان ئیلغا دەبێ؟ سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. رۆژان.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە (مجلس الامناء) نەما ئەو ماددانەی پەیوەندی بە (مجلس الامناء)یە باس لەکار و چالاکی و دەستەڵاتی (مجلس الامناء) دەکاتن، نەما، ئەوە یەك.

دوو: ئێمە کەباسی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنمان کرد شوێنی (مجلس الامناء)ی گرتەوە لەماددەی (2 و 3) دەستەڵاتەکان مەهام و سەڵاحیاتی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوقمان جێگیر کرد لەماددەکە بەس مایە دابڕێژرێتەوە، بێتە هۆڵی پەرلەمان بۆ دەنگدان، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (مجلس الامناء) ماددەیەکی تایبەتە بەخۆی، ماددەکانی (10 و 11 و 12 و 13) مەوادی ترن تایبەتن بەئیش و کاری خۆیان، پێویستە یەك، یەك باسی لەسەر بکرێ بڵێ (10 و 11 و 12 و 13) بمێنێ یان نەمێنێ؟ ئەو بەس ماددەی (مجلس الامناء)یە کەنەماوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئارام.

بەڕێز ایوب نعمت قادر (ئارام):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیە دیاری کردنی کات بۆ (3) مانگ یان (6) مانگ بۆ تەعلیمات، پێچەوانەی یاساکەیە، چونکە کە یاساکە دەرچوو لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی دەبێ جێ بەجێ بکرێ، لەبەر ئەوە ناکرێ کات دیاری بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

د. ڕۆژان تێبینیت هەیە؟

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەماددە (6) کەپێشنیار کرا (مجلس الامناء) نەمێنێ، باس لە (مجلس الامناء) دەکا (یختص مجلس الامناء) کە (مجلس الامناء) نەما ئیختیساساتی چی بمێنێ؟ ماددە (7) (یجتمع مجلس الامناء) (مجلس الامناء) نەما، ماددە (8) (علی مجلس الامناء) (مجلس الامناء) نەما، ماددە (9) باسی رەئیسی تەنفیزی دەکا، ئێمە وەزیری تەندروستیمان کردە سەرۆکی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندوق، ڕەئیس تەنفیزی نییە، ئەگەر ڕەئیس تەنفیزی نەبوو کێ شوێنی دەگرێتەوە؟ ئەوە ماددە (10)یە، خۆی ڕەئیس تەنفیزی نییە، بۆ باسی شاغرەکە بکەین؟ ماددەی (11) باسی (مجلس الامناء) دەکا، تەحدیدی موکافەئات و ئجور دەکا بۆ ئەندامانی، ماددەی (12) باس لە ڕەئیس تەنفیزی دەکا، ماددەی (13) باسی (مجلس امناء الصندوق) دەکا، بۆیە هاتین باسی ماددە (14)مان کرد، چونکە (مجلس الامناء) نەما، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مەبەستم لەوە نییە کە (مجلس الامناء) ڕاستە نەما، دەنگی لەسەر درا، بەڵام ماددەکانی ماتەبەقای ئەو مەجلیسە لەپڕۆژە یاساکەدا مەسیری چی لێدێت؟ نابێ لێرە بە پڕۆتۆکۆڵییەن باسی بکەین بڵێین ئیلغا بوو؟

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بەدەنگدان هەمووی ڕۆیشت، دەنگمان لەسەردا، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ حکومەت پشتگیری کردووە بە نووسراوی ژمارە (5140) لە 2012/8/29 هاوپێچ لەگەڵ نووسراوماندا نووسراوی وەزارەتی تەندروستیتان بۆ دەنێرین تایبەتە بەوەڵامی ناوەڕۆکی نووسراوی سەرەوەتان پشتگیری لە ڕای وەزارەتیان دەکەین، بەئیمزای بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (8): على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة(9): ينفذ هذا القانون اعتبارا من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية وقائع كوردستان.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆی دەرچوون:

یەکەم: بابەتی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە، سەبارەت بە زۆرێك لەحاڵەتی نەخۆشی.......

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

ببورە هاوڕاز خان، کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاك عمر هەوڵی دا ئاماژە بەوە بدات ئێمە لەگەڵ ڕەئی لیژنەی یاسایی داینەو دەنگدانەکە لە(مجلس الامناء) نەما، بەڵام لەلائیحەی پرۆژەی ئەصڵی مادده (7، 8، 9) من پێشنیار دەکەم یان بەیەکجار یان یەك، یەك دەنگ بدەین بڵێین ئەوانە لابدرێن، تاکو ئوسوڵی بێت، خۆی ئەساسەن لادەدرێن، وا تەسەوڕ دەکەم، پێش بچینە ئەوانی تر دەبێ مەسیری ئەم ماددانە دیاری بکرێن، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کوێستان خان فەرموو.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێم وایە قسەکەی کاك عمر قانونییە، بەڵام ڕۆژی دەنگدان کە دێینە سەر دەنگدانی ماددەکانی دیکە ئەو ڕۆژە دەبێ هەموو ئەو ماددانە بخرێتە دەنگدانەوە بۆ ئیلغا کردنی ئەمانە، نەك ئێستا، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بۆ ئەسبابی موجەبە.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆی دەرچوون:

1-بابەتی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە سەبارەت بە زۆرێك لە حاڵەتی نەخۆشی سەخت و قورس و کوتوپڕ، دیاردەیەکی پڕ دڵەڕاوکەیە بۆ هاووڵاتیانی کوردستان، بەتایبەتی لەم ساڵانەی دواییداو بە هاوشان لەگەڵ زیاد بوونی نەخۆشیەکان و نزمی باری گوزەرانی هاووڵاتیان وای کرد کە ژمارەیەکی زۆر لە رۆڵەکانی هەرێم و خانەوادەکانیان داوای یارمەتی بکەن و ساڵانێکی دوورو درێژ چاوەڕان بن، ئەمەش بووە هۆی کاردانەوەو کارەساتی کۆمەڵایەتی، لەگەڵ ئەوەشدا کەمی سەرچاوەکانی هەرێم لە بودجەی وەزارەتی تەندروستی و توانا نەبوونی لە پشتگیری کردنی پرۆگرامەکانی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە.

2-ئەم پرۆژەیە دەخوازێ بە یاسایەك پێویستیەکی کۆمەڵگەیی پڕ بکاتەوە، کە بۆتە فشارێك و دڵەڕاوکە بۆ ئەو هاووڵاتیانەی کە پەروەردگار دوچاری نەخۆشی سەخت و کوتوپڕو دەگمەنی کردوون، کە وایان لێ دەکات داوای چارەسەر کردن بکەن لە دەرەوەی هەرێم، کە تێچووی دووقاتە و سەرچاوەکانی تەمویلیش بەردەست نییە.

3-سوود وەرگرتن لە تاقیکردنەوەکانی جیهانی هەمە جۆر، لە پرۆگرامەکانی چارەسەر کردن و چاك بوونەوە لە ڕێگای هاوکاری کردن لەگەڵ دەستەو ناوەندە پزیشکییە جیهانییەکانی پسپۆری کە پرۆگرام و ڕێنماییەکانیان بۆ پاشەڕۆژ لە ژێر توێژینەوەی بەردەوامدان.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جیهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الاسباب الموجبة

1-تمثل مسألة العلاج والاستشفاء بالنسبة للكثير من الحالات المرضية والمستعصية والصعبة والطارئة ظاهرة مقلقة بالنسبة لمواطني كوردستان في السنوات الاخيرة بالتزامن مع ازدياد المرض وتدني الاوضاع المعيشية للمواطنين، مما حدا بالعديد من ابناء الاقليم وعوائلهم الى طلب المساعدة والانتظار سنين طويلة الامر الذي تسبب في تداعيات وكوارث اجتماعية وترافق ذلك مع شحة موارد الاقليم وميزانيات وزارة الصحة وعدم قدرتها على دعم برامج العلاج والاستشفاء.

2-يرمي هذا المشروع بقانون الى سد الحاجة مجتمعية باتت ضاغطة ومقلقة للمواطنين الذين ابتلاهم الله بامراض مستعصية وطارئة او نادرة مما يدفعهم لطلب العلاج خارج حدود الاقليم حيث تتضاعف الكلفة وتتعذر مصادر التمويل.

3-الاستفادة من التجارب العالمية المتعددة في برامج العلاج والاستشفاء عن طريق التعاون مع هيئات ومراكز طبية عالمية متخصصة وتخضع برامجها وتوجهاتها المستقبلية لكثير من الدراسة المستمرة.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموو.

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەسباب موجیبەکە لەبەر ئەوەی زۆر دوورو درێژ بوو کورتمان کردۆتەوە، لەبەر ئەوەی نەخۆشی شێرپەنجە و نەخۆشییە گرانەکان لەهەرێمی کوردستان زیاد بوونە، خەرجی و تێچوی چارەسەری ئەو نەخۆشانە زۆرە، لەتوانای ئەو کەسانە دانییە کە تووشی ئەو نەخۆشیانە بوونە ، بۆیە ئەم یاسایە دەرکرا، بەعەرەبییەکەی:

الاسباب الموجبة

نظر لازدياد مرض السرطان و الامراض المستعصية في اقليم كوردستان و لان تكاليف علاج هذه الامراض باهظة لعدم قدرة المصابين على تحمل تكاليف العلاج، فقد شرع هذا القانون، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تەندروستی تێبینیتان هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هیچ تێبینییەکمان نییە.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموو.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هیچ تێبینییەکمان نییە.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵاهی من پێم باشە هەندێك لەوانەی لیژنەی تەندروستی پەرلەمانی تێدا بێت، چونکە باسی هینی نەکردووە، باسی ئەوەی کە بنێرنە دەرەوە، باسی ئەوەی نەکردووە کە مونشەئات و سەنتەرات دروست بکرێ، لەبەر ئەوە من پێم باشە ئەگەر بۆتان بخوێنمەوە:

1-تمثل مسألة العلاج والشفاء بالنسبة للكثير من الحالات المرضية والمستعصية ظاهرة مقلقة بالنسبة للمواطنين في اقليم كوردستان في السنوات الاخيرة بالتزامن مع ازدياد عدد المرضى، مما حدا بالعديد من ابناء الاقليم وعوائلهم الى طلب المساعدة والانتظار لمدة طويلة، الامر الذي تسبب في تداعيات اجتماعية وترافق ذلك مع عدم كيفاية موارد وميزانيات وزارة الصحةفي الاقليم ودعم برامج العلاج.

2-يهدف هذا القانون الى سد الحاجة مجتمعية باتت ضاغظة ومقلقة للمواطنين الذين ابتلاهم الله بامراض مستعصية او نادرة مما يدفعهم لطلب العلاج خارج حدود العراق حيث تتضاعف الكلفة وتتعذر مصادر التمويل.

خاڵی سێیەمیش پێویست ناکا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ تکایە دەستی بەرز بکاتەوە، ئەو بەڕێزانە ناویان نووسراوە (کاك عمر عبدالرحمن، کاك شوان، پەیمان خان، بێریڤان خان، کاك عبدالسلام، تارا خان)، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆکاری دەرچوونی هەموو یاسایەك ئەسبابی موجەبەی لەسەر ئەهداف و مەهامی ئەو پڕۆژەیە دێتە دی، ئەوەی کە لەلیژنەی یاسایی سیاغە کراوە بەوەی کە ئەم نەخۆشییە ختورەی هەیە، بڵاو بۆتەوە زۆر، کولفەی عیلاجەکەی زۆر گرانە، بۆیە ئەم یاسایەی پێدەرچووە، پێویستە ئەوە بکرێتە هۆکاری دەرچوانی

باقییەکەی تر پێویستی بە ئالیەتی هەموو یاسایەکە ناکاتەوە، تەنها ئەوە موکتەفییە لەسەر هەدەفی یاسایەکە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری ڕایەکەی هاوکارم کاك عمر عبدالرحمن دەکەم، ئەمە یەك.

دوو: بەڕاستی غەدرێکی گەورە لەهەرێمەکەمان دەکەین، لەئەسبابێکی موجەبە بڵێین (وتدني الاوضاع المعيشية للمواطنين) بە پێی قسەی هەموو ڕێکخراوەکان، ئەو بەدوا داچوونانەی کە دەیکەن ڕێژەی مەعیشەت لەکوردستاندا وردە وردە بەرەو باشتر دەڕوا، یەعنی قەت دانابەزێ، ڕاستە خەڵکی فەقیر هەیە، لەتازەترین سەرژمێریدا لە 3٪ ی خەڵکی هەرێمی کوردستان لەسلێمانی و لەهەولێر، نازانم بۆچی دهۆکی تێدانییە، لە 3٪ی لە مستەوای فەقیریدایە، لە عێراق لە 27٪، یەعنی ناکرێ لەئەسبابێکی موجەبەدا شتێك بڵێین کە دوور بێ لە ڕاستییەوە، ئەمە یەك.

دوو: بەڕاستی ئەو یەك و دوو و سێیەشی ناوێ هەر ئەو دوو، سێ کە کاك عمر وتی پێم وابێ بەسە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو پەیمان خان.

پەیمان عزالدین عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئەسباب موجەبە بۆ خۆی وەکو کاك عمر باسی کرد ئیتر ئەهداف و ئامانجی یاساکە دەردەخا، ئێمەش لەبەر ئەوەی لەئەساسدا ئەصڵی مەوزوع ئەوەیە کە بەتەنیا بۆ سەرەتانە یاخود بۆ ئەمراز موستەعسییەشە، پێم وابێ ئەسباب موجەبە بەتەنیا ئەبێ بمێنێتەوە بۆ ئەو کاتەی کە ئێمە بۆئەوەی بزانین بە سەرەتان ئەبێ یاخود بابڵێین ئەمراز موستەعسییەکانیش دەبێ، چونکە لەوێوە دەردەکەوێت کە قانونەکەت بۆچییە، دووهەم من لەگەڵ ئەودام کە ئەسباب موجەبەی لیژنەی یاسایی بمێنێتەوە، چونکە ئەمەی تر ئەوەی لە ئەصڵی پڕۆژەکە هاتووە بەڕاستی ئینشائیاتێکی زۆرە لەکۆمەڵێ حاڵیشدا دوای دەکەوینە بەردەمی کۆمەڵێك ڕەخنەوە، چونکە لەخاڵی دووەمدا ئەمە بابڵێین بە بەلوە نەخۆشی دانراوە، کە ڕەنگە ڕەئییەك هەبێ هەموو نەخۆشییەك کە لەلای خواوەیە نیعمەتە، ئینجا دەکەوینە بەردەمی ئەو ڕەخنانەش بۆ ئەسبابی موجەبە، بۆیە ئەوە باشترە کە ئەسباب موجەبە بەو کورتییەبێ کە لیژنەی یاسا دایانناوە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

بێریڤان خان فەرموو.

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەهۆی دەرچوونی ئـەم پـڕۆژە یاسایە نووسـراوە هـۆی دەرچوونی چارەسـەرکردن و چـاك بوونەوەیـە، مـن لەگەڵ ئەوە نیم بنووسرێ چاك بوونەوە، چونکە چاك بوونەوە گەرەنتی نییە تۆ بیـدەی بەنەخۆشـێك کـە سەرەتانی هەیە یان نەخۆشی قورسی هەیە، بەهۆی ئەو سندوقە چاکی بکەیـەوە ئـەتو چارەسـەری دەکـەی هەتا بەسیت ترین نموونەی نەخۆشی کە دکتۆر چارەسەری دەکا پێی ناڵێ تۆ چاك دەبیەوە، گرەنتی بداتێ، لەبەر ئەوەی ئێمە ئەوەمان دەرینایە، ئەگەر وابێ هەموو کەس دەچێ بۆ ئـەو سـندوقە دەڵـێ چاکدەبمەوە، ئەو زانستانە دەبێ ئێمە بنووسـین دەتـواین بڵـێین (هەوڵـدان بۆچارەسـەرکردن و چـاك بوونـەوەی)، بـەڵام ناتوانین ئێمە بڵێین چاك بوونەوە، ئەوە لەلایەك. لەلایەکی تریش دەڵێ نەخۆشی کت و پڕ، ئەوە نەخۆشی کت وپڕ بـۆ هاتیتـە نـاو هـۆی دەرچـوون؟ ئێمـە باسی نەخۆشـی کـت وپڕمـان هـیچ نـەکردووە لێـرە، لـەپڕ چوویتە ناو هۆکاری دەرچوونی یاسایەکە، ئەگەر نەخۆشـی کـت و پـڕ بـاس بکـەین مـەعنای ریغۆڵـەکۆرەش دەگرێتـەوە، ئـەویش کـت وپـڕ تـووش بـووە، دەبـێ بچـێ پـارە لـە سـندوقەکە وەربگـرێ، ئـەوە تایبەتـە بـە نەخۆشی قورس یان شێرپەنجە، بەنیسبەت ئـەوەش یاسـایەك دەردەیـنین ئـەو یاسـایە بـۆ ئـەمڕۆ نییـە، بـۆ بەیانی نییە، یاسا لەوانەیە بۆ نەوەی دوای خۆمان بێ، کە دەڵـێین نەخۆشـییەکان لەبـەر هـۆی نزمـی بـاری گوزەرانی هاوڵاتیانە، من لەگەڵ ئەوە نیمـە ئـەوە بنووسـرێ، چـونکە گـوزەران ئـەمڕۆ خراپـە بـەیانی بـاش دەبێ، لەبەر ئەوە نییە ئێمـە ئـەو یاسـایەمان دەرکـردووە، چـونکە ئێمـە یاسـا بـۆ ئـەفریقیا دەرنـاینین، بـۆ هەرێمی کوردستان دەردەینین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من 100٪ پشتگیری ڕەئی کاك عمر دەکەم وە جەخت لەسەر ئەوە دەکەم بەهیچ شێوەیەك هـیچ وشـەیەك دەربارەی ناتوانایی خەڵك یان ئاستی ئەوەی تێدا نەبێ، چونکە پەخشانە زیاتر، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بایز اسماعیل / سەرۆکی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

تارا تحسین یاسین ئەسعدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من به كورتى وا ئەيبينم بەم شێوەيە دا بڕێژێتەوە (نظر لازدياد مرض السرطان عالميا ومنطقة الاقليم ولازدياد تكاليف علاج هذه الامراض ولعدم قدرة المصابين على تحمل التكاليف وللمساهة مع وزارة الصحة لعلاج هذا المرض، لهذا شرع هذا القانون، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرمووو كاك جمال.

بەڕێز جمال طاهر ابراهيم:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

بابەت هەمووى هاوكارى كردنى داراييە، كەمكردنەوەى نەفەقاتى عيلاجە زياتر نييە، ئێمە بەتەفاسير بڵێين بۆچى و چۆن و چەندبێ، نابێ، بەدوو دێر دەتوانين حەصر بكەين، بۆ دكتۆرە رۆژانم ناردووە بڵێين (نظرا لتزايد حالات الاصابة بمرض السرطان و الامراض المستعصية في اقليم كوردستان و لأجل تخفيف العبء المالي على المصابين فقد شرع هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى تەندروستى فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

هيچ تێبينييەكمان نييە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياسايى تێبينيتان هەيە؟ فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەيى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو تێبينيانە لەبەرچاو دەگرين لەكاتى داڕشتنەوەى ياساكەو هۆكارەكانى دەرچواندنى ياساكە، سوپاس.

بەڕێز د. ارسلان بايز اسماعيل / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەم پرۆژە ياسايە بەتێر و تەسەلى موناقەشەى لەسەر كرا، بيروڕاى هەموو پەرلەمانتارە بەڕێزەكان وەرگيرا لە ليژنە تايبەتمەندەكان تێبينيەكان هەموو تۆمار كراون، بۆيە داوايان لێدەكەين چ پرۆژە ياساكەى پێشووتر و چ ئەوەى ئێستاش كە تەواو بوو بە زووترين كات بەهاوكارى لەگەڵ وەزيرە بەڕێزەكان و خەڵكە مەعنييەكان، بە تێبينى پەرلەمانتارە بەڕێزەكان دايبڕێژنەوەو، بۆ ئەوەى لە دانيشتنەكانى داهاتوومان بيانخەينە دەنگدانەوە، تا دانيشتنى داهاتوو بەخواتان دەسپێرين هەر سەركەوتوو بن، زۆر سوپاس.

فرست احمد عبدالله | **د.حسن محمد سوره** | **د. ارسلان بايز اسماعيل**

بەرێز د.ارسلان بایز/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستاش دێینە سەر جێ بەجێ كردنی بەرنامەی كار، خاڵی یەكەم :

1-دەنگدان لەسەر پێشنیاری یاسای سندوقی پێشنیاری هاوكاری كردنی شێرپەنجە و نەخۆشی قورس.

لیژنە هاوبەشەكان فەرموون بۆ سەر سەكۆی لیژنەكان.

بەخێرهاتنی وەزیری تەندروستی و مونەسیقی نێوانی پەرلەمان و حكومەتی هەرێمی كوردستان ئەكەین، لیژنەی تەندروستی فەرموو مادده بە مادده بیخوێنەوە.

بەرێز زكیە صالح:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان.

بابەت/ڕاپۆرتی هاوبەش

لە بەرواری 2012/10/2 هەردوو لیژنەی تەندروستی و ژینگە و لیژنەی یاسایی كۆبوونەوە بەسەرپەرشتی دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان بە مەبەستی ئامادە كردنی ڕاپۆرتی هاوبەش لە بارەی پرۆژە یاسای سندوقی كۆمەك بۆ تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشیە قورسەكان، لە پاش گفتوگۆ كردن و بە هەند وەرگرتنی پێشنیار و تێبینیەكانی ئەندامان گەیشتینە ئەم خاڵانەی خوارەوە:

1-سەبارەت بە ناوی یاساكە دوو ڕا هەیە،

ا-ڕای یەكەم ناوەكەی وەك خۆی بمێنێتەوە، واتە (سندوقی هاوكاری كردنی تووش بووانی شێرپەنجە و نەخۆشیە قورسەكان.

ب-ڕای دووەم ناوی یاساكە بەم شێوەیە بێ (سندوقی كۆمەك بۆ تووش بواونی شێرپەنجە)

زۆرینەی ئەندامانی لیژنەی هاوبەش لەگەڵ ڕای یەكەمن.

بەرێز د. ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان.

بە عەرەبیەكەی.

بەرێز جهان اسماعیل:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

إلى/ رئاسة برلمان كوردستان -العراق

م/ تقرير مشترك

اجتمعت لجنة الصحة والبيئة واللجنة القانونية بإشراف هيئة رئاسة برلمان كوردستان، بتاريخ 2012/10/2، لغرض إعداد تقرير مشترك حول مشروع قانون (صندوق إعانة مرضى السرطان والأمراض المستعصية)، وبعد المناقشة والأخذ بنظر الاعتبار مقترحات الأعضاء وملاحظاتهم، توصلنا إلى النقاط الآتية:

1. فيما يتعلق بتسمية القانون هناك رأيان:

أ- الرأي الأول يرى الابقاء على التسمية كما هي، أي صندوق إعانة مرضى السرطان والأمراض المستعصية.

ب- الرأي الثاني يرى أن تكون تسمية القانون، كما يأتي: (صندوق إعانة مرضى السرطان).

وأغلبية أعضاء اللجنة المشتركة يؤيدون الرأي الأول.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا دوو ڕەئی هەیە، ڕەئیەکیان دوورترە، چونکە ڕەئی یەکەم ئەڵێ وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەلام ڕەئی دووەم کە زۆرینەی ئەندامانی لیژنەی هاوبەش لەگەڵ ڕەئی یەکەمدان، جا تکایە ڕەئی یەکەم بخوێننەوە، ڕەئی (ب) دوورترە، ئەو دەخوێنینەوە و دەیخەینە تەسویتەوە، ڕای دووەم ناوی یاساکە بەم شێوەیە بێ (سندوقی کۆمەك بۆ تووش بووانی شێرپەنجە)، کێ لەگەڵ دایە؟ 48 کەس لەگەڵ دایە، کێ لەگەڵ دا نیە؟ 22 کەس لەگەڵ دا نیە، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ سندوقی کۆمەك بۆ تووش بووانی شێرپەنجە ئەمێنێتەوە، فەرموو بۆ ماددەی دووەم.

بەڕێز زکیە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

- **ماددەی یەکەم بەم شێوەیە دابرێژرێتەوە:**

سندوقێك پێك دێت بەناوی (سندوقی کۆمەك بۆ تووشبووانی شێرپەنجەو نەخۆشییە قورسەکان) , خاوەنی کەسایەتی مەعنەوی یە ولە ڕووی دارایی وکارگێڕییەوە سەربەخۆ دەبێت و بەوەزارەتی تەندروستیەوە دەبەسترێتەوە.

بەڕێز جهان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

. إعادة صياغة المادة الأولى على الوجه الآتي:

يؤسس صندوق بإسم (**صندوق إعانة مرضى السرطان والأمراض المستعصية**)، يتمتع بالشخصية المعنوية، والاستقلال المالي والإداري، ويرتبط بوزارة الصحة.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرز کاتەوە؟ جارێکی تر بە کوردی و عەرەبی بیخوێنەوە، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پرسیارە بۆ تەوزیح کردن کە خوێندرایەوە، ئەو سندوقە کە پێی ئەوترێ سندوقی (**إعانة مرضى السرطان** يتمتع بالشخصية المعنوية، والاستقلال المالي والإداري، ويرتبط بوزارة الصحة.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وابزانم کێشەکە لەوەیە کە چۆن سەربەخۆیە و سەربە وەزارەتی تەندروستیشە؟ ئەم سندوقە تەنها بودجەی لە وەزارەتی تەندروستیەوە بۆ نایە، بەڵکە لە شوێنی تریشەوە بۆی دێ، لەبەر ئەوە ناکرێ بە تەواوەتی یەکەیەکی سەر بەوەزارەتی تەندروستی بێ، لەبەر ئەوە ئەتوانێ لە بڕیارە داراییەکان سەربەخۆ بێ، تەنانەت لە بڕیاری وەبەر هێنانیش ئەتوانێ بڕیاری سەربەخۆ بدات، بەڵام لە هەمان کاتێشدا لە ژێر چاودێری وەزارەتی تەندروستی دا بێ، لەبەر ئەوە سەربەخۆیەکە و پێکەوە لکانەکە تەقریبەن تێکەڵ کراوە، یەعنی ناتوانی بڵێی بە تەواوەتی سەربەخۆیە و لە وەزارەتی تەندروستی دای بڕی، ناشتوانی بڵێی بە تەواوی سەربە وەزارەتی تەندروستیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام:

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر تەئیدی هاوڕێ ئەکەم، بەڵام ئەم وتە جوانانە لەو دەقە نیە، ئەگەر ئەوەی ئێستا جەنابت باست کرد بۆمان دابڕێژی من دەنگی بۆ ئەدەم، واتە لە ڕووی کارگێری و داراییەوە سەربەخۆیە، ناگونجێ لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی ببەسترێتەوە، جەنابت زۆر جوان شەرحت کرد نابەسترێتەوە، بۆیە ئێمە ئیعتیرازمان لەسەر ئەوەیە، عیلاجی بکەن یان وشەی دەبەسترێتەوە بیگۆڕن یان سەربەخۆیی دارایی و گارگێری نابێت کە دەبەسترێتەوە بە وەزارەت.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاکە ئەبێ سەر بە شوێنێك بێ، نابێ سندوقێك بێ سەربە هیچ وەزارەتێك نەبێ، تەرەفی مەعنی ئەم سەندوقە ئەبێ ڕەبتێکی بە وەزارەت هەبێ، بەڵام خۆی موستەقیلە، لە ئیدارەکانی خۆی ئەبێ بە شوێنێکی مەعنیەوە مەربوت بێ، مەربوت بوونەکەشی بە وەزارەتی تەندروستیەوە ئەبێ، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمەرشید- وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هیچ لە فەرمانگەکانم شەخصیەتی سەربەخۆیان نیە، ئەگەر بەمنەوە ببەسترێتەوە ئەبێ لەژێر چاودێری ئێمەدا بێ، ئەگەر بەمنیش نەبەسترێتەوە ئەوە جیایە، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شەونم خان.

بەرێز شەونم محمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سندوقە سندوقی نەخۆشیەکانی سەرەتانە، مەسرەفی ئەو سندوقە و ئیش و کاری ئەو سندوقە ئەبێ لە ڕێگای وەزارەتی صەحەوە بێ، ئەبێ وەزارەتی صەحە سەرپەرشتی بکا و ئاگای لێ بێ، ڕاستە سندوقێك دروست ئەکرێ سەربەخۆیی سندوقەکە یەعنی چی؟ ئەبێ ئەم سندوقە لە ژێر چاودێری وەزارەتی تەندروستی دا پارەکانی سەرپەرشتی بکرێ، ئەبێ بەو شێوەیە بکرێ، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەرێز ڕێباز فتاح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەابزانم گۆڕینی وشەکە لە بەستنەوەوە بۆ سەرپەرشتی کردن یاخود چاودێری کردن لەوانەیە ئەو کێشەیە چارەسەر بکا، یەعنی لە ژێر سەرپەرشتی وەزارەتی تەندروستی بێ، یان لەژێر چاودێری وەزارەتی تەندروستی بێ.

بەرێز د.ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە ڕۆژان.

بەرێز د.ڕۆژان دزەیی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە باس لە سەربەخۆیی ئەکەین سەرەتا کە باسمان لە پێکهێنانی ئەم سەندوقە کرد مەبەستمان لامەرکەزیەت بوو، کە باس لە سەربەخۆیی کارگێڕی و یاسایی ئەکەین مەبەستمان ئەوەیە سەربەخۆ بێ، بۆ هەموو بڕیارێك نەگەڕێ پرس بە وەزیر بکا یان بە دەستەیەك لەخۆی بەرزتر بێ، کە باس لە ئیستیقلالی دارایی ئەکەین مەبەستمان لەو داهاتەیە کە لەماددەکانی داهاتوو دا هاتیە، داهاتی سندوقەکە، لە خەرج کردنی ئەو داهاتانە نەگەڕێتەوە پرس بە وەزیر بکا، بەلاَم دەبێ سەربەلایەنێك بێ، و ئەمە یەکەمجار نیە، چەند یاسایەکی ترمان لەبەر دەستە، سندوقەکانی ترمان پێك هێنایە هەمووی سەربەلایەنێك بوونە، لەبەر ئەوەی کەسایەتی مەعنەوی هەیە لە ڕووی بەڕێوە بردنی کاروبارەکانی، لە ڕووی بەڕێوە بردنی ئەو داهاتەی کە لە سندوقەکە دادەنرێ، واتە پرس بەلایەنێکی تر ناکا، بەلاَم پێویستە سەربەلایەنێك بی، باشە ئەو سندوقە پێویستی بە فەرمانبەر هەیە، پێویستی بە شوێن هەیە، نابێ سەربەلایەنێك بی تا ئەو شوێنانەی بۆ دابین بکا؟ تەنها لەبەر هەندێ کە دەڵێین (یرتبط بوزارة الصحة)، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستاش بەرێز سكرتێری پەرلەمان هەندێ تێبنی هەیە با بفەرمویێ.

بەرێز فرست احمد عبدالله / سكرتێری پەرلەمان:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ ئیش و كاری خۆی ئەو سندوقە موستەقیلە، ناحیەی مالی و ئیداری، بەلاّم ئەگەر بڕیارێك بدات لەسەر ئیش و كاری خۆی موستەقیلە، بەلاّم لە هەندێ لایەنەكانی تر مەربوتی بە وەزارەتی صەحەیە، مەسەلەن یەك لەوان قەزیەی مەعاشە، موخەصەصاتە، وەزارەتی صەحە پێیان ئەداتن، ناحیەی فەنی، ناحیەی دەرمان، ئەوانە وەزارەتی صەحە پێیان ئەداتن، ئیحتیمال هەیە لە هەندێ مەجالی تر ڕەبتی هەیە، بڕیارەكان خازیعی رەقابەی وەزیرن ئەگەر هاتو خیلافەك پەیدابوو لە نێوان هەردوولا ئەوە مەجلیسی وەزیران حەلی ئەو خیلافە ئەكا، یەعنی ئیستیقلالەكی (ناضج)ە، لە هەموو لایەك هیچ عیلاقەتی لەگەلّ وەزارەتی صەحەوە نیە، لە ئیش و كاری خۆی، لە بڕیار دان، یەعنی سبەی بابەتەكە دێتە پێش ئەنجومەنی ئەو سندوقە، وەزیر ناتوانێ بێتن بلّێ بڕیارەكەی ئێوە لازمە بەو شێوەیە بێ، لازمە بەو ئیتیجاهە بێ، ئیش و كاریان موستەقیلە لەو ناحیە، ناحیەی ئیداریش، ئیش و كاری خۆیان، كڕینی دەرمان، لەو ناحیە موستەقیلن، ئەگەر هاتو بڕیارەكیان دا وەزیر موعتەرز بوو لەسەری و ڕێك نەكەوتن لە نێوان هەردوولا ئەوكات ئەنجومەنی وەزیران ئەو خیلافە حەل دەكات، بە ڕەئی من نەصەكە وەكو خۆی بمێنی و هیچ خەلەلی تێدا نیە، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو هاوڕاز خان.

بەرێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر ئەم جۆری بەستنەوەی بە وەزارەتی تەندروستی لە ماددەی شەشەم بە وازحی باسی ئەكات، یەعنی ئەگەر لێرە تێپەڕ بین لەسەر ئەو ماددەیە شێوەی ئەو پەیوەندیە دیاری ئەكرێ كە چۆن پەیوەندی هەیە بە وەزارەتی تەندروستی، وابزانم هیچ ئیشكالێك ناهێلّێ لەوێ.

بەرێز د.ارسلان بایز/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عمر.

بەرێز عمر عبدالرحمن:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر سەیری باقی ماددەكانی تر بكەین وەكو ماددەی (9) و (10) و چۆنیەتی تەشكیل كردنی لیژنە و هەیئەو مەجلیسی ئەم سندوقە، بۆیە رەبت كراوە بە وەزارەتی صەحەوە بۆ ئەوەی من بە تەئكیدم هەموو

ئەندامە بەڕێزەكان ئەزانن مونتەسیبی ئەوێ، لە ماددەی 9 باس لەوە كراوە كە مونتەسیبەكانی وەزارەتی صەحە ببنە مونتەسیبی ئەم سندوقە بە هەدەفی ئەوەی كە كەمترین مەسرەفی موەزەف و مودیرعامی تری بۆ تەعین بكرێ، لەبەر ئەوە لە ماددەكانی تردا باس لەوە كراوە كە ئەم سندوقە مونتەسیبەكانی لە لایەن وەزارەتی صەحەوە دائەنرێت، لەبەر ئەوەیە كە رەبت كراوە بە وەزارەتی صەحە، و پێویستە هەر نەصەكە بە شێوەی خۆی بمێنێتەوە بۆ ئەوەی ئەم سندوقە چیتر ئیزافەی بۆ نەكرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز جێگری سەرۆكی پەرلەمان هەندێ تێبینی هەیە با بفەرموێ.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە بە پێی قانونی وەزارەتی تەندروستی وەزیری تەندروستی مەسئولە لە صەحەی هەرێمی كوردستان لە هەموو بوارێكەوە، چ لە كەرتی عام بێ یان خاص، بۆیە هەموو ئەو قانونانەی كە دەردەكرێ بە نیسبەتی سەندیكاكان یان بە نیسبەت سندوقەكان یان هەر بابەتێك ئەبێ رەبتی بە وەزارەتی تەندروستی و وەزیری تەندروستی هەبێ، و لە ژێر چاودێری وەزارەتی تەندروستی بێ، وشەی (یرتبط) موعالەجەی كێشەكەی كردووە، چونكە دوو حاڵەت هەیە، یان دەبێ بڵێین (یتبع)، كەواتە ئیستیقلالیەتی نامێنێ، ئەبێ ببێتە دائیرەیەك لە دائیرەكانی وەزارەتی صەحە، و ئەگەر تێشی دانەبێ ئەوە ئێمە موخالیف ئەوەستینەوە بە قانونی وەزارەتی تەندروستی، كەواتە ئەو سندوقە ئیستیقلالیەتێكی وای دەدەینێ كە هیچ پەیوەندیەكی بە وەزیر نەمێنێ، بۆیە وشەی (یرتبط) منیش لەگەڵ قسەی بەڕێز سكرتێری پەرلەمانم كە موعالەجەی كێشەكەی باش كردووە، و ئەبێ ئەو سندوقە تەقاریری تەندروستی بدات بە وەزیری تەندروستی، وەزیر بۆی هەیە ئیعتیراز لەسەر كارەكانی بكا، و دەتوانێ موراقەبەیان بكاو موحاسەبەیان بكا، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز/سەرۆكی پەرلەمان:

دوا صیاغەی بخوێنەوە و ئەیخەینە دەنگدانەوە، فەرموو بە كوردی و عەرەبی.

. فيما يتعلق بالمادة الثانية، فإن رأي أغلبية أعضاء اللجنة، هو إعادة صياغة المادة، كما يأتي:

المادة الثانية: يهدف الصندوق إلى تحقيق الاتي:

التنسيق مع الجهات المعنية، بتوفير افضل طرق العلاج و الاجراءات الوقائية لمواطني كوردستان المصابين بامراض السرطان و الامراض المستعصية و التي تستلزم دعماً مركزاً لها بتوفير مستلزمات العلاج والادوية والاجهزة الطبية في مراكز متخصصة بالعلاج داخل الإقليم وخارجه.

- ماددەی یەكەم بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

سندوقێك پێك دێت بەناوی (سندوقی كۆمەك بۆ تووشبوانی شێرپەنجەو نەخۆشییە قورسەكان) , خاوەنی كەسایەتی مەعنەوی یە ولە ڕووی دارایی وكارگێرییەوە سەربەخۆ دەبێت و بەوەزارەتی تەندروستیەوە دەبەسترێتەوە.

بەرێز جهان اسماعیل:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

. إعادة صياغة المادة الأولى على الوجه الآتي:

يؤسس صندوق بإسم (**صندوق إعانة مرضى السرطان والأمراض المستعصية**)، يتمتع بالشخصية المعنوية، والاستقلال المالي والإداري، ويرتبط بوزارة الصحة

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ 6 کەس لەگەڵ دا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەرێز زکیە صالح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دووەم ڕای زۆرینەی ئەندامانی لیژنەکە ئەوەیە کە ماددەکە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی دووەم: ئامانجی سندوق بەدیهێنانی ئەمانەی خوارەوەیە:

سندوق بەهەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان کاردەکات بۆ دابین کردنی باشترین ڕێگای چارەسەرکردن و ڕێکارەکانی خۆپاراستنی هاووڵاتیانی کوردستان ئەوانەی حاڵەتی شێرپەنجە و نەخۆشی قورسیان هەیە کە پێوستیان بە پشتگیریەکی چڕ هەیە بۆ دابینکردنی پێداویستی چارەسەری داو دەرمان و ئامێری پزیشکی لە بنکەی پسپۆڕ بۆ چارەسەرکردن لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم.

بەرێز جهان اسماعیل:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

. فيما يتعلق بالمادة الثانية، فإن رأي أغلبية أعضاء اللجنة، هو إعادة صياغة المادة، كما يأتي:

المادة الثانية: يهدف الصندوق إلى تحقيق الاتي:

التنسيق مع الجهات المعنية، بتوفير افضل طرق العلاج و الاجراءات الوقائية لمواطني كوردستان المصابين بامراض السرطان و الامراض المستعصية و التي تستلزم دعماً مركزاً لها بتوفير مستلزمات العلاج والادوية والاجهزة الطبية في مراكز متخصصة بالعلاج داخل الإقليم وخارجه.

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ دایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەرێز زکیە صالح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان

- لیژنەی هاوبەش لەگەڵ لێکدانی ماددەی سێ یەم و شەشەمە و داڕشتنەوەیەتی بەم شێوەی خوارەوە:

ماددەی سێ یەم: سندوق ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

یەکـەم: هاوکـاری کردنــی لایــەنی پەیوەندیـدار لـە دروسـت کـردن و پێشخسـتنی بنکـەکانی تایبـەت بـە چارەسەرکردنی تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشی یە قورسەکان .

دووەم: خاوەنداریێتی کردن و پاراستنی سامانی گواسـتراوە و نەگواسـتراوە و بـەکارهێنانیان بـەگوێرەی یاسا کار پێکراوەکان .

سێ یـەم: ئـەنجام دانـی گرێبەسـت لەگـەڵ لایەنـە پەیوەندیـدارەکان بـۆ دابـین کردنـی چارەسـەری پزیشکی گونجاو لە سەنتەری پزیشکی و کادری تەندروستی و کۆمپانیای نیشتمانی وبیانی.

چوارەم: ئـەنجام دانـی توێژینـەوە و بەدەسـتهێنانی داتـا و ئامـاری پێویست لەلایەنـە پەیوەندیـدارەکان بـۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی سندوقەکە .

پێنجەم: سندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە لەو ئەرك و مافانەی کە لە سەرێتی یا هی خۆیەتی .

شەشەم: دانانی پەیرەوێکی ناوەخۆ بۆ بەرێوەبردنی کارو بارەکانی سندوق.

حەوتەم: دانانی پرۆژە بودجەی خەملێنراو و ژمێرەی کۆتایی ساڵانەی سندوق .

هەشتەم: پێداچوونەوەی ڕاپۆرتی خوولیی سەبارەت بە چۆنیەتی بەڕیوەچوونی کاری سندوق و سیستەمی دارایی سندوق .

نۆیەم: دانانی پێوەرەکانی و مەرجەکانی پێویست بۆ دەستنیشان کردنی سوودمەندبووان لەخزمـەتگوزاری یەکانی سندوق .

دەیەم: دانانی پلانی بەردەوام بوون و گەشەپێدانی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندوق .

یازدەم: دیاری کردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی کە سندوق لەسەری دەڕوات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆڵ دەکات .

بەڕێز جهان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

. ترى اللجنة المشتركة دمج المادة الثالثة والمادة السادسة وإعادة صياغتهما على الوجه الآتي:

المادة الثالثة: يتولى الصندوق المهام الآتية:

أولاً: التعـاون مـع الجهـات المعنيـة في تأسـيس وتطـوير المراكـز الخاصـة بعـلاج المصـابين بالسـرطان والأمـراض المستعصية.

ثانياً: تملك الأموال المنقولة وغير المنقولة والمحافظة عليها والتصرف فيها بموجب القوانين النافذة.

ثالثاً: التعاقد مع الجهات المعنية بتوفير العلاج الطبي الملائم مـن المراكـز الطبيـة والكـوادر الصحية والشـركات الوطنية والأجنبية.

رابعاً: إجراء البحوث والحصول على البيانات والأحصـاءات اللازمـة مـن الجهـات المعنيـة لغـرض تحقيـق أهـداف الصندوق.

خامساً: للصندوق حق التقاضي أمام المحاكم فيما له من حقوق وما عليه من التزامات.

سادساً: وضع نظام داخلي لإدارة شؤون الصندوق من قبيل تعيين منتسبي الصندوق وتحديد رواتبهم ومكافآتهم ومعاقبتهم في حالة ارتكابهم المخالفات.

سابعاً: اعتماد مشروع الميزانية المخمنة السنوية والحساب الختامي للصندوق.

ثامناً: مراجعة التقارير الدورية حول كيفية سير أعمال الصندوق ونظامه المالي.

تاسعاً: وضع المعايير والشروط اللازمة لتحديد المستفيدين من خدمات الصندوق.

عاشراً: وضع خطط إدامة وتنمية استثمارات وموارد الصندوق.

حادي عشر: رسم السياسة العامة التي يسير عليها الصندوق و اقرار الخطط التي تحكم سير العمل به.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سکرتێری پەرلەمان تێبینی هەیە با بفەرموێ.

بەڕێز فرست احمد-سکرتێری پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەم تەنفیز کردن و جێ بەجێ کردنە بۆ سیاسەتی عام و پلانی سندوق، لەبەر ئەوە مەفروزە فەقەرەی 11 لە یەکەم بێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە پێشی ئەو ئەمراز موستەعسیە لامان برد کردمانە عیلاج بۆ سەرەتان، ئەمە ئەبێ لە هەموو پرۆژەکە لابدرێ ئەو ئەمراز موستەعسیە و ببێتە سەرەتان، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك ئەمیر.

بەڕێز امیر گوگە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت خاڵا شەشێ (سادساً: وضع نظام داخلي لإدارة شؤون الصندوق من قبيل تعيين منتسبي الصندوق وتحديد رواتبهم ومكافآتهم ومعاقبتهم في حالة ارتكابهم المخالفات.

ڕەواتب و سندوق نەشێت تەحدید کەت، ڕەواتب سندوق نەشێت تەحدید کەین، سلەم ڕەواتب هەیە، مەعمول بیهی کوردستان، هەروەسا نسبەتا عقوبە و موکافەئاتە، قانونەکمان هەیە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ناسك خان.

بەڕێز ناسك توفیق:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەرچەندە كاتی گفتوگۆ تەواو بووە، بەلاَم خاڵی چوارەم ئیجرائی بحوس، ئایا ئەم سندوقە ئەتوانێ بەحس بكات؟ یەعنی خۆی بحوسێكە، ئەبێتە سەنتەرێكی بحوس یان بڵێین (الاستفادة من البحوث والحصول على)، هەست ئەكەم كە سندوق چۆن بەحس ئەكا؟ سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو شەونم خان.

بەرێز شەونم محمد:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕاستی دا ئەو بڕگەیەی پێشتر هاوڕێیان باسیان كرد، دابین كردنی مەعاش بۆ ئەو سندوقە، خۆ ئەو سندوقە پێش تۆزێك وەزارەتی صەحە و كادیرەكانی صەحە ئەیبات بەڕێوە، لەبەر ئەوە دابین كردنی مەعاشی چی لەم بڕگەیە؟ وەزارەتی صەحە موەزەفەكانی خۆی ئەخاتە ئەم سندوقەوە، ئەوە بڕگەیەك، بڕگەیەكی تریشی تێدایە كە ئەڵێ عقود بكات ئەم سندوقە، ئەم سندوقە چۆن عەقد بكا كاك ئەرسەلان؟ دروست كردنی هەر عەقدێكی دەرمان بۆ كڕینی پێداویستیەكان یەك دائیرەی موتەكامیلی ئەوێ، ئێ خۆ ئەمە سندوقێكە دروست كراوە، خۆ ئەمە دائیرەیەكی موتەكامیل نیە؟ بەشی یاسایی ئەوێ، بەشی ئیداری ئەوێ، بەشی حیساباتی ئەوێ، قیسمی فەنی ئەوێ كە دیراسەی عەقدەكە بكا، قسمی توبی ئەوێ كە تەحدیدی دەرمانەكان بكا، بەڕاستی عەقد نابێ لەم سندوقە هەبێ، چونكە ئەمە ئیشی صەحەیە، ئەبێ ئەو سندوقە بە هاوكاری لەگەڵ وەزارەتی صەحە تەنسیق بكەن بۆ دەست نیشان كردنی كەسەكان و كڕینی پێداویستیەكان، چۆن ئەبێ ئەم سندوقە عەقد بكا؟ چۆن ئەبێ مەعاشی موەزەف تەحدید كا، كەواتە هیچ رەبتێكی نیە بە صەحەوە، دائیرەیەكی تایبەتە دا ئەمەزرێ.

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان:

تكایە تێبینیەكانتان پوخت بێ، چونكە ئەوە نوقتەی نیزامە، شەرح نیە جارێكی تر، فەرموو كاك ئارام.

بەرێز ایوب نعمت(ئارام):

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

من یەك پرسیارم هەبوو، لیژنەی هاوبەش سەبارەت بە مەسەلەی مەهامی ئەم سندوقە، یەعنی ئایا كۆبوونەوەكەشی بۆیە تەئجیل كرا بۆ ئەوەی سەیری پرۆتۆكۆل بكەن بۆ ئەوەی كە بزانن كە ئەمە مەهامی مەجلیسەكەیە یان سندوقەكەیە؟ نازانم ئایا سەیری پرۆتۆكۆلەكەیان كردووە بۆ ئەوەی پێشنیارەكانی تر بخەنە دەنگەوە؟ سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان:

خۆی فەرقی نیە، سندوقەكەش مەجلیسی ئیدارەكە بەڕێوەی ئەبات، فەرقێكی ئەوتۆی نیە، فەرموو كاك عمر.

بەرێز عمر عبدالرحمن:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی کە پەیوەندیدارە بە ئەرکەکانی ئەم سندوقە بە باوەڕی من هەر پێویست نین هەبێ، بۆ؟ لەبەر ئەوەی لە سەرەتاوە وتوومانە ئەبێ شەخصیەتی مەعنەوی هەبێ، ئەمە یەك، دوو، ئەبێ ئەرکەکانی ئەم سندوقە زیاتر کە ناوی ئەهێنین پەیوەندیدار بێ زیاتر بەوانەی کە تووش بوانی نەخۆشیەکە، (شێرپەنجە)، نەك ئیش و کاری ئیداری، چونکە ئەتوانرێ ئەم بابەتانە بە نیزامی داخیلی سندوقەکە چارەسەر بکرێ، ئەمە لایەنێکی، لایەنێکی تری ئەوەی کاك ئەمیر گوتی ئەوەی پەیوەندیدارە بە دەست نیشان کردنی مووچەی فەرمانبەر، ئێمە نیزامێکی عاممان هەیە بۆ هەموو مووەزەفینی دەولە، بە پێی ئەو نیزامە ڕەواتبیان دائەنرێ، تەرقیە و عەلاوە و ئەوانە، خاڵێکی تریش بە باوەڕی من پێویست ناکا لێرە هەبێ، ئەویش خاڵی چوارەمە، (اعداد تقارير دوريە عن سير عمل الصندوق والنظام المالي)، ئێمە لەناو حکومەتی هەرێمی کوردستان یەك نیزامی موەحەدی مالیمان هەیە، پێویستە کە هەموو دەوائیری حکومەت پەیڕەوی ئەم نیزامانە بکەن، لەبەر ئەوە پێویست ناکا ئەم بابەتانە لێرە بێن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز- سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان. کاك شڤان بەخێربێیتەوە، لەبەر ئەوەی ماوەیەك لێرە نەبووی، ببوورە.

بەڕێز شوان عبدالکریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە شەشەم و سادسەن لە عەرەبی و شەشەمی کوردیەکە، جیاوازیەك هەیە لە نێوان کوردی بۆ عەرەبی، پێمان بڵێن کامیان؟

بەڕێز د.ارسلان بایز- سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شڤان.

بەڕێز شڤان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لە خاڵی یەکەم لە ئەهدافەکانی ئەم سندوقە دەبینم لە دروست کردن و پێش خستنی بنکەکان ئەمە ئیشی سندوق نیە، ئیشی حکومەتە، ئەم سندوقە ناتوانێ هیچ بنەکەیەکی ئەوە دروست بکا، ئەبێ حکومەت بنکەی سەرەتان یان نەخۆشی درێژ خایەن دروست بکا، نەك سندوق، بۆیە من ئەبینم ئەوە زیادە.

بەڕێز د.ارسلان بایز- سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی یاسایی.

بەڕێز د.ڕۆژان دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە خاڵی یەکەم (الامراض المستعصية)، نەخۆشیە درێژ خایەنەکان پێویستە لادرێ لەبەر ئەوەی دەنگدان لەسەر یاساکە کرا کە تەنها شێرپەنجە ماوە، سەبارەت بە خاڵی شەشەم ڕاستە منیش پشتگیری لە پێشنیاری ئەندامەکان دەکەم ئەوەی تەحدید ڕەواتب لە کوردیەکە دا نیە کە پێشتر ئەو ڕستەیەمان هەڵگرتبوو، بەڵام لە عەرەبیەکە مایتەوە، پێویستە عەرەبی و کوردیەکە وەکو یەکی لێ بکرێ، سەبارەت بە

برگەی یازدەم لەبەر ئەوەی باس لە داڕشتنەوەی سیاسەتی گشتی ئەکا بە باشی ئەزانم ئەو برگەیە بکرێ بە تەسەلسول بە ڕێزبەندی یەکەم دواتر ئەوانی تر ڕیزبەندی خۆیان وەرگرن، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز- سەرۆکی پەرلەمان:

دوا صیاغەی بخوێنەوە و ئەیخەینە دەنگەوە، فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەندێ موداخەلەی تر هەبوو، مەسەلەی عەقد لەبەر ئەوەی کە ئەم سندوقە بۆیە دائەنرێ بۆ ئەوەی بەخشینەوەی پارە بۆ نەخۆش بگۆڕێت بۆ دابین کردنی خزمەت گوزاری، یەعنی ئەوەی کە ئێستا جێ بەجێ ئەکرێ ئەوەیە کە پارەیەك ئەدەین بە نەخۆش، نەخۆشەکە یا ئەوەی ئەم پارەی کە پێ ئەدرێ بەشی ناکا یان ئەوەیە کەی ڕێی بەکەسێکی خراپ ئەکەوێ لە دەرەوەی وڵات و پارەکەی تیا ئەچێ، بۆیە ئەصلەن فکرەی سندوقەکە ئەوەیە کە ئەم سنوقە خۆی عەقدی هەبێ لەگەڵ هەندێ سەنتەری پێشکەوتوو بۆ ئەوەی کە خۆی نەخۆشەکان بنێرێ بۆ ئەوێ، نەك پارە بدات بە خەڵك و خەڵك پارەکە سەرف بکا، لەسەر ئەوەی مەعاشەکە ئەوە دکتۆر ڕۆژان وەڵامی دایەوە، میزانیەی ساڵانە ئەم سندوقە ئەبێ میزانیەی ساڵانە دابنێ، لەبەر ئەوەی ئەمە بەشێك نیە لە میزانیەی عام، چونکە سندوقەکە بەدەر لەو میزانیەی کە لە حکومەتەوە بۆی دێ خۆشی بەشێکی تریشی هەیە کە دێتە ناو میزانیەکەوە، لەبەر ئەوە پێویستە خۆی میزانیەی خۆی دیاری بکا، نەك لەسەر ئاستی عام دابنرێ، ئەوەی ئیشی ئیداری لەناو ئەرکەکان هەبێ یان نا؟ ئەوە دوو بۆچوونی جیاواز بوو، بەڵام وا باشتر زانرا کە لەناو یاساکە ئەرکەکان بە وازح تر دیاری بکرێ، دروست کردنی بنکە ئەرکی ئەم سندوقە نیە، بەڵام نووسراوە هاوکاری کردنی حکومەت بۆ دروست کردنی بنکە، نەك خۆی بنکە دروست بکا، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د.ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئێستا لە کابینەی حەوت خەریکی ئەوەین کە ڕێوشوێن دابنێین، مەسەلەن 400 نەخۆش ئەنێرین بۆ چاندنی مۆخ، عەرزمان وەرگرتووە لە زۆر خەستەخانە بەڕای من ئەوە ئیشی وەزارەتی تەندروستیە، من سوئالەکەم هەر ئەوەندەیە، ئایا ئەم هەموو ئەرکە بەم سندوقە جێ بەجێ ئەکرێ؟ لەسەر تاپای جیهاندا ئەم سندوقە بەس بۆ کۆ کردنەوەی کۆمەکە، ئەم سندوقە بەحس بکا و تەتویر بکا و مەرکەزی سەرەتانی بکا و دەرمان بکڕێ و نەخۆش بنێرێ بۆ دەرەوە، جا ئەوە موئەسەسەیەکی کاملە، سوپاس

بەڕێز د.رسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر حمد امین(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمەی کە ئێستا باسی لەسەر ئەکەین 11 خاڵە، ئەمە مەهامی سندوقەکەیە، یەعنی ئەمە کارەکانی سندوقە بۆ تەحقیق کردنی ئەو هەدەفەی کە لەماددەی 2 باسمان لەسەر کردووە کە ئەڵێین لە ماددەی 2 هەدەفی ئەم سندوقە چیە؟ کە ئەڵێ (بتوفیر افضل طرق العلاج و الاجراءات الوقائية لمواطني كوردستان)، بۆ تەحقیق کردنی ئەم هەدەفە پێویستە ئەم مەهامانە لەخۆ بگرێ ئەم سندوقە، جەنابی سەرۆکی پەرلەمان، ئەم مەهامانە هیچی زیاد نیە، ئەرکەکانی سندوقە بۆ بەدیهێنانی ئەم سندوقەی کە داوای لێ کراوە، لەبەر ئەوەی پێویستە وەکو خۆی بمێنێ، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخیر صیاغەی بخوێنەوە.

بەڕێز زکیە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی سێ یەم و شەشەمە و داڕشتنەوەیەتی بەم شێوەی خوارەوە:

یەکەم-دیاری کردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی کە سندوق لەسەری دەڕوات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆڵ دەکات .

دووەم-هاوکاری کردنی لایەنی پەیوەندیدار لە دروست کردن و پێشخستنی بنکەکانی تایبەت بە چارەسەرکردنی تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشی یە قورسەکان .

سێیەم- خاوەندارێتی کردن و پاراستنی سامانی گواستراوە و نەگواستراوە و بەکارهێنانیان بەگوێرەی یاسا کار پێکراوەکان .

چوارەم-

ئەنجام دانی گرێبەست لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ دابین کردنی چارەسەری پزیشکی گونجاو لە سەنتەری پزیشکی و کادیری تەندروستی و کۆمپانیای نیشتمانی وبیانی

پێنجەم- ئەنجام دانی توێژینەوە و بەدەستهێنانی داتا و ئاماری پێویست لەلایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی سندوقەکە .

شەشەم- سندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە لەو ئەرك و مافانەی کە لە سەرێتی یا هی خۆیەتی .

حەوتەم-: دانانی پرۆژە بودجەی خەملێنراو و ژمێرەی کۆتایی ساڵانەی سندوق

هەشتەم- دانانی پێوەرەکانی و مەرجەکانی پێویست بۆ دەستنیشان کردنی سوودمەندبووان لەخزمەتگوزاری یەکانی سندوق .

نۆیەم- پێداچوونەوەی ڕاپۆرتی خوولیی سەبارەت بە چۆنیەتی بەڕیوەچوونی کاری سندوق و سیستەمی دارایی سندوق .

دەیەم- دانانی پێوەرەکانی و مەرجەکانی پێویست بۆ دەستنیشان کردنـی سـوودمەندبووان لەخزمـەتگوزاری یەکانی سندوق .

یازدەم- دانانی پلانی بەردەوام بوون و گەشەپێدانی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندوق

بەڕێز جهان اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة: یتولى الصندوق المهام الآتیة:

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزینە، 10 کەس قسەی کردووە، موناقەشەی لەسەر کراوە، هیچ ماددەیەك ناڕوا بەراستی، 20 جار موناقەشە کراوە، 100 کەس قسەی لەسەر کردووە، دیسان هەر موناقەشە موناقەشە؟ فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە چەند پەرلەمانتارێك ڕەئیمان دا بەرامبەر هەندێ ئەرك كە ئەصلەن هی سندوق نیە، بۆ نموونە كە دەڵێ (ئامادە كردنی ژمێرەی كۆتایی) لە هەموو ئەو بەڕێزانە ئەپرسم، ئێمە سێ ساڵە موناقەشەی موازەنە و حیساباتی خیتامی ئەكەین، هیچ وەزارەتێك جگە لە وەزارەتی مالیە حیساباتی خیتامی ئەكا تا ئێمە بیكەین؟ كردووتان بە ئەركی ئەم سندوقە، ئەو بەڕێزانەی كە قسەیان كردووە لەسەر ئەم بابەتانە، هەندێكیان ئیش و كاری میهەنین، پێویست دەكا ڕەئی ئەو پەرلەمانتارانە وەرنەگیرێ؟ كە من ئێستا دەنگ بەو ماددەیە نەدەم، بەدیلی من چی بێ؟ ئەگەر جارێكی تر دابنیشینەوە و دیسان دایبڕێژینەوە، لەبەر ئەوە ئەو ڕەئیانەی كە ئەدرێ پێویستە بە نەزەری ئیعتیبار وەرگیرێن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

فەرموو شەونم خان.

بەڕێز شەونم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بابەتەی باس كرا ئەبێ لە لایەن حكومەتەوە میزانیەی بۆ دابین بكرێ ئەگەر حكومەت میزانیەی بۆ دابین بكا ئەبێ وەزارەتی تەندروستی سەرپەرشتی بكا، نەم سندوقەكە خۆی موستەقیل بێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە بەشێكی خەڵك بە دیاری پارەی دەداتێ، خەڵك تەبەروعاتی بۆ دەكا، یان حكومەت تەئمینی بۆ دەكا، ئیتیفاقەكە ئەوەیە تەبعەن، بەڵام ئەمە وەكو موئەسەسەیەكی سەربەخۆیە، بەڵام ڕەبتی بە وەزارەتی صەحەوە هەیە، خۆی موئەسەسەیەكە بەراستی، فەرموو ناسك خان.

بەڕێز ناسك توفیق:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەموومان ئیحساس ئەكەین، ئەركی وەزارەت زۆربەی هاتۆتە لای ئەم سندوقە، ئەم سندوقە دوو ئیشی سەرەكی هەیە، پارە وەرئەگرێ لە هەندێ جیهات و سەرفی ئەكا بۆ نەخۆشەكان، غەیری ئەمە، ئەمە بەحس ئەكا و بەحس ئەنووسێ و ئەمە ئەكا، ئەمانە كەی ئیشی ئەم سندوقەیە؟

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان.

فەرموو كاك عبدالسلام.

بەرێز عبدالسلام مصطفى:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەكو دیارە ئەم نەصە ئەگەر بخرێتە دەنگدان سەرناكەوێ، بۆیە....

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان.

چوزانی سەرناكەوێ؟ لە خۆتەوە بۆ قرار ئەدەی؟ فەرموو.

بەرێز عبدالسلام مصطفى:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەڵێم بە تەصەوری من بەلكی غەلەت بم مادام ئیعتیرازی زۆر لەسەر هەیە، حالەتی هاتو لە دەنگدان دەرنەچوو ئێمە ڕاوەستین، بۆیە من پێشنیارەكم هەیە، صیاغەیەكی بەدیلم هەیە ئەگەر گوێم لێ بگرن، ئەگەر تەماشای ماددەكان بكەین لە (1) تاكو (12) خاڵی یەكەم، توخوا ئیشارەی بكەن، خاڵی دەیەم، خاڵی دووەم، چونكە پاش یازدە دووەم هاتووە، سەرۆك، ئەم هەرسێ شتە لادە، كاك (عمر) خوشكە ڕۆژان هاوكاریم بكەن، لە غەیری ئەم سێ ماددە ئەوانی تر مەسائیلی ئیدارین، یان حەقیانە، چونكە مادام مەعنەویە پەنا بباتە بەر دادگا تەبیعیە، مادام لە زمنی سیستەمی ڕەواتب و ئەوەی حكومەتە هەموو ئەوانی تر بەراستی پێویست نین، ئەم سندوقە شتێك بۆ شێرپەنجە و نەخۆشیەكانی بكات، هاوكاری كردنی لایەنێك پەیوەندیدارە، دانانی پلانی بەردەوامە، سەرۆكێك بۆخۆی هەڵدەبژێری، و ماددەی یەكەم ئەگەر پێویست بوو، واتە پێشنیاری من بیری لێ بەكەینەوە بەرێزان، ئەوانی تر بەراستی هەمووی زیادە، چۆن دەبێ بۆ سندوق ئەرك دروست بكەین؟ یەعنی حیسابی بكەین، ئەگەر هاتو ئێمە ئەوەی من باسم كرد دەرم كرد، ئەوی تر هیچ پەیوەندی بە شێرپەنجە نیە، و شتی ڕۆتینین، بۆیە پێشنیاری موحەدەدی من ئەم ماددەیە پێم دێ لە بڕگەی یەكەم، لە بڕگەی دەیەم، و دوازدەم بە ئیعادەی صیاغە، یازدە و دەیەم تەماشا بكەن، یەكێكیان هەڵبژێرن بە ڕەئی من، چونكە ئەوانی تر هەموویان زیادن، سوپاس

بەرێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان

فەرموو سۆزان خان.

بەرێز سۆزان شهاب:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

من سەیرم لێ دێ پاش ئەوەندە کۆبوونەوە و پاش ئەوەندە دانیشتنی هاوبەشی لیژنە و وەرگرتنی ڕای وەزیر هێشتان ئەم هەموو موناقەشەیە، مەعەل عیلم ئەمڕۆ ئەبوایە بەس دەنگدان بوایە، خوێندنەوە و دەنگدان بوایە، لە کوێ دوو ڕا هەیە بخرایەتە بەردەمی ئەندامان، ئێستا ئەبینین سەر لە نوێ ئەندامان پێشنیاری نوێ پێشکەش ئەکەن، کەواتە هەر لە ئەصڵدا لیژنەی موشتەرەك گوێیان لە ئەندامان نەگرتووە، پەسندیان نەکردووە ڕاکان.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

کێ ئەڵێ ڕەئیەکان تازە نین؟ چونکە خۆت لێرە نەبووی سۆزان خان، فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان عبدالکریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم من لەگەڵ ناسك خان هاوڕام کە ئەڵێ ئەم سندوقە دوو ئیشی هەیە، یەکیان پەیدا کردنی پارە، زیاتر لەوەی کە تا ئێستا تەرخان کراوە بۆ چارەسەری نەخۆشی شێرپەنجە، دووەم، تەوجیە کردنی ئەو پارە بۆ چ بوارێك لەو بوارەی کە پەیوەستە بە شێرپەنجەوە سەرف بکرێ؟ دووەم، جەنابی وەزیر کە مەعنی سەرەکیە بەو سندوقە ڕەئیەکی موخالیفی هەیە لەگەڵ ئەوەی ئێمە صیاغەمان کرد ئەمانەوێ بیخەینە دەنگدانەوە، ئەو ئەڵێ هەموو ئەو ئەرکانە ئەرکی ئەم سندوقە نیە، یەعنی کە سندوقەکە ئێمە پەیوەستمان کردووە بە وەزارەت، ئەمە هەمووی ئەرکی وەزارەتە، بۆ ئێمە بیخەینە ئەستۆی ئەم سندوقە؟

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

ئاخر ئەم سندوقە لا مەرکەزیەتێکی هەیە، هەموو شتێك تابیع نیە بەو وەزارەتەوە، فەرموو لیژنەی هاوبەش، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د.ڕێکەوت حمە رشید-وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سوپاسی ئەم بەڕێزانە ئەکەم کە ئەو ئیقتیراحانەیان کردووە بۆ ئەم سندوقە، من کە بەڕێوەبەری گشتیشم کیتابم کردووە بۆ ئەم سندوقە و ئێستاش لە کابینەی حەوت دا کیتابم کردووە بۆ ئەم سندوقە، ئەم سندوقە ئیشی ئەوەیە یەکەم پارە کۆکاتەوە، دووەم، ئێستا ئەو پارەی کە ئەچێتە خەستەخانەی هیوا و نانەکەلییەوە مودیرەکە بە کەیفی خۆی سەرفی بکا، کۆی بکاتەوە و بە شێوەیەکی سیستەماتیکی سەرف بکرێ، سندوق دابنرێ لە سوپەر مارکێتەکان، خەڵکی دەوڵەمەندو بازرگان هەیە نازانێ خێرەکە ببا بۆ کوێ؟ ئەم سندوقە بۆ ئەوەیە، دووەم، دانیشتنمان کرد دوای خوێندنەوەی یەکەم، دانیشتنێکمان کرد لەگەڵ لیژنەی یاسایی و لیژنەی تەندروستی و صیاغەکەمان کردەوە، ئەم صیاغەیە گۆڕاوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز خۆشناو:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

له ڕاستیدا من ناوبەناو هەموو ئەو پێشنیارانەی كە پێشنیاری ئەندام پەرلەمانەكانە نووسیومە، زۆر لەو ڕەئیانەی كە دێن بە داخەوە شتی تازەن، یان هەندێك لێرە نەبوون لەكاتی موناقەشەكە، من ئێستا بەناو بۆت ئەخوێنمەوە ئەوەی كە وەریش گیراون، یەعنی بۆ نموونە هەر لەو ماددەیە كاك قادر و كاك صباح و شلێر خان و كاك جمال و ئەوانە ڕەئیان وابوو خاڵی یەكەم لە ماددەی سێیەم كە ماددەی سێیەم و شەشەم ئێستا بۆتە خاڵی دووەم، باسی تەئیسیسی بنكەی تەندروستی بوو ئێستا كرایتە هاوكاری، یەعنی ئێستا ئەو قسەی ئەوان كردوویانە دەقاو دەق لەناو پرۆژە یاساكە وەرگیراوە، ئەوەی تر یەعنی شتێكی وا نەبووە بەو شێوەیە كە ئێمە بیهێنین، یان هەندێ لەو خاڵانە لە مەجلیسی سەرەتان دا بووە ئێمە نەمانتوانیوە، لەبەر ئەوەی ناكرێ دژایەتی لە نێوان دوو یاسا دروست كرێ، لە یاسایەك ماددەیەك هەیە، تۆ بیهێنی لەناو ئەم یاسایەش جێگای بكەیتەوە، هەر ئەوەندە، ئەگەرنا تێبینیەكان هەمووی وەرگیران و هەندێ لەو قسانەی كە ئێستا ئەكرێ بەراستی قسەی تازەن.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عمر

بەڕێز عمر عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من با دیفاعێك لە لیژنەی هاوبەش بكەم، بەراستی غەدریان لێ ئەكرێ بە قەناعەتی من، ئەمە ئەصلی یاساكەیە (5) خاڵ نووسرایە، بۆ زیاد بوو بەراستی ڕاو سەرنجی پەرلەمانتارانیان بە هەند وەرگرتووە، ماوەتەوە ڕایەكی تاكی تیایە، تەسمیە نەكراوە و نیسابی یاسایی تیا نیە ئەكرێ ئیعتیراز بكەن پەرلەمانتاران كە ئەوە یەك كەس بووە بۆ خستووتە ناوێ؟ و بۆیە ئەو بەندانە زیاد بوون لەبەر ئەوەی پێشنیار كراوە، ئەصلی یاساكە سێ، چوار خاڵی زۆر سادەی نووسیوە، بەلاّم لە كاتی موناقەشە مەجموعەیەك ئیقتراحات كرا، من چاك لە بیرمە، ئەمانە هەمووی ئیقتیراحی پەرلەمانتاران بوو، 2 كەس، 3 كەسیش زیاتر قسەیان لەسەر كردووە، یەعنی ئێستا ئێمە پێویستە لە دوو شت ئیقتیراح بكەین، نوقتە نیزامێكمان هەبێ لەسەر سەیری كۆبوونەوەكە، یان ئەگەر ڕەئیەكی شاز وترابێ و خرابێتە ناوی حەقی ئیعتیرازمان هەیە لەسەری.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆكی پەرلەمان

فەرموو كاك عمر.

بەڕێز عمر حمد امین(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕاستی دا قانونەكە تایبەتە بە دامەزراندنی سندوقێك، كە دەگوترێ سندوق رەبتی هەیە لەگەڵ جانبی مالی و پارە پەیدا كردن، بۆیە كە ئێمە باسی تەقاعود دەكەین، باسی بحوس دەكەین ئەمە پێویستی بەوە

هەیە لەناو سندوقەکە تۆ لقی تر و بەشی ترت هەبێ، مەسەلەن بۆ دیراسات و بحوس پێویستە کۆمەڵێك خەڵکی موختەص ببەی لەگەڵ سندوقەکە کار بکا، پێویستت بە دائیرەیەکی بحوسە، پێویستت بە دائیرەیەکە کە خەڵکی موختەصی بۆ بەری تایبەت بە گرێبەست و هەندێ حیساباتی تر، بۆیە لە راستی دا ئەو مەهامانە وا دەکا کە سندوقەکە تێکەڵاوی کۆمەڵێك ئیختیصاص و مەهام بێ کە لە ئەساسدا ئەرکی صندوقەکە نابێ، ئەمە یەك، دوو ئەگەر هەموو ئەو ئەرکانە ئەرکی سندوقەکە بێ دەبێتە بەدیل بۆ وەزارەتی صەحەلە هەندێ بواری تردا کە ڕەنگە ئەمە ئیشی وەزارەتی صەحە یان وەزارەتەکانی تربێ، بۆیە بەراستی جەخت و تەرکیز لەسەر ئەوە بکرێ کە سندوقەکە زیاتر ئەرك و مەهامی پارە پەیدا کردن و کۆمەکی دارایی هەیە و لەوێدا ڕێك ئەخرێ و باشترە.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئەبینین ماددەکە هەمووی خیلافاتی زۆری بەخۆیەوە گرتووە و دیارە بەڕێز پەرلەمانتارەکان وەکو ئەڵێی دەرچووین لە مەعمول، بە نوقتەی نیزام هەموومان ڕەئیەکانی خۆمان ئەڵێین، پێشنیار ئەکەم ئەگەر بکرێ فەقەرە، فەقەرە بیخەینە دەنگدانەوە تا بتوانین لەوێ حەسمی بکەین بەیەکجاری، بۆ نموونە 11 فەقەرەیە نەیخەینە دەنگدان، فەقەرە، فەقەرە بۆ ئەوەی هەم مولاحەزاتی ئەندام پەرلەمان ئەوانەی کە گلەییان هەیە، هەمیش هەموو رەئیەکان کۆك بن لەسەر ماددەکە.

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو کاك حەمە سعید.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە هۆکاری ئەم دووبارە بوونەوە و دروست بوونی ڕای نوێ، هۆکارەکەی ئەوەیە ئێمە پێشتر لە خولەکانی تر ماددە بە ماددە موناقەشەمان ئەکرد و تەسویتمان ئەکرد و ماددەکە ئەڕۆیشت، بەڵام ئێستا ئەم میکانیزمە تازەیە کە لە پەیڕە و پڕۆگرامیشدا وانیە، پەیڕە و پڕۆگرام ئەمە ئەڵێ کە من ئەیڵێم، کە ماددە بە ماددە موناقەشەی ئەکەین و تەسویتی ئەکەین، بەڵام کاتێ کە ئێمە موناقەشەی ئەکەین و دواتر لیژنەکان ئەچن صیاغەی ئەکەنەوە و دیسان ئەیهێنینەوە و لە کۆبوونەوە سێیەم دا کە خوێندنەوەی یەکەم، خوێندنەوەی دووەم گفتوگۆ، خوێندنەوەی سێیەم دەنگدان، کە دێنەوە ئەم ڕایە تازانەش دروست ئەبێ، ئێستا ئێمە چوار کۆبوونەوەمان بۆ ئەمە کردووە، من پێم وایە ئەگەر لەمەودوا بە پێی پەیڕەو و پڕۆگرام بیکەین و ماددە بە ماددە موناقەشەی بکەین و دەنگی لەسەر بدەین، کە پەیڕەو وپڕۆگرام وا ئەڵێ، راستە لەسەر دەنگی چەند پەرلەمانتارێك ئەوە کراوە، بەڵام بۆ ئەوەی ئەمە موعالەجە بکرێ و

تیکرار نەبێتەوە بۆ پرۆژە یاساکانی تر، خاڵێکی تر بە نیسبەت ئەم مەهامانەوە، منیش لەگەڵ ئەوەم مەهامیان زۆرە، دووەمیش، هەندێ مەهام هی ئەو سندوقە نیە ئەکرێ بکرێ بە سێ، چوار خاڵ، وەکو ئەو خاڵانەی کە باس کرا، ناسکە خان و برادەرانی تر باسیان کرد، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو دکتۆر ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەیەك هەبوو کە ئەم سندوقە ئەبێتە جێگرەوەی وەزارەت، نەخێر، وا نیە، ئەم سندوقە تەنها ئەرکی ڕێکخستنی ئەو پارەیەیە کە ئێستا ئێمە ئەیخەینە دەستی نەخۆش، یان بەکاری نایەنێ، یان بەشی ناکات، ئەرکی ئەم سندوقە ئەوەیە، لەبەر ئەوە نابێتە بەدیلی وەزارەت، بەڵکو ئەبێتە هاوکارێك بۆ وەزارەت، ئەوە یەکێك، یەکێکی تریش مەسەلەی ئەنجامدانی توێژینەوە، ئەصلەن خۆی توێژینەوە لەناو یاساکەنەبوو، بەلاَم ئەندامانی بەڕێز ئەو پێشنیارەیان کرد، من لەگەڵ ئەو قسەی کاك دکتۆر عمر نیم کە پێویستی بەوە هەبێ دائیرەیەك بکەیتەوە بۆ سەنتەری توێژینەوە، ئەصلەن توێژینەوە ئێستا زانکۆ هەیە لە ئەمریکاو بەریتانیا، خەڵك هەیە لە کوردستان توێژینەوەی بۆ ئەکا، ئەو تەنها دەعمی مالیەکە ئەکا، خەڵك هەیە ئێستا لە کوردستان ئامادەیە توێژینەوەی زانستی بکا، بەلاَم تەنها دەعمە مالیەکەی ئەوێ، یەعنی ئەم سندوقە بۆ تەنها ئیشێکی خراپ ئەکا ئەگەر دەعمی مالی کەسێك بکا بۆ ئەوەی هۆکارەکانی زیاد بوونی سەرەتان لە کوردستان بدۆزێتەوە؟ ئەگەر ئەم سندوقە ئەتوانێ ژمێرەی کۆتایی دابنێ یان نا، هەموو دامودەزگایەك ئەرکی سەر شانیەتی لە کۆتایی ساڵدا کەسی بەرپرسیار لە خۆی ئاگادار بکاتەوە لەوەی کە بودجەکەی چۆن سەرف کردووە، یەعنی ئەکرێ ئەم سندوقە بە ئارەزووی خۆی بودجەکەی سەرف بکا و دواتر وەزارەت و لایەنە پەیوەندیارەکان ئاگادار نەکاتەوە لەوەی کە ئەم بودجەیەی سەرف کردووە، ئەی کێ چاودێر ئەبێ بەسەریەوە؟ چۆن ئەبێ ژمێرەی کۆتایی نەبێ؟

بەڕێز د.ارسلان بایز-سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم مەهامانە کە زیاد کراوە ئێستا خراوەتە بەردەم ئەندامە بەڕێزەکان، ئەمە وەکو ئەو بەڕێزانە باسیان لەسەر کرد، ئەمە نەتیجەی ئەو موناقەشە دوور و درێژە و ڕایەکانی ئەو برادەرانە بوو، ئەمە یەك، دوو، ئێمە ماددەی دووەم دەنگمان لەسەر داوە، ئەڵێین هەدەف ئەم سندوقە دۆزینەوەی باشترین ڕێگەیە بۆ چارەسەری ئەم نەخۆشیە لەهەرێمی کوردستان کە سەرەتانە، تەوفیری موستەلزەماتە، عیلاجە، ئەدویەیە،

ئـەجهيزەی توبيـە، لـە داخيلـی ئـەقليم و خـاريجی ئـەقليم، لەبـەر ئـەوە سـەرۆكی پەرلـەمان پێويسـتە بـۆ تەحقيق كردنی ئەم هەدەفە ئـەم سـندوقە چـەند ئـەركێكی هـەبێ، ئـەو ئەركانـەی كـە لێـرە باسـی لەسـەر كراوە، بۆ نموونە باسی يەكەم ئەوەيە و كە چۆتە پێشەوە و بۆتە بەرەسمی سياسە، بێنە سەر خـاڵی دووەم، ئەڵێ (التعاون مع الجهات المعنية في تأسيس وتطوير المراكز الخاصة بعلاج)، ئەی ئەمە ئەگـەر نـەيێ تـەعاون نەكا لەگەڵ ئەو جيهەتانەی كە خاصـن بـە چارەسـەی ئـەم نەخۆشـيە، ئەمـە ئـەركی ئـەم سـندوقە نيـە بـۆ تەحقيقی هەدەفەكەی كە عيلاجی سەرەتانە؟ ئەی ئەم سندوقە نـابێ ببێتـە خـاوەنی ئـەموالی مەنقولـە و غێر مەنقولە؟ و محافەزەی بكا، و چۆن سەرفيشـی ئـەكا بـە موجـەبی ئـەو قانونانـە، بـەڵێ راسـتە باسمـان كردووە، ئەڵێن شەخصيەی مەعنەوی هەيە، ئەم شەخصيە مەعنەويە هەموو حقوقەكان لە خـۆی ئـەگرێ، بەلاَم ئەم سندوقە كۆمەڵێك پارەی تێدا كۆ ئەكرێتەوە، پارەی ميزانيەی عامەی ولاَتە، هەروەها هی هيبە و مينەح و تەبەروعاتە كە لە هەموو لايەكەوە بۆی دێ، خۆ ئەبێ بە قانون ئەم پارانە تەسەروفی پـێ بكـرێ و محافەزەی بكا، سێيەم، ئەبێ ئەم سندوقە بۆ بەديهێنانی ئەم هەدەفەی كە عيلاجی سەرەتانە تـەعاقود بكـا لەگەڵ ئەو جيهەتانەی كە خاصن و تەخەصوصيان هەيە بە چارەسەر و بە ئەدويە و بە ئەجهيزە و ئـالاتی ئەم نەخۆشيە، دواتر ئـەم سـندوقە جـەنابی سـەرۆكی پەرلـەمان شەخصـيەی مەعنـەوی هەيـە زۆر راسـتە، بەلاَم ئەبێ حەقی تـەقازی و ئـسولی هـەبێ، ئامـادە بـێ لەبـەر دەم مەحكەمـە ديفـاع لـە حەقـەكانی بكـا، و پارێزگاری لە خۆی بكا لەو شكايەتانەی كە لێی ئەكرێن، نەخۆشێك ئەچێ لەوێ و تووشی كارەسات ئـەبێ و ئـەمرێ كـەس و كارەكـەی بـۆی هەيـە شـكايەت لـەم سـندوقە بكـا، ئـەبێ ديفـاع لـە حـەقی خـۆی و ئيلتيزاماتەكانی خۆی بكا، جگە لەوە ئەم سندوقە خۆ ئـەبێ نيزامێكـی داخيلـی هـەبێ؟ بەشـی شەشـەم لـە (نظام وضع داخلي الادارة شؤون صندوق) مان هێشتەوە و بەس، راستە ئـەوەی تـری زيـادە، بـاقی تـری خـۆ ئەم سندوقە ئەبێ تەقاريری پێشكەش بكا، ئەی خۆ ئەو سندوقە كۆمەڵێك پارە و كۆمەڵێك ئيلتيزامات كە رەبتی بە حەياتی خەڵكەوە هەيە، لەبەر ئەوە ئەم مەهامانە يەكی لە يەكی زەروورترە، بۆ تەحقيق كردنی ئەو هەدەفەی كە لە ماددەی 2 باسمان كردووە، سوپاس

بەڕێزد. ارسلان بايز/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عبدالرحمن.

بەڕێز عبدالرحمن حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە كە باسی سندوق ئەكەين باسی ئيستيحداسی دائيرەيەك ئەكەين كـە وەزارەتـی صـەحە دروسـتی ئـەكا، سندوقەكە ئێمەی لێرە كـردە دەوڵـەت، وەكـو دەوڵـەتێك تەسـەروف لەگـەڵ ئـەم سـندوقە ئەكـەين، سـندوق دائيرەيەك ئيستيحداس ئەكا، جەنابی وەزير چەند موەزەفێك لەوێ دائەنێ كە ميهەنی بن لەسەر ئەم ئيشە ئەم سندوقە بەڕێوە بەرن، پارە وەرگرن و پارە بدەن، ئيتر چەند كۆبوونەوەيەك ئەكەن چۆن بـدەن؟ بـە چ

ڕێگەیەك ئەو پارەیە ئەدەن؟ كێ مەستەحەقە؟ كێ موستەحەق نیە؟ بە چ شێوەیەك بدەن ئەوە خۆیان ئەزانن؟ لێرە ئەوەی باسی ئەكەین كۆبوونەوە بكا و نازانم چی بكا؟ مەنای وایە دەستەڵاتی وەزیری كێم كرد، دەبێ وەزارەت سەرپەرشتی ئەم دائیرە بكات، ئەم دائیرە پارە وەرگرێ و پارە بدات، بە كێ مەستەحەقە؟ لەوەی زیاتر هەموو ئەم بڕگانە زیادە بە ڕەئی من، یەعنی پێی ناوێ ئیتر چی بكا و چی نەكا؟ حەقی محاكم و نازانم دیفاع لەخۆی بكاو، هەموو شەریكەیەك حەقی هەیە لە مەحكەمە دیفاع لە خۆی بكا، ئەمە هەمووی زیادە بە ڕەئی من، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

فەرموو ئاهەنگ خان,

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە ئەمە تێكەڵیەكمان هەیە لە نێوان میزانیەی سەرەتان و سندوقی سەرەتان، ئەو دووە زۆر ئیشیان جیاوازە، ئەوەی دكتۆر ڕێباز ئەڵێ زۆر ڕاستە، بحوس دائیمەن خەستەخانە ئەیكا، خەستەخانەی زۆر گەورەش لە دونیایێ ئەیكا بە میزانیەی خۆی كە حكومەت تەرخانی ئەكا، یەعنی ئەوەی میزانیەیان زەبەلاح بێ، بەلاّم سندوقی سەرەتان سندوقەكە مەهامی هەموو خەڵكە، خەڵكەكە خۆی پارەی لەناو دادەنێ كە ئەو هاوكاریەی بكرێ، میزانیەی سەرەتان زۆری فەرقە لەگەڵ سندوقی سەرەتان، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

فەرموو كاك عمر نورەدینی.

بەڕێز د.عمر نورەدینی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من نوقتە نیزامم هەبوو، لەوەش كە جەنابتان بە پێی پەیڕەوی ناوخۆش هەمیشە جەخت لەوە ئەكەن كە لیژنەی هاوبەش ڕاستەخۆ وەلاّمی ئەندامانی پەرلەمان نەداتەوە، بۆیە بەڕاستی كە حاڵەتێكی لەم بابەتە هەیە پێویستە وریا بكرێنەوە، ئەمە یەك، دوو، ئێمە تێگەیشتنمان هەیە بۆ ئەو ڕوون كردنەوانەی كە لیژنەی هاوبەش لەسەر مەهامەكان كردیان، بەلاّم دەپرسین سندوقێك ئەركی گرێبەستی هەبێ، سندوقێك عیلاج دابین بكا بۆ سەرەتان، سندوقێك توێژینەوە بكا، سندوقێك بەیانات كۆ بكاتەوە، سندوقێك ئامار ئەنجام بدات، سەیری یاسای وەزارەتی تەندروستی بكەن و سەیری مەهام و ئەركەكانی وەزارەتی تەندروستی بكەن، بزانن جۆرێك لە تێكەلاّوی و بوون بە بەدیل دروست دەبێ یان نا؟

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

فەرموو كاك كاردۆ

بەڕێز كاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمه جارێکی تر ئەچینەوه بۆ موناقەشەیەکی سەرەتایی بۆ ئەو کاره، ئەم سندوقه تایبەته بە نەخۆشی سەرەتان، نەخۆشی سەرەتان چی پێویسته له هەموو ئەو بوارانه پێویسته بیکا، ئەمه نە بەدیلی وەزارەته نه عیلاقەی بەوه نییه، لەبەر ئەوه پێم باشه هەم پەرلەمان ماوەیەکی کەمی ماوه، هەم ئێمەش ماوەیەکی زۆرمان بەم یاسایانه که کێشەی گەورەی لەسەر نیه و تایبەته بە کێشەیەك، ئەگەر پێشنیارێکی نوێ هەیه سێ کەس پشتیوانی ئەکا با بیخەینه دەنگەوه، ئەگەرنا کەی ئێمه هەموومان موتەفیق بووینه لەسەر هەر دەقێکی یاسایی؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز،سەرۆکی پەرلەمان

فەرموو دکتۆر حەسەن.

بەڕێز حسن محمد سوره،جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیاره بە سێ ئیتیجاه قسه ئەکرێ، بۆیه جۆرێك له تەناقوزات له کاتی موناقەشەدا دروست ئەبێ، یەکێکیان سیستەمی تەندروسیتی ئێمە سیستەمێکی ئیشتیراکیه، له نیزام و سیستەمی نوێی سەحه له هەموو عالەم خۆ دەرباز کردنه له سیستەمی عومومی، له سیستەمی ئیشتیراکی، بۆیه ئەبێ لای ئەندامانی پەرلەمان ئەم فکرەیه مەقبول بێ که ئێمە ئەمانەوێ سیستەمی تەندروستی دەرباز بکەین له سیستەمی عومومی بۆ کەرتی تایبەت و کەرتی لامەرکەزی، ئەمە کۆنفرانسی صەحه بوو له هەرێمی کوردستان له مانگی شوباتی ساڵی 2011 کرا، سیستەمی تەندروستی ئەبێ بەرەو سیستەمێکی لا مەرکەزی بڕوا، سیستەمی وەزارەتی تەندروستی ئەگۆڕێ، لەبەر ئەوه پێویسته ئەوه مەقبول بێ لای ئەندامانی پەرلەمان، ئەگەر تا ئێستا فکرەی ئەندامانی پەرلەمان لەسەر نیزامە ئیشتیراکیەکەیه ئەبێ ئێمە بەرەو ئەو ئیتیجاه بڕۆین، و ئەمەش یەکێکه لەو هەنگاوانه، هەنگاوی دووەم، فەرق هەیه لەنێوان نیزامی عەمەلی و نیزامی نەزەری، ئەم سندوقه سندوقێکه که تەتبیق کراوه له هەندێ وڵات، لیژنەی تەندروستی بە چاوی خۆی ئەم تەتبیقاتەی بینیوه، بۆیه هیچ خیلافێك له ڕووی عەمەلیەوه و نەزەریەکه دروست نەبوو له هیچ وڵاتێك ئێستا ئێمه ئەم هەموو ئیشکالیەتەی بۆ دروست بکەین، حاڵەتی سێیەم، مەهامەکان لەسەر دوو ئەساس دانراون، مەهامێکیان لەسەر ئەساسی ئیستیقلالیەتی سندوقەکەیه که وەکو برادەران ئیشارەتیان پێدا، که ئەگەر بێت و ناوی بێنی و ناوی نەهێنی ئەم سندوقه ئەم مەهامانەی هەیه، بەڵام مەهامەکەی باشتره تەئکیده له مەهامی سندوقەکه، مەهامێکی تری لەسەر ئەساسی جانیبە فەنیەکەی هاتووه، که ئەم سندوقه سندوقێکه بۆ دەعم کردنی نەخۆش دژی ئەم نەخۆشیه، هەر بۆ نموونه، من له ڕووی عەمەلیەوه له هەرێمی کوردستانیش ئەم کاره کراوه، بۆ نموونه له هەولێر ئێستا خەستەخانەیەکی نەخۆشی سەرەتان هەیه که کەرتی خێرخواز دروستی کردووه، بەلامەوه زۆر سەیره ئەندامێك بیرکاتەوه و بڵێ چۆن سندوق ئەتوانێ خەستەخانه دروست بکا؟ خەستەخانه دروست ئەکا بەس ئیدارەی ناکا، خەڵك مزگەوت دروست ئەکا بەس وەزارەتی ئەوقاف ئیدارەی ئەکا، خەڵك قوتابخانه دروست ئەکا وەزارەتی تەربیە ئیدارەی ئەکا،

خەڵك خەستەخانەی دروست ئەكا وەزارەتی تەندروستی ئیدارەی ئەكا، هەر لێرە لە هەولێر ئەو ئەركە كراوە، چۆن پێشتر هەبووە ئێستا ئێمە لەناو پەرلەمان بڵێین نابێ، بۆیە بەو سێ ئیتیجاهە قسە ئەكرێ و لە هەر سێ ئیتیجاهەكەش تێكەڵ كردنێك هەیە، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

جەنابی وەزیر ئەگەر تێبینیەكت هەیە؟

بەڕێز د.ڕێكەوت حەمە رشید:وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەۆكی پەرلەمان.

تێبینیەكەی من ئەوەیە ئەگەر بمانەوێ ئەم یاسایە بەڕێك و پێكی جێ بەجێ بكەین ئەم هەموو كارە ناتوانێ بكا، هەتا ئێستاكە بلاَوئەكرێتەوە و پەسەند بكرێ ئەو یاسایە، من یك نموونەت بۆ ئەهێنمەوە، لە كیمیادا لە عێراق 180 كەس ماستەر و دكتۆرایان هەیە عەقدی دەرمان ئەكەن غەلەت ئەكەن، ئێستاش ئێمە وەزارەتی تەندروستی خۆمان ناتوانین هەندێ عەقدی دەرمان بكەین، یەعنی دەرمان كڕین و نەخۆش ناردنە دەرەوە و توێژینەوە و ئەوانە تۆزێك ئەركی سندوقەكە قورس ئەكا، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز:سەرۆكی پەرلەمان

لیژنەی هاوبەش ئاخیر صیاغەتان و ئەیخەینە دەنگەوە.

بەڕێز زكیە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بە پێی گۆڕانی ڕیزبەندی خاڵەكان و لابردنی سێ خاڵ بەو شێوەی لێ دێ ئەم ماددەیە:

یەكەم-دیاری كردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی كە سندوق لەسەری دەڕوات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی كە بەڕێوەچوونی كاری تێدا كۆنترۆڵ دەكات .

دووەم- هاوكاری كردنی لایەنی پەیوەندیدار لە دروست كردن و پێشخستنی بنكەكانی تایبەت بە چارەسەركردنی تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشی یە قورسەكان .

سێیەم-: خاوەنداریێتی كردن و پاراستنی سامانی گواستراوە و نەگواستراوە و بەكارهێنانیان بەگوێرەی یاسا كار پێكراوەكان .

چوارەم- ئەنجام دانی گرێبەست لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەكان بۆ دابین كردنی چارەسەری پزیشكی گونجاو لە سەنتەری پزیشكی و كادری تەندروستی و كۆمپانیای نیشتمانی وبیانی.

پێنجەم- ئەنجام دانی توێژینەوە و بەدەستهێنانی داتا و ئاماری پێویست لەلایەنە پەیوەندیدارەكان بۆ بەدیهێنانی ئامانجەكانی سندوقەكە .

شەشەم- سندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە لەو ئەرك و مافانەی كە لە سەرێتی یا هی خۆیەتی

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری سندوق، (7، 8، 9)یەم لاچووە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثالثة:

اولا: رسم السياسة العامة التي يسير عليها الصندوق و اقرار الخطط التي تحكم سير العمل به.

ثانيا: التعاون مع الجهات المعنية في تأسيس وتطوير المراكز الخاصة بعلاج المصابين بالسرطان.

ثالثا: تملك الأموال المنقولة وغير المنقولة والمحافظة عليها والتصرف فيها بموجب القوانين النافذة.

رابعا: التعاقد مع الجهات المعنية بتوفير العلاج الطبي الملائم من المراكز الطبية والكوادر الصحية والشركات الوطنية والأجنبية.

خامسا: دعم البحوث والحصول على البيانات والأحصاءات اللازمة من الجهات المعنية لغرض تحقيق أهداف الصندوق.

سادسا: للصندوق حق التقاضي أمام المحاكم فيما له من حقوق وما عليه من التزامات.

سابعا: وضع نظام داخلي لإدارة شؤون الصندوق.

ثامنا: وضع خطط إدامة وتنمية استثمارات وموارد الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئیستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە،

سوپاس.

(20) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، (33) کەس لەگەڵدا نییە، کەواتە ئێستا فەقەر، فەقەرە دەیخەینە دەنگەوە، بۆ ئەوەی بزانین کام فەقەرە مەقبوولە، کام مەقبوول نییە، چونکە خۆ دەبێ ئەم سندوقە مەهامێکی هەبێ، فەرموو فەقەرە، فەقەرە بیخوێننەوە، دەیخەینە دەنگەوە، فەرموو کاك عمر عبدالرحمن قسەکانی خۆت بکە.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم سندوقە ئێستا بەگوێرەی ئەم عەمەلییەی تەسویتە بێ مەهام مایەوە، ناکرێ سندوقێك مەهامی نەبێت، هیچ خاڵێ لەو خاڵانەی کە خوێندرایەوە، خۆی لەئەصڵی یازدەکە، هەشتی خوێندرایەوە، (8) مەهامەکە هیچی بەکەڵکی ئەم سندوقە نەهات. کەواتە ئەم سندوقە فەشەلی هێنا، ئێمە چەند رۆژە

موناقەشەی دەکەین، ئەم یاسایە ئەبێ ئیلغا بکرێتەوە و نەمێنێ، ئەمە یاسایەکە لەخزمەتی زۆرینەی خەڵك دایە، لەخزمەتی ئەم توێژە دایە، پێویستە جەنابی سەرۆکی پەرلەمان ئەم سندوقە بەهەمان شێوە بهێڵرێتەوە مەهامەکانی، جا ئیتر فەقەرە، فەقەرە دەخوێندرێتەوە ئێستا، دەیخەنەوە دەنگ، ئەمە تەرکە بۆسەرۆکایەتی پەرلەمان، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئێمە لەسەرۆکایەتی پێمان باشە فەقەرە، فەقەرە بیخوێنینەوە، ئەو فەقەرەیەی دەنگی وەردەگرێ باشە، ئەوەی دەنگی وەر ناگرێ لەمەهامەکە نامینێت، فەرموو فەقەرە، فەقەرە بیخوێننەوە. پێشنیاری چی؟ فەرمووکاك شوان.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کەسمان لەگەڵ ئەوە نین مەهامی نەبێ ئەم سندوقە، بەڕاستی یەعنی هەموو یاسایەکە وەکو ئەوەیە بڵێین لەگەڵ ڕێزمان با دەستێکی نەبێ، بەڵام ناشکرێ ئێمە دەنگدان لەسەر ئەوە بکەین کە نەمێنێت، جا ئێستا جارێکی تر فەقەرە، فەقەرە بۆمان بخوێندرێتەوە، بخرێتەوە دەنگدان، بەیارمەتیت سەرۆکی پەرلەمان، من پێشنیار دەکەم لیژنەکە سیاغەیەك بکاتەوە بۆ مەهامەکەی بە (3، 4) دێڕ، نەیکەین بە فەقەرە، فەقەرە دوایی (2، 3)ماددەکە ئامادە بوو بیخەینەوە دەنگ، ئاوا باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاکە سیاغەکە کرایەوە، چەند فەقەرەیەکی حەزف کرا، ئینجا قبوول نەکرا، ئێستا بەپێی حیسابی ئەو دەنگدانەبێ ئەم مەشروعە، ئەم سندوقە هەر نەمێنێ بەڕاستی، فەرموو کاك جمال.

بەڕێز جمال طاهرابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمن پێشنیارێکم بۆ لیژنەی یاسایی ناردیە، بە (4) دێڕم دانایە، کۆکردنەوەی پارە، چۆن تەسەروف پێ دەکرێت (وفق الضوابط)، چۆن دەعمی مەراکیز و موئەسەساتی توبی و ئیستیعانە بە کەوادیری توبییە بکەین؟ ئەگەر بکرێتن بخوێنێتەوە باشترە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل محمود عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە کە دەنگمان بۆ ڕەتکردنەوەی دا مانای ئەوە نییە کە هەموو مەهامەکانی ڕەت بکەینەوە، هەندێ لەپەرلەمانتارەکان پشتیوانی لەهەندێ لەبڕگەکان دەکەن، هەندێ بڕگەی ڕەت دەکەنەوە، بۆیە من

پشتیوانی ڕای سەرۆکایەتی دەکەم، ئەوە بخرێتە دەنگ، برگە، برگە بخرێتە دەنگ و دەنگی بۆ بدەین و یەکلای بکەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو برگە، برگانە ڕەفز کران، بەدەنگدانەوە، بۆیە تەنها چارەسەر هەیە پێشنیارێکی دیاریکراو بهێت بۆ دەستنیشانکردنی ئەرکەکانی ئەو سندوقە، وەکو ئەوەی کاك عمر باسی کرد، نابێ ئەم سندوقە بێ ئەرك بمێنێ، روونە، بۆیە جارێکی تر ماددە، ماددە نا، دوو، سێ پێشنیار هاتوونە بەردەستی ئێوە بیخوێننەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو پێشنیارە تەبەنی دەکەین، برگە، برگە دەیخەینە دەنگەوە، ئەو برگەیەی دەنگی هێنا ئەوە قبوولە، ئەوەی دەنگی نەهێنا نامێنێ لەمەهامی سندوقەکە، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارێك دەکەم، بەڕای من خاڵێکی تەوزحیی بنووسرێ، هاوکاری کردن و هەماهەنگی کردن لەگەڵ وەزارەتی تەندروستی لەجێ بەجێکردنی ئەم مەهامانەی خوارەوە، مەوزوعەکە چارەسەر دەبێ، ئەو مەهامانەی کە نووسراوە هەمووی ئیشی وەزارەتی تەندروستییە، ئەوان هاوکاریمان بکەن و هەماهەنگیمان بکەن، تەواو، هاوکاری کردن و هەماهەنگی کردن و دەعم کردنی وەزارەتی تەندروستی، سێ کەلیمەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە جەنابی وەزیر داوای دەکات وارید نییە لەقانونەکە، چونکە ئێمە پێش ئەو ماددەیە گوتوومانە ئەم سندوقە (ترتبط بالوزارة)، ئیتر هەماهەنگی و موساعەدە نەما، مورتەبیتە بەیەکەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە لیژنەی هاوبەش ئەوەمان تەواو کرد، ئەمە گۆڕاوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە ناکرێت، ئەمەی کە ئێستا خراوەتە دەنگەوە دوای ئەوەی کە ئێمە سێ فەقەرەمان لێ لابرد، هەندێك گۆڕانکاریمان تێدا کرد، لە یانزدەکە بوو بەهەشت، ئەوەش دەنگی نەهێنا، ئێستا پێویستە ئێمە بڵێین جەنابی سەرۆکی پەرلەمان، ئەندامە بەڕێزەکان، سیاغەیەکی تازەمان پێیە، بەم شێوەیەی خوارەوە ئەم سیاغەیەمان بخەینە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕۆژان.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی دەنگدانی لەبۆ کرا ڕاوبۆچوونی جیاوازی لەسەر بوو، ناوەڕۆکی بڕگەکانی ئەم ماددەیە بوو، کەس دژی ئەوە نییە، کەسندوق بەبێ مەهام بێ، چونکە هەموو دڵنیان لەوەی کە ئەرکی پێ ڕانەسپێرێ، واتە پێویست بەو یاسایە ناکات، بەڵام ڕاوبۆچوونی جیاواز لەسەر بڕگە و بەندەکان هەبوو، سەرەتاش داوامان کرد کە بڕگە، بڕگە بدرێتە دەنگدان، ئێستا دارشتنەوەیەکی نوێمان لەبەر دەستدایە، بڕگە، بڕگە دەیخوێنینەوە، پێشکەشی دەکەین، جەنابت ئەمر بفەرمووی بڕگە، بڕگە دەنگدانی لەبۆ بکرێ، بەسیاغەتێکی تازە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمەش پێمان باشە سەرۆکایەتی بڕگە، بڕگە دوای سیاغەی تازە بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: دیاری کردنی نەخشە ڕێگای سیاسەتی گشتی کە سندوق لەسەری دەڕۆات و بڕیاردانی ئەو پلانانەی کە بەڕێوەچوونی کاری تێدا کۆنترۆڵ دەکات .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

اولا: رسم السياسة العامة التي يسير عليها الصندوق و اقرار الخطط التي تحكم سير العمل به.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، خاڵی یەکەم بەکۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆخاڵی دووەم.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووەم: هاوکاری کردنی لایەنی پەیوەندیدار لە دروست کردن و پێشخستنی بنکەکانی تایبەت بە چارەسەرکردنی تووشبوانی شێرپەنجە و نەخۆشی یە قورسەکان .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانيا: التعاون مع الجهات المعنية في تأسيس وتطوير المراكز الخاصة بعلاج المصابين بالسرطان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە وا بکەن گوێمان لەیەکتری بێ، دوایی لە پرۆتۆکۆڵ تەسجیل نابێ، ئێستا خاڵی دووەم کە خوێندرایەوە، بەکوردی و عەرەبی کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(38) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس. و(11) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم: خاوەندارێتی کردن و پاراستنی سامانی گواستراوە و نەگواستراوە و بەکارهێنانیان بەگوێرەی یاسا کار پێکراوەکان .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثالثا: تملك الأموال المنقولة وغير المنقولة والمحافظة عليها والتصرف فيها بموجب القوانين النافذة.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(32) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (19) کەس لەگەڵدا نییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەم: ئەنجام دانی گرێبەست لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ دابین کردنی چارەسەری پزیشکی گونجاو لە سەنتەری پزیشکی و کادری تەندروستی و کۆمپانیای نیشتمانی وبیانی.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعا: التعاقد مع الجهات المعنية بتوفير العلاج الطبي الملائم من المراكز الطبية والكوادر الصحية والشركات الوطنية والأجنبية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(17) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (34) کەس لەگەڵدانییە، کەواتە ئەو فەقەرەیە بەزۆرینەی دەنگ ڕەتکرایەوە، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر، فەرموو د. ڕێباز تێبینیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەصڵی سندوقەکە دابین کردنی چارەسەری پزیشکییە، ئەگەر ئەو خاڵە ڕەفز بکرێتەوە کەواتە سندوقەکە چی دەکا؟ یەعنی ئەگەر کێشەتان لەگەڵ گرێ بەستەکە هەیە، ئەوە بیر کردنەوەیەکی مەرکەزیانەیە، ئەصڵەن لەسیستەمی تازەی تەندروستی موهیم ترین شت (دی سێنترەڵ لازەیشن) لامەرکەزییەتە، بەڵام

ئەگەر كێشەشتان لەگەڵ گرێبەستەكە هەیە، ڤیروسیا گرێبەستەكەش لابەرن، بەس دابینكردنی چارەسەری پزیشكی دەبێ بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

جێگری سەرۆكی پەرلەمان تێبینی هەیە، فەرموو.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم مەبدەئە، مەبدەئێكی قانونییە، بەڕەئی من ئەگەر لەدژیشی ڕەئی بدەین سندوق مادەم شەخسییەی مەعنەوی هەیە، هەر حەقی تەعاقودی هەیە، بۆیە ....

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

تكایە لەشوێنی خۆتان قسە مەكەن، كاك عبدالسلام لەشوێنی خۆت قسە مەكە، فەرموو كاك عمر عبدالرحمن.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی كە كاك د. ڕێباز باسی لەسەر كرد، دەڤاودەق لەگەڵ ماددەی دوو ئێمە دەنگمان لەسەر داوە، دەڵێین هەدەڤ ئەم سندوقە عیلاجی لازمە، ئەدویەیە، ئەجهیزەیە لە مەراكیزی توبی خاص (بالعلاج خارج الإقلیم وداخل الاقلیم). كاكە ئەگەر گرێبەست نەبێ، چۆن ئەتوانێ ئەوانە پەیدا بكات ئەم سندوقە؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

وەڵڵا ئەمن یەك سوئال لەئێوەی بەڕێز دەكەم، دەتانەوێ ئەم موئەسەسەیە خاوەنی شەخسییەتی مەعنەوی خۆی نەبێ؟ لامەركەزییەتی نەبێ؟ هەمووی مەركەزی بێ؟ ئەوەی ئێوە دەیڵێن هەموو دەگێڕنەوە بۆ مەسەلەی مەركەزییەت، هەمووی لەیەك شوێن و قەرار دەچێ، ئەم موئەسەسەیە دەبێ شەخسییەتی مەعنەوی خۆی هەبێ بەڕاستی، فەرموو كاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صدیق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

خوشك و برایان، ئەندامانی لیژنەی هاوبەش، ڕەجاتان لێدەكەم لەهەڵوێستی ئێمە تۆزێك نەفەستان هەبێ، هەوڵدەن تێبگەن لەئێمە، ببوورن مانای ئەوە نییە تێ ناگەن، ئێمە ئەڵێین ئەوانە شتی تەبیعین، ئەمە دائیمییە لەیاسا هەبێ، چونكە ئەرك نین ئەمانە، هەندێكییان، نەوەكو ئێمە لەگەڵ ئەوە نین گرێبەست نەكات، نەوەكو ئێمە لەگەڵ ئەوە نین پەیڕەوی ناوەخۆی نەبێت، پەنا بۆ دادگا ببات، كە وتوومانە سەربەخۆیە، شەخسییەتێكی مەعنەوییە، یەعنی ئەمە تیكرارێكی زیادە، پێویست نییە لەیاسا هەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵام لەڕوی قانونییەوە هەموو شەخسییەتێکی مەعنەوی حەقی تەعاقودی هەیە، هەموو شەخسییەتێکی مەعنەوی بەڕاستی، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی چوارەم ڕەتکرایەوە، ئێستا خاڵی پێنجەم دەبێتە خاڵی چوارەم.

چوارەم: ئەنجام دانی توێژینەوە و بەدەستهێنانی داتا و ئاماری پێویست لەلایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی سندوقەکە .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعا: دعم البحوث والحصول على البيانات والأحصاءات اللازمة من الجهات المعنية لغرض تحقيق أهداف الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (2) کەس لەگەڵدا نییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی شەشەم کەدەبێتە خاڵی پێنجەم.

پێنجەم: سندوق مافی پەنا بردنە بەر دادگای هەیە لەو ئەرك و مافانەی کە لە سەرێتی یا هی خۆیەتی .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خامسا: الصندوق له حق التقاضي أمام المحاكم فيما له من حقوق وما عليه من التزامات.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (4) کەس لەگەڵدا نییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەشەم: دانانی پەیرەوێکی ناوەخۆ بۆ بەڕێوەبردنی کارو بارەکانی سندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سادسا: وضع نظام داخلي لإدارة شؤون الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (5) کەس لەگەڵدا نییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەوتەم: دانانی پلانی بەردەوام بوون و گەشەپێدانی وەبەرهێنان و سەرچاوەکانی داهاتی سندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثامنا: وضع خطط إدامة وتنمية استثمارات وموارد الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

(28) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (2) کەس لەگەڵدا نییە، بەکۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموو بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوارەم : لیژنە لەگەڵ ئەوەیە ماددەکە بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی چوارەم: سەرچاوەکانی داهاتی سندوق لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

یەکەم: ئەو پارەیەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان ساڵانە تەرخانی دەکات لە بودجەی گشتی هەرێم.

دووەم: بەشێك لە داهاتی سندووقەکە لەلایەن وەزارەتی تەندروستییەوە دابین دەکرێ.

سێیەم: دانانی ڕێژەی (5 ٪) لەو باج و ڕسوماتانەی کە دەخرێنە سەر ئەو شت و مەك و بەرهەمە زیان بەخشەکان کە زەرمەندن بۆ تەندروستی لەسەر کەل و پەل و بەرهەمی ناوخۆ و هاوردەکراو و وەردەگیرێت بۆ بەرژەوەندی سندوق.

چوارەم: بژاردەی (غرامە)ی وەرگیراو تایبەت بە قەدەغەکردنی جگەرە کێشان.

پێنجەم: ڕێژەی 50٪ لەو بژاردانەی بەسەر ئەو مادده و خۆراکانەی کە مەرجی سەلامەتی و تەندروستیان تێدا نی یە .

شەشەم: ڕێژەی 25٪ لەو غەرامانەی کە چاودێری تەندروستی وەری دەگرێت .

حەوتەم: پیتاك و کۆمەك و بەخشین دوای ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران ، گەر لە دەرەوەی هەرێم بێت.

هەشتەم : داهاتی چالاکیی سندوق.

نۆیەم : أ- زیادکردنی ڕێژەی 5٪ بۆ ڕەسمی تۆمارکردنی هەموو جۆرە ئۆتۆمبێلێك و گواستنەوەی موڵکداریێتی و نویَ کردنەوەی ساڵانەی (سنویە) وەردەگیریت بۆ مەبەستی سندوق .

ب- ڕێژەی 2٪ لەو غەرامانەی وەردەگیرێت لەسەرپێچی هاتوچۆ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: تتكون الموارد المالية للصندوق مما يأتي:

أولاً: ما تخصصه حكومة الاقليم سنوياً ضمن الموازنة العامة للإقليم.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

ثالثاً: تضاف نسبة 5٪ من الضريبة و الرسوم المفروضة على المواد والمنتجات الضارة بالصحة المستوردة او المنتجة محليا وتستوفى لمصلحة الصندوق.

رابعاً: الغرامات المستوفاة بموجب قانون مكافحة التدخين.

خامساً: نسبة 50٪ من الغرامات المستوفاة عن المواد والاغذية المخالفة للشروط الصحية.

سادساً: نسبة 25٪ من الغرامات التي تستوفى بموجب قانون الرقابة الصحية.

سابعاً: المنح والتبرعات والهباة بعد موافقة مجلس الوزراء ان كانت من خارج الإقليم.

ثامناً: ريع نشاطات الصندوق.

تاسعاً:

أ-تضاف نسبة 5٪ الى رسم تسجيل المركبات ونقل ملكيتها وتجديد السنوية وتستوفى لاغراض الصندوق.

ب- نسبة 2٪ من الغرامات المستوفاة عن المخالفات المرورية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕۆژان.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

لەدەقە کوردییەکە بڕگەی سێیەم (دانان) دانانی ڕێژەی 5٪، لەعەرەبییەکە ئیزافەکرایە لەسەر ئەو باجەی کەهەیە، ئەوە پێویستە یەك بخرێتەوە، لەدەقە عەرەبییەکەش لەپاڵ وشەی غەرامە مستەوفات داندرایە، وشەی ئیستیفاء عادەتەن لۆ ڕوسومات و زەرائیب بەکاردێت، غەڕامە ئیستیفاء ناکرێ، غەڕامە بەحکومی قانون فەرز دەکرێ، لەبەر ئەوەی سزایەکی داراییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو گۆڕانکارییەی کە د. ڕۆژان کردی، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، فەرموو سیوەیل خان.

بەڕێز سیوەیل عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

بەنیسبەت ئەو مادده دووەم (مستحقات الصندوق من تخصیصات وزارة الصحة) چەندین ئەندام پەرلەمان باسییان کرد، ئەو تەخسییاتەی وەزارەتی سەحە بالۆخۆی بمینێتەوە، لەبەر ئەوەی ئێمە پێشتر کە موناقەشەمان کرد ئەوە لەبۆ نەخۆشی سەرەتان و ئەمرازی موستەعسییە بوو ئینجا گۆتمان با وەزارەتی سەحە پارەی نەداتن لەمیزانییەی خۆی، ئێستا تەنها لەبۆ شێرپەنجەیە، وەزارەتی سەحە ئەو پارەیەی دەیخاتە ئەو سندوقەی با لەبۆ نەخۆشییەکانی دی بێ، یەعنی لەبۆ وەزارەتی سەحە بمینێتەوە دووەم، ئەمە پێشنیاریش کرایە، بەنیسبەت ئەوەی سندوق کەس باسی لە 2٪ی نەکرد غەراماتی مرووری، یەعنی چەند ئەندام پەرلەمان باسمان کرد، یان لە 40٪، یان 50٪ غەراماتی مرووری، ئەو لە 2٪ نازانم لیژنە باسیان لێکردووە، یەك دوایی ئەلف و بێیە، لۆخۆی پەیوەندی بە وەزارەتی ناوخۆوە هەیە نۆیەم، حەقە ئەلف و بێ بکاتە یەك غەرامە، ئەگەر بەڕێزان ئەندامانی لیژنە....، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمو شلێر خان.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان.

زۆر ڕەئی هەبوو کە ئەمانە هەمووی بەپێی یاسا ڕێکخراون، جگە لەماددەی یەکەم و دووەم، هیچ شتێکی دیکە نەمێنێت، بەڵام ڕێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی ئەوەی ئێمە ئاگامان لێیە پارەیەکی زۆر تەبەروع دەکا، ئێستا خۆیان پارەیەکی زۆریان کۆکردیتەوە با ئەوە داخیل بکرێ، ئەمانەی تر هەمووی بەپێی یاسا

ڕێکخراون، وتمان ناتوانرێ تەداخول بکرێ، ئێستا باوەڕبکە سەرپێچی هاتوچۆ قەت نایەتە ئێرەوە، لەبەر ئەوە شتێك دانێن کە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران ئازاد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکێك لەو ڕەئییانە ئەوە بوو کەوا بەڕاستی ئەوەی شلێر خان باسی کرد، بەفیعلی ئێمە قسەمان لەسەر ئەوە کرد کەوا شتێك ناخرێتە دەنگەوە بابلێین موخالەفەی قانوون بێ، لەسەر مەسەلەی خاڵی گومرگی ئێمە ڕەئی وەزارەتی مالییەمان وەرگرتییە، یەعنی نییە، ئێمە بۆخۆمان تووشی جەدەلەیەکی تر بکەین، دوایی مەسەلەی سندوق تۆ دائیمەن داهاتی نوێی بۆ تەرخان دەکەی، یەعنی سەرچاوەی مالی نوێ دەبینییەوە، تۆ غەراماتی مروورییە، نازانم چییە؟ ئەمانە هەموو بودجەی عامی حکومەتن، ئەوەی کە ئێمە دەمانەوێ لە بودجە، لەوێ، لەوێ شتێك ببڕین و بیهێنییینەوە وەك ئەو 10% ی پلە باڵاکان کەتاوەکو ئێستا دەبڕێ، نابڕێ، فورسە بەدوا داچوونەکە، ئێمە بابێین ئەو بودجەیەی کە لەحکومەت تەرخانی دەکەین بۆ ئەو سندوقە، بڕێکی ئەوەندە گونجاو و شایستە بێتن پێویست نەبێ لەدەرگای دە شوێن و دە وەزارەت بدەین چییە پارەی بۆ دەبڕن کە هەمووشیان بە یاسا ڕێکخراوە، ئەمە ڕەئی فەرمی وەزارەتی مالییەش بوو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا من پشتگیری قسەی هەردوو هاورێ دەکەم، نایکەمە گلەیی، پرسیار دەکەم، خۆئەمە لەجەلسەی دووەم تەرح کرا، پێشنیارەکە موحەددەد ئەوە بوو هەموو ئەو بڕگانەی کە نیسبەی تێدایە لەبەر هۆکارەکانی دیکە دووبارەیان ناکەم لابدرێن ، یەك: ئیجباری حکومەتی هەرێمی کوردستانە کە لەبودجە، بودجەیان بۆ تەرخان بکرێت، ئەوە یەکەمە، دووەم: وەزارەت ئەگەر ویستی لەدووەمەکە پێنجەم و شەشەمیش تەحقیق دەبێت، یەعنی یەکەم و دووەم و هەشتەم بمێنن، داهات لەچالاکی خۆیان، ئەو بودجەی حکومەت کە ئێمە بۆمان نووسی، هەموو ساڵ کە بودجە موناقەشە دەکرێ، دەڵێین حکومەت کوا ئەو پارەی تەرخانتکردووە؟ لەوێ مەزموون دەبێ، زەمان دەبێ، دووەم ئەوەی ئێستا هەیە ئەوەی تەندروستی واتە یەکەم و دووەم و هەشتەم تەنها بمێنن، ئەو ڕەئییە تەرحیش کرابوو لەکۆبوونەوەی ڕابردوو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخر باشە خۆ ئێستاش وایە کاك عبدالسلام، ئێستاش حکومەت بەپێی پێویست مەعالەجەی نەخۆشی سەرەتانەکان دەکا، ئەگەر وابێ ئەو سندوقەی بۆ چییە؟ حکومەت بەخۆی داینـاوە مەعالەجەی دەکا، ئەو سندوقە بۆ ئەوەیە کە خەڵك تەبەروعات بکا، لەپاڵ تەبەروعاتەکە حکومەتیش یارمەتییەکی بدات کاکە، ئەگەر حکومەت هەر بەخۆی دایبنێ ئیتر ئەو سندوقەمان بۆ چییە؟ ئەو قانونەمان ناوێ بەڕاستی، فەرموو جەنابی وەزیر تەندروستی.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ جەنابتاندا هاوڕام، ئەو سندوقە بۆ ئەوەیە کە خەڵك دەعمی بکا، ئێستا لەهەولێر بازرگانی دەوڵەمەند هەیە، نەخۆشخانە خۆی دروستی دەکا، ئەو سندوقە بۆ ڕێکخستنی ئەو کارانەیە، کە ئەڵێی زیاد کردنی ڕێژەی ئوتۆمبێل و ئەوەی غەراماتی مروری، لەبەر ئەوەی ئێمە وەکو وەزارەتی تەندروستی، وەزارەتێکی وەرگرین، ئەو ئوتۆمبێل ئیستیراد دەکا، ئوتۆمبێلەکە دوکەڵ دەکا، خەڵك تووشی نەخۆشی دەبێ، دێ بۆ لای من، ئەو حادیسەی مروری دەکا، ئەو غەرامەکە وەردەگرێ، بەڵام وەزارەتەکەی من بریندارەکان وەردەگرێ و مردووەکان وەردەگرێ، لەبەر ئەمانە نەك پێم باشە، پێم باشە زیاتریش بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوا سیاغەی بخوێننەوە، دەیخوینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەماددەی چوارەم لیژنەی......

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی کە بودجەی وەزارەتی تەندروستی ئەمە ئەو بودجەیە نییە کە وەزارەتی تەندروستی بۆ شێرپەنجە سەرفی دەکا، لەوەزارەتی تەندروستی بەشێك لە مەنافیعی ئیشتیماعی، وەڵامی ئەوەش دەدەمەوە کاك عبدالسلام، بەشێك هەیە لەوەزارەتی تەندروستی بەناوی مەنافیعی ئیجتیماعی، ئێمە بەس باسی ئەوەمان کردووە، ئەو بەشەی کە لە مەنافیعی ئیجتیماعی تایبەتە بە شێرپەنجە بچێتە ناو سندوقەکەوە، بەس باسی ئەوەمان کردووە، باسی ئەومان نەکردووە بودجەی بەڕێوەبردنی نەخۆشخانەی هیوا و نەخۆشخانەی تر بچێتە سەر سندوقەکە، سەبارەت بەوەی کە پێشنیارێك کرا ڕاستە پێشنیارێك کرا بۆ ئەوەی کە ئەو ماددانەی تر لابرێن تەنها بودجەکەی وەزارەت و بودجەی حکومەت بمێنێتەوە، بەڵام ئێمە

چارەسەرمان بۆ دۆزیوەتەوە، چونکە ئەصلّی کێشەکە ئەوەبوو کە لەوانەیە ئەو پارەیە قورس بێت بگەڕێت، یاخود لەوانەیە داهاتی ناوەخۆ بچێتەوە بەغدا ئێمە چۆن دەتوانیین ئەو بودجەیە بخەینە ناو سندوقەکە؟ بەڵام ئێمە ئەو ڕێژانەی کە دامانناوە بە ئیزافەی ئەو غەرامەی پێشووتر کەوەرگیراوە داماننـاوە، چونکە حکومەت لەوانەیە لە ڕسوماتی قازانجی خۆی لەوەبەرهێنان ببەخشرێ، بەڵام لە بوارە تەندروستییەکەی ئێمە نایبەخشین، هەر لەبەر ئەمەیە نرخی جگەرە، یا نرخی مەشروبات، یا نرخی کۆمەڵێك مەوزوعی تر کە لەکوردستان نرخەکەی لەوڵاتانی تر هەرزانە، بۆ؟ لەبەر ئەوەی لەبوارە وەبەرهێنانەکەی ئێمە لەوانەیە بەخشیبێتمان، بەڵام لەبوارە تەندروستییەکەی ئێمە نایبەخشین، پارەکەی دەچێتە ناو سندوقی شێرپەنجەوە، لەبەر ئەوە بەوە چارەسەرمان بۆ دۆزیوەتەوە، خۆ ئێمە ئەگەر ئەو ماددانەی تر لابەرین تەنها بودجەکەی حکومەت بمێنێتەوە، کەواتە سندوقەکەمان بۆ دروست کردووە ئەصلّەن؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر هەورامی فەرمووو، کاك عبدالسلام ڕەجا دەکەم لەشوێنی خۆت قسە مەکە، جارێك، دووجار، سێ جار، کاکە حەقت نییە قسە بکەی، برام سەد کەس وەکو تۆ دانیشتییە، بۆ لەجێی خۆت قسە دەکەی؟ نابێ لەجێی خۆت قسە بکەی، برای خۆم جارێك، دووجار، سێ جار کافییە، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر صدیق محمد (هەورامی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە هیچ قسە لەسەر ئەوە ناکەین لیژنەکە چی نووسیتەوە، چی نەنوسییەتەوە، بەڵام ئەو بەڕێزانەی کە لێرەن، ئەو پەرلەمانتارانەی کە لێرەن، لەجەلسەی پێشوو چ ڕەئییەکیان هەبووە پێویست دەکا ڕێزی لێبگیرێ، ئێمە بەتەحدید چەند پەرلەمانتارێك پێشنیارمان کرد پێویست ناکا ئەو هەموو دوورو درێژییەی بدرێتێ، لەبەر ئەوەی کە ئێوە دەیڵێن بەچوار خاڵ کۆتایی پێدەهێندرێت، من هەتا ئەو کاتی من بووم کاك عبدالسلام بوو، کاك گۆران بوو، دکتۆر ئاراسیش دوایی تەئیدی کردین، لەبەر ئەوە پێویست دەکا ئێوە ڕێز لەو ڕەئییانە بگرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو کاك جمال.

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر بێین و سەیری بودجە بکەن، بودجەی هەر حکومەتێك ئیراداتە، نەفەقاتە، ئەگەر بێین و سەیری مەصادری ئیرادی حکومەت بکەین (زەریبەیە، رسوماتە، غەراماتە، جەزائاتە،...) ئەگەر ئێمە ئێستا لێرە

بێین نیسبەیەك دابنێین لەو غراماتانە چ لە مروور بێ، چ لە تەدخین بێ، هەرشوێنێك بێت واتای لێرە دووجاری تەخسیس دەکرێتن، دوایش بێنن لەسەر حکومەت فەرز بکەن پارەیەك تەخسیس بکات، یەعنی دووجاری حیساب دەبێتن، چونکە ئیراد، ئەوانە مەصدەری ئیرادە، ئیراد مەصدەری بابلێین تەمویلی نەشاتاتی حکومەتە، بۆیە من پێشنیار دەکەم تەنها دوو، سێ خاڵ، سێ، چوار خاڵ زیاتر نەبێت، (ما تخصصە حکومة الاقلیم سنویاً)، پارەیەك دابنێن، دووەم هی وەزارەتی سەحە ئەگەر بێت و شتێك دابنێتن، سێیەم هی ئیعانات، موساعەدات، تەبەروعات، ئەوانە تەقریبەن ئەبێتە مەصدەری سەرەکی لێرەش تووشی ئیزافە نابن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کە داندراوە دیارە ئێمە لەخۆمانەوە وەرمان نەگرتووە، ئەوە شتێکی عالەمییە، هەموو نیزامی شۆرەنسی دونیا باج دەخاتە سەر کحول، باج دەخاتە سەر جگەرە، باج دەخاتە سەر هەندێ خواردنی گران، باج دەخاتە سەر هێنانی سەیارە، هەرشتێك زەرەری هەبێ بۆ سەحە و بودجە بەوەزارەتی سەحە سەرف بکا، ئەو باجی لێوەر دەگرێ، یەعنی ئەوە شتێك نییە ئەمان لەخۆیانەوە نووسیبێتیان، ئەمە لەزۆربەی نیزامی تەئمینی عالەمییا هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەرهەنگ فەرموو.

بەڕێز سەرهەنگ فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من پشتیوانی ئەو بۆچوونە دەکەم کە ئەبێ هەموو ڕای ئەندامانی پەرلەمان هەر پێشنیازێك کرابێ و سێ کەس پشتیوانی کردبێ وەربگیرێ وەکو خۆی، بەڵام هەندێك خاڵ هەیە ئێمە حەقە یەعنی ورد بین لەسەری، یەعنی قسەیەکی جدی بکەین، مەسەلەی غەراماتی مروری، من خاوەنی ئەو پێشنیارەم، خاوەنی ئەو پێشنیارەم بۆ ئەوەی ببێ بە دەعمێك بۆ ئەو سندوقە، کەس باسی لە 2٪ی نەکردووە بەڕاستی، سیوەیل خانیش وەکو خۆی نەیوت باسی لە 40٪ نەکراووە، باسی لە 20٪ کراوە، پشتیوانی کراوە، توخوا بەئیجازە، ئەمە بۆ ئەوەیە بەراستی ....، ئێمە خۆمان دەزانین غەراماتی مروری ناچێتەوە بۆ بەغدا، بائێمە ئاگامان لەوە بێ برادەرانی لیژنەش ئاگایان لەوە بێ، غەراماتی مروری سەرف دەکرێتەوە لەناو وەزارەتی ناوەخۆدا، با لە20٪ی ئەمە بێتە سەر ئەم سندوقە، ئێمە دەبێ هەوڵبدەین زۆرترین مەصدەری مالی بۆ ئەم سندوقە پەیدا بکەین، چونکە حکومەت بەتەنها ناتوانێت دەعمی ئەو سندوقە بکات، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی حکومەت پابەند کراوە لەمیزانییەی خۆی ساڵانە بودجەیەك تەرخان بکات بۆ ئەوە، پێموایە لەبڕینەکانی تر هەر دەچێتەوە سەر بودجە عامەکەی، ئەگەر ئەو لەبڕینی بودجە ڕسمییەکان بێ یا لەو ڕسوماتانەبێ کە لەسەر موخالەفەی مرووری یا گومرگی، من ئەو پێشنیارەی بەڕێز وەزیرم پێ ڕاستە، تۆ هێزی پاراستنیش دەدەیتە بڵێین ئەو موخالەفاتانەی کاریگەر دەبن بۆ سەر نەخۆشییەکەی، لەبەر ئەوەی ئیزافەکە ڕاستە، ئێمە بەتایبەت ئیزافەك دەخەینە سەر هەموو ئەو هۆکارانەی، ئەو مەترسییانەی کە دەبنە هۆکاری نەخۆشییەکە ئەوەی پەیوەندی بەسەیارەیە، بەمرووره، بەو ڕێگایانەیە، هەم هێزی پاراستنەکە، هەم میزانییەکەش زیاد دەکەین، ئیزافەکە ڕاست و دروستترە کە ئێمە پێشنیارمان کردو لیژنەی هاوبەشیش لەسەری موتەفیق بوون، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵەکەی من نوقتەی نیزامییە، چونکە دەبینم ئێستا ئەوەی کە پێشنیارێکی هەبوو، یاخود ڕەئییەکی هەیە، ئێستا شەرعی دەکا بۆ ئێمە، وادەکە کەوا تەئسیر بکاتە سەر ڕەئی خۆی، دروست ئەوەیە کە ئەگەر ڕەئییەکان هەیە لەسێ کەس زیاتر بوو، یەك کەس پێشنیاری کرد، دوو کەس تەسنییەی کرد، دەتواندرێ ئێستا وەکو ڕەئی تەسبیت بکرێ لەڕاپۆرتەکەدا، ئەو ڕەئییە لەگەڵ ڕئییەکانی تر بخرێتە دەنگدانەوە، پێویست ناکا ئێمە جارێکی تر ڕەئییەکە بڵێینەوە، وابکەین کەوا تەئسیرات دروست بکەین لەناو قاعەدا وەکو چۆن دەڵێ دەعم ڕەئییەکەی خۆمان کۆ دەکەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێ خوشکی من خۆ ئێمە نین هەر ئێوە خۆتان قسە دەکەن، ئەوە دوو سەعاتە نەمانتوانیوە چوار مادده بەڕێ بکەین، دوو سەعاتە، هەر بۆ تەوزیح لیژنەی دارایی پێشنیاریان کرد دەڵێ لەبارەی خاڵی سێیەم ڕێژەی 5٪ بکرێتە 60٪، ڕێژەی 50٪ بکرێتە 70٪، لەشوێنەکی دیکە 50٪ بکرێتە 80٪، خۆ دارایش ئەوە دەڵێ بەڕاستی، فەرموو ئەڤین خان قسەی خۆت کرد، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابت زۆر ڕاست دەکەی ئەوە ئێمەین ئەو موخالەفەیە دەکەین، بەڵام بەڕێزتان مەسئولن لەوەی کەوا ئێمە ڕابگرن، نەیەڵن ئێمە ئەو شتانە بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا دابینکردنی سەرچاوەیەکی داهات لەڕێگای غەرامەوە جگە لەوەی کە تۆ سەرچاوەیەکی داهات و دەعمی ماددی بۆ سندوقەکە مسۆگەر دەکەی، لەڕێگای غەرامەوە مانایەکی تری مەعنەویشی هەیە ئەویش ئەوەیە کە تۆ لەڕێگای ئەم جۆرە غەرامەیەوە جۆرێك لەوەعی بڵاودەکەیتەوە کە لەڕێگای مەسەلەی بەکارهێنانی سەیارە، لەڕێگای حادیساتی مروریەوە، لەڕێگای مەسەلەی ئەوانەی مەوادی غیزائی مەسەلەن ئێکسپایەر بەکاردەینن کە ئەم غەرامانە کۆ دەکرێتەوە بۆ ئەوەی کە تۆ سنوورێکیش بۆ ئەوە دابنێی، بۆیە لەڕاستیدا هەم قیمەتی ماددی هەیە، هەم قیمەتی مەعنەوی هەیە، ئەم پێشنیارە کە لەوێدا هەیە، بۆیە بمێنێتەوە باشە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاخیر سیاغەی بیخوێنەوە، بیخەینە دەنگدانەوە، فەرموون.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوارەم : لیژنە لەگەڵ ئەوەیە ماددەکە بەم شێوەیە دابرێژرێتەوە:

ماددەی چوارەم: سەرچاوەکانی داهاتی سندوق لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

یەکەم: ئەو پارەیەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان ساڵانە تەرخانی دەکات لە بودجەی گشتی هەرێم.

دووەم: بەشێك لە داهاتی سندووقەکە لەلایەن وەزارەتی تەندروستییەوە دابین دەکرێ.

سێیەم: زیادکردنی ئەو باج و ڕسوماتانەی کە دەخرێنە سەر ئەو شت و مەك و بەرهەمە زیان بەخشەکان کە زەرمەندن بۆ تەندروستی لەسەر کەل و پەل و بەرهەمی ناوخۆ و هاوردەکراو و وەردەگیرێت بۆ بەرژەوەندی سندوق.

چوارەم: بژاردەی (غرامە)ی وەرگیراو تایبەت بە قەدەغەکردنی جگەرە کێشان.

پێنجەم: ڕێژەی 50٪ لەو بژاردانەی بەسەر ئەو ماددە و خۆراکانەی کە مەرجی سەلامەتی و تەندروستیان تێدا نی یە .

شەشەم: ڕێژەی 25٪ لەو غەرامانەی کە چاودێری تەندروستی وەری دەگرێت .

حەوتەم: پیتاك و کۆمەك و بەخشین دوای ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران ، گەر لە دەرەوەی هەرێم بێت.

هەشتەم : داهاتی چالاکیی سندوق.

نۆیەم : أ- زیادکردنی ڕێژەی 5٪ بۆ ڕەسمی تۆمارکردنی هەموو جۆرە ئۆتۆمبیلێك و گواستنەوەی موڵکدارێتی و نویٚ کردنەوەی ساڵانەی (سنویە) وەردەگیریت بۆ مەبەستی سندوق .

ب- ڕێژەی 2٪ لەو غەرامانەی وەردەگیرێت لەسەرپێچی هاتوچۆ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: تتكون الموارد المالية للصندوق مما يأتي:

أولاً: ما تخصصه حكومة الاقليم سنوياً ضمن الموازنة العامة للإقليم.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

ثالثاً: تضاف نسبة 5٪ من الضريبة و الرسوم المفروضة على المواد والمنتجات الضارة بالصحة المستوردة او المنتجة محليا وتستوفى لمصلحة الصندوق.

رابعاً: الغرامات المستوفاة بموجب قانون مكافحة التدخين.

خامساً: نسبة 50٪ من الغرامات المستوفاة عن المواد والاغذية المخالفة للشروط الصحية.

سادساً: نسبة 25٪ من الغرامات التي تستوفى بموجب قانون الرقابة الصحية.

سابعاً: المنح والتبرعات والهباة بعد موافقة مجلس الوزراء ان كانت من خارج الإقليم.

ثامناً: ريع نشاطات الصندوق.

تاسعاً:

أ-تضاف نسبة 5٪ الى رسم تسجيل المركبات ونقل ملكيتها وتجديد السنوية وتستوفى لاغراض الصندوق.

ب- نسبة 2٪ من الغرامات المستوفاة عن المخالفات المرورية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆرە تێبینیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

پێشنیار دەکەم ئەو ماددەیە بڕگە، بڕگە بدرێتە دەنگدان، لەبەر ئەوەی ئەگەر ئەو گریمانەیە دابنێین ماددەکە دەنگی نەهێنا سندوقەکە بێ داهات دەبێ، دەکا بێ سوودە ئەو یاسایە، بۆیە پێشنیارم ئەوەیە بڕگە، بڕگە بەتەنها دەنگدانی لەبۆ بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەرۆکایەتی ئەو پێشنیارەمان قبوول کرد، لەبەر ئەوە بڕگە، بڕگە بیخوێننەوە بیخەینە دەنگدانەوە، کاک عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی پەیرەوی ناوەخۆ دەبی ئەوەی ئێمە، ئەگەر دوو ڕەئی هەبێ، هەردوو ڕەئییەكە دەخوێندرێتەوە، دەخرێتە دەنگدان، ئێستا ئیهمالی ڕەئی دووەم كرا، بۆیە من تەسەوڕ دەكەم پێویستە ئەوە ڕەچاو بكرێ، ڕەئیەك هەبوو بامەلەفاتی خۆیان دووركەن، ئەوەی كە باسكراوە تەنها ئەو سێ مادده بمێنن (یەكەم و دووەم و هەشتەم) هەیە لەموناقەشاتی خوێندنەوەی دووەم، من پرسیار دەكەم چۆن دەبێ ئیهمالی ئەوە بكرێت، ناچارمان بكەن دەنگ بدەین تەنها لەسەر یەك ڕەئی، بۆیە نیزامییە لای من خروجە لەنیزامی داخیلی و ئیشی پەرلەمان، دەبێ ئەو موناقەشەتانەی لەخوێندنەوەی دووەم كران گەلاڵە كرابن، لیژنەی هاوبەش بڵێ دوو ڕەئی هەیە، ئینشائەڵلا دەنگ بە موخالفی ڕەئی من دەدرێ، بەڵام دەبێ ئەو پەرەنسیپە پەرلەمانییە بپارێزین، رەجاتان لێدەكەم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا بەڕێز سكرتێری پەرلەمان هەندێك تێبینی هەیە بابفەرموێ.

بەڕیز فرست احمدعبدالله/ سكرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕەئی من ڕەئییەكانی برادەران زمنی ئەو ماددەیە هاتووە، بەشێوەی فەقەرات، هەر فەقەرەیەك دەنگی هێنا ئەوە تەواو بوو، دەنگیشی نەهێنا دیسان موشكیلە نییە، ئینجا هەردوو ڕێی زمنی ئەو دوو ماددەیە هاتوونە بەس بەشێوەی فەقەرات، یەعنی هیچ فەرقی تێدا نییە، جەنابتان ڕەئی خۆتان بەسێ فەقەرە حەسرتان كردووە، ئەو سێ فەقەرە زمنی ئەو ماددەیە هاتووە، برادەرانی تر ڕەئییان ئەوەیە ئیزافەی غەراماتی موستەفتەعیش ئیزافە بكرێت، ئەو وەختە بۆ حەلكردنی ئەو ئیشكالیەتە فەقەرە، فەقەرە بدرێتە دەنگدان تاوەكو بتوانین، دوور نییە فەقەرەیەك لەڕەئی ئێوە بەسەر بكەوێت، ڕەئییەكی تر بەسەر نەكەوێت، بەڕەئی منیش هیچ موخالەفەی نیزامیشی تێدا نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز د. ڕێكەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر بەڕای من بێ بەس یەكەم و دووەم و هەشتەم بێ، سندوقەكە نەبێ باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عمر.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاءالدین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش پێموایە ئەو ڕەئییەی کاك عبدالسلام باسی کرد، ئەصڵ ئەوەیە بەڕاستی، دەبێ ماددە، ماددە بخرێتە دەنگدان، ئەم مەسەلەیە نازانم بۆ ئاوا ئاڵۆز بووە، ئەمە بخرێتە دەنگدان، بەڕێزان لەلیژنە خاڵێکی تریان هەیە، یان دارشتنێکی تر سێ، چوار لەو غەرامانە لابدەن کە ئەوە دەکاتە ڕەئی دووەمی بڕادەران، ئەگەر ئەمە دەنگی نەهێنا ئەوە بخرێتە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو فەقەرە، فەقەرە بیخوێننەوە، دەیخەینە دەنگدانەوە، فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوارەم : لیژنە لەگەڵ ئەوەیە ماددەکە بەم شێوەیە دابرێژرێتەوە:

ماددەی چوارەم: سەرچاوەکانی داهاتی سندوق لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

یەکەم: ئەو پارەیەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان ساڵانە تەرخانی دەکات لە بودجەی گشتی هەرێم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: تتكون الموارد المالية للصندوق مما يأتي:

أولاً: ما تخصصه حكومة الاقليم سنوياً ضمن الموازنة العامة للإقليم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (1) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ فەقەرەی دووەم.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دووەم: بەشێك لە داهاتی سندووقەکە لەلایەن وەزارەتی تەندروستییەوە دابین دەکرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانياً: مستحقات الصندوق من تخصيصات وزارة الصحة.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (5) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سێیەم: زیادکردنی (5٪) لەو باج و ڕسوماتانەی کە دەخرێنە سەر ئەو شت و مەك و بەرهەمە زیان بەخشەکان کە زەرمەندن بۆ تەندروستی لەسەر کەل و پەل و بەرهەمی ناوخۆ و هاوردەکراو وەردەگیرێت بۆ بەرژەوەندی سندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ثالثاً: تضاف نسبة 5٪ من الضريبة و الرسوم المفروضة على المواد والمنتجات الضارة بالصحة المستوردة او المنتجة محليا وتستوفى لمصلحة الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.

کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (3) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چوارەم: بژاردەی (غرامە)ی وەرگیراو تایبەت بە قەدەغەکردنی جگەرە کێشان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعاً: الغرامات المستوفاة بموجب قانون مكافحة التدخين.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (1) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێنجەم: ڕێژەی 50٪ لەو بژاردانەی بەسەر ئەو مادده و خۆراکانەی کە مەرجی سەلامەتی و تەندروستیان تێدا نی یە .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خامساً: نسبة 50٪ من الغرامات المستوفاة عن المواد والاغذية المخالفة للشروط الصحية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (4) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شەشەم: ڕێژەی 25٪ لەو غەرامانەی کە چاودێری تەندروستی وەری دەگرێت .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سادساً: نسبة 25٪ من الغرامات التي تستوفى بموجب قانون الرقابة الصحية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (1) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

حەوتەم: پیتاك و كۆمەك و بەخشین دوای ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران ، گەر لە دەرەوەی هەرێم بێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەكەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سابعاً: المنح والتبرعات والهباة بعد موافقة مجلس الوزراء ان كانت من خارج الإقليم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، كێ لەگەڵدایە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، سوپاس.كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، سوپاس، بەكۆی دەنگ پەسەندكرا، فەرموو بۆ بڕگەیەكی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەشتەم : داهاتی چالاكیی سندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەكەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ثامناً: ریع نشاطات الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، كێ لەگەڵدایە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، سوپاس.كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، سوپاس، (4) كەس لەگەڵدانییە، بەكۆی دەنگ پەسەندكرا، فەرموو بۆ بڕگەیەكی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نۆیەم : أ- زیادكردنی ڕێژەی 5٪ بۆ ڕەسمی تۆماركردنی هەموو جۆرە ئۆتۆمبیلێك و گواستنەوەی مولكداریێتی و نوێ كردنەوەی ساڵانەی (سنویە) وەردەگیریت بۆ مەبەستی سندوق .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تاسعاً:

أ-تضاف نسبة 5٪ من رسم تسجيل المركبات ونقل ملكيتها وتجديد السنوية وتستوفى لاغراض الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس، (9) کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نۆیەم : ب- ڕێژەی20٪ لەو غەرامانەی وەردەگیرێت لەسەرپێچی هاتوچۆ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەکەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب- نسبة 20٪ من الغرامات المستوفاة عن المخالفات المرورية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس.کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، سوپاس........، فەرموو د. ڕێباز، تکایە بێ دەنگی، فەرموو.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورن، ئەو غەرامەیەی کەوەردەگیرێ لەسەرپێچی هاتوچۆ لە 40٪ی دەبێتە هاوکاری کردنی ئەو فەرمانبەرانەی کە لەوەزارەتەکەدا هەن، لە40٪ی دەبێتە تەتویری دائیرەکە خۆی، بەڕێوەبەرایەتییەکە لە20٪ی دەگەڕێتەوە بۆ میزانییە، لەبەر ئەوە ئەگەر ئێمە بیر لەوە بکەینەوە کە پارەیەك بۆ سندوقەکە دابنێین دەبێ بیر لەو 20٪ بکەینەوە کە چەندی دابندرێ بۆ سندوقەکە، لەبەر ئەوەی کە وابیر کرایەوە کە لەو لە20٪ش هەندێکی دەچێتە تەتویری ڕێگاوبان و ئەوانیش دیسانەوە هەر دەبێ ئەرکەکەی لەسەر ئەمەوە بێ، نازانم ئێمە وامان پێ باش بوو لە 5٪ بێ، ئیتر ئەوەش دەنگدانی ئەندامان دەزانن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ئێوە دەڵێن چی؟

بەڕێز د.رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لەپێشنیارەكەی لیژنەی تەندروستی دەكەین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كەواتە ئاخیر سیاغەی بخوێننەوە، بە 5٪كە بیخەینە دەنگەوە، فەرموو هاوڕاز خان.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ب- ڕێژەی5٪ لەو غەرامانەی وەردەگیرێت لەسەرپێچی هاتوچۆ.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەكەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ب- نسبة 5٪ من الغرامات المستوفاة عن المخالفات المرورية.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕیزان، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە، كێ لەگەڵدایە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، سوپاس.كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، سوپاس، (11) كەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندكرا، فەرموو بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی پێنجەم لە ئەصڵی پڕۆژەكە: لیژنەی هاوبەش ڕای وایە هەریەكە لە ماددەكانی پێنجەم , حەوتەم و هەشتەم دابڕێژرێتەوە لە چوارچێوەی دوو ماددە بە زنجیرەی ماددەی (پێنجەم) و (شەشەم) بەم شێوەیەی خوارەوە:

ماددەی پێنجەم:

یەكەم: ئەنجومەنێكی بەڕێوەبردن بەناوی (ئەنجومەنی بەرێوەبردنی سندوق) لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

1. بەرێوەبەری هەر یەك لە سەنتەرەكانی چارەسەری شێرپەنجە لە پارێزگاكانی هەرێم.
2. نوێنەری وەزارەتی تەندروستی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی كەمتر نەبێ.
3. نوێنەری وەزارەتی دارایی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی كەمتر نەبێ.

4 . شارەزایەك و راوێژكارێك پسپۆر بێت لە ناوەوەو دەرەوەی وەزارەت .

دووەم: سەرۆك لە نێوان ئەندامانی ئەنجومەن بە هەڵبژاردن دادەنرێت، ماوەكەی چوار ساڵ دەبێت و دەكرێت بۆ یەك جار نویٚ بكرێتەوە.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بەعەرەبییەكەی.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

فيما يتعلق بالمادة الخامسة من اصل المشروع: ترى اللجنة المشتركة دمج كل من المادة الخامسة والسابعة والثامنة ، وإعادة صياغتها ضمن مادتين بتسلسل المادة (الخامسة) و (السادسة) و كالآتي:

المادة الخامسة:

أولاً: يُشكل مجلس ادارة بإسم (مجلس إدارة الصندوق) مما يأتي:

1. مدراء مراكز علاج السرطان في محافظات الإقليم.
2. ممثل وزارة الصحة على أن يكون بدرجة مدير عام.
3. ممثل وزارة المالية، على أن يكون بدرجة مدير عام.
4. خبير و مستشار من المختصين من داخل وزارة الصحة او خارجها.

ثانياً: يتم انتخاب الرئيس من بين أعضاء المجلس، لمدة أربع سنوات، قابلة للتجديد لمرة واحدة فقط.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە، من داوا لەسكرتێری پەرلەمان دەكەم ناوی ئەندامان بژمێریٚ، بۆ ئەوەی بزانین نیساب تەواوە یان نا، (68) ئەندام مەوجودە، بۆیە نیساب تەواوە، نوقتەی نیزامی، بەڵام بەپێی چ؟ ماددەیەكی پەیرەو، فەرموو كاك جلال.

بەڕێز جلال علی عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەموناقەشەكانی پێشوودا هەتا لەتەسجیلی مەحازرا لەیاساكەشدا كە بەڕێز وەزیری تەندروستی سەرۆك بیٚ، هیچ باسی نەكراوە، ئێستا لەم یاسایەدا مودیر عامی تێدایە، چەند كەسێكی تێدایە بەدەرەجەی مودیر عام، مودیری مەراكیزی تێدایە، ئایا سەرۆكێك لەناو ئەو هەموو كەسە هەڵدەبژێردرێت كە قسەی بڕوات؟ بەتەئكید دەبیٚ وەزیری تەندروستی سەرۆك بیٚ، لەبەر ئەوەی ئەمانەی تر هەموو مودیر عامن، لەیاساكەشدا هەبووە، لەموناقەشەكەشدا هەبووە، نازانم بەچ یاسایەك، بەچ موناقەشەیەك وەزیر لابراوە؟ ئەو پرسیارە دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەس پێش ئەوەی کە داخیلی نوقاتی نیزامی بین، روون کردنەوەیەك دەدەین، ئێمە لەدانیشتنی لیژنەکان و لەگەڵ سەرۆکایەتی موناقەشەی ئەوەمان کرد کە ئەگەر بێتو ئەم سندوقە سندوقێکی بەپێی مەبدەئی لامەرکەزی دروست ببێ، مەبادیئی لامەرکەزی یەعنی پاڵپشت دەکات بەهەڵبژاردنی سەرۆك، جائیز نییە تۆ وەزیری تەندروستی ئەگەر دایبنێی بە دامەزراندن دەبێ بیکەیە سەرۆك، بەڵام ئەگەر بەهەڵبژاردن بێ مەعقول نییە تۆ لەناو ئەو ئەندامانە وەزیری تەندروستی هەڵبژێری، وەزیری تەندروستی بۆ خۆی سەرۆکی فەخری ئەو سەندوقەیە، بەبێ ئەوەی کەوا، چونکە وەکو باسمان کرد بەپێی قانونی وەزارەتی تەندروستی وەزیری تەندروستی بەرپرسە لەهەموو کاروبارێکی تەندروستی لەداخیلی هەرێم، هەروەها دەمەوێ ئەوەش بڵێم لیژنەی یاسایش بەبڕیارەکەی خۆیان داچوونەوە، وەزیری تەندروستیش کە قسەمان لەگەڵ کرد قەناعەتی وابوو کە فیعلەن ئەم سندوقە بەپێی ئەم ماددەیەی ئێستا کە داڕێژراوەتەوە بکرێ، دوا قسەش بۆ ئێوەی بەڕێزە، فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان عبدالکریم جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هیوادارم قسەکانم بەشێوەی تر تەفسیر نەکرێ، وەکو خۆی کە دەیڵێم تەفسیری بۆ بکرێ، یەك دیاریدە لەم ڕاپۆرتەدا هەیە ئەویش ئێخفال کردنی ڕەئی دووەمە، بمبورن وادەڵێم، مەحازر هەیە، پرۆتۆکۆڵەکان هەیە، تکام وایە دواتر پێیدا بچنەوە، ئەگەر ئەو قسەیەی من ئیسپات نەبوو سەرۆکایەتی چ بڕیارێك بدا من موافقم، ئێمە ڕەئییەکی دیکە هەیە، ڕاستە ئێوە دواتر لیژنەکان، لیژانی موختەس کۆبۆتەوە و ئەو ڕەئییەی داوە، ڕەئییەکی دیکە هەبووە، کە ئەمە ڕەئی لیژنەی قانونی بووە، کە(12) کەس پشتگیریمان کرد، دەبێ بخرێتە ڕاپۆرتەکەوە، خۆ ئەگەر دەنگی نەهێنا ئاساییە، دەنگیشی هێنا بەراستی حەقە ڕەئی پەرلەمانتاران بەهەند وەربگرێ، ئەمە سێیەم جارە ڕەئی موخالەف لەم ڕاپۆرتە نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك نەریمان.

بەڕێز نەریمان عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا من سەبارەت بە ژماردنی ئەندامان لەهۆڵی پەرلەماندا بەڕاستی لەڕووە قانونەکەیەوە تەنها ئینعیقادە یەعنی نەك لەکاتی جەلسەکە کە ئینعیقاد بوو چەندێك لەژوورەوە بێ قانونییە،

جەنابت فەرمووت بەماددەی قانونی بۆت دەخوێنمەوە، دەڵێ (لایکون انعقاد المجلس قانونیا الا بحضور اغلبیة اعضائه ویتخذ المجلس قرارته بأغلبیة الحاضرین)، کەواتە چوونە دەرەوە تەئسیر ناکا لەموناقەشەکان و لەدەنگدانەکان بەپێی ئەو نەسە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سوره / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سکرتێری پەرلەمان تێبینی هەیە، فەرموو.

بەریز فرست احمدعبدالله/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕیاری وەرگرتن و تەسویتدان لازمە نیسابەکە تەواو بێتن، ڕاستە هەندێك پەرلەمانی دونیا هەنە بەشێوەیەکی تر ڕەفتار دەکەن، بەڵام بەنیسبەت نیزامی ئێمە، هی پەرلەمان مەفروزە لەدەنگدان حیسابەکە تەواو بێت، قەسدیش لە ئەغلەبیەتی حازرین پاش تەواو بوونی حیسابە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سوره / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز وەزیری تەندروستی قسەی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. ڕێکەوت حەمە رشید / وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی ڕەئی سێ لەبەینی خۆیاندا هەڵبژێرن، ناکرێ مەسەلەن تۆ پلەیەکی بەڕێوەبەری گشتی دابنێیت و سێ بەڕێوەبەر بەشکو یەکێك لەبەڕێوەبەرەکان دەرچوو، یەعنی ئیدارییەن خۆش نییە، یەعنی دەبێ ئەو هینە پێداچووەوەی بۆ بکرێ، تۆ دوو مودیر عام دەینی لەدارایی و لە تەندروستی ئەیخەیتە ژێر دەستی یەکێکەوە کە پلەکەی بەڕێوەبەرە، ئەوە قانونییەن و ئیداریەن نابێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕێباز.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ڕایەك لێرە وەك ئەوەی کە بەڕێز کاك شوان باسی کرد، ئەگەر ڕایەك لێرە ئیهمال کرابێ، لەڕاستیدا ڕای لیژنەی تەندروستی خۆمانین، کە ئێمە وازمان لەڕایەکەی خۆمان هێناوە، ئەصڵەن دیفاع کردنەکەی ئەندامان لەلیژنەی یاسایی ئەوەبوو کە ئەنجومەنەکە دیاری بکرێت، بەڵام لەپرۆژە ئەصڵییەکە ئەوەبوو ئەنجومەنەکە دیاری نەکرا، ئێمەش هاتینە سەر ڕای ئەندامان، ئەنجومەنەکەمان دیاری کرد، سەبارەت بەوەی کە وەزیر لەلیژنەکەدا هەبێ یاخود نا؟ ئێمەش کێشەمان لەگەڵ ئەوە نییە، نووسیومانە نوێنەری وەزارەتی تەندروستی بەپلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ، لەوانەیە هەندێکجار یەعنی خۆ تا قیامەت د. ڕێکەوت وەزیری تەندروستی نییە، ئامادەیی تێدا بێ بچێ ببێتە ئەندام لەو لیژنەیە، لەوانەیە وەزیرێکی تەندروستی تر هەبێت حەزنەکا ببێتە ئەندام لەوە، ئەو نوێنەرێکی خۆی لەوێ دادەنێت، ئێمە

بۆ فەرزی بکەین بەسەر ئەوەی کە وەزیرێك ئیلا لەو لیژنەیە بێت، سەبارەت بەوەی کە کەسێك مودیری نەخۆشخانەیە، کەسێکیش مودیر عامە لەڕاستیدا ئاساییە، چونکە سیفەتی ئەو کەسە لەم لیژنەیە ئەندامە، نەك پۆستێکی تر، ئەو وەك ئەندامێك لەناو ئەنجومەنەکە بوونی هەیە، نەك وەك مودیر عام هاتبێ لەوێ، وەك مودیری نەخۆشخانەکە ئەویش ڕەئیەکی هەیە، نەك ئەوەی کە ئەو مودیر عامە ڕەئییەکەی بەقوەتتر بێ لەوەی کە بەڕێوەبەری نەخۆشحانەیە، دوای ئەوە وەزیری تەندروستی لەهەموو نەخۆشخانەکانی کوردستاندا خۆ ئەندام نییە، یەعنی ئێمە چەند نەخۆشخانەمان هەیە لەچەند شاری کوردستاندا قابیلە وەزیری تەندروستی لەهەموو نەخۆشخانەکاندا بەڕێوەبەر بووبێت؟ دائیرەکەش سەر بەوەو لەکاتێکیشدا خۆی بەڕێوەبەر نییە، کەسی دیکە بەڕێوەبەرە؟ لێرەش ئەگەر وەزیری تەندروستی سەرۆك نەبێت مانای ئەوە نییە ئەم سندوقە لەژێر دەستەڵاتی وەزارەتی تەندروستی دانییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕازاو خان فەرموو.

بەڕێز ڕازاو محمود فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەعقیب بۆ ئەو قسانەی بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان، بەڕێز کاك شوان لەسەر شێوازی وەرگرتنی ڕای ئەندام پەرلەمان، بەڕاستی ئێمە، من وەك خۆم لەخوێندنەوەی ئەم ڕاپۆرتەدا تێبینی ئەوەم کردووە هەر روونکردنەوەیەکیان هەبێ ئەوان وەکو ئەندامانی لیژنە، وەکو سەرۆکایەتی ئەبێ ڕای ئەندام پەرلەمانان ڕەچاو بکرێت زۆرترین ئەندام پەرلەمان رەئی لەگەڵ ئەوە بوو، ئێستا دەکرێت وەکو نووسینی راپۆرتەکە رەئی دووەم هەبێت، یەعنی رێزمان هەیە بۆ ئامادەکاری ئەو راپۆرتە هاوبەشە، بەلاّم بە رەئی یەکەم و رەئی دووەم و رەئی سێیەم، رەئیەکان نەخراوەتە روو، بۆ ئەوەی ئەندامانی پەرلەمان دەنگی لەسەر بدەن، ئەو رەئیەی هەبووە کە وەزیر ببێتە سەرۆکی ئەوە، رەئیەکانی تریش کە ئەم سندووقە چۆن بێت و ئەرك و مەهامی چۆن بێت؟ لە هەموو خاڵەکاندا ئێمە هەستمان بەوە کردووە، ئینجا تکایە رەئی ئەوان هەر چیەك بێت، لەگەڵیدا بن، یان لەگەڵیدا نەبن، با رەئی ئەندام پەرلەمانەکان وەکو خۆی رەئی یەکەم و رەئی دووەم و رەئی سێیەم بخرێتە روو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە موناقەشەی ئەم ماددەیە چەند ئەندام پەرلەمانێك باسمان کرد کە نوێنەرایەتی رێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی بەو بابەتەوە، بەڕاستی ئەوان پارە کۆ دەکەنەوە، مەعقول نییە ئێستا ئەوان یەکێکیان

لەوە نەبێت، چونکە ئەوانن کە پارە زۆرەکە کۆ دەکەنەوە، ئێستاش کاك دکتۆر ڕێباز خۆی ئاگای لە ڕێکخراوێکە کە پارەیەکی زۆریشی کۆ کردۆتەوەو باسیشمان کرد هێشتا ئیجازەی نەدراوەتێ، یەعنی ئەگەر ئەوان لێرە نەبن بڕوا ناکەم ئەو پارەیە ئەو وەختە بە چ شێوەیەك ئەوان تەبەروعی دەکەن، ئەگەر ڕەئیان وەرنەگیرێت؟ سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئەسڵدا ئەم سندووقە ئێمە لە یەکەم ماددەوە باسمان لەسەر کرد، ئەم سندووقە (ترتبط بوزارة الصحة) ئەمە ڕەبتی بە وەزارەتی صحەوە هەیە، لە ماددەکانی تردا باسمان لەسەر کرد کە وەزارەتی صحە هەیمەنەیەکی تەواوەتی بەسەر ئەم سندووقەوە هەیە، مینحەی ئیختیصاصی سندووقەکەش و ئیدارەکەشی، چونکە مونەتەسبینی سندووقەکە باس لەوە کراوە لە ماددەکان کە ئێستا لێرەدا هەیە لە مونەتەسبینی وەزارەتی صحەیە، بە هەموو حوکمەکان وا باشتر دەبێت و واش سندووقەکە ئیدامەکەی زیاتر دەبێت، کە ڕەئیسی ئەم سندووقە وەزیر بێت، چونکە تەحصیل حاصلە، خۆی وەزیر ڕەئیسی فەخری مەجلیسەکە دەبێت، ڕەئیسی سندووقەکە دەبێت، بە واتا پێویستە بە یاسا لێرە تەوزیح بکرێت، من دەگەڕێمەوە بۆ وەختی خۆی لە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی ئێمە شتێکمان باس کردووە، هەرچەندە ئێستا ئەمە ڕاپۆرتێکی هاوبەشە، باسمان لەوە کرد کە ڕەئیسی ئەو سندووقە، ڕەئیسی ئەو مەجلیسە وەزیری تەندورستی دەبێت، ئێستاش وا باشترە، چونکە ئەم تەشکیلەی مەجلیسی ئیدارەیە نوێنەری وەزارەتی مالیەی تێدایە، واریدە ئیحتیمالێك وەربگرین لە هەڵبژاردندا نوێنەری وەزارەتی مالیە ببێتە ڕەئیسی سندووقی سەرەتان، ئەمە زۆر جیاوازە لە ئیختیصاص، لە مەهام، لە هەموو کارەکانیدا، ئەمە وا باشترە بە تەحدید ئێمە لێرە حەصری بکەین بڵێین (لوزیر الصحە) ڕەئیسی ئەم مەجلیسەیە، باقی تری دەکرێت لەوانی تر بڵێین نوێنەرێك لە وەزارەتی صحە، مەرج نییە بڵێین ئیلا دەبێت مودیر عام بێت، دەرەجەکەی چۆن بێت، بڵێین نوێنەری وەزارەتی صحە، تەبعەن کە گوتمان نوێنەری وەزارەتی صحەو، ئەم سندووقە بەو مەهامەی خۆی نوێنەرێك هەڵدەبژێرێت کە نزیك دەبێت لەو ئیختیصاصەوە کە بۆی دەچێت، لەبەر ئەوە پێویستە وەزیری صحە سەرۆکایەتی ئەم مەجلیسەو ئەم سندووقە بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، منیش وەکو هەر پەرلەمانتارێك حەقم هەیە پرسیارێك بکەم کاك عومەر، ئایا لامەرکەزیەت لەگەڵ ئەوە یەك دەگرێتەوە کە وەزیری صحە سەرۆکی ئەم سندووقە بێت؟ ئەی لامەرکەزیەت لەکوێ دەمێنێتەوە دوای ئەوە؟

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ لامەرکەزیەتدام و لەگەڵ دابەزاندنی دەسەڵاتەکان و فراوان بوونی هەموو دەسەڵاتەکان داین، بەڵام ئەمانە شتی ئیختیصاصین، ئەمە ناکرێت من بەلا مەرکەزی ئیداری مـن پیـاوێکی یاسـایی بم بـبم بـە رەئیسی مەجلیسی سەرەتان، بۆیە پێویستە وەزیری صحە بێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو بۆچوون هەیە، رەئیەك پێی وایە وەزیر سەرپەرشتی بکات، یان بەرپرسی بێت، رەئیەکی تریش هەیە پێی وایـە وا نەبێت، بخرێتە دەنگدانەوە، پێویست ناکات درێژە بە شتێك بدەین کە موناقەشەمان لەسەر کردووە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز د.رێکەوت حەمە رشید/ وەزیری تەندروستی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم باشە ئەوەی کاك کاردۆ بخرێتە دەنگدانەوە، بەڵام پێش ئەوەی بخرێتـە دەنگدانـەوە بـا جێگـری سـەرۆکەکە بە هەڵبژاردن بێت، با وەزیری تەندورستی ئیجبار بکرێت کە دەسەڵاتەکانی بداتێ، ئەوە مەعقولترە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئێستا هەردوو بۆچوون دەخەینە دەنگدانەوە، بزانین کەمیان دوورترە لەگەڵ ئەسڵی پرۆژەکـە بیخوێنەوە، تاکو بیخەینـە دەنگدانـەوە، کامـەی دوورتـرە ئـەوی بخوێننـەوە، دوایـی ئـەویتر واتـا ئەسـڵەکەی دەخوێندرێتەوە، پێشنیارە تازەکە بخوێننەوە.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی کە دەڵێت: (وەزیر سەرپەرشتی سندووقەکە بکات).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو پێشنیارەیە کە وەزیر سەرپەرشتی ئەو سـندووقە بکـات تکایـە دەسـتی بەرز بکاتەوە؟ (27) کەس لەگەڵدایـە، زۆر سـوپاس، کـێ لەگەڵدایـە وەزیـر سـەرۆکی ئـەو هەیئەتـە نـەبێت دەستی بەرز بکاتەوە؟ (28) کەس لەگەڵدایە کە وەزیر سەرۆکی ئەو هەیئەتە نەبێت، زۆر سـوپاس، کەواتـە سەرۆکی ئەو هەیئەتە وەزیر نابێت، فەرموون بۆ بڕگەیەکی تر.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم:

یەكەم: ئەنجومەنێكی بەڕێوەبردن بەناوی (ئەنجومەنی بەرێوەبردنی سندووق) لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

1. بەڕێوەبەری هەر یەك لە سەنتەرەكانی چارەسەری شێرپەنجە لە پارێزگاكانی هەرێم.
2. نوێنەری وەزارەتی تەندروستی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی كەمتر نەبێ.
3. نوێنەری وەزارەتی دارایی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی كەمتر نەبێ.
4 . شارەزایەك و راوێژكارێك پسپۆر بێت لە ناوەوەو دەرەوەی وەزارەت.
5. نوێنەری رێكخراوی كۆمەڵگای مەدەنی. ئەوەمان بۆ ئیزافە كرد.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەگەر ئەو مودیر عامە بكەنە نوێنەری وەزارەتی صحە باشتر نییە؟ چونكە تۆ تەحدیدت كردووە لەوێ.

بەڕێز رێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نوێنەری وەزارەتی تەندروستی.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو دكتۆر ئەحمەد.

بەڕێز د.احمد ابراهیم علی(وەرتی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی لە كوردیەكەیە لەگەڵ عەرەبیەكەی جیاوازە، لە كوردیەكە دەڵێت لە پلەی بەڕێوەبەر كەمتر نەبێت، بەڵام لە عەرەبیەكە دەڵێت (علی ان یكون بدرجە مدیر عام)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عومەر.

بەڕێز د.عمر حمدامین خدر(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من خۆم مەبدەئیەن تەئیدی ئەوە دەكەم نوێنەرێكی دامودەزگای كۆمەڵگای مەدەنیش هەبێت لەوێدا، بەس پرسیارەكە ئەوەیە ئەم نوێنەرە چۆن دیاری دەكرێت لەنێوان سەدان دامودەزگای كۆمەڵگای مەدەنی؟ سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز هاوڕاز شێخ احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی کاك عومەر لە یاسای ژمارە (63)ی ساڵی 1985 هەیە، تەبعەن مەجلیس سەرەتانمان هەیە، لە مەجلیسی سەرەتان ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی ئەندامن لەو مەجلیسە، یاسای ژمارە (63)ی ساڵی 1985 ئەمەی تێدا جێ کراوەتەوە، ساڵی 1985 نافیزە، لێرە نافیزە، ئێستا ئەم مەجلیسە دەست بەکاریشە، لە وەزارەتی پێشتر، ئیتر نازانم لێرە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر عومەر.

بەڕێز د.عمر حمدامین خدر(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باسی ئەوە کرا کە پێشنیار چی بێت بۆ ئەوە، بە ڕەئی من سەرۆکی سەندیکای پزیشکان بێت بە تەحدید، کە نوێنەرایەتی دامودەزگای کۆمەڵگای مەدەنی، کە ڕەنگە باشتر بێت و ڕەبتێکیشی هەبێت لەگەڵیدا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك عومەر هەورامی فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەکێك بووم لەو کەسانەی کە ئەو پێشنیارەم کرد، بەڵام پێشنیارەکەم بەو شێوەیە نەبوو، پێشنیارەکە ئەوە نەبوو بۆ ئەوەی نوێنەرانی ڕێکخراوە ناحکومیەکان ببن بە ئەندامی ئەم مەجلیسە، نووسراوە خاڵی یەکەم/ (یشکل)، خاڵی دووەم/ (للمجلس الاستعانە بالخبرا والمستشارین)، من پێشنیارەکەم بە تەحدید ئەوە بوو خاڵی سێیەم ئیزافە بکرێت بۆ سندووقەکە هەبێت ئیفادەو ئیستیعانە بکات بەو ڕێکخراوە ناحکومیانەی کە لە مەجالی تووشبووانی سەرەتان دەتوانێت ئیستیفادەیان لێ وەربگرێت، نەك ببن بە ئەندامی مەجلیسەکەو زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان تێبینی هەیە با بفەرموێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ئەو پێشنیارەی بەڕێز کاك عومەر هەورامی ئەوە لە کاتی کۆبوونەوەکاندا لە ماددەی دوای ئەوە هاتووە مەجلیس بۆی هەیە ئیستیعانە بە هەر کەسێك بکات لەوێ ئیزافە دەکرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، فەرموو.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێنجەم: یەکەم: ئەنجومەنێکی بەڕێوەبردن بەناوی (ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق) لەمانەی خوارەوە پێك دێت:

1. بەڕێوەبەری هەر یەك لە سەنتەرەکانی چارەسەری شێرپەنجە لە پارێزگاکانی هەرێم.
2. نوێنەری وەزارەتی تەندروستی.
3. نوێنەری وەزارەتی دارایی بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ.
4. شارەزایەك و راوێژکارێك پسپۆر بێت لە ناوەوەو دەرەوەی وەزارەت.

دووەم: سەرۆك لە نێوان ئەندامانی ئەنجومەن بە هەڵبژاردن دادەنرێت، ماوەکەی چوار ساڵ دەبێت و دەکرێت بۆ یەك جار نوێ بکرێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بە عەرەبیەکەی فەرموو.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الخامسة:

أولاً: يُشكل مجلس ادارة بإسم (مجلس إدارة الصندوق) مما يأتي:

1. مدراء مراكز علاج السرطان في محافظات الإقليم.
2. ممثل وزارة الصحة.
3. ممثل وزارة المالية، على أن يكون بدرجة مدير عام.
4. خبير ومستشار من المختصين من داخل وزارة الصحة او خارجها.

ثانياً: يتم انتخاب الرئيس من بين أعضاء المجلس، لمدة أربع سنوات، قابلة للتجديد لمرة واحدة فقط.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی شەشەم:

یەکـەم: ئەنجومـەن لانـی کـەم مـانگی یـەك جـار کۆدەبێتـەوەو لـەکاتی پێویسـت بـە بانگهێشـتی سـەرۆکی ئەنجومەن کۆبوونەوە ئەنجام دەدات.

دووەم: کۆبوونەوەی ئەنجومەن بە ئامادە بـوونی زۆرینـەی ئەنـدامان ئـەنجام دەدرێـت، بڕیـاریش بـەدەنگی زۆرینەی ئامادە بووان دەبێت و گفتوگۆ و بڕیارەکانی ئەنجومەن لە تۆمارێکی تایبەت دەنووسرێتەوە .

سێیەم: ئەنجومەنی بەڕێوەبردن راپۆرتە خولییەکانی خۆی لەبارەی چالاکییەکانی سندووق دەخاتە بەردەم وەزیری تەندروستی.

چوارەم: وەزیر بەدواداچوونی سندووقی لەسەرە، کە تا چەند پابەندی حوکمەکانی ئەم یاسایەیە، گەر بۆی دەرکەوت هاودژییەك لە کارو بڕیارەکانی سـندووق لەگـەڵ حوکمـەکانی ئـەم یاسـایەدا هەیـە، یـان سـندووق ئامانجەکانی بەشێوەیەکی بە تواناو کاریگەر جێبەجێ نەکردووە، بۆی هەیە لەسەر ئەوە تانە بگرێت ئەگەر ئەنجومەن سوور بوو لەسەر ڕای خۆی وەزیر بابەتەکە بەرز دەکاتەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران لـە مـاوە (7) ڕۆژدا لە بەرواری تانەکە، دەبێت ئەنجومەنی وەزیران بڕیاری پێویست وەربگرێت لەماوەی (15) ڕۆژدا.

لەڕاستیدا پێشنیارێکی تر هەبوو بەوەی کە ئەمانە هـەمووی رەد بکرێنـەوەو، ئەمـە بـەگوێرەی پـەیڕەوێك دادەنرێت کە ئەنجومەنەکە دایدەنێت، ئیتر نازانم ئەوە دەخرێتە دەنگدانەوە، یان نا؟

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بە عەرەبیەکەش فەرموو.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة:

أولاً: يجتمع المجلس، مرة واحدة في الشهر، على الأقل، وفي حالة الضـرورة ينعقـد الاجتمـاع بـدعوة مـن رئـيس المجلس.

ثانياً: ينعقد اجتماع المجلس بحضور أغلبية الأعضاء، وتتخذ القرارات فيه بأغلبية أصوات الحاضـرين، وتـدون مناقشات المجلس وقراراته في سجل خاص.

ثالثاً: على مجلس الإدارة ان يعرض تقاريره الدورية حول نشاطات الصندوق على وزير الصحة.

رابعاً: يتولى الوزير متابعة مدى التزام الصندوق باحكام هـذا القـانون وإذا تـبين لـه وجـود مـا يتعـارض مـن أعمال الصندوق وقراراته مع أحكام هذا القانون، او عدم تحقيق الصـندوق لاهدافـه بكفـاءة وفاعليـة كـان لـه الاعتراض على ذلك وفي حالة إصرار المجلس على رأيـه يعـرض الـوزير الامـر علـى مجلـس الـوزراء خـلال مـدة سبعة ايام من تاريخ الاعتراض وعلى مجلس الوزراء اتخاذ القرار اللازم بشأنه خلال مدة خمسة عشرة يوما.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی ئێمە لەسەر ئەم بڕگانە ئەوەیە: بڕگەی یەکەم و دووەم و سێیەمی ماددەی شەش پێویستە لە شوێنی خۆی بمێنێت، بۆ ئەوەی کۆبوونەوەکانی مەجلیس و قەرارەکانی مەجلیسی ئیدارە بەیاسا تەحدید بکرێت، ئەمە جیاوازە لەگەڵ نیزامی داخیلی، پێویستە لێرە بە یاسا تەحدید بکرێت، دواتر نیزامی داخیلی هەندێك کاری تری تایبەتی سانەوی مەجلیس تەحدیدی دەکات بەگوێرەی ئەو نیزامەی کە هەیە.

بڕگەی چوار لە ئەخیریدا کە باسی لەسەر کراوە وەزیر ئیلتیزاماتی ئەو سندووقە موتابەعە دەکات، پێویستە ئەوەش وەکو خۆی بمێنێت و، دەکرێت فەقەرەیەکی تر ئیزافە بکرێت بڵێین مەجلیس بۆی هەیە ئیستیعانە بە رەئی هەر کەسێك بکات کە زەرور بێت بۆ مەجلیسەکە بەبێ ئەوەی حەقی تەصویت کردنی هەبێت لە مەجلیسدا.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، ئەو ماددەیەی بە عەرەبی و کوردی خوێندرایەوە بە ئیزافە کردنی ئەو تێبینیانەی لیژنەی قانونی، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

7- سەبارەت بەماددەی نۆیەم لە ئەسڵی پرۆژەکە : لیژنەی هاوبەش ڕای وایە ماددەی نۆیەم و سیانزدەهەم لێك بدرێت کە دەبێتە زنجیرەی ماددەی (حەوتەم) و بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە:

ماددەی حەوتەم:

یەکەم: سندووق بەڕێوەبەرێکی جێ بەجێکاری دەبێت کە دادەمەزرێت لە لایەن ئەنجومەنی بەڕێوەبردنەوەو چەند فەرمانبەرێك یاریدەدەری دەبن کە تەنسیب دەکرێن لەلایەن وەزارەتی تەندروستیەوەو بارەگاکەشی لە هەولێر پایتەختی هەرێم دەبێت.

دووەم: لادانی بەڕێوەبەر لە کارەکەی بە بڕیاری زۆرینەی ئەندامانی ئەنجومەنی بەڕێوەبردنی سندووق دەبێت.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

7. فيما يتعلق بالمادة التاسعة من اصل المشروع: ترى اللجنة المشتركة دمج المادة التاسعة والمادة الثالثة عشرة من المشروع والتي ستصبح بتسلسل المادة السابعة، وإعادة صياغتها وكالآتي:

المادة السابعة:

أولاً: يكون للصندوق مدير تنفيذي يعين من قبل مجلس الادارة ويعاونه عدد من الموظفين يتم تنسيبهم من قبل وزارة الصحة ويكون مقره في اربيل عاصمة الإقليم.

ثانياً: يتم اعفاء المدير التنفيذي او عزله بقرار أغلبية أعضاء مجلس ادارة الصندوق.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

8- ماددەی چواردەهەم لە ئەسڵی پڕۆژەکە دادەڕێژرێتەوەو دەبێتە زنجیرەی ماددەی (هەشت)م بەم شێوەیە:

ماددەی هەشتەم: وەزیری تەندروستی دەبێت بڕیاری پێویست تایبەت بە جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبیەکەش فەرموو.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

8. تتم إعادة صياغة المادة الرابعة عشرة من اصل المشروع والتي تصبح بتسلسل المادة (الثامنة) وكالآتي:

المادة الثامنة: على وزير الصحة إصدار القرارات اللازمة فيما يخص احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێویستە ئەو ماددەیە بەم شێوەیەی خوارەوە بخوێندرێتەوە:

(على وزير الصحة إصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە بە کوردیەکەش صیغەکەی بگۆڕن.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر وەزیری تەندروستی پێویستە ڕێنمایی گونجاو دەربکات بۆ ئاسان جێ بەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

9- ئەوەی پەیوەندی بە ماددەی (پازدەی) پرۆژەکەوە هەیە دادەڕێژرێتەوە لە چوارچێوەی دوو ماددە بە زنجیرەی ماددەی نۆیەم و دەیەم و بەم شێوەیەی خوارەوە:

ماددەی نۆیەم:

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان پێویستە حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبیەکەی تکایە.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

9. اما فيما يتعلق بالمادة الخامسة عشرة من اصل المشروع، تتم صياغتها ضمن مادتين بتسلسل المادة (التاسعة) و (العاشرة) وكالآتي:

المادة التاسعة:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ أحكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دەیەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمیی (وەقایعی کوردستان) جێ بەجێ دەکرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە عەرەبیەکەی تکایە.

بەڕێز جهان اسماعیل بنیامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة العاشرة:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ئەسباب موجیبە.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

10- هۆکارەکانی دەرچوونی ئەم یاسایە:

لەبەر زۆربوونی تووشبووانی شێرپەنجەو بارگرانی ئابووری بەسەرشانی نەخۆشەوە لە چارەسەرکردنی ئەم نەخۆشییانەو پاراستنی خێزانی نەخۆش لە داڕمانی ئابووری و دروست بوونی کێشەی کۆمەڵایەتی و دابین کردنی چارەسەری پزیشکی پێویست و سەردەمیانە بڕیارماندا بە دەرکردنی ئەم یاسایە.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بە عەرەبیەکەی تکایە.

بەڕێز جهان اسماعيل بنيامين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

10. الأسباب الموجبة:

نظراً لازدياد مرضى السرطان والعبء الاقتصادي الملقى على عاتق المريض في علاج هذه الأمراض، ولحماية عائلة المريض من الانهيار الاقتصادي والتعرض للمشاكل الاجتماعية، وتوفير العلاج الطبي اللازم والعصري، فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان ئیعتیرازت چیە؟

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

خۆی ئەسڵی ئەم قانونە بۆ ئەوەیە بەشی دووەمی دەڵێت (وتوفير العلاج الطبي اللازم والعصري) دەبوایە پێش ئەوە بوایە کە باسی حیمایەی (عائلة المريض من الانهيار الاقتصادي والتعرض للمشاكل الاجتماعية)، چونکە هەدەفی سەرەکی ئەم یاسایە ئەوەیە کە عیلاجەکە پێشکەش بە نەخۆش بکات، نەك جارێ لە پێشدا حیمایەی خێزانەکە بکات لە داڕمانی ئیقتیصادی، لەبەر ئەوە من پێشنیار دەکەم وای لێ بێت (نظراً لازدياد مرضى السرطان ولتوفير العلاج الطبي اللازم والعصري ولتفادي العبء الاقتصادي الملقى على عاتق

المريض في علاج هذه الأمراض، ولحماية عائلة المريض من الانهيار الاقتصادي والتعرض للمشاكل الاجتماعية، فقد شرع هذا القانون)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە رەئیەکەی سۆزان خان زۆر لە جێگای خۆیەتی، بەلاَم ئەوەی دەمێنێتەوە نەخۆشخانە هەیە عیلاج دەکات، تەوفیری عیلاجی توبی و لازم و عەصری هەیە، بەلاَم کێشە لێرە ئەوەیە ئێمە بەم سندووقە هەڵستاین بە دابین کردنی ئەو پارەتیە، وابزانم لێرە باسی کۆکردنەوەی پارمەتی و ئەو هاوکارییە نەکراوە، بۆیە دەبێت بە خاڵێك دیاری بکرێت کەوا هەدەفی ئەم سندووقە کۆکردنەوەی ئەو پارمەتیەیە بۆ تەوفیر کردنی ئەو عیلاجە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من بە کێشەی نابینم کامەیان لە پێشەوە بێت، بەلاَم لەڕاستیدا ئەسڵ وایە دابین کردنەکە لە دواوە بێت، لەبەر ئەوەی مەوزوعی دابین کردنەکە سێکتەرییە، پرایمەرەکەی لە ئەستۆی وەزارەتە، بەلاَم ئەمە دەبێتە هاوکارێکی وەزارەت، لەبەر ئەوە دابین کردنی چارەسەرەکە خراوەتە دواوە، ئەگینا ئەسڵی سندووقەکە بۆ ئەوەیە ئەو بارگرانیە ئابوورییەی بەسەر نەخۆشەوە هەیە لە دابین کردنی چارەسەری پزیشکی کە خۆی دابینی دەکات، ئێمە لە ڕێگەی ئەم سندووقەوە بۆی دابین دەکەین، یەعنی بۆ ئەوەیە کە کێشە ئابووریەکەی نەخۆش چارەسەر بکەین، نەك ئەوەی ئێمە تەواوی عیلاجەکە لە ڕێگای ئەم یاسایەوە جێ بەجێ بکەین، بەلاَم ئەگەر پێش و پاش بخرێت هیچ کێشەیەکمان نییە، هەر وابزانم تێبینیەکەی ئەڤین خان بۆ خۆی وەلاَمی ئەوەی پێشووتر بوو، کە ئیشی دووەمی ئەم سندووقە، کە چارەسەر دابین دەکات، ئەگینا ئیشی یەکەمیەکە لە ئەستۆی وەزارەتە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوا صیغەتان بخوێننەوە، بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.